APPENDIX

COMMENTARIORVM DE IVRIBVS AC PRIVILEGIIS REGNI BOHEMIÆ, &c.

continens

DOCVMENTA, DIPLOMATA, INSTRVMENTA, ET ID GENVS ALIA MONVMENTA,
quorum in ipſis Commentariis relatiuè & remiſſiuè facta eſt mentio:

Ordine Chronologico iuxta annorum ſeriem digeſta, & fidei faciendæ ac probandæ ergò adiecta

A Nobiliſſimo & Clariſſimo Viro,

Dn. MELCHIORE GOLDASTO HEIMINSFELDIO &c.

Francofordiæ

Pro Bibliopolio Iohannis Iacobi Porſii excudit Guolphgangus Hofmannus,

ANNO DOMINI M. DC. XXVII.

Digitized by Google

Digitized by Google

ILLVSTRI ET GENERO-SO DOMINO, Dn. PETRO HENRICO à Stralendorff, Baroni in Goldebe, Prensberg, & Darnheim; Domino in Kulmen, Gleiſcha, & Ottowitz; S. Cæſar. Maieſtatis Conſiliario interiori; S. Iudicii Aulici Imperialis Viceprӕſidi, & Vicecancellario &c.

ILLVSTRIS DOMINE,

DOcumenta iſthæc, quibus vel Cæſareæ & Regiæ cauſſæ iuſtitia confirmanda, vel Bohemicæ rebellionis iniuſtitia refellenda fuit, nemini magis offerri, quam ILLVSTRATVI TVO, *à me debuerunt, ad quem ſeſe ipſo iure ſpectare vltrò fatentur. Nam ſiue Præſidis officium conſideremus, in quo Comitis S. Palatij vice fungeris; ſiue Cancellarij munus, in quo Quæſtoris S. Palatij locum obtines, talium Diplomatum, Reſcriptorum & Priuilegiorum recognitionem ac recenſionem, ad tuam vnius curam referre decet, quæ ſine Quæſtoris in priſco Romano, & Comitis Palatini in Francico Imperio, auſcultatione & ſubſignatione non potuerint expediri, ſi publicam & perpetuam debebant auctoritatem obtinere. Quin nec aliorum Diplomatum & Inſtrumentorum in S. Conſiſtorio productorum fidem aliunde, quàm à Præſidis & Cancellarij examine atque iudicio, pendere conſtat.*

Quum igitur, iuſſu Sacratiſſimi Domini noſtri Imperatoris perpetuò Auguſti, publicam cauſſam defendendam ac propugnandam ſuſcepiſſem, prima & ſumma mihi cura incubuit, vt publica documenta, quibus plus credi, quàm teſtibus ſolet, vndiquaque conquirerem, haberemque certiora in-

ſtrumenta, quibus partim veritas adſtrueretur, partim falſitas deſtrueretur. Bonam eorum copiam ipſi nobis aduerſarij in ſuis productis libellis exhibuerunt; nonnullam ex Actis publicis mea mihi Bibliotheca; reliquam amicus noſter, Vir Nobilis & S. Cæſar. Maieſtati deuotiſſimus, Dominicus Porſius, *Reuerendiſſimi & Sereniſſimi Electoris Treuirenſis Conſiliarius, & Illuſtriſſimi Haſſiæ Landgrauij, Fidelis S. Rom. Imperij Principis, Conſiliarius & Præfectus Comitatui Hohenſteiniano, laborioſè anquiſita benigniter ſuppeditauit. Ad horum fidem exegimus aliquot centum teſtium dicta: in quibus perquirendis & examinandis quantas ærumnas quantoſve labores exantlauerim, facilius licebit experiri, quàm alteri perſuadere. Illud commodi ex aduerſariorum ſcriptis hauſimus, quod Andabatarum more pugnantes fecerint, vt ſuis ipſi armis in manus noſtras traditis à nobis vapulent; & inſtrumenta ab illis prolata, nunc contra ipſos ad eorumpſe aſſertiones infirmandas & infringendas reproducantur.*

Ecce enim venditant Pontificum Bullas, Imperatorum Reſcripta, Regum Diplomata, Principum teſtimonia, gentium conſenſum, quibus probent, Bohemos ab omni æuo liberrimam habuiſſe Ducis, dein Regis ſui, electionem: nos omnia illa producta ab eis documenta vtiliter acceptando, contrarium planè ex eiſdem docemus, oſtendimuſque vim illis per calumnioſam interpretationem & rabuloſam fraudem inferri. Siquidem certum eſt, conſtatque ex hac ipſa Appendice, Pontificum Bullas, Imperatorum Reſcripta, S. Rom. Imperij Conſtitutiones, Regni Bohemiæ ordinationes, vicinorum Regum Diplomata, Principum Imperij atteſtationes, Vaſallorum Regni Bohemiæ Reuerſales, omniumque gentium, linguarum & nationum in orbe conſenſum, vno ore conſtanter affirmare, Regnum Bohemiæ hereditarium in Ducali & Regali proſapia iam inde à primo Slauorum ex Illyrico in Morauiam, Bohemiam & Poloniam ingreſſu vſque ad noſtram ætatem ſemper exſtitiſſe; nec minus familiam Regiam Moymariam in Morauia; Lechiam, Piaſtiam & Iagelloniam in Polonia; Zechiam, Crociam ſeu Primislauianam, Lucemburgiam, Iagelloniam & Auſtriacam in Bohemia, iure hereditario & ſucceſſorio regnaſſe ſub Slauis; quàm Paniliam ſub Her-

mun-

Digitized by Google

munduris, Sigoueſiam ſub Boijs, Tudriam ſub Quadis, & Marobodnam ſub Marcomannis, Sueuorum gentibus, in Bohemia, Morauia, Polonia & Hungaria, Reges ſuos ex ſtirpe Regia tam ante, quam poſt Chriſtum natum, per annos amplius bis mille, ſibi adſumentibus & admittentibus. Confirmat id ipſe continuus ſuccedendi ordo, qui in ſtirpe Primislauiana pro more & conſuetudine priſcorum Sueuorum & Slauorum fuit maiorialis, vt Doctores noſtri loquuntur; in Lucemburgia autem & Auſtriaca ex iure Francorum primigenialis. Suffragantur denique Pacta hereditaria & ſucceſſoria inter Auſtriam, Bohemiam & Hungariam, amabœa & mutuæ ſucceſſionis ergò inita, & à Summis Pontificibus, Romaniſque Cæſaribus confirmata. Quæ omnia in noſtris Commentariis, tum fide inſtrumentorum, tum probatiſſimorum auctorum teſtimoniis, vberrimè ediſſertantur.

Tantum verò abeſt, vt electiones Vitoldi Lituani, Caſimiri Poloni, Georgij Podiebracij, & Matthiæ Coruini, per illicitas factiones in Huſſitarum turbis, motibus ac rebellionibus attentatæ, Bohemorum prætenſionibus patrocinari poſſint, vt magis eorum infidelitatem redarguant; quippe quæ à Summo Pontifice, Imperatore Romano, Electoribus ac Principibus Imperij, reſciſſæ & caſſatæ fuerint. Nec fuit Georgij ſiue intruſio ſeu vſurpatio, ab aliis Regibus probata vel agnita, priusquàm ipſe, non propter ius electionis, quam Imperator Bohemis competere iam decreto publico negauerat, ſed propter merita in Imperatorem eiuſque liberationem & defenſionem viriliter collata, ab eo inueſtitus, & Summo Pontifici per interceſſionem commendatus fuiſſet.

Multo minus eorundem rebellioni fauere poſſunt aut debent, quorundam Regum ac Ducum ab illis factæ reiectiones; de quarum iniquitate & perfidia exſtant ſummorum virorum querelæ, vt de Maroboduo & Harminio, Imperatoribus Germanorum, & Regibus Boiohemorum, ob affectatam tyrannidem illo eiecto, iſto cæſo; necnon de Boriuoio, & S. VVenceſlao Ducibus, ob Catholicæ religionis profeſſionem & reformationem, illo expulſo, iſto parricidialiter trucidato, in dictis noſtris Commentariis expoſuimus. Neque enim Religionis prætextus idoneus aut legitimus eſſe poteſt ad Regem

& Principem remouendum, nedum tollendum: neque item Regni Ordinibus vlla competit in Reges ac Dominos ſuos pulſatæ perfidiæ & tyrannidis cognitio, ſed Imperatori, cuius iuriſdictioni tum ipſi Bohemi, tum Reges eorum ſunt ſubiecti, vt legibus, exemplis, & numeroſis rerum iudicatarum auctoritatibus in iiſdem Commentariis ordine demonſtramus.

Fruſtra denique exemptionem ſuam obiiciunt Bohemi, quam in tali caſu, vbi Ordines cum Rege controuertunt, nullam vnquam habuerunt, nec hodie docere vel ex priuilegio aliquo poſſunt, vel ex præſcriptione. Et abſurdum eſt dicere, à ſacriue Imperij Maieſtate alienum, moribuſque ac inſtitutis contrarium, vt Imperator cogatur ſubditorum ſuorum forum in Bohemiam ſequi, & ibi iudicium ex ipſis Bohemis in Tabula Regni *inſtituere. Hoc enim foret eoſdem facere actores, reos, teſtes atque iudices. Illud quidem non inuiti largimur, vt, ſi vnus idemque ſit Imperator ſimul Romanorum &* Rex Bohemorum*, qui Pragæ habeat domicilium, gazophylacium, archiuum & Conſiſtorium Imperiale, quemadmodum Marobodus, Carolus IV. VVenceslaus, Ferdinandus I. Maximilianus II. Rudolphus II. & Matthias, Imperatores & Reges Auguſtiſſimi, habuerunt, ibidem quoque poſſit Imperator, tanquam in S. Imperij prouincia, & Germaniæ quodam meditullio, ſalua Imperij Maieſtate, iudicium inſtituere & ordinare Imperiale, Bohemis diem dicere, & cauſſam iuxta legitimos iuris tramites ſiue per Curiæ Pares Electores, ſiue delectos Principes & Ordines Imperij, cognoſcere & diſceptare, vt vel (ſi fieri ſalua Maieſtate Imperatoria & Regia poſſit) amicabiliter ex æquo & bono tranſigatur & componatur; vel, ſi aliter nequeat, aut compoſitio non videatur eſſe ex vſu Reipublicæ & Imperij dignitate, ſententia lata definiatur, & maturæ exſecutioni mandetur. At ſi periculum ſubſit, nec Pragæ iudicibus Cæſareis tutus ſecuruſque locus conſiſtat, vt in nupero motu factum eſt, quis tam eſt infrunitus & omnium rerum adeò imprudens vel inter ipſos Bohemos, qui auſit inficiari, quin Regni Bohemiæ Ordines teneantur tribunal Cæſareum ſequi, vbicumque locorum in S. Imperio conſtiterit; & illic ius ſuum contra Regem perſequi, vt hæc latius in noſtris Commentariis explanamus. Quid autem iuris, inquies,*

quies, ſi Bohemi tergiuerſentur, caluantur, pedeſque ſtruant, nec legitimum acceptare iudicium acquieſcant? Hoc in caſu præſtò eſt in eos, tanquam manifeſtarios rebelles, Cæſarea proſcriptio, totiuſque Imperij viribus Bohemi cogendi, vt ad obſequium & debitam obœdientiam redeant. Ita olim obtinuit, dum iura legeſque in S. Imperio vigebant, & ſua Imperatoribus Maieſtas, ſuus Ordinibus honos conſtabat: ita Actorum publicorum monumentis proditum eſt; & Bohemorum verificatur exemplis totiens ad officium à Cæſaribus redactorum: vt de reſtitutione abdicatorum & expulſorum Ducum atque Regum Bohemiæ, totiens ab Imperatoribus noſtris & Imperij Ordinibus factâ, non repetamus, quæ tam longa ſerie in iiſdem Commentariis exſequimur.

At enim, quod initio dicere cœperamus, de fide, veritate, certitudine atque auctoritate horum Documentorum non eſt, cur alium cognitorem aut arbitrum quæramus, quàm eum ipſum, ad cuius illuſtre officium ſpectat eadem vel de nouo expedire, vel vetuſta recognoſcere, vt

Si quid obeſt populo, vel legibus eſt inimicum,
Quidquid obeſt, per eum deſinat eſſe nocens:

Is eſt S. Romani Imperij Cancellarius, cui ex re nomen inditum à Romanis fuit, vt Quæſtor *diceretur, quaſi Quæſitor, quòd de fide inſtrumentorum quæreret atque iudicaret. Quo munere in S. Palatio Imperiali viri Illuſtres ſemper functi fuiſſe leguntur: & ſub Imperatore quidem Iuſtiniano Illuſtris Comes Tribonianus; ſub Theodorico Gotho Illuſtris Præfectus Prætorio Italiæ Magnus Aurelius Caſſiodorus; ſub Carolo Magno Illuſtris Comes Einhardus Selingenſtadij in Franconia Dominus; ſub Friderico II. Illuſtris Comes Petrus de Vinea Neapolitanus; ſub Sigiſmundo Illuſtris Comes Slickius ex Marchionibus Taruiſiæ Regulus Paſſauni: qui non Palatium modò ſuâ præſentiâ viui ornauerunt, ſed & orbem vniuerſum illuſtriſſimis ſuis monumentis hodieque illuſtrant.*

An autem rectum clauum in illis interpretandis, & ad Cæſaream cauſſam accommodandis tenuerim, nemo melius rectiuſque arbitrari, quam Illvstratvs Tvvs *poterit, qui os Imperatoris eſſe perhiberis, ſanctioris & in-*

Digitized by Google

& interioris Conſilij particeps, quiue in componendis & conſtituendis S. Imperij Romani per Germaniam partibus, ſub qua & Slauicæ prouinciæ comprehenduntur, ſacras vices ſuſtines. Age ergo, ILLVSTRIS DOMINE, *& hanc illuſtriſſimi muneris tui prouinciam ne dedignator in te recipere, vt ſicubi impingo, quod in tam vaſto & procelloſo pelago mirum videri nemini debet, prudentiæ tuæ remigio, è ſcopulis & ſyrtibus errorum in placidum veritatis Oceanum reducar: ſin aſtris ſecundis & proſpero velificaui vento, vt albis (quod dicitur) lapillis, ab Illuſtribus, Generoſis, Magnificis & Nobiliſſimis Collegis tuis, S. Cæſar. Maieſtatis & S. Roman. Imperij Conſiliariis grauiſſimis & digniſſimis, induſtria mea comprobetur; eadem Calculo* ILLVSTRATVS TVI, *S. Cæſareæ Maieſtati, ſi tanti eſt ac meretur, de meliori nota commendetur. Fac impetrabilem aduenire, qui æquum petit: & promptitudini meorum obſequiorum fauere pergito. Scribebam Francofordiæ ad Mœnum, a. d. VI. Kalend. Octobr. A. C. N.* ∞ I Ↄ CXXVI.

ILLVSTRATVS VESTRI

Obſequentiſſimus

Melchior Goldaſtus
Heiminsfeldius &c.

Digitized by Google

APPENDIX,

IN QVO CONTINENTVR PRIVILEGIA, INSTRVMENTA, ET ALIA DOCVMENTA, quorum in tractatu fit mentio, pro eius certitudine ac veritate comprobanda in hanc ſeriem chronologicam digeſtus & appoſitus.

SYMMACHVS PAPA CONFERT ARCHIEPISCOPO LAVREACENSI PALLIVM ARCHIEPIſcopale cum legatione vicis Apoſtolicæ in Pannonia & Morauia, anno 501.

SYMACHVS ſanctæ Apoſtolicæ ſedis gratia Dei Epiſcopus, reuerendiſſimo & ſanctiſſimo fratri THEODORO ſanctæ *Lauriacenſis* Eccleſiæ Archiepiſcopo. Diebus vitæ tuæ pallii vſum, quem ad ſacerdotalis officii decorem, & ad oſtendendam vnanimitatem, quam cum beato PETRO Apoſtolo vniuerſus grex dominicarum ouium, quæ ei commiſſæ ſunt, habere dubium non eſt: ab Apoſtolica ſede, ſicut decuit, popoſciſti, quod vtpote ab eiſdem Apoſtolis fundatæ Eccleſiæ maiorum more libenter indulſimus ad oſtendendum te Magiſtrum & Archiepiſcopum, tuamque ſanctam *Lauriacenſem* Eccleſiam prouinciæ *Pannoniorum* ſedem fore Metropolitanam. Idcirco pallio, quod ex Apoſtolica caritate tibi deſtinamus, quo vti debeas ſecundum morem Eccleſiæ tuæ, ſolerter immonemus, pariterque volumus, vt intelligas quia ipſe veſtitus, quo ad Miſſarum ſolemnia ornaris, ſignum prætendit Crucis, per quod ſcito te cum fratribus debere compati, ac mundialibus illecebris in affectu

a cru-

crucifigi. Vnde cùm te foris huiuſmodi inſignio indueris, intus in animo conſidera, quod hoc ſit magis oneris quam honoris, atque cor tuum Deo regente ab appetitu iſtius ſeculi ſic tempera, vt & commiſſam exequi gubernationem ſtudeas, & adeptæ dignitati, cuius ſublimaris officio & probitate morum & viuacitate ſollicitudinis ac cuſtodia integerrimæ fidei congruas, quatenus tu ipſe à remuneratore omnium bonorum Deo, & benedictionis gratiam, vitamque æternam conſequi merearis, Amen.

EVGENIVS II. PAPA COMMENDAT ARCHIEPIſcopo Laureacenſi vices ſuas in Pannonia & Morauia, anno 826.

EVGENIVS Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei RATHFREDO ſanctæ *Fauianenſis* Eccleſiæ, & METHODIO Eccleſiæ *Speculi Iulienſis*, quæ & *Soriguturenſis* nuncupatur, atque ALEWINO ſanctæ *Nitrauienſis* Eccleſiæ, parique modo Annoni *S. Vetuarenſis* Eccleſiæ Epiſcopis, ſimul etiam *TVTTVNDO*, nec non *Moymaro* Ducibus, & Optimatibus, Exercitibuſque plebis *Huniæ*, quæ & *Auaria* dicitur, & *Marauia*. Deſiderio ſalutis animarum veſtrarum filii in Chriſto chariſſimi. Cum audiuimus Chriſtianiſſimam conuerſationem veſtram, & ſanctæ fidei bonorumque operum veſtrorum proceſſum, ſummo gaudio atque lætitia fuimus exhilarati, quia diuina in vobis operante clementia, vt Apoſtolus ait, *vbi habundauit delictum, ibi ſuperhabundat gratia*, atque quomodo ſancta Dei Eccleſia noſtris temporibus quotidianum in electione veſtra ſuſcipit incrementum. Cuius optabilis rumoris index fuit reuerendiſſimus YROLFVS ſanctæ *Lauriacenſis* Eccleſiæ Archiepiſcopus & ſanctiſſimus frater noſter, veſter autem ſpiritualis pater, qui per ſuam ſanctam prædicationem adoptiuos Deo vos genuit filios. Is itaque ad Apoſtolorum limina orationis cauſa veniens nouam Eccleſiam noſtris Apoſtolicis benedictionibus informandam ſubnixè commendauit, quia Domino auxiliante, Catholicè gubernandam in veſtris partibus ſuſcepit. In quibus etiam quondam *Romanorum* quoque *Gepidarumque* ætate vt lectione certum eſt, in ſeptem Epiſcoporum parochias anteceſſores ſui iure Metropolitano obtinuerant diœceſin. Qua ex iuſtitia & lege præfatus Deo digniſſimus Archiepiſcopus debito obligatur, vt illi terræ prius Chriſticolæ, atque ſuorum antiquitus anteceſſorum creditæ prouidentiæ, quam nunc vos Dei omnipotentis occulto mediante iudicio velut hæreditariam poſſidetis ipſe Euangelicus agricola diu negata cœleſtis ſpargat ſemina vitæ, atque in lucrandis Chriſto animabus rediuiuam de vobis nutriat ſegetem. Quem nos doctiſſi-

Digitized by Google

ctiſſimum diuini oraculi miniſtrum ſaluti veſtræ cognoſcentes, per omnia neceſſarium fide & exemplo probatum meritò erga illum Apoſtolicam ſeruantes ſententiam, qua dicitur: *Quomodo credent ſine prædicante, aut quomodo prædicabunt niſi mittantur*, ab hac ſancta Romana matre Eccleſia vobiſcum Rectorem tranſmiſimus, atque in præfatis regionibus *Hunniæ*, quæ & *Auaria* appellatur, ſed & *Marauia*, ptouinciarum quoque *Pannoniæ* ſiue *Meſiæ*, Apoſtolicam vicem noſtram & diœceſin, atque ius Eccleſiaſticum exercendi, & vſum ac poteſtatem anteceſſorum ſuorum, videlicet ſanctæ *Lauriacenſis* Eccleſiæ Archiepiſcoporum ſibi ſucceſſoribuſque ſuis canonica authoritate committimus, atq; huius conſtitutionis noſtræ decretum ſubſcriptionis priuilegio roboramus. Pallium prætereа iuxta conſuetudinem antiquã ſanctitati ſuæ dedimus, quod ita ſibi conceſſimus, ſicut prædeceſſores noſtri, ſuis prædeceſſoribus conceſſere, priuilegiorum ſuorum ſcilicet integritate ſeruata. Cuius dilectioni quamuis hoc debito permitteremus, propter veſtras autem petitiones ſuper hac re flagitantibus ad honorem ſuum noſtram Apoſtolicam vicem & auctoritatem inſuper accumulauimus, quod numquam ſuis permiſſum eſt prioribus. Quatenus & vos Confratres & Coëpiſcopi deinceps ei reuerentiam ampliorem exhibere ſciatis, & in ſana doctrina cœleſtis eruditionis ad ædificationem veſtram vt filii ſapientes obediatis, atque vos laici primates & vulgus ſaluberrimis præceptis ſuis non velut homini, ſed tanquam DEO humiliter obtemperetis, & in fide Catholica, quam per Dominum IESVM conſecuti eſtis, fortes permaneatis. Nam totius doli artifex Diabolus, cuius dominio & populis in Baptiſmate abrenunciatis, iacturam & damnum veſtræ ſalutaris ſurreptionis moleſtè patitur, ac per varias occaſiones Zizania perfidiæ ſeminando velut multa iniuria bacchatur, & vt veſtrum aliquis terga vertat ſanctæ profeſſioni inceſſanter molitur. Quapropter ſæpè dicti Archiepiſcopi, videlicet paſtoris veſtri à DEO deſtinati, inſtitutionibus benignas aures præbete, qui vos & verſutiam ſathanæ cauere, atque eius æternos cruciatus euadere inſtruit, ac ipſe in die iudicii de bonis operibus veſtris, ſeculorum Domino perpetua remunerandos gloria præſentabit. Ad perfectam autem & neceſſariam eruditionis veſtræ ſalutem, vt comperimus non ſufficiant pauci, qui modo conſtituti ſunt vobis Epiſcopi, quia plures ſunt adhuc gentilitatis errore ibidem detenti, ad quos propter inopiam præconum diuini verbi nōdum peruenit notitia Chriſti. Idcircò enim, vt accreſcat turba fidelium, ſtudeat ſolertia veſtra pro mercede & remiſſione peccatorum veſtrorum adminiculum atque iuuamen præbere Reuerendiſſimo YROLFO Archiepiſcopo, quatenus dudum illic conſtitutorum Epiſcoporum numerus impleatur, qui congruè conſtituti, & vobis poſteriſque veſtris poterunt eſſe proficui, ſi ad

Digitized by Google

ſi ad reſtaurationem Eccleſiarum propter nomen Domini de poſſeſſionibus veſtris, quas reditus doteſque earum fama diuulgante quondam fuiſſe noueritis, æternam ſufficientiam vobis comparantes, eiſdem Eccleſiis ipſi conferatis, idoneis viris ad hoc miniſterium electis, maximè in illis locis, ſi oportunitas & vtilitas commendauerit, ordinentur antiſtites, vbi indicia Eccleſiarum & ædificiorum ſedes Pontificales olim fuiſſe demonſtrant, ſin autem illius arbitrio & deliberationi qui vel vbi diſponantur Epiſcopi concedimus, cui vicem noſtram apud vos Eccleſiaſtici regiminis per omnia commiſimus.

QVERIMONIA AD DOMNVM PAPAM, QVOD Morauiam Metropolitano Bauariæ iuri ſubtraxerit, proprioque Archiepiſcopo ſubdiderit, anno 900.

DOMNO ſanctæ & Apoſtolicæ & vniuerſalis Romanæ Eccleſiæ Papæ HATHO indignus præſul Monguntienſis Eccleſiæ, cum vniuerſis ſuffraganeis noſtræ exiguitati adiunctis, debitum orationis obſequium, & fidelem ſeruitutem. Nouerit igitur ſublimitas ſanctitatis veſtræ, quod nulla fratrum vnanimitas ſanctæ Romanæ Eccleſiæ poteſtati ſubiecta fidelior atque deuotior ac ſubiectior apparet, quàm nos, qui veſtræ Dominationi & capiti omnium Eccleſiarum omni mentis intentione ſubiicimur, plurimum gaudentes in Domino, & in dono gratiæ ipſius, quod per veſtram ſanctitatem & ſapientiam magnificè & ampliſſimè ſedes eiuſdem Eccleſiæ dilatatur in religione diuina, & in hoc inſtantiſſimè precibus incumbimus, deprecantes diuinam clementiam, vt ad altiora ſemper conſcendere vos, & de die in diem meliora ſectari atque perficere concedat. De cætero veſtræ clementiæ innoteſcimus, ſeniorem noſtrum ARNOLPHVM Imperatorem de huius vitæ exilio migraſſe. Sed quod quamdiu in hoc mundo ſubſiſtimus per incerta ferimur, neſcientes vbi quorundam animæ poſt hanc lucem manſionem recipiant, veſtris quaſi prouoluti veſtigiis ſubnixè poſcimus, vt animam ipſius veſtræ authoritatis poteſtate à vinculis peccatorum abſoluatis, quia *quacunque ſolueritis ſuper terram erunt ſoluta in cælo.* Tali verò Domino Rectore & gubernatore amiſſo in noſtris partibus vacillauit nauis Eccleſiæ. Quem Regem eligeret paruo tempore inſcia manſit, & quia timor magnus aderat, ne ſolidum regnum in partes ſe ſcinderet, diuino, vt credimus, inſtinctu factum eſt, vt filius ſenioris noſtri quamuis paruiſſimus, communi conſilio Principum & totius populi conſenſu in Regem eleuaretur, & quia *Reges Francorum ſemper ex vno genere procedebant*, maluimus pri-

priſtinum morem ſeruare,quam noua inſtitutione inſidere. Sed cur hoc ſine veſtra iuſſione & permiſſione factum ſit, veſtram haud dubitamus latere prudentiam, nulla ſcilicet alia cauſa actum conſtat, niſi quia paganis inter nos & vos conſiſtentibus impeditum eſt iter noſtrum ad ſanctam matrem noſtram Romanam Sedem, ita vt nec legati à noſtra paruitate ad veſtram dignitatem dirigi potuiſſent. Sed quia tandem occaſio & tempus aduenit, quo noſtra Epiſtola veſtris obtutibus præſentaretur, rogamus noſtrã communem conſtitutionem, veſtræ dominationis benedictione roborari. Inſuper etiam pietati veſtræ intimamus, quod Fratres & Patres, & Coëpiſcopi noſtri Bauuarienſes ſe apud nos conquerentes, & alta ſuſpiria trahentes gemebant, qualiter *Marauenſes* populi Francorum poteſtati rebelles, iactant ſe ab illorum conſortio eſſe diuiſos, & ſeorſum Metropolitano gloriantur à veſtra conceſſione eſſe ſublimatos, cum nunquam Metropolitana ſedes inter illos haberetur, ſed ſemper illorum prouinciæ & diœceſi cohærerent. Dolebant ſe etiam apud nos, quod quorundam machinatione magna infamia circa veſtram celſitudinem eſſent denotati, ſcilicet, vt cum paganis fœdus & pacem inirent, & ipſi pagani conſilio eorum agerent tam multa nefaria & illicita. De his omnibus conſilium à nobis quærentibus Bauuarienſibus Epiſcopis iuſtum reſpondimus eſſe fratrum ſolatio ſemper adherere: quia Propheta inquit: *Ecce quam bonum & quam iocundum habitare fratres in vnum.* Illi verò non in vnum habitant, qui fratrum ſe ſolatio ſubtrahunt, aut fratribus inſidias præparant. Nos illorum triſtitiæ compatientes, nolumus illis conſilium de talibus obiectionibus præbere, priuſquam ad veſtram interrogationem per Epiſtolam noſtram veniremus. Semper nos ſcimus carnales ſpiritales ſolere perſequi, & maliuolos beneuolos infamare & lacerare. Præuidere ergo ſummopere debent, omnes qui ſacerdotes Domini perſequuntur tam occulte quam manifeſte: Ne ad illos pertineat, quod Propheta dicit: *Cogitauerunt malitias in corde ſuo, tota die conſtituebant prælia, exacuerunt linguas ſuas ſicut ſerpentes, venena aſpidum ſub labiis eorum.* Et paulò pòſt: *Cadent ſuper eos carbones, in igne deiicies eos.* Et iterum: *Vir linguoſus non dirigitur in terra. Virum iniuſtum mala capient in interitu.* Et per Ieremiam inquit Dominus: *Omnes in ſanguine iudicantur, vnuſquiſque proximum ſuum tribulat. Omnes in malum manus ſuas præparant.* Non debent enim alieni Epiſcoporum aut accuſatores, aut iudices fieri. Vnde de Loth eſt ſcriptum: *Ingreſſus es, vt aduena, nunquid vt iudices.* Accuſator autem Epiſcoporum nullus ſit ſeruus, aut libertus, nullaque perſona ſuſpecta, aut infamis, repellantur inimici & omnes laici. Iſti fratres & Coëpiſcopi noſtri Bauuarienſes veraces Dei cultores & boni paſtores peruigili cuſtodia cuſtodiunt gregem ſibi commiſſum, ne lupi rabies aliquam ſancti gregis ouiculam rapiat in prædam ſuam. Stant pro muro domus

 Iſraël,

Digitized by Google

Iſraël,ne aliqua vis inimica firmamentum Eccleſiæ diſſoluat. Qui tales inquietat,& ſua malitia impugnat,licet præſentem,futuram tamen non euadet pœnam,quia ſcriptum eſt: *Qui vos tangit,tangit pupillam oculi mei.* Hæc autem omnia perſcripta vobis ideo dirigimus, qui teſtis caput totius ſanctæ Eccleſiæ quacunque per orbem diffunditur, & ſolamen merentium quæcunque triſtia vobis contigerunt membris veſtris, quia ipſi ſanctiſſimi Paſtores Chriſti ſuperius dicti in nulla re à Catholica fide deuiantes,ſed eandem ſanctis operibus & Eccleſiaſticis officiis ornantes apud nos conquerentes poſtulauerunt, vt veſtræ notitiæ manifeſta faceremus, quia & illi per ſeipſos vobis eadem innoteſcere vita comite promittebant. Vnde poſcimus, vt veſtra conſolatio illorum mœrorem ad lætitiam reformet, & ſemper talia membra ſummo capiti, quod eſtis vos ſe gaudeant adhærere. Illi autem *Marauenſes*, vt noſtris auribus illatum eſt,in occaſionem ſuperbiæ ſuæ aſſumunt,quia à noſtra conceſſione dicunt ſe Metropolitanum ſuſcipere, & ſingulariter degentes aliorum Epiſcoporum conſortia refutant, ſi hac confidentia diutius inflantur,vſque ad ſanguinis effuſionem,vt multi arbitrantur,proſilient. In quantum præſumimus,admonemus, quatenus veſtra auctoritas,priuſquam hoc contingat,ad humilitatis viam illos corrigendo deponat,vt tandem cognoſcant,cui dominatui ſubiici debeant.Nos ſiquidem debitores eſſe cognoſcimus,ſi quid à ſanctæ matris Romanæ Eccleſiæ ſcilicet contigerit elabi, vos inde certificari, vt veſtra potentia ad rectitudinis lineam perducatur. Quod ſi veſtra admonitio illos non correxerit,velint,nolint, Francorum Principibus colla ſubmittent, & credimus abſque effuſione ſanguinis & mutua cæde ex vtraque parte tunc poſſe bene contingere. Iterum iterumque veſtræ dignitatis auribus replicamus, quod tam Epiſcopi quàm laici Bauuarienſes in religione Chriſtianitatis nulla gente inferiores eſſe probantur, neque vnquam Franci abſque illorum auxilio,aut in Eccleſiaſticis rebus, vel in bellicis negotiis nominatim vel fama dignum aliquid peregerunt.Sicut neque illi abſque iſtis.

ARCHIEPISCOPI JUVAVENSIS ET SVORVM SVFfraganeorum litera ad Ioannem IX. Papam,de Iure Patauienſis Eccleſiæ in Morauia,anno 901.

SVMMO Pontifici & vniuerſali Papæ, non vnius vrbis, ſed totius orbis, Domino IOANNI Romanæ ſedis gubernatori magnifico, humilimi paternitatis veſtræ filii. THEOTMARVS Iuuauenſis Eccleſiæ Archiepiſcopus, WALDO Friſingenſis, ERCHENBAL-

DVS

DVS Eyſtatenſis, ZACHARIAS Sæbonenſis, TVTTO Ratiſponenſis, RICHARIVS Patauienſis Eccleſiæ Epiſcopus: Nec non & vniuerſus clerus, populusque Chriſtianus per totam Noricam, quæ & Bauuaria conuerſatur, proſperum in Saluatore noſtro profectum, Catholicæ pacis augmentum, & regnum optamus æternum. Anteceſſorum veſtrorum Decretis & Catholicorum patrum inſtitutis pleniſſimè inſtruimur in omnibus noſtro miniſterio ſacerdotali obſtantibus & aduerſantibus Romanum appellare Pontificem, vt quod ad vnitatem concordiæ, & ad cuſtodiam pertinet diſciplinæ, nulla diſſentione violetur, ſed ab ipſo ſumma prouiſione decernatur. Nequaquam enim credimus, quod coacti quotidie audimus, vt de illa ſancta & Apoſtolica ſede, quæ nobis ſacerdotalis mater eſt dignitatis & origo Chriſtianæ religionis, profluxerit quippiam peruerſitatis, ſed doctrina & auctoritas Eccleſiaſticæ rationis. Sed venerunt vt ipſi promulgauerunt de latere veſtro tres Epiſcopi, videlicet IOANNES Archiepiſcopus, BENEDICTVS & DANIEL Epiſcopi in terram *Schlauorum*, qui *Maraci* dicuntur, quæ Regibus noſtris & populo noſtro, nobis quoque, cum habitatoribus ſuis ſubacta fuerat, tam in cultu Chriſtianæ religionis quàm in tributo ſubſtantiæ ſecularis, quia exinde primum imbuti, & ex Paganis Chriſtiani ſunt facti. Et idcirco *Patauienſis* Epiſcopus ciuitatis, in cuius diœceſi ſunt illius tempore populi ab exordio Chriſtianitatis eorum, quando voluit & debuit illuc nullo obſtante intrauit, & ſynodalem cum ſuis & etiam ibi euentis conuentum frequentauit, & omnia quæ agenda ſunt potenter egit, & nullus ei in faciem reſtitit, etiam & noſtri Comites illi terræ confines placita ſecularia illic continuauerunt, & quæ corrigenda ſunt correxerunt, tributa tulerunt, & nulli eis reſtiterunt, vſque dum inceſſante corda eorum diabolo Chriſtianitatem abhorrere, & omnem iuſtitiam detrectare, belloque laceſſere & obſiſtere ſæuiſſimè cœperunt, adeo, vt via Epiſcopo & prædicatoribus illò non eſſet, ſed libitu ſuo egerũt quæ voluerunt. Nunc verò quod nobis graue videtur, & incredibile in augmentum iniuriæ iactitant ſe magnitudine pecuniæ id egiſſe, qualia de illa Apoſtolica ſede nunquam audiuimus exiſſe, neque Canonum decreta ſanxiſſe, vt tantum ſchiſma vna pateretur Eccleſia. Eſt enim vnus Epiſcopatus in quinque diuiſus. Intrantes enim prædicti Epiſcopi in nomine veſtro, vt ipſi dixerunt, ordinauerunt in vno eodemque Epiſcopatu vnum Archiepiſcopum, ſi tamen in alterius Epiſcopatu Archiepiſcopium eſſe poteſt, & tres ſuffraganeos eius Epiſcopos abſque ſcientia Archiepiſcopi, & conſenſu Epiſcopi, in cuius fuerunt diœceſi. Cum in Concilio Africano cap. xx. decretum ſit, *vt plebes qui in diœceſibus ab Epiſcopis retinentur,*

quæ

Digitized by Google

quæ nunquam Epiſcopos habuerunt, non niſi cum voluntate eius Epiſcopi, à quo tenentur proprios accipiant Rectores, vel Epiſcopos. Et item in eodem Concilio cap. LXV. *Vt plebes quæ nunquam habuerunt proprios Epiſcopos, niſi ex Concilio plenario vnius cuius prouinciæ & primatis, atque conſenſu eius, ad cuius diœceſin eadem plebs pertinebat, Epiſcopos minime accipiant.* In Decretis Papæ LEONIS cap. XV. ſcriptum eſt: *Nulla ratio ſinit, vt inter Epiſcopos habeantur, qui à prouincialibus Epiſcopis cum Metropolitani iudicio non conſecrantur.* Item cap. XLIX. *Si indignis quibusq; & longe extra ſacerdotale meritum conſtitutis paſtorale faſtigium & gubernatio Eccleſiæ detur, nō eſt hoc conſulere populis, ſed nocere, nec præſtare regimen, ſed augere diſcrimen.* Et in eodem capite poſt pauca: *Difficile eſt, vt bono peragantur exitu, quæ malo ſunt inchoata principio.* Et in decreto Papæ CÆLESTINI anteceſſoris veſtri, cap. XVII. continetur, *ne alicui locus concedatur ſacerdoti in alterius iniuriam.* Anteceſſor veſter *ZVENTIBALDO* Duce impetrante, W*ICHINGVM* conſecrauit Epiſcopum, & nequaquam in illum antiquum Patauienſem Epiſcopatum eum tranſmiſit, ſed in quandam Neophitam gentem, quam ipſe Dux domuit bello, & ex paganis Chriſtianos eſſe patrauit. Cum autem eiſdem Schlauis locus familiaritatis apud legatos veſtros dabatur, accuſabant nos & diffamabant nos in multis & verbis mendacibus inſtabant, quia nemo eis vera reſpondebat, dicentes, nos & cum Francis & Alemannis ſcandalum & diſcordiam habuiſſe, cum hoc falſum eſſe ex hoc conuincitur, quia amiciſſimi noſtri ſunt, & caritative cooperatores, & etiam cum ipſis impacatos eſſe accuſabant.

Quod non noſtra culpa exigente, ſed ſua proteruia faciente ita fatemur eſſe, quia quando Chriſtianitas illis cœpit vileſcere, & inſuper debitum tributum ſenioribus noſtris regibus, & principibus eorum ſoluere reſpuerunt, belloque reſiſtere, & gentem noſtram cœperunt laceſſere, orta eſt ſeditio inter illos, & quoniam armis ſibi eos defenderũt, & in ſeruitium redigerunt: Idcirco iure proprio tributarios habere debuerunt & debent, & ſiue velint ſiue nolint regno noſtro ſubacti erunt: Quapropter oportet vos ab alto ſpeculari, & moderaminis temperiem præ omnibus tenere, ne peior pars confortetur, & melior infirmetur. Progenitores namque ſereniſſimi ſenioris noſtri, LVDVVICI videlicet Imperatoris & Regis, ex Chriſtianiſſima Francorum gente prodierunt: *Moimarii* verò Schlaui à Paganis & Ethnicis veneruut. Illi potentia Imperiali Romanam rempublicam ſublimauerunt, iſti damnauerunt; illi Chriſtianum regnum confortauerunt, iſti infirmauerunt: Illi toti mundo ſpectabiles apparuerunt; iſti latibulis, & vrbibus, occultati fuerunt. Illorum conſilio Apoſtolica ſedes pollebat: iſtorum perſecutione Chriſtianitas dolebat. In omnibus his Iuuenculus Rex noſter, nulli prædeceſſorum ſuorum inferior, ſecundum virtutem à Deo ſibi datam, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ & vobis ſummo Pontifici, cum

omnibus

omnibus regni ſui Principibus adiutor optat eſſe fortiſſimus. Omne namque regnum diuinitus ſibi commiſſum ad Dei ſeruitium, ſuumque adiutorium vnum vult & operatur. Vnde & pace viget & concordia gratulatur, atque ad veſtram paternitatem, ſicut patris ſui, ſe pertinere lætatur. Quod nos præfati *Schlaui* criminabantur cum *Vngaris* fidem Catholicam violaſſe, & per Canem ſeu Lupum aliasque nefandiſſimas & Ethnicas res ſacramẽta & pacem egiſſe, atque vt in Italiam tranſirent, pecuniam dediſſe, ſi vobis coram poſito ratio inter nos agitaretur ante Deum, qui cuncta nouit antequam fiant, & coram vobis, qui vicem eius Apoſtolicam tenetis, eorum falſitas manifeſtaretur, & noſtra innocentia probaretur. Quia enim Chriſtianis noſtris longe à nobis poſitis ſemper imminebant, & perſecutione nimia affligebant, donauimus illis nullius pretioſæ pecuniam ſubſtantiæ, ſed tantum noſtra linea veſtimenta quatenus aliquatenus eorum feritatem molliremus, & ab eorum perſecutione quieſceremus. Talia namque vt præſcripſimus iuxta malitiam cordis ſui argumentantes, & Pontifices veſtros ad iniuriam noſtram incitantes, adeo, vt directa nobis epiſtola, quaſi ab Apoſtolica Sede hæc omnia improperabant, & diuerſas iniurias ingerebant, atque inter alia diuino gladio feriendos dignos dicebant. Impletur enim in nobis quod quidam ſapiens ait: *Iuſtus tulit crimen iniqui.* Ipſi enim crimen, quod nobis falſo ſemel factum impoſuerunt, multis annis peregerunt. Ipſi *Vngarorum* non modicam multitudinem ad ſe ſumpſerunt, & more eorum capita ſuorum Pſeudo-Chriſtianorum penitus detonderunt, & ſuper nos Chriſtianos immiſerunt, atque ipſi ſuperuenerunt, & alios captiuos duxerunt, alios occiderunt, alios ferina carcerum fame & ſiti perdiderunt, innumeros verò exilio deputauerunt, & nobiles viros ac honeſtas mulieres in ſeruitium redegerunt, Eccleſias Dei incenderunt, & omnia ædificia deleuerunt, ita vt in tota *Pannonia* noſtra maxima Prouincia, tantum vna non appareat Eccleſia, prout Epiſcopi à vobis deſtinati, ſi fateri velint, enarrare poſſunt, quantos dies tranſierunt, & totam terram deſolatam viderunt. Quando verò *Vngaros* Italiam intraſſe comperimus, pacificari cum eiſdem *Schlauis*, teſte Deo, multum deſiderauimus, promittentes eis, propter Deum omnipotentem ad perfectum indulgere omnia mala contra nos noſtroſque acta, & omnia reddere, quæ de ſuis noſtros conſtaret habere, quatenus ex illis ſecuros nos redderent, & tamdiu ſpatium darent, quamdiu *Longobardiam* nobis intrare, & res ſancti Petri defendere, populumque Chriſtianum diuino adiutorio redimere liceret: Et nec ipſum ab eis obtinere potuimus, & poſt tanta maleficia haberent beneficia, & ſunt falſi accuſatores, qui ſemper fuêre Chriſtianorum perſecutores. Si quis in

Digitized by Google

toto mundo aliorſum nos oberraſſe & iuſtitiæ reſtitiſſe probare conetur, veniat præſens, & eum ludificaſſe, noſque de hac re ſentietis puriſſimos eſſe. Idcirco ſinguli omneſque admonendo precamur, ne vllo modo alicui falsò de nobis aliquam ſuſpicionem referenti creduli ſitis, antequam opportunitas exigat, vt huius rei gratia miſſus de veſtra celſitudine nobis aut à noſtra paruitate directus appareat vobis. Communis gemitus & generalis dolor anguſtat, quos Germania & tota tenet Norica, quod vnitas Eccleſiæ diuiditur ſciſſura. Eſt enim, vt præmiſimus, vnus Epiſcopatus in quinque diuiſus. Ideo ſi quid fraus maligni *Schlauorum* calliditate adduxerat, iuſtitia vertat, Voſque virtute ex alto induti, & Apoſtolica poteſtate armati iuxta Prophetam: *Quod fractum eſt alligate, quod infirmum conſolidate, quod abiectum reducite*, vt deinceps populus & fidei integritate gratuletur, & Sancta Eccleſia tranquilla deuotione lætetur.

CONTROVERSIA INTER LAVREACENSEM ET IVuauenſem Eccleſias ſuper iure Metropolitico in Regnis Pannoniæ & Morauiæ, anno 936.

AGAPITVS Epiſcopus Seruus ſeruorum Dei, fratri dilectiſſimo & reuerendiſſimo GERARDO, ſanctæ Lauriacenſis Eccleſiæ Archiepiſcopo, in Chriſto ſalutem. Petitiones tuas pro renouandis ſiue approbandis Eccleſiæ tuæ priuilegiis, venerabilis Fuldenſis Monaſterii Abbas HADEMARVS huc cauſa orationis veniens cum magna beneuolentia noſtræ experientiæ ſuggeſſit, pariterque iurgia & diſceptationes grauiſſimas inter te & Heroldum Archiepiſcopum pro vtrinque ſuſcepta in vna prouincia pallii auctoritate exortas, flebiliter nunciauit, quod & ipſi ex debita paſtorali cura nimio cordis mœrore dolemus, deteſtabiliterque profanamus. Quippe ſancta & vniuerſalis Eccleſia, cui authore Deo præſidemus à religioſis atque pacatis ſacerdotibus ſuis, & in caritate non ficta ſolidatis, quaſi totidem columnis innixa fulcitur; diſcordantibus autem & aduerſum ſe hoſtiliter inflante ſuperbia animum tollentibus, præſertim tantis Pontificibus velut euulſis ſuſtentaculis caſura, non ſine magno periculo, & vigoris ſui detrimento à proprio ſtatu concutitur. Inſuper etiam dum de foris inter vos pro pallii honore pertinaciter huiuſmodi contentio exercetur, agitur vt in fraterna æmulatione decor ſacerdotii intus euacuetur.

Inde ergo frater officium noſtrum illud eſſe perpendentes, ne inimicitiarum fomite in vobis ſuccreſcente diſſidium ſanctæ Dei Eccleſiæ atque ſcanda-

Digitized by Google

ſcandalum ſine conſilii & vtilitatis veſtræ reſpectu diutius nutriatur, ad ſequeſtrandum litem veſtram accedimus nos arbitres tam ex ſollicitudine à Domino regiminis iniuncti, quam amborum veſtrorum amore ad hoc permoti, ita videlicet vt & de prælibata conflictus veſtri querimonia rationabilibus iudiciis ritè iuſtitiæ ſatisfaciamus, & vos omni exploſa controuerſia in fraternam concordiam Chriſto moderante reuocemus.

Notum eſt igitur, literisque penes nos commendatum, quibus Eccleſiarum locis dignitas pallii ab hac Apoſtolica ſede debeatur. *Lauriacenſem* autem vrbem antiquitus Metropolitanam fore, & Archiepiſcopii ſedem cui ſanctitas tua præeſſe dignoſcitur, ſicut in priuilegiis authenticis ad nos vſque à te directis legimus, ita quoque inuentis quibuſdam exemplaribus chartæ eſt; & vetuſtate admodum attritis in Archiuo S. Petri reperimus. Hanc etiam in exordio naſcentis Eccleſiæ & immaniſſima Chriſtianorum perſecutione à Doctoribus iſtius ſedis Catholicæ fidei nouimus rudimenta percepiſſe, & exinde à ſuccedentibus prædicatoribus in *ſuperioris atque inferioris Pannonia* prouincias eiuſdem fidei emanaſſe gratiam. Quibus etiam duabus prouinciis illarumque Pontificibus vſque ad tempora *Hunnorum* non alius, quam ſanctæ *Lauriacenſis* præfuit Archiepiſcopus, quorum barbarica feritas non ſolum prædictam *Lauriacenſem* Ciuitatem, verum etiam in circuitu adiacentes regiones depopulauit, atque funditus deſolauit. Inde quidem contigit, vt Epiſcopi hac neceſſitate compulſi, ſede illa deſerta atque alio translata, ſimul etiam Archiepiſcopalem ipſius ſedis dererent honorem. Modernis autem, nec multum retro elapſis temporibus vacante ab Apoſtolico Vicario Bauuariorum regno, Arno primus ſanctæ Saltzburgenſis Eccleſiæ ſubrogatur Archiepiſcopus. Hæc teſtatur annoſa memorialis ſacri ſcrinii hiſtoria. Modo autem mortalibus propitiante Chriſto ab hoſtibus ſanctæ *Lauriacenſis* Eccleſiæ quiete, & in habitandi ſecuritate conceſſa, non alibi, quam ibidem fraternitatis tuæ cathedra oportet haberi. Quapropter reintronizamus te eidem Eccleſiæ ſanctorum Patrum videlicet prædeceſſorum noſtrorum, ſed & beatæ memoriæ Domini Leonis Papæ, à quo Excellentia tua pallio ac priuilegio donata eſt, ſanctiones atque ſtatuta exequentes, ac ſæpedictam ſanctam *Lauriacenſem* Eccleſiam poteſtate & vice Beati Petri Apoſtolorum Principis abſoluimus, & Archiepiſcopamus, & in culmen Metropolitanum ſublimamus, & priuilegia nobis tranſmiſſa manu propria munimus & corroboramus, ac rata eſſe firmamus, denuoque tibi pallium cum præſenti præcepto ſecundum vſum prius conceſſum, ſucceſſoribusque tuis perpetim tenendum tradimus. Hisque ex amuſſi ita ad iuſtitiam reintegratis,

 decre-

decreuimus rixas veſtras, & diſſenſiones præfata ex cauſa deriuatas dirimere, atque in fraternum amorem vos reconciliare, ſic vt vtrique veſtrorum modo ſuſceptus ſeruetur pallii honor illæſus, hortantes quatenus Apoſtolicè inſtituti à modo non in contentione & æmulatione maneatis. Conſtat quidem, quod canonice ſingulis prouinciis ſinguli ordinantur Metropolitani, proinde diſtribuere, atque determinare ita vobis parochias, bonum & pacificum æſtimamus, vt diuiſis duabus Noricæ regionis prouinciis, Heroldo Archiepiſcopo *Occidentalis Pannoniæ* cura committatur & cuſtodia; tibi autem ſucceſſoribusque tuis, propter emeritam antiquitatem ſanctæ *Lauriacenſis* Eccleſiæ, cui iure iuniorum reuerentia aſſurgit in benedictionis & ſedis ordine Prælatis atque Præpoſitis prouidentiam *Orientalis Pannoniæ*, regionemque *Auarorum* atque *Maraharorum*, ſed & *Schlauorum*, qui modo Chriſtiani, vel adhuc per baptiſma Chriſto lucrandi ſunt, circumquaque manentium credimus, noſtramque Apoſtolicam vicem in illis partibus prædicandi, & pro arbitrio veſtro, vbi opus eſt, Epiſcopos conſtituendi, omniaque diſponere atque ordinare tali authoritate atque poteſtate delegamus, ac ſi ipſi præſentes affuiſſemus. Quod ſi iam dictus Heroldus Archiepiſcopus deinceps ſuorumve quiſpiam ſucceſſorum minime diffinito limite contentus, ſed interdictam atque à ſua poteſtate ſeparatam Diœceſin repetere peruicaciter conatur, nec à prohibitæ contentionis ſchiſmate per iſtas noſtras Apoſtolicas traditiones atque determinationes compeſcitur: Ipſe etiam pie conceſſa dignitatis munificentia penitus priuetur, atque ſecundùm ius priſtinum, *ſuperior Pannonia* continuetur *inferiori*, atque tuæ tuorumque ſucceſſorum ambæ perpetualiter ſubiaceant ditioni. Allubeſcentes autem, aſſenſumque præbentes iſtis noſtris ſaluberrimis decretis, benedicimus & Catholicos approbamus; reſiſtentes verò atque infirmare, vel omnino peruertere contendentes, anathemate maranatha Sanctæ Trinitatis diſtrictè percutimus, & Apoſtolica ſententia, qua multati Anania & Saphira exſpirauerunt, damnamus, & cum blaſphematoribus Sancti Spiritus ſempiternis cruciatibus puniendos deſtinamus.

BENEDI-

Digitized by Google

BENEDICTVS VI. PAPA CONFIRMAT ARCHIEPIſcopo Salisburgenſi legationem Apoſtolicam in Pannonia & Morauia, anno 971.

BENEDICTVS diuina fauente gratia atque totius populi Romani electione Apoſtolicus. FRIDERICO Salzburgenſis Eccleſiæ Archipræſuli, vna cum ſuis fratribus, videlicet Noricæ prouinciæ Epiſcopis manſuram in CHRISTO felicitatem. Protoplaſto generis humani atque eius ſemine ſerpentina ſuaſione in gemina cadente morte multas DEVS miſericordia ductus medicinas miſit in hunc mundum, Patriarchas ſcilicet iuſtos, Prophetas veridicos, legiferum cum lege. Et his omnibus mundum ſaluare non valentibus nouiſſime filium ſuum humana carne indutum ad redemptionem generis humani ad terras tranſmittere dignatus eſt. Eo itaque inter homines conuerſante duodecim elegit Apoſtolos, quos ad ſeminandum verbum DEI in corda fidelium per vniuerſum tranſmiſit orbem, quorum atque totius Eccleſiæ ſanctum conſtituit PETRVM Principem, cuique gregem commiſit Eccleſiaſticum tertiò ei dicens: *Paſce oues meas.* Cui etiam ligandi atque ſoluendi tradidit poteſtatem dicens: *Quodcunq; ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cælis, quodcunq; ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cælis.* Et non ſolum ſancto talis conceſſa eſt PETRO potentia, ſed etiam ſuis ſucceſſoribus, eius vicem in Eccleſia tenentibus, eadem ligandi atque ſoluendi à DEO tradita eſt poteſtas. Sancti itaque PETRI Apoſtoli ſucceſſores per loca, prout opus erat atque decuit, conſtituerunt Archiepiſcopos, qui eorum vicem tenerent in Eccleſiis, quia ipſi vniuerſas regere non poterant Eccleſias. Hos quoque vicem beati PETRI Apoſtoli prout hominibus iſtius temporis poſſibile eſt in Eccleſia tenentes ſtatuta illorum Anteceſſorum noſtrorum confirmare quantum poſſumus libenter deſideramus.

Concedimus itaque vicem Apoſtolicam FRIDERICO *Salizburgenſis* Eccleſiæ antiſtiti, eiuſque ſucceſſoribus in tota Norica prouincia & in tota *Pannonia ſuperiori* videlicet & *inferiori*, quomodo ſui anteceſſores eandem poteſtatem à noſtris habuere anteceſſoribus, ita ſcilicet vt nulli liceat in præfatis prouinciis ſibi vſurpare pallium, nec Epiſcopos ordinare, nec vllum officium quod ad Archiepiſcopum pertinere debet, præter præfatum Archiepiſcopum eiuſque ſucceſſores. Quicunque autem huic refragari vel contendere voluerit decreto, quam nos vice beati PETRI Apoſtoli fungentes conſenſu noſtrorum Epiſcoporum ac totius cleri Romanæ Eccleſiæ decreuimus, ſciat ſe beato PETRO eiuſque Vicario eſſe contrarium atque

Digitized by Google

fore anathema vſque ad ſatisfactionem, ſiue ſit Epiſcopus aut Presbyter ſiue Clericus cuiuſcunque ordinis, ſiue laicus, cuiuſcunque fuerit dignitatis, quia ſancta ſanctorum anteceſſorum noſtrorum ſoluere nolumus neque valemus. Sed quomodo illi conſenſu ſuorum Epiſcoporum ac totius Cleri conſtituerunt, fiat ex eorum pariter & noſtro decreto firmum atque perpetuum. Quicunque autem Epiſcopi per amicos ſiue clam per aliquam fraudem aliquando eiuſdem dignitatis petierint, ſiue petierunt priuilegium, illos ſuſpendimus ab ea dignitate, quia illicitum iudicamus, vt aliquis Epiſcopus ſine totius ſuæ Prouinciæ atque ſuffraganeorum ſuorum conſenſu pallium, ſiue aliquod Archiepiſcopatus priuilegium à Romano Pontifice acquirere præſumat.

ARCHIEPISCOPI LAVREACENSIS LITERA AD Benedictum VII. Papam de iure ſuo Metropolitico in Pannoniam Orientalem, Mæſiam & Morauiam, anno 976.

ORDINIS ac nominis cariſmate prærogato ſanctæ Romanæ ſedis vniuerſali BENEDICIO Pontifici PILGRIMVS ſanctæ Lauriacenſis Eccleſiæ humilis ſeruitor. Fidelitatem precum deuotumque ſeruitium. Notum fieri dignetur vobis ſumme ſacerdotum præſul, quod ſuper omne animi mei deſiderium nunc delectarer, & Apoſtolorum viſitare limina, veſtraque optabili perfrui præſentia, & ea facie ad faciem, quæ literis & internuntiorum committo indiciis. Sanctiſſimæ paternitati veſtræ coram rationari, niſi quod à Neophita *Vngarorum* gente huc ire prohibeor, apud quam fœdere pacto ſub occaſione pacis fiduciam ſumpſimus operam exercere prædicationis. Cuius enim terror gentis ex longo tempore etiam aliarum prouinciarum prædicatoribus meæ diœceſis hactenus aditum clauſit, ad quas nihilominus præſentis, opportunitas temporis ire me vocauit. Quibus DEVS omnipotens quoniam ſolita ſua pietate ſemper diſperſa congregat, aperire dignatus eſt ianuam cordis ſui, diu clauſam vt diſciſſo velamine duritiæ ſuæ, depoſitaque ferina crudelitate leni iugo Domini colla ſubmittant. A qua ergò præfata *Vngarorum* gente multis precibus ipſe inuitabar venire, aut miſſos meos in opus Euangelii illuc dirigere. Ad quos dum tranſmitterem ſatis idoneos viros ex Monachis, Canonicoſque Presbyteros, atque de ſingulis Eccleſiaſticis gradibus clericos & vita omnique conuerſatione illorum ſic ordinata, quemadmodum in *geſtis Anglorum* didici, tantum diuina gratia fructum ſtatim miniſtrauit, vt ex eiſdem nobilioribus *Vngaris* vtriuſque ſexus Catholica

Digitized by Google

lica fide imbutos, atque ſacro lauacro ablutos circiter quinq; millia, Chriſto lucrarentur. Chriſtiani autem quorum maior pars populi eſt, qui ex omni parte mundi illic tracti ſunt captiui, quib' nunquam ſoboles ſuas licuit niſi furtiuè Domino conſecrare, modo certatim nullo obſtante timore offerunt eos baptizare, & gratulantur omnes tanquam de peregrinatione ſua in patriam reducti, quod Chriſtiano more oratoria audent conſtruere, & licentia percepta linguam ligatam in laudem Saluatoris præſumunt ſoluere. Ipſi enim barbari mira omnipotentis Dei operante clementia quorum licet adhuc gentilitate ſint quidam detenti, nullum tamen ex illorum ſubditis vetant baptizari, nec ſacerdotibus inuident, quocunq; libet proficiſci. Sed ita concordes ſunt pagani cum Chriſtianis, tantamque ad inuicem habent familiaritatem, vt illic videatur Iſaiæ impleri Prophetia: *Lupus & agnus paſcentur ſimul. Leo & bos comedent paleas.* Factum eſt ergò, vt penè cuncta *Vngarorum* natio ſit prona ad percipiendum fidem ſanctam, ſed & aliç Schlauorum Prouinciæ ad credendum promptæ. Et eſt ibi *meſſis quidem multa, operarij autem pauci.* Inde quoq; viſum eſt iam neceſſarium eſſe, quatenus ſanctitas veſtra illic iubeat aliquos ordinari Epiſcopos, quia & quondam *Romanorum Gepidarumq;* tempore proprios VII. antiſtites eadem *Orientalis Pannonia* habuit & *Meſia* meæ ſanctæ *Lauriacenſi*, cui ego indignus miniſtro, Eccleſiæ ſubiectos, quorum etiam quatuor vſque dum *Vngari* regnum Bauuariorum inuaſerunt, ſicut præſenti cognitum eſt ætati, in *Marauia* manſerunt. Quod nimium graue ac valdè onerosum eſt mihi, vt tot mei Pontificii parochias ſolus prædicando circumeam, quibus neceſſitate & adiutorii inopia cogor nunquam meam ſubtrahere præſentiam. Ecce Dominorum amantiſſime huiuſmodi Eccleſiaſticis mancipatus officiis detineor, & ne feciſſem morã ſæpè dictæ gentis conuerſioni, ire & proſterni ad veſtra ſanctiſſima veſtigia diſtuli. Legatos autem meos præſentium ſcilicet portitores ad veſtram deſtinaui ſerenitatem, quos audire dignetur quæſo clementia veſtra, & eorum meiſque mixtim precibus præbere aſſenſum, quatenus pallium, infulamq; pontificalem, quod ſpeciale munus honoris ab hac ſede tantum dirigitur Metropolitanis: quod etiam mei prædeceſſores, à glorioſis huius principalis Cathedræ Primatibus accipere ſoliti erant: mihi vero hoc ipſum benigno animo per illos dirigere dignetur, pariterq; etiam priuilegia Apoſtolicæ authoritatis meæ Eccleſię per eoſdem miſſos meos veſtris præſentata ſacris obtutibus more prædeceſſorum veſtrorum roborari ſupplicio & confirmari, vt hac Apoſtolica ſanctione & benedictione munitus, mihi commiſſi populi gubernationem canonicè exequi valeam, & veſtris in die iudicii rationibus imputetur, quod in illis finibus ex paganis noua Eccleſia Domino lucratur.

BENE-

BENEDICTI VII. PAPÆ LITERA AD IMPERATOREM *& Archiepiſcopos Germaniæ de Laureacenſis Eccleſiæ iure in Pannoniam Orientalem & Morauiam, anno 977.*

DILECTISSIMIS nobis in Chriſto filiis HRODBERTO ſanctæ Moguntinæ Eccleſiæ, & DIOTRICO, ſanctæ Treuerenſis Eccleſiæ, atque ADALBERTO ſanctæ Magdaburgenſis Eccleſiæ: parique modo GEREONI ſanctæ Colonienſis Eccleſiæ, atque FRIDARICO ſanctæ Iuuauenſis Eccleſiæ: ſed & ADALDAGO ſanctæ Premenſis Eccleſiæ Archiepiſcopis: pariterque Domino OTTONI glorioſiſſimo Imperatori Auguſto, atque nepoti ſuo HENRICO Præcellentiſſimo Duci Bauuariorum: cæteriſq; omnibus Epiſcopis & Abbatibus, Ducibus atque Comitibus Galliæ atque Germaniæ: BENEDICTVS diuinâ gratiâ præditus Apoſtolicæ ſedis Pontifex, ſeruus autem ſeruorum DEI in Domino ſalutem. Oportet iuſtis ſupplicationum petitionibus nos ſemper faciles & humiles exhibere, & præcipuè cum fraternis religioſorum conſacerdotum precibus ſollicitamur, qui paſſim ab omni mundi termino tenorem & regulam, atque proprii officii vigorem ab hac vniuerſali ſancta Romana matre Eccleſia, eiuſque ſortiuntur Miniſtro, Vicario ſcilicet beati PETRI Principis Apoſtolorum, cuius quamuis indigni, eiuſdem tamen gratia & dono poteſtati ſucceſſimus & ordini: Cui voce dominica dicitur, *Tu es PETRVS, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam.* Quapropter dignum æſtimabimus, aſſenſum præbere congruis poſtulationibus Reuerendiſſimi Archiepiſcopi, quas per probabiles perſonas nobis intimauit, reſponſalium ſuorum duorum Presbyterorum, quatenus ſibi pallium & Metropolitanum honorem Cathedræ ſuæ, ſanctæ *Lauriacenſi* Eccleſiæ reſtitueremus confinio *Vngrorum* adiacenti, quod omninò nos eidem Eccleſiæ debere teſtantur antiquiſſima ſecum apportata priuilegiorum teſtimonia. In quibus enim continebatur quod ætate Pontificatus beati SYMACHI huius almæ ſedis Apoſtolici Præſulis præfata ſancta *Lauriacenſis* habetur Eccleſia Metropolis & in quantum tam exinde quam etiam de paſſionibus beatorum Martyrum, qui illic plures in tempore perſecutionis pro fide Chriſti variis ſunt tormentis multati colligere poſſumus ex omnibus Eccleſiarum Diœceſibus *Pannoniæ*, hæc antiquitate & Archiepiſcopii dignitate eſſe primitiua creditur, quæ iam multis retro actis temporibus ex vicinorum frequentia populatione barbarorum deſerta & in ſolitudinem redacta, nullum Chriſtianæ profeſſionis habitatorem meminit: vſque dum inuictiſſimus

Digitized by Google

mus Auguſtus & pater patriæ, genitor quippe Pii Imperatoris noſtri, quem adhuc ſupereſſe & diu dominari mundus exoptat, bellico trophæo eorum vires retundit. Nunc autem quamobrem votis exultantibus in laudem omnipotentis Dei erumpimus, non ſolum ſæpedicta ſancta *Lauriacenſis* Eccleſia hoſtium ceſſante terrore cum accolis ſuis pace & tranquillitate potitur, verum etiam ipſi dudum inimici, illum quem perſecuti ſunt more gentili, iamiam Chriſtum baptizati profitentur, & ſacerdotes modo habere deſiderant, ac prout ſcire rudes poterunt venerantur, & Eccleſias quaſdam in ſua terra, quas patres incendio dederunt, poſteri reſtaurare videntur. Hac ergo ſuadente ratione: Quod prænominati ſanctæ *Lauriacenſis* Eccleſiæ Archiepiſcopi poſtulatio, antiqua Apoſtolica authoritate commendatur & præterea, quod cum iuſtum eſſet, pariter etiam vtile viſum eſt, vt ad fructificandas Deo gentes, ex nouitiis cultoribus fidei *Vngrorum* atque *Marauorum* ſiue etiam aliis multis prouinciis *Schlauorum* ſuæ parochiæ finitimis illic ordinatis Epiſcopis ſecundum quod antiquitus diſpoſiti erant, eis hunc conſtitueremus Archiepiſcopum. Quoniam autem Salisburgenſis Eccleſia Metropolis abuſa eſt ſubiectione ſanctæ *Lauriacenſis* Eccleſiæ Pontificii obliterata & attenuata ſua dignitate ex deuaſtatione Barbarorum, quam propterea perceptis Apoſtolicis priuilegiis nequaquam patimur priuari, cum & priora ſint Salzburgenſibus, & ideo auctoritatiua, vel auctorabiliora. Quæ conditio teſtimonii etiam apud ſecularia iudicia viget & præualet. Nos verò in huiuſmodi conſtitutionibus omnem calumniam atq; contentionis occaſionem Domino adiuuante facilè propulſamus, ambabus parochiis ab inuicem certis limitibus ſequeſtratis, & tamen Apoſtolicis ſanctionibus vbique ſtabilitis, quas noſtrum eſt ſemper defendere, & ſecundum Euangelicam ſententiam nihil ex eis ſoluere, ſed adimplere. Vnde ergo auctoritate & poteſtate B. PETRI Principis Apoſtolorum atque exemplo beatorum Pontificum ſcilicet prædeceſſorum noſtrorum eandem ſanctam *Lauriacenſem* Eccleſiam, eiuſque rectores iam Archiepiſcopos ammodo, perpetim ab omni Saltzburgenſis Eccleſiæ, eiuſque Præſulum ſubiectione ac ditione abſoluimus, & honore Metropolitano ſublimamus, & ſicut modernis temporibus ſanctæ memoriæ AGAPITVS Papa terminos earundem parochiarum ab inuicem diſtinxit, ſic & ipſi diffinimus; ita quoque vt ſancta *Saltzburgenſis* Eccleſia *ſuperioris Pannoniæ* Epiſcopos habeat ſuffraganeos, quibus vſque huc ſui Pontifices præeſſe videbantur, cum tanta talique diœceſi, quali hactenus in inferiori vſi ſunt Pannonia.

Sancta autem *Lauriacenſis* Eccleſia in *inferioris Pannoniæ* atque *Meſiæ* regiones, quarum prouinciæ ſunt *Bauuaria* atque *Marauia*, in quibus ſeptem Epiſcoporum parochiæ antiquis temporibus continebantur, ſuique antiſti-

tes Archiepiſcopalem deinceps habeant poteſtatem, cum tanta taliq; diœceſi, quali hactenus in *ſuperiori* vſi ſunt *Pannonia*. Quibus vtique inſuper in præceptis iniungimus, vt iuxta beati Gregorii propter decretum Anglorum Archiepiſcopis directum *alter illorum qui prior ſit in ordinatione tempore & quo ad viuat prioratum teneat & in ordine*. Penitus enim determinatis vtriuſque Eccleſiæ diœceſibus, omnique excluſa altercandi occaſione canonicâ ſub diſtrictione interdicimus, vt neuter earundem Eccleſiarum Archiepiſcopus inuadere alterius parochiam præſumat, vel quibuſcunq; iurgiis, aut diſceptationibus ſuper diffinitis à nobis modo rebus alter alterum ſollicitare audeat. His igitur ſedatis venerabilem confratrem noſtrum Pilgrimum Archiepiſcopum Canonicis literis munitum ſedi ſanctæ *Lauriacenſis* Eccleſiæ intronizauimus, palliumque ei ſecundum antiquum eiuſdem Eccleſiæ ſuæ vſum direximus, atque in prouinciis *Bauuariæ* & *Marauiæ*, regionum quoque *inferioris Pannoniæ* ſiue *Meſiæ*, & in contiguis ſibi *Schlauorum* nationibus circumquaq; manentium, noſtram Apoſtolicam authoritatem & vicem exercere committimus atque delegamus, quatenus illic more anteceſſ. rum ſuorum ſanctæ *Lauriacenſis* Eccleſiæ Archiepiſcoporum habeat poteſtatem Presbyteros & Epiſcopos ordinare, atq; conſtituere, & ex prædictis gentibus ſua ſancta prædicatione parare Domino plebem perfectam.

HENRICI IV. IMPERATORIS DECRETUM EVINdicatorium de finibus Epiſcopatus Pragenſis in Bohemia, Morauia & Polonia, anno 1086.

IN Nomine Sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Heinricus III. Diuina fauente Clementia Romanorum Imperator Auguſtus. Regio nomini & Imperatoriæ dignitati congruere nouimus, vt Eccleſiarum Dei vtilitatibus vbique opitulantes damna vel iniurias earum quacunque neceſſe fuerit propulſemus. Quapropter vniuerſis Dei noſtrique regni fidelibus tam futuris quam præſentibus notum eſſe volumus, qualiter fidelis noſter Pragenſis Epiſcopus Gebehardus ſæpe confratribus ſuis & Coëpiſcopis, cæteriſque Principibus noſtris, ac nouiſſime nobis conqueſtus eſt, quod Pragenſis Epiſcopatus, qui ab initio Boëmiæ ac Morauiæ Ducatuum vnus & integer conſtitutus, & tam à Papa Benedicto quam à primo Ottone Imperatore ſic confirmatus eſt; poſteà anteceſſorum ſuorum conſenſu, ſola dominantium poteſtate, ſubintronizato intra terminos eius nouo Epiſcopo, diuiſus eſſet & imminutus. Qui cum Maguntiæ coram Legatis Apoſtolicæ ſedis, præſentibus nobis ac pleriſque Regni noſtri Optimatibus eandem querimoniam intuliſſet, ab Archiepiſcopis,

Wezlo-

Digitized by Google

Wezlone Maguntino, Sigewino Colonienſi, Egilberto Treuerenſi, Liemaro Bremenſi; ab Epiſcopis quoq; Liederico Virdunenſi, Chunrado Traiectenſi, Vdalrico Eiſtetenſi, Ottono Ratiſponenſi; cum aſſenſu laicorum, Ducis Boemorum VVratizlai, & fratris eius Chunradi, Ducis Friderici, Ducis Lutoldi, Palatini Comitis Rapothonis, & omnium qui ibidem conuenerant, primitiua illa parochia cum omni terminorum ſuorum ambitu Pragenſi ſedi eſt adiudicata. Termini autem eius Occidentem verſus hi ſunt: Lugaſt, quæ tendit ad medium fluminis Chub, Zelza, & Liuſena, & Daſena, Liutomerici, Lemuci, vſque ad mediam ſiluam qua Boemia limitatur. Deinde ad Aquilonem hi ſunt termini: Pſowane, Chrowati, & altera Chrowati, Ziaſane, Trevvobane, Boborane, Dedoſeſe vſque ad mediam ſiluam, qua Milcianorum occurrunt termini. Inde ad Orientem hos fluuios habet terminos; Buo ſcilicet, & Ztir, cum *Krakoua* ciuitate, prouinciaque cui Wag nomen eſt, cum omnibus regionibus ad prædictam vrbem pertinentibus quæ *Krakoua* eſt. Inde *Vngarorum* limitibus additis vſq; ad montes, quibus nomen eſt Tritri, dilatata procedit. Deinde in ea parte, quæ Meridiem reſpicit, addita regione *Morauia*, vſque ad flumen cui nomen eſt VVag, & ad mediam ſiluam cui nomen eſt Mure, & eiuſdem montis, eadem parochia tendit, qua *Bavvaria* limitatur. Mediantibus itaq; nobis, & communi Principum aſpirante ſuffragio, factum eſt vt Dux Boëmiæ VVratizla', & frater eius Chunradus, ſupradicto Pragenſi Epiſcopo, fratri ſuo, parochiam iudiciario ordine requiſitam ex integro reprofiterentur, & redderent. Proinde nos rogatu eiuſdem Epiſcopi rationabiliter inducti, Pragenſis Epiſcopatus redintegrationem noſtræ Imperialis auctoritatis edicto illi & ſucceſſoribus eius confirmamus & ſtabilimus: inuiolabiliter decernentes, ne vlla poſthac cuiuslibet conditionis perſona, vel vlla ſocietas hominum, Pragenſi Eccleſiæ quicquam ſui iuris in prænotatis terminis alienare præſumat. Cuius redintegrationis & confirmationis auctoritas, vt omni æuo ſtabilis & inconuulſa permaneat, hanc cartam inde conſcribi, quam (ſicut infra apparet) manu propria laborantes impreſſione ſigni noſtri iuſſimus inſigniri. Data III. Kal. Maii, Anno ab incarnatione Domini MLXXXVI. indictione VIII. Anno autem Domini Heinrici, regni quidem XXXII. Imperii vero tertio.

Signum Domini HEINRICI *Tertii Romanorum Imperatoris Auguſti*:

Quod ego vidi ipſum Cæſarem ſuis manibus annotantem in priuilegio Pragenſis Epiſcopatus,

Coſmas Pragenſis Decanus.

INNOCENTII III. PAPÆ COMMISSIO IN CAVSA diuortij inter Ottocarum Regem Bohemiæ & Adelam coniugem eius dimiſſam, vertente in curia Romana, anno 1206.

Magdeburgenſi Archiepiſcopo & Præpoſito Seburgenſi.

CONSTITVTIS in præſentia noſtra procuratore Adelæ ſororis nobilis viri Marchionis Miſnenſis & nuncio Illuſtris Principis Bohemorum, &c. d. ſt. n. P. S. Marcelli presbyterum Cardinalem conceſſimus auditorem, coram quo propoſuit procurator Nobilis memoratæ quod cum olim ea ſignificante ad noſtram audientiam perueniſſet, quod prædictus princeps eam duxiſſet legitimè in vxorem, & XIV. annis & amplius velut coniugem legitimè pertractaſſet, & filiis & filiabus ſuſceptis ex ea, &c. Pragenſis Epiſcopus ad petitionem eiuſdem principis ipſa volente ad ipſum accedere, vt ſuas coram eo proponeret actiones, ſed à ſatellitibus eiuſdem prohibita, qui ei bis vel tertiò prohibuerunt ingreſſum, poſt adpellationem ad nos interpoſitam diuortii ſententiam promulgauit: à qua ipſa fecit ad noſtram præſentiam prouocari: & infrà: Mandamus, quatenus partibus ad locum idoneum conuocatis, recipiatis teſtes, quos vel Nobilis ipſa pro ſe, vel Princeps pro parte ſua (cùm nondum teſtificata didicerint) ſuper proceſſu Pragenſis Epiſcopi vel poſteriorum iudicum duxerit producendos, & Nobilis ipſa pro ſe, vel teſtes, quos induxit prius, vel alios ſi voluerit inducere non vetetur, cùm non renunciauerit teſtibus producendis.

INNOCENTII III. PAPÆ DECRETVM, QVO SIlentium imponitur Canonico Pragenſi Epiſcopum ſuum diffamanti, quaſi homagium Regi Bohemiæ feciſſet.

VENIENS ad ſedem Apoſtolicam A. Pragenſis Canonicus contra Pragenſem Epiſcopum inter alia propoſuit coram nobis, quod cum eſſet filius ſacerdotis, in Eccleſiam fuerat Pragenſem intruſus, & contra eiuſdem Eccleſiæ priuilegium homagium Duci Bohemiæ præſtitiſſet, ſic ſubiiciens Pragenſem Eccleſiam ſeruituti: & infrà; Vnde prædictum Epiſcopum ad feſtum Reſurrectionis dominicæ peremtoriè nos meminimus citauiſſe. Idem verò ad ſuam adcuſatio-

Digitized by Google

ſationem viarum diſcrimina, conſecrationem chriſmatis imminentem, & quod *filius Bohemiæ Principis* eſſet per ipſum baptizandus, tunc temporis per nuncios & literas allegauit. Licet autem excuſationes huiuſmodi (ſicuti erant) friuolas æſtimantes, ipſum reputauimus contumacem: nec procuratores eius in cauſſa poſſemus recipere criminali, eis tamen conceſſimus auditores, vt ſi poſſent, illum aliquatenus excuſarent. Cumque prædictus A. coram eis repetiſſet obiecta, fuit ex aduerſo reſponſum, quod cum olim ſuper hoc ad Magdeburgenſem Archiepiſcopum literæ fuerant impetratæ: idem A. in obiectorum ſe videns probatione deficere, ad pedes eius ſe humiliter proſternens, veniam poſtulauit: & quòd aduerſus eum calumnioſe proceſſerat, eſt confeſſus. Cæterum cum ſuper hoc mandato ſtare eiuſdem Archiepiſcopi iurauiſſet: ipſe præcepit eidem, ſub debito præſtiti iuramenti, vt contra eundem Epiſcopum de cætero proponere talia non auderet. Cum igitur nobis ex ipſius A. confeſſione conſtaret ipſum iuramentum huiuſmodi præſtitiſſe, ac tale recepiſſe mandatum: ſuper impetitione dicti Epiſcopi ſilentium ei duximus imponendum: propter contumaciam tamen eidem Epiſcopo citationem & purgationem propter infamiam indicentes.

FRIDERICI II. IMPER. AVGVSTI CONSTITVTIO de iuribus ac priuilegiis Regni Bohemiæ, anno 1212.

FRIDERICVS diuina fauente clementia Romanorum Imperator Electus & Semper-Auguſtus, Rex Siciliæ, Ducatus Apuliæ, & Principatus Capuæ.

1. Cum decor & poteſtas Imperii noſtrum præceſſerit ſtatum, vt non ſolum cæterorum Principum dignitates, verum etiam ſceptra regalia à noſtra conferantur maieſtate, glorioſum reputamus & magnificum, quod in tanto noſtræ largitatis beneficio & aliis creſcit Regiæ dignitatis augmentum, nec ob hoc eminentia noſtra aliquod patitur detrimentum. Inde eſt, quod nos attendentes præclara deuotionis obſequia, quæ Bohemorum vniuerſa gens ab antiquo tempore Romano exhibuit imperio, tam fideliter quam deuote, & quod Illuſtris Rex eorum Ottocarus à primo inter alios Principes, ſpecialiter præ cæteris in Imperatorem nos elegit, & noſtræ electionis perſeuerantiæ diligenter & vtiliter aſtitit, ſicut dilectus patruus noſter piæ memoriæ, Rex Philippus omnium Principum conſilio habito per ſuum priuilegium inſtituit ipſum Regem, conſtituimus & confirmamus, & tam ſanctam & dignam conſtitutionem approbamus, regnumque Bohemiæ liberaliter & abſque omni pecuniæ exactione & cõſueta

ſueta Curiæ noſtræ iuſtitia *ſibi ſuisq́; ſucceſſoribus* in perpetuum concedimus, volentes vt quicunque ab ipſis in Regem electus fuerit, ad nos vel ſucceſſores noſtros accedat, regalia debito modo accepturus. Omnes enim terminos, qui prædicto Regno attinere videntur, quocunque modo alienati ſint, ei & *ſucceſſoribus ſuis* poſſidendos indulgemus. Ius quoque & authoritatem inueſtiendi Epiſcopos regni ſui integraliter ſibi & *hæredibus ſuis* concedimus: ita tamen quod ipſi ea gaudeant libertate & ſecuritate, quam à noſtris prædeceſſoribus habere conſueuerunt.

De noſtra autem Imperialis libertatis munificentia ſtatuimus, quod Illuſtris Rex prædictus, vel *hæredes ſui* ad nullam curiam noſtram venire teneantur: niſi quam nos apud Bamberg vel Nurnberg celebrandam indixerimus, vel ſi apud Merſenburg curiam celebrare decreuerimus.

Quod ſi Dux Poloniæ vocatus acceſſerit, ipſe ſibi ducatum præſtare debeat, ſicut anteceſſores ſui quondam Bohemiæ Reges facere conſueuerunt: ſic tamen, vt ſpacium ſex hebdomadarum veniendi ad dictas curias eis anteſigatur. Saluo tamen, quod ſi nos vel ſucceſſores noſtros Romæ coronari contigerit, ipſius prædicti Regis Ottocati, vel ſucceſſorum ſuorum relinquimus arbitrio, vtrum ipſi trecentos armatos tranſmittant, vel trecentas marcas perſoluant. Ad huius autem noſtræ conſtitutionis & confirmationis memoriam, & robur perpetuo valiturum præſens priuilegium per manus Henrici de Pariſiis Notarii & fidelis noſtri ſcribæ, & Bulla noſtra aurea iuſſimus communiri, Anno, Menſe & Indictione ſubſcriptis. Huius rei teſtes ſunt:

Archiepiſcopus Barenſis.
Epiſcopus Tridentinus.
Epiſcopus Baſilienſis.
Epiſcopus Conſtantienſis.
Epiſcopus Curienſis.
Abbas Augienſis.
Abbas Sancti Galli.
Abbas de Viceberre. [Leg. Wiſſenburg.]
Bertholdus de Niuphen, Regalis Curiæ Protonotarius.
Comes Vlricus de Chiburg.
Comes Rudolphus de Habsburg & Landgrauius de Alſatia.
Comites Ludouicus & Hermannus de Friburg.
Comes Wernerus de Hohemberg.
Arnoldus Nobilis de Wart.
Rudolphus Aduocatus noſter......

Rudol-

Digitized by Google

Rudolphus de Rauenſpurg.

Albertus de Tanhauſen Camerarius,& alii quamplures Magnates,& Nobiles,& Liberi,quorum teſtimonio hoc Priuilegium conſtat eſſe confirmatum. Acta ſunt hæc anno Dominicæ incarnationis milleſimo,ducenteſimo duodecimo,menſe Septemb. xv. indictione; Regni verò Domini noſtri FRIDERICI Illuſtriſſimi Romanorũ Imperatoris Electi & Semper-Auguſti primo,Regis Siciliæ quintodecimo. Datumque in nobili ciuitate Baſilea,per manus Vlrici Vice-Protonotarii, VI. Kal. Octob. feliciter,amen.

FRIDERICVS II. CONFIRMAT ELECTIONEM Venceslai I. Regis Bohemiæ, anno 1217.

FRIDERICVS Secundus Diuina fauente clementia Romanorum Rex Semper-Auguſtus,& Rex Siciliæ. Si ſpecialibus & expertis fidelibus & dilectis noſtris gratiam facimus ſpecialem, non eſt indignum,ſed conſonat omnimodis ęquitati. Eapropter vniuerſis Imperii fidelibus tam præſentibus quàm futuris in perpetuum notum eſſe volumus: quod miſſo ad præſentiam noſtram Benedicto venerabili Archidiacono Belinenſi expoſuerunt Celſitudini noſtræ dilecti fideles noſtri,Henricus Marchio Morauiæ,& Vniuerſitas Magnatũ & Nobilium Bohemiæ:quod communi voluntate,& adſenſu dilecti noſtri Odacrii Illuſtris Regis Bohemiæ, *elegerunt in Regem* eorum Venceslaum,filium ipſius Regis Bohemiæ primogenitum;propter quod Maieſtati noſtræ attentius ſupplicarũt: vt *electionem* ipſius Venceslai ratam haberemus,& firmam, & eidem noſtrum benignum impertiremur aſſenſum. Nos autem,quia votiuæ ſupplicationis huius affectũ ex magnæ fidelitatis ardore nouimus prouenire, conſiderantes ſinceritatem fidei & puræ deuotionis ipſius Odacrii Regis Bohemiæ,quam erga Maieſtatem noſtram hactenus habuiſſe dinoſcitur,attendentes etiam obſequia filii ſui Venceslai,dilecti ſororii noſtri,quę Nobis & Imperio fideliter poterit exhibere,de ſolita gratia noſtra,& conſilio Principum & Magnatum Imperii,qui tunc circa nos exiſtebant, *electionem* præfatam ratam habemus & firmam;& concedimus eidem Venceslao totum regnum Bohemiæ,cum terminis & omni iure, & honore ac rationibus eidem Regno pertinentibus,ſicut ipſum Regnum *Pater ſuus,& alii Prædeceſſores ſui*, tam Duces quam Reges antea tenuerunt. Mandamus itaque & firmiter ſtatuimus,vt,quæcũq; perſona Eccleſiaſtica vel ſecularis hanc noſtram cõfirmationẽ & conceſſionem infringere vel euacuare præſumſerit, mille libras auri puri cõponat:quarũ medietas Curiæ noſtræ,altera verò iniuriã paſſis perſoluatur. Vt autẽ hæc rata & firma in perpetuũ perſeuerent,

præſens

Digitized by Google

præſens priuilegium ſcribi, & bulla aurea typario noſtrę Maieſtatis impreſſa præcepimus communiri. Huius rei teſtes ſunt Syffridus Auguſtenſis Epiſcopus; Vlricus Abbas S. Galli; Cono, Abbas Elwacenſis; Henricus, Abbas Campidonenſis; Rodulphus, Palatinus Comes de Tuingen; Comes Hartemannus de Virtenberk; Comes Ludouicus frater eius; Hermannus Marchio de Baden; Hugo iunior, Palatinus Comes de Tuingen; Comes Ludouicus de Ottingen; Bertholdus de Nyfen; Anſelmus de Iuſtingen, Mareſcallus: Valterus de Sypf, Pincerna & alii quamplures. Ego Conradus Metenſis & Spirenſis Epiſcopus, Imperialis aulæ Cancellarius, vice Domini Syffridi, Moguntinenſis ſedis Archiepiſcopi & totius Germaniæ Archi-Cancellarii, recognoui. Acta ſunt hæc Anno Dominicæ incarnationis Millesimo, Ducēteſimo, Sextodecimo, ſeptimo Kal. Auguſti, Indictione quarta. Regnante Domino noſtro Friderico Secundo Dei gratia Romanorum Rege Semper-Auguſto, & Rege Siciliæ, Anno Romani regni ipſius quarto, & Siciliæ octauodecimo, Feliciter, Amen. Datum apud Vlmam, per manus Bertholdi de Nyffen, Imperialis aulæ Protonotarii, Anno, menſe, & Indictione prætitulatis.

INVESTITVRA VVENCESLAI I. SVPER REGNO Bohemiæ, anno 1231.

IN Nomine Sanctæ & indiuiduæ Trinitatis.
FRIDERICVS II. Diuina fauente Clementia Romanorum Imperator Semper Auguſtus, Ieruſalem & Siciliæ Rex. Tunc Imperiale faſtigium ſua rutilat dignitate, ac potentiæ ſuæ ſceptra clarificat, cum ad Reges & Principes, ſuo ſubiectos imperio, ſuæ radios claritatis effundit, & ipſis paterna regna munifica largitione confirmat. Hinc eſt igitur, quod per præſentem Auguſtalem paginam notum eſſe volumus tam modernis quàm poſteris Vniuerſis: Quod, cum olim viuente dilecto Principe noſtro Ottokaro, Illuſtri Bohemorum Rege, recepto à dilecto Principe & affine noſtro Waczlao iuniori Rege, filio eius, homagio iuxta morem, conceſſerimus ei, *tanquam primogenito*, de innata liberalitate noſtra, Regnum Bohemiæ poſt eiuſdem patris ſui obitum ab IMPERIO poſſidendum: Attendentes, ad præſens Rege prędicto Ottokaro patre ipſius rebus humanis exempto; qualiter ipſe, dum vixit, Nobis, Illuſtri Romanorum Regi Henrico, chariſſimo filio noſtro, & IMPERIO deuotus extiterit; & memoratus filius eius Waczlaus, Rex iunior, paternæ deuotionis erga Nos, dilectum Regem filium noſtrum, & IMPERIVM, imitator & ſucceſſor exiſtat, atque iugiter grata & ardua ſeruitia exhibeat, & inantea exhibere poterit gratio-

Digitized by Google

gratiora; nec non etiam ob maioris dilectionis gratiam, qua ſuo incremento tenemur, cùm Illuſtrem Reginam Catharinam, dilectam conſobrinam noſtram, habeat feliciter in conſortem; Conceſſionis dudum habitæ munera liberaliter perſequentes, Regnum Bohemiæ cum omni honore ac dignitate, Ciuitatibus, Caſtris, Villis & Terris eidem Regno pertinentibus, & cum omni iure, quo dictus Rex, pater eius, idem regnum ratiocinabiliter noſcitur poſſediſſe, Imperialis authoritatis munimine confirmamus, præfato Waczlao iuniori Regi tenendum & poſſidendum, ſicut tenere debet à Nobis & Imperio: Præſentis priuilegii authoritate mandantes, quatenus nullus Princeps, Dux, Marchio, Comes, Legatus, nullaque ſublimis perſona vel humilis, Eccleſiaſtica vel mundana, contra præſentis confirmationis noſtræ diualem paginam venire præſumat. Quod qui præſumſerit, pœnam mille librarum auri ſe compoſiturum agnoſcat: quarum medietatem Curiæ noſtræ, & reliquam, parti paſſæ iniuriam ſe nouerit ſoluturum. Ad huius itaque noſtræ confirmationis memoriam, & robur perpetuo valiturum, præſens priuilegium fieri, & Bulla aurea typario noſtræ Maieſtatis impreſſa iuſſimus communiri. Huius autem rei teſtes ſunt: Lando Reginus, Ia: Capuan: & Marnius Baruenſis, Archiepiſcopi, familiares & fideles noſtri: Salnicanus, & Petrus Brunduſinus, Archiepiſcopi: R. Melfienſis, & P. Rauelenſis Epiſcopi: Frater Hermannus, Magiſter Hoſpitalis S. Mariæ Teutonicorum in Ieruſalem: Gebardus de Arneiſtein, Legatus in Italia: Lantgrauius de Luckimberc: Comes Gerardus de Saumes: Fridericus de Karo; & Conradus de Smidilvelt: Manfridus Marchio Lanz: Thomas Comes Acerrarum: Ricens Mareſcalcus: Ricardus Camerarius: Henricus magnæ Curiæ Imperialis, Magiſter Iuſticiarius; & alii quamplures. Acta ſunt hæc Anno Dominicæ Incarnationis M.CC.XXXI. Menſe Iulio, Quartæ Indictionis, Imperante Domino noſtro Friderico D. G. Illuſtriſſ. Rom. Imperatore Semper Auguſt. Ieruſalem & Siciliæ Rege. Anno Imperii eius XI. Regni Ieruſalem VI. Regni verò Siciliæ XXXIV. Feliciter. Amen. Datum in Ciuitate Melfie, Anno, Menſe, & Indictione prætitulatis.

Signum Domini noſtri FRIDERICI II. *D.G. Inuictiſſimi Roman. Imper. S. Aug. Ieruſal. & Sicil. Regis.*

Digitized by Google

OTTOCARI ET VVENCESLAI BOHEMIÆ REGVM *Atteſtatio, quòd Reges Bohemiæ debent conſecrari & coronari ab Archiepiſcopo Moguntino, Regni Metropolitano, anno* 1228.

IN nomine Domini, amen. Ottocarus & Wentzlaus Reges Inclyti, vniuerſis Chriſti fidelibus præſens ſcriptum intuentibus ſalutem perpetuam. Confitemur & publice proteſtamur, quod tam nos, quam omnes *ſucceſſores noſtri*, conſecrationem Regalem & Diadematis impoſitionem, de Sacroſanctæ ſedis Moguntinæ Archiepiſcopo, terræ noſtræ Metropolitano, in perpetuum tenemur recipere. Si verò idem Archiepiſcopus requiſitus pro motu animi ſui ſubtraxerit, alteri Epiſcopo, quem nos vel *ſucceſſores noſtri* poſtulauerint, vicem ſuam ad id exequendum committat. Vt autem hoc ratũ & inconuulſum permaneat, hanc paginam de conſenſu venerabilium Pragenſis & Olomucenſis Epiſcoporũ, ſigillorum noſtrorum appenſione firmauimus. Datæ Pragæ, anno Dominicæ incarnationis MCCXXVIII. indictione prima.

INVESTITVRA DE REGNO BOHEMIÆ, ET MARchionatu Morauiæ, & infeudatio Ducatus Auſtriæ, & Marchionatu Styriæ, anno 1262.

RICHARDVS Dei gratia Romanorum Rex Semper-Auguſtus, Illuſtri Ottocaro Boemiæ Regi, chariſſimo Principi ſuo gratiam ſuam & omne bonum. Cùm Regalis dignitas poteſtatis quandã quodammodo diuinæ in terra Maieſtatis imaginem repræſentet: & quanto quis ſua voluntate innititur, tanto copioſioribus gratiæ ſuæ donis & inſignioribus illuſtratur, decens & congruũ æſtimamus, vt ad imitationem illius, qui omnibus dat, & nulli imperat, illi noſtra benignitas gratioſior atque benignioſior ſemper illuceat, qui noſtræ beneplacitæ voluntatis cum maiori liberalitate & promtitudine ſe conformat. Hinc eſt, quod cum nullius gratificationis muneribus, ſed propriæ duntaxat virtutis & liberalitatis inſtinctu pellectus, liberalitatis ad noſtri cultum Domini ſis conuerſus, & promittas legaliter etiam deinceps noſtræ deuotionis obſequiis & mandatis conſtanter & fideliter inhærere: Nos te ob hoc condignioribus honoribus & gratioſioribus beneficiis proſequi cupientes, te de Principatibus Regni Bohemiæ & Marchionatus Morauiæ, ac omnibus feudis dictis duobus Principatibus attinentibus, quos & quæ claræ memoriæ *pater & progenitores tui*, iuſte & rationabiliter ab Imperio tenuerũt, auctoritate

ritate præſentium inueſtimus, tibique dictos Principatus & feuda ſimpliciter auctoritate Regia confirmamus.

Et quia non multum gratiæ tantæ potentiæ & claritatis viro per iſta videmus impendere, quæ conſtituit claros *progenitores tuos* officioſis laboribus & glorioſis actibus meruiſſe: Nos te pro tuæ deuotionis meritis plenius & inſignius honorare volentes, tibi & *tuis legitimis hæredibus*, qui tibi in bonis feudalibus ſecundum ius & conſuetudinem Sacri Imperii de iure poterunt & habebunt ſuccedere, pro nobis & ſucceſſoribus noſtris Imperatoribus & Regibus Rom. illos duos nobiles Principatus, Ducatum videlicet Auſtriæ, & Marchionatum Styriæ, ad manum Imperii & noſtram de iure liberè deuolutis, cum omnibus feudis ad dictos duos Principatus pertinentibus, ab Imperio debitis & conſuetum teneri, integraliter & ſimpliciter in feudum concedimus & donamus, tibique & *legitimis tuis hæredibus*, quemadmodum eſt præſcriptum, iure & titulo feudali perpetuò poſſidentes. Nulla igitur perſona, ſublimis vel humilis, Eccleſiaſtica vel mundana, præſumat huius noſtræ inueſtitionis, confirmationis, & conceſſionis paginam infringere, vel ei auſu temerario contraire. Quod qui fecerit, ipſo facto ſe nouerit bannum Imperii & noſtræ offenſam Celſitudinis incurriſſe. In iſtorum autem omnium teſtimonium & euidentiam pleniorem præſens inde conſcribi, & ſigillo Maieſtatis noſtræ iuſſimus communiri. Datum Aquiſgrani, IX. die Auguſti, Indictione V. Anno Domini MCCLXII, Regni verò noſtri anno VI.

FEVDA DAPIFERIÆ, QVÆ COMES PALATINVS Rheni & Dux Bauariæ ab Eccleſia Bambergenſi tenet & ſuſcipit, anno 1269.

BERCHTOLDVS Dei gratia Epiſcopus Eccleſiæ Bambergenſis. Vniuerſis hanc literam inſpecturis ſalutem in omnium Saluatore. Quia diurnitas temporis obliuionem ingerit rebus geſtis, ne facta hominum dubietate vel varietate aliqua infirmentur, neceſſe eſt ea ſcripturarum teſtimonio perhennari. Tenore ſiquidem præſentium recognoſcimus & notum facimus vniuerſis præſentibus & futuris, quod nos conſiderantes grata & laudabilia ſeruitia, quæ Illuſtris Princeps Dominus Ludouicus Comes Palatinus Rheni, Dux Bauariæ, dilectus conſanguineus noſter, nobis & Eccleſiæ noſtræ fecit, & inantea eſt facturus, eidem & heredibus ſuis officium Dapiferatus Eccleſiæ noſtræ, quod ad nos eſt liberè deuolutum, cum omnibus honoribus

Digitized by Google

dignitatibus & iuribus pro vt inclytæ recordationis Fridericus Rom. Imp. ab Eccleſia noſtra tempore quondam Domini Ekeberti Bambergenſis Epiſcopi prædeceſſoris noſtri tenuit, cum omnibus feudis ipſi officio annexis feudali titulo duximus conferendum. Feuda autem ſunt hæc, Caſtrum Hochinſtain, Aduocatia bonorum & hominum oppidi Harſpruck, Vilſeck, Aurpach, Pägenz, Velden, & omnia attinentia eorundem. Ab hac autem collatione noſtra Aduocatiam Ciuitatis Vilſeck cum agris, pratis, paſcuis & aquis, ipſam ciuitatem ſpecialiter reſpicientibus, & ſeruitia, quæ Tagdienſt vulgariter nuncupantur, excipimus, ea deinceps pro noſtris & Eccleſiæ noſtræ ſeruitiis reſeruantes. Includimus etiam, quod in omnibus poſſeſſionibus & iuribus noſtris Eccleſiarum, Monaſteriorum ac miniſterialium Eccleſiam noſtram reſpicientium, in poſterum non per ſe, vel heredes ſuos, vltra ius debitum non impediat vel moleſtet. Vtetur etiam prædicta Aduocatia, ſicut præfatus Imperator ea tempore Domini Ekperti Epiſcopi vſus fuit, nec munitionem vel Caſtrum aliquod eriget in bonis, quæ ipſi contulimus nunc de nouo. Ad huius itaque noſtræ collationis robur perpetuo valiturum præſens ſcriptum prædicto Duci cum ſubnotatis teſtibus dedimus, ſigillis noſtri & Domini Henrici Venerabilis Spirenſis Epiſcopi fratris noſtri, munimine roboratum. Teſtes autem ſunt Dominus Venerabilis Spirenſis Epiſcopus. Walrabus Præpoſitus maioris Eccleſiæ Wormatienſis. Emetio Comes de Lyningen frater noſter. Fr. de Polandia Præpoſitus S. Stephani Bambergenſis. Fr. Burggrauius de Nurinberg, Reinhardus de Hagenawe, Hermannus & Rudolphus de Hurnheim, Hadmarus de Labir, Meinhardus Comes de Roteneck, Gebhardus de Wilhaym, Erchingerus de Maginheim, Chunerus & Otho de Richenbach, Gerlacus de Brieberck, Otto de Bruchſella, Engilhardus de Winſperch, Philippus & Gerhardus Dapiferi de Alzeia, Wolframus Dapifer de Nueuanſtorf, Chunerus de Alkersdorf, Berchtoldus de Vochinberge, Antonius Dapifer de Chriwiler, Chunerus & Eberhardus Pincernæ de Erpach, Chonerus de Priſingen, Henricus de Rorpach, Lupoldus Coquinarius de Rotinburch, Berchtoldus de Geboltſpach, Wernherus de Huſen, Fridericus Notarius Curiæ noſtræ, & alii quamplures. Actum & datum in Campis apud nouam ciuitatem, anno Dominicæ Incarnationis Milleſimo Ducenteſimo ſexageſimo nono, tertio decimo, Kalendas Iulii, duodecima Indictione.

DECRE-

Digitized by Google

DECRETVM RVDOLPHI I. IMPERATORIS, *quod Ducibus Bauariæ ius eligendi Romanorum Regem, ratione Ducatus Bauariæ competat, anno 1275.*

RVDOLFVS Dei gratia Romanorum Rex ſemper Auguſtus, vniuerſis præſentia inſpecturis, in perpetuum declaramus, quod præſidentibus nobis Curiæ apud Auguſtam Idibus Maii ſolempniter celebratæ, & conſtitutis ibidem in præſentia noſtra Illuſtrium Principum Ottokari Regis Bohemiæ nunciis, & Henrici Ducis Bauariæ procuratoribus, ſubortaque inter eos quæſtione ſuper quaſi poſſeſſione iuris eligendi Romanum Regem, per Procuratores prędicti Ducis Henrici & Illuſtrem Ludouicum Comitem Palatinum Rheni, Ducem Bauariæ, filium noſtrum chariſſimum, fuit propoſitum, ratione Ducatus Bauariæ, hoc eis competere ex antiquo. Idemque noſter filius Ludouicus coram nobis, cunctiſque Principibus, Prælatis, Baronibus, Militibus, & vniuerſo populo, qui eidem Curiæ aſſidebant, extitit publicè proteſtatus, quod prædictus Dux Henricus, frater ipſius olim electioni Inclyti Richardi Romanorum Regis noſtri prædeceſſoris, vna cum ipſo præſentialiter cum cæteris Principibus Coëlectoribus interfuit, & in eum vterque direxit legaliter votum ſuum, eundem in Romanum Regem, vna cum aliis Comprincipibus ius in hoc habentibus eligendo. Deinde vero electionis tempore apud Franckenfurt de nobis ab omnibus Principibus ius in electione habentibus concorditer celebratæ, per Nuncios & Procuratores eiuſdem Ducis Henrici, videlicet Henricum Præpoſitum Oetingen, & Fridericum Rectorem Eccleſiæ de Lantshud, ipſius abſentiam propter impedimenta legitima legitimè excuſantes, præſente venerabili Berchtoldo Babenbergenſi Epiſcopo, procuratore prædicti Regis Bohemiæ, & contradicente quidem ipſis Procuratoribus, ſed ipſius contradictione à Principibus Electoribus omnibus, tam Eccleſiaſticis quam ſecularibus non admiſſa, in dictum Ludouicum Comitem Palatinum Rheni noſtrum filium, vna cum aliis Principibus omnibus, qui in nos direxerant ſua vota, prout iam dicti Procuratores in mandatis receperant, concorditer extitit compromiſſum, qui commiſſum huiuſmodi in ſe recipiens, ſuo, & dicti Henrici Ducis, fratris ſui, ac omnium aliorum Principum ius in electione habentium auctoritate & nomine, in Romanum Regem ſolemniter nos elegit, vocibus eorundem fratrum Ducum Bauariæ, Comitum Palatini Rheni, ratione

d Du-

Digitized by Google

Ducatus pro vna, in ſeptem Principum ius in electione Regis Romani habentium numero computatis, prout etiam in prædicta curia Auguſtenſi viuæ noſtræ vocis eloquio, vtrique ipſorum in præſentia nunciorum præfati Regis Bohemiæ, videlicet venerabili VVernhardo Seckouienſi Epiſcopo, Magiſtro Henrico Præpoſito VVerdenſi, N. Commendatore Domus Theutonicæ per Auſtriam, & VVolfingo Magiſtro Hoſpitali S. Iohannis de Murperge, ac omnium ibidem præſentium Principum, Prælatorum, ac Baronum recognouimus, & recognoſcimus manifeſtè, in huius rei teſtimonium, & perennem memoriam prædictorum, præſentes eis literas donauimus, noſtro Regali ſigillo, nec non ſubſcriptorum teſtium ſigillis munitas. Qui ſunt: Hartmannus Auguſtenſis Epiſcopus. Hiltbrandus Eiſtetenſis, Henricus Tridentinus Epiſcopus. N. de ſancto Gallo: de Augea Abbates. Rudolfus Cancellarius noſter. Ex Laicis verò, filius noſter Ludouicus Comes Palatinus Rheni Dux Bauariæ: Philippus Dux Karinthiæ: Meinhardus Comes Tyrolenſis, Fridericus Burggrauius de Nürnberg, Henricus Marchio de Burgaue. Vlricus de Helfenſtain, Ludouicus de Oetingen, Albertus & Burchardus de Hochenberg, Henricus de Furſtenberg, Tybaldus de Pirreto & Ludouicus de Honberg, Comites. Henricus & Berchtoldus de Niffen, Albertus de Pruckperch, Hermannus de Häginberch, Volkmarus de Chemnaten, & Marquartus filius ſuus, VVinhardus de Rorbach, Henricus de Priſingen, & alii quamplures. Actum & Datum Auguſtæ, Anno Dominicæ Incarnationis Milleſimo, ducenteſimo, ſeptuageſimo quinto, Regni verò noſtri Anno ſecundo.

INVESTITVRA REGIS OTTOCARI SVPER Regno Bohemiæ & Marchionatu Morauiæ, cum ſuis attinentiis, anno 1276.

RVDOLPHVS Dei gratia Romanorum Rex ſemper Auguſtus, vniuerſis ſacri Romani Imperii fidelibus præſentes literas inſpecturis gratiam ſuam & omne bonum. Tenore præſentium recognoſcimus publicè profitentes, quòd nos Illuſtrem Ottocarum Bohemiæ Regem, Principem noſtrum chariſſimum de Regno Bohemiæ ſuiſque attinentiis, necnon de Marchionatu Morauiæ, cæteriſque omnibus, quæ à nobis & Imperio in feudum obtinere de iure dinoſcitur, ex Regali dignitate conſueta inueſtimus, ac eidem Principatus prædictos cum omnibus ipſorum obtinentiis duximus concedendos à nobis & Imperio in feudum perpetuo obtinendum. In cuius rei teſtimonium præſens ſcriptum Maieſtatis noſtrę

ſigillo

Digitized by Google

ſigillo iuſſimus communiri. Datum in caſtro ante Viennam, VII. Calend. Decembr. Indictione V. Anno Domini MCCLXXVI. Regni verò noſtri anno IV.

RVDOLPHVS I. IMPERATOR CONFIRmat Regi Bohemiæ Priuilegium Pincernatus & Electoriæ dignitatis, anno 1290.

RVDOLPHVS Dei gratia Romanorum Rex ſemper Auguſtus, vniuerſis ſacri Imperii Romani fidelibus præſentes literas inſpecturis gratiam ſuam & omne bonum. Quantò iura perſonarum prodierint in lucem notitia clariore, tantò liquidius poſteritati ſucceſſuræ materia altercandi tollitur. Inquiſitionis igitur circumſpectæ præhabita indagine, ſcrutinioque ſolerti ſcire deſiderauimus, quid, quantumve iuris in Romano competat Imperio, & in electione Romanorum Regis, futuri Imperatoris, inclyto Regi Bohemiæ, Principi & filio noſtro chariſſimo, & *heredibus ipſius*. Quo facto, Principum, Baronum, Nebilium, & procerum Imperii nec non veteranorum communi aſſertione & concordi teſtimonio comperimus aſſonante, ipſum Regem Bohemiæ Imperii debere pincernam exiſtere, & ius ac officium Pincernatus apud eum, nec non *eius heredes iure hæreditario* reſidere. Extitit etiam dilucidè declaratum, prædictum Regem Bohemiæ & *ſuos hæredes* in electione Regis Romanorum, futuri Imperatoris, cum cęteris Electoribus habere debere, ad ſimilitudinem aliorum Electorum eligendi plenarium ius & vocem. Hæc verò iura pincernatus & Electoratus, nedum dicto Regi & *ſuis hæredibus* didicimus competere, ſed etiam *ſuis Progenitoribus, Abauis, Atauis, Proauis, Auis* purè pleniſſimè competebant. Volentes itaq; dicti Regis & *hæredum ſuorum* diſpendiis cauere, ius & officium Pincernatus in Imperio, *ſibi & hæredibus ſuis*, & non aliis competere, & in electione Regis Romanorum futuri Imperatoris habere ius & vocem clarè recognoſcimus, approbamus, & præſentium teſtimonio profitemur. Si quid autem diminutionis vel calumniæ, quod non credimus, cauilloſe, malitioſe, vel ſubdolè poſſit opponi, ſupplemus de plenitudine poteſtatis. In cuius rei teſtimonium præſens ſcriptum maieſtatis noſtræ ſigillo fecimus communiri. Datum Erfordiæ VI. Kal. Octobr, Indict. III. Anno Domini M. CC. XC. regni verò noſtri XVII.

CON-

CONFIRMATIO VVENCESLAI REGIS BOHEMIÆ, tanquam Electoris & Archipincernæ, &c. Conceſſionis factæ Ludouico Comiti Palatino & Duci Bauariæ, à Rudolpho I. Imp. anno 1291.

NOs Wenceslaus Dei gratia Rex Bohemiæ, Dux Cracouiæ & Sandomiriæ, Marchioque Morauiæ, Sacri Romani Imperii Princeps & Pincerna, notum facimus vniuerſis tenorem præſentium inſpecturis, tam præſentibus quam futuris, quod nos confirmationem, ratihabitionem & approbationem Sereniſſimi Domini noſtri & patris kariſſimi, Domini Rudolphi Incliti Romanorum Regis ſemper Auguſti, quas Illuſtri Principi Loduuico Comiti Palatino Rheni, Duci Bauuariæ, conſanguineo & affini tanquam fratri nobis kariſſimo, fecit de bonis quondam Conradi filii olim Regis Conradi nati piæ memoriæ Friderici quondam Imperatoris Romanorum, videlicet oppido Schongow, caſtro Peittengow, Ambergow, curia ſuper Monte, curia Stauffe, villa Iglingen, villa Durncheim, villa Möringen cum toto Heybiſche, caſtro Swabekke, caſtro & oppido Swebiswerde, caſtro Capfheym, oppido Nouoforo cum toto Officio, Perengow, Nouocaſtro, & caſtro Schonenberch; quæ prædictus Rex Conradus pro dote & in dotem Elizabeth vxori ſuæ, matri videlicet Conradi ſui filii prædicti, ac Illuſtrium Principum prædicti Domini Loduuici, & felicis recordationis Domini Henrici Ducum Bauuariæ, ſorori aſſignauit, & de omnibus bonis ſuis aliis Patrimonialibus, ſiue aliis quibuſcunque ad ipſum de iure proprietatis titulo pertinebant, eidem Duci Loduuico per prædictum Cōradum nepotem ſuum prædicti Regis Conradi filium datis & traditis, nec non ceſſionis & donationis omnium bonorum ſuorum feudalium factæ eidem Duci Loduuico per prædictum nepotem eius Conradum, de Aduocatia Herſprukke, & Vilſekke, Amberch, Auurbach, cum caſtro Hohenſtain, & omnibus pertinentiis omnium prædictorum tam in bonis quàm hominibus, quæ prædictus Rex Conradus, pater Conradi prædicti, à Babenbergenſi Eccleſia habuit infeodata. Sicut hæc omnia in ipſius Domini noſtri Regis Rudolphi patentibus inſtrumentis expreſſa, & per eundem Dominum Regem Rudolphum facta ſunt, approbamus, & noſtrum eis præbem⁹ aſſenſum, præſentium literarum teſtimonio, quas ad maiorem cautelam ſigillis noſtris iuſſimus ſigillari. Datum Pragæ anno Domini 1291. XVII. Kal. Maii, indictione IV.

IN-

Digitized by Google

INFEVDATIO ET INVESTITVRA REGIS BOHEMIÆ per Adolphum, anno 1292.

ADOLPHVS Dei gratia Romanorum Rex ſemper Auguſtus, inclyto Venceslao Regi Bohemiæ, Principi ſuo dilecto, ſalutem, & ſynceræ Regiæ benignitatis affectum cum deſiderio complacendi. Multarum virtutum amica ſocietas, morum ac vitæ laudabilis conuerſatio & cõmendabilis fidei tuæ præſentia, quibus te præeminenter adornari cõperimus, nos inducunt, vt te tanquã Principem Imperii præinſignem amplioribus præ cæteris noſtræ beneficentiæ radiis illuſtremus: Hinc eſt, quod ex ſpeciali fauore ad prouehenda tui honoris auſpicia, omnia feuda, quæ à nobis & Imperio debes ſuſcipere & tenere, per virum Spectabilem Rubinum de Coronee affinem & fidelem noſtrum dilectum, tibi tranſmittenda duximus, & tranſmittimus præſentium ſerie literarum. Volentes tamen, vt cum commodius noſtris poſſis præſentari conſpectibus, à nobis perſonaliter ſuſcipere debeas feuda memorata. In præmiſſorum igitur omnium teſtimonium ac euidentiam præſentes literas noſtræ Maieſtatis Sigillo fecimus communiri. Dat. Francfurt III. Idus Maii, Indictione V. Anno Domini MCCXCII. Regni vero noſtri anno primo.

INVESTITVRA PER INTERPOSITAM PERSONAM ſuper omnibus feudis Regis Bohemiæ, anno 1292.

ADOLPHVS Dei gratia Romanorum Rex ſemper Auguſtus, vniuerſis ſacri Imperii fidelibus gratiam ſuam & omne bonum. Ob ſuorum meritorum inſignia glorioſa, quibus erga nos & Imperium ſacrum Illuſtris Dominus Venceslaus Rex Bohemiæ, inclytus Princeps noſter & pincerna multipliciter relucet, ſuis cupientes parcere laboribus & expenſis, omnia feuda quocunque ſita, ſeu quocunque nomine cenſeantur, quæ à nobis & ſacro Rom. Imperio dictus Rex habet, tenet, poſſidet, vel poſſidere debet, eidem Regi per Nobilem virum Rubinum de Touerna affinem noſtrum exhibitum, præſentium ex ſpeciali gratia noſtræ Regiæ Maieſtatis, quamquam abſenti, duximus porrigenda. Volumus tamen & annectimus hanc formam, vt Rex Illuſtris iam prædictus, cùm commodè noſtri præſentiam habere poterit perſonalem, perſonaliter nos accedat, iura ſuorum feu-

dorum, prout mos expoſtulat, accepturus. Dat. apud Francfort, v i. Idus Maii, Anno Domini MCCXCII. Indictione v. Regni noſtri anno I.

GENERALIS CONFIRMATIO OMNIVM PRIuilegiorum & iurium Regis Venceslai, anno 1305.

ALBERTVS Dei gratia Romanorum Rex ſemper Auguſtus, vniuerſis ſacri Romani Imperii fidelibus, præſentes literas inſpecturis, gratiam ſuam & omne bonum. Quanquam noſtræ benignitatis Regia Celſitudo quoslibet, quos Romanum ambit Imperium, teneatur dulcoroſis fauoribus & benignis promotionibus amplexari, tamen dignum iudicat noſtra Serenitas, & congruum arbitratur, vt eorum, quos nobis carnalis vnit affectio, & identitas ſanguinis propagat & ſociat, honoribus adaugendum & commoditatibus procurandis feruentiùs & vigilantiùs intendere debeamus. Ad hoc itaque conſideratione habita & reſpectu in Illuſtrem VVenceslaum Bohemiæ & Poloniæ Regem, auunculum & Principem noſtrum chariſſimum, ampliori beneuolentia & gratioſiori affectu præ cæteris proſequi cupientes, omnia priuilegia, feuda, iura, libertates & gratias Illuſtri quondam Wenceslao Regi Bohemiæ, genitori ſuo, ac ſibi, & *ipſorum heredibus, prædictis Regibus Bohemiæ* à nobis & noſtris prædictis Imperatoribus & Regibus Romanis conceſſa & conceſſas approbamus, innouamus, ratificamus, & præſentis ſcripti patrocinio confirmamus. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc noſtræ confirmationis paginam infringere, vel ei in aliquo, auſu temerario, contraire: quod qui facere præſumpſerit, grauem noſtræ Maieſtatis offenſam ſe nouerit incurriſſe. In cuius noſtræ approbationis, innouationis, ratificationis & confirmationis teſtimonium, hoc ſcriptum exinde fieri, & Maieſtatis noſtræ Sigillo iuſſimus communiri. Datum apud Nurmberg, XIII. Calend. Semptemb. Indictione III. Anno Domini MCCCV. regni vero noſtri anno VIII.

Digitized by Google

ALBERTI IMPER. AVG. DECRETVM DE ABſolutione Regis Bohemiæ à Banno Imperiali: anno 1305.

NOs ALBERTVS Dei gratia Romanorum Rex ſemper Auguſtus, ad vniuerſorum notitiam tenore præſentium volumus peruenire. Quod ſuper diſcordia, quæ inter Nos ex vna parte, & Illuſtrem quondam VVenceslaum Bohemiæ Poloniæque Regem ex altera, vertebatur, dum ad vixit cum eius filio Illuſtri VVenceslao Bohemiæ Poloniæq; Rege, auunculo & Principe noſtro chariſſimo, concordiæ, quam cum eo cunctis diebus vitæ noſtræ ſeruare bona fide promittimus, deuenimus vnionem.

Primo quod omnis exceſſus, ſi quos ipſius auunculi noſtri Bohemiæ & Poloniæ Regis genitor prædictus in nos vel imperium quocunque modo commiſit, propter quos in ipſum genitorem ſuum noſtra legalis ſententia lata, vel bannum promulgatum fuiſſent, quæ eius ſe extenderent *ad heredes*, prædictum Venceslaum Bohemiæ & Poloniæ Regem auũculum noſtrum, prædicti quondam VVenceslai Bohemiæ & Poloniæ Regis *filium heredem & ſucceſſorem ac heredes ſuos*, ab ipſis exceſſibus ſuis & bannis abſoluimus & in perpetuum auctoritate regia reddimus & eſſe volumus omnimode abſolutos.

Promittimus præterea in Regia fide prædictum VVenceslaum Bohemiæ & Poloniæ Regem, auunculum noſtrum, *heredes & ſucceſſores ſuos Bohemiæ & Poloniæ Reges* in ipſis Bohemiæ & Poloniæ Regnis, & omnibus aliis Principatibus & terris ac iuribus ac omnibus aliis, quæ ad ipſum VVenceslaum Bohemiæ & Poloniæ Regem, auunculum noſtrum, *ex ſucceſſione paterna* vel quocunque alio titulo peruenerunt, nec de iure nec de facto, toto vitæ noſtræ tempore aliquatenus impedire, etiamſi aliquod ius, quod vulgariter dicitur Anſpruch/ nobis vel Imperio in eis competeret, vel diceremus competere, vel nobis aut Imperio aliqua competere videretur. Sed ipſe VVenceslaus Bohemiæ & Poloniæ Rex, auunculus noſter, *heredes ac ſucceſſores ſui Bohemiæ & Poloniæ Reges*, prædicta regna, Principatus, terras ac omnia ſupradicta cum pleno dominio, & omnibus regnorum, Principatuum & terrarum ipſarum titulis, honoribus, iuribus, iuriſdictionibus, vtilitatibus, in terra & ſupra terram, in regnis, Principatibus ac omnibus prædictis & ex eis prouenientibus, feudalia iure feudi, propria vero & hereditaria iure proprietatis & hereditario debent obtinere in perpetuum, & ea liberè & pacificè poſſidere.

Digitized by Google

Illuſtres prætcrea, Otthonem & Stephanum Duces Bauariæ; Ottonem, Hermannum, Ioannem & Valdemarum Marchiones de Brandeburg, qui in querra & diſcordia prædicta, quæ inter nos & prædictum quondam VVenceslaum Bohemiæ & Poloniæ Regem vertebatur, ipſius Regis Bohemiæ & fautores & adiutores fuerint; inſuper omnes alios, qui notabiliter & actualiter adiutores vel fautores prædicti Regis Bohemiæ & Boloniæ contra nos in eadem diſcordia ſunt vocati & inuenti, ſiue ſint banniti, ſiue proſcripti vel ablitigati per nos vel per alios, prædictæ concordiæ & vnioni includimus, & incluſos eſſe volumus præſentium tenore, & eos omnibus bonis in prædicta concordia, propter præſtitum contra nos prædicto Regi Bohemiæ adiutorium vel fauorem eis ablatis, & honoribus & iuribus eorum reſtituimus & eſſe volumus, plene & integre reſtitutos; nec quod eis ex hoc in ipſis bonis & eorum iuribus & honoribus vlla diminutio vel læſio aut præiudicium aliquod generetur.

Promittimus inſuper ſuper terris, hominibus, bonis & iuribus terræ Vratislauienſis ſtare dictis & ordinationi ſpectabilium virorum, Bertoldi Comitis de Hennenberg & Burckhardi Burggrauii de Magdeburg per nos & prædictum VVenceslaum Bohemiæ & Poloniæ Regem, auunculum noſtrum, ad hoc concorditer electorum.

De munitionibus autem, ſi quos ipſius VVenceslai Bohemiæ & Poloniæ Regis, auunculi noſtri, progenitores in terra Egrenſi, quam cum ſuis pertinentiis ipſe VVenceslaus Bohemiæ & Poloniæ Rex, auunculus noſter, ea integritate, qua ipſa terra genitori ſuo, per felicis memoriæ Adolphum Romanorum Regem, prædeceſſorem noſtrum, olim fuit *compromiſit reſtituere, ſua pecunia comparamus, inter nos & ipſum VVenceslaum Bohemiæ & Poloniæ Regem, auunculum noſtrum, taliter eſt ordinatum, vt eædem munitiones diſcuſſioni iuris ſubiaceant: vtrum videlicet ad nos, vel ad ipſum VVenceslaum Bohemiæ & Poloniæ Regem, auunculum noſtrum, debeant pertinere, niſi ipſas idem VVenceslaus Bohemiæ & Poloniæ Rex auunculus noſter, à nobis in feudum voluerit obtinere. In cuius rei teſtimonium præſentes exinde conſcribi, & Maieſtatis noſtræ Sigillo iuſſimus communiri litteras. Datum apud Nürmberg, XV. Cal. Septemb. Indict. III. Anno Domini M. CCC. V. Regni vero noſtri Anno VIII.

RENVN-

Digitized by Google

RENVNCIATIO SVCCESSIONIS BOHEMICÆ, FA- cta per LEOPOLDVM *Ducem Auſtriæ, anno* 1324.

NOs LEOPOLDVS, D.G. Dux Auſtriæ & Stiriæ, ad vniuerſorum notitiam tenore præſentium cupimus deuenire: Quod, quia mediante Illuſtri Principe, D. Carolo Hungariæ Rege, Fratre noſtro chariſſimo, inter Magnificum Principem D. Iohannem Bohemiæ & Poloniæ Regem, ac Comitem Lucemburgenſem, & Nos ac Illuſtres Principes, Duces Auſtriæ & Stiriæ, Fratres noſtros chariſſimos, ſuper omnibus diſcordiis, litibus, & controuerſiis, quæ hinc inde vertebantur, compoſitio amicabilis & firma concordia interuenit; ſpontè & liberè, & ex maturo & deliberato conſilio, noſtro & hæredum noſtrorum nomine, renunciamus *omni iuri, omniq; actioni & quæſtioni, quod vel qua in Regno Bohemiæ vel Marchionatu ſeu terra Morauiæ, in toto vel in parte, ex quatunque cauſſa, quocunque iure vel titulo aut modo, nobis & hæredibus noſtris competebant* hactenus, competeret in præſenti, vel poſſet quomodo libet competere in futurum, & nihil iuris vel actionis fatemur in eiſdem, dicimus & recognoſcimus, nos habere: & ſi quid iuris vel actionis habuiſſemus vel habere potuiſſemus in ipſis, de hoc ſpontanea & libera voluntate noſtra, & etiam maturo & deliberato conſilio præhabito ſuper hoc ſæpius cum Baronibus & Nobilibus noſtris, totaliter conceſſimus & concedimus D. Regi Bohemiæ antedicto ita, quòd nunquam ſibi, vel *Hæredibus aut ſucceſſoribus ſuis*, de hoc aliquam brigam mouebimus, nec aliquam quæſtionem. Imò potius ipſum Dominum Regem Bohemiæ & *Hæredes & ſucceſſores ſuos*, de eo ſemper quietos ſtare & pacificos, promittemus; Promittentes ſub corporali præſtito iuramento, & omni fraude ac dolo excluſis, ipſi Domino Regi Bohemiæ, omnes literas omniaque priuilegia & inſtrumenta quæ habemus ſeu habere dignoſcimur, ſub quibuſcunque formis ſeu tenoribus verborum, ſuper quibuſcunque conceſſionibus & donationibus, obligationibus, vel aliis quibuſcunque modis ac contractibus, nobis & hæredibus noſtris, per quaſcunq; perſonas, cuiuſcunque ſtatus, conditionis, vel præeminentię extiterint, etiamſi Imperiali vel Regali præfulſerint dignitate, & per D. Regem Bohemiæ, *de Regno ipſo Bohemiæ, vel Marchionatu Morauiæ*, vel aliqua parte ipſorum factis, ſtatim ſibi reſignare, & in ſuam tradere poteſtatem, ſic quod nullam de ipſis literis ſeu priuilegiis nobis vnquam reſeruabimus vel retinebimus quoquomodo: & nihilominus caſſantes, annullantes & irritantes, ac caſſas, nullas, & irritas decernentes & eſſe volentes huiuſmodi literas & priuilegia & inſtrumenta, ita quod nunquam nobis vel hæredibus noſtris aliquid iuris, vtilitatis, commodi vel honoris, in iudicio vel extra iudicium, alicuius roboris

Digitized by Google

obtineant firmitatem, nec etiam nobis afferant vel conferant, aut afferre vel conferre poſſint, aliqualiter vllo tempore ſuffragari, nec non à nobis & hæredibus noſtris aſtrinxerunt, & pro quibus nos, vel ipſorũ aliquos, vel aliquem, nos vel heredes noſtri poſſemus quocunque modo impetere vel mouere, etiam per quæ poſſemus, quomodolibet *nobis vel heredibus noſtris, ſibi vel nobis, in regno Bohemiæ & terra Morauia, vel aliqua parte ipſorum, ius aliquod vendicare.* Cæterum promittimus ſub debito præſtiti iuramenti, & ſine omnis doli & fraudis admixtione, procurare fideliter & efficere cum effectu, quod frater noſter, Dominus Fridericus, Dux Auſtriæ, poſtquam à captiuitate dimiſſus fuerit, intra duos menſes immediate ſequentes, rata & firma habebit omnia & ſingula ſupradicta, & nihilominus ſuper his omnibus per eum inuiolabiliter obſeruandis & plenariè adimplendis, ſuas ſpeciales conſimiles & patentes literas, ſuo ſigillatas ſigillo dabit D. Regi Bohemiæ antedicto, & nihilominus iurabit tactis ſacroſanctis Euangeliis corporaliter omnia & ſingula ſupradicta, omni fraude & dolo ſemotis, perpetuis temporibus tenere firmiter & ſeruare. Præmiſſa autem omnia & ſingula, prout ſuperius exprimuntur, promittimus ſub virtute præſtiti iuramenti, & etiam omni fraude & dolo excluſis, ſemper tenere ac habere ac inuiolabiliter obſeruare, & contra ea vel eorum aliquod, vllo vnquam tempore, de iure aut facto non facere nec venire; renunciantes ſponte & expreſſe in his omnibus & ſingulis, noſtro & hæredum noſtrorum nomine, exceptione doli mali, & in factum actioni, beneficio reſtitutionis in integrum, conſtitutioni & conſuetudini cuilibet in omnibus literis Apoſtolicis, & aliis ab Imperatoribus ſeu Regibus Romanorum, vel ab aliis quibuſcunque nobis conceſſis vel cõcedendis, omnique Iuris tam Canonici quàm Ciuilis auxilio, quod & contra præmiſſa vel eorum aliquod poſſent nobis aut noſtris hæredibus, quocunque modo vel tempore, in aliquo ſuffragari. In quorum omnium teſtimonium & robur perpetuo valiturum literas præſentes noſtro ſigillo fecimus communiri. Datum in Bruka, die Dominica, qua cantatur Eſto mihi, Anno Domini M.CCC.XXIV.

LIGA ET PROMISSIO INTER CAROLVM REGEM Hungariæ, & Carolum Marchionem Morauiæ, quod ſi Rex Caſimirus Poloniæ decederet, Rex Hungariæ Regnum ipſius obtinebit cum ſubſidio prædicti Marchionis, &c. anno 1338.

NOS CAROLVS Dei gratia Rex Hungariæ, tenore præſentium, quibus expedit, ſignificamus vniuerſis, memoriæ commendamus. Quod cum nos ex nouæ parentelæ contractu inter excellentem

cellentem Principem Dominum CAROLVM, inclyti Principis, Domini Ioannis, Boemiæ Regis *primogenitum*, Marchionem Morauiæ, *heredes ſuos* ab vna, & nos noſtroſque filios parte ex altera, pro Domino Ludouico noſtro *primogenito*, & in eius perſona nunc inito & firmato, exaltationem & augmentum honoris ipſius Domini Caroli Marchionis *heredumque ſuorum*, vt noſtrum commodum proprium i.e. è conuerſo ipſe noſtrum, & *heredum noſtrorum* ſimiliter vt ſuum proprium, merito reputemus, quia nobis *noſtriſque heredibus* bona & ſincera fide promiſit, ſub virtute ad ſancta Dei Euangelia per eum præſtiti iuramenti, quod ſi quandoque magnificum Principem Dominum Caſimirum Regem Poloniæ abſque *heredibus maſculis* decedere contingeret ab hac vita, quod tunc pro ſuis viribus omnibus & poſſe nobis Regi Hungariæ *noſtriſque heredibus* ſuum exhibebit & præſtabit auxilium & iuuamen, vt nos *noſtrique heredes ipſum Regnum Poloniæ*, ex eo nobis debitum ſeu debendum ſuo adiuti ſubſidio aſſequamur, vt noſtram deueniat in poteſtatem, ac pleno iuri noſtro, vel *heredum noſtrorum* regnum ſit ſubiectum. Et quia etiam ſub eodem præſtito iuramento nobis promiſit, quod ſi deceſſionem prædicti Domini Caſimiri abſque *herede*, ante conſummationem matrimonii inter Dominum Ludouicum, noſtrum *primogenitum* præfatum, & præcellentem virginem Dominam Margaritam filiam ſuam de nouo firmati fieri contingat, non minus ad præmiſſa obtinenda ſuum poſſe exponet, quibus iam ipſum matrimonium eſſet conſummatum.

Nos è conuerſo pro nobis noſtriſque filiis & *heredibus* memoratis, ſub virtute per nos ſibi præſtiti iuramenti, ſimiliter promittimus & ſincera fide aſſumimus: quod ſi præfatus Dominus Caſimirus, Rex Poloniæ, *heredes aut ſucceſſores ſui*, Duces in Polonia reſidentes, Principes & Vaſallos, ciuitates, caſtra, homines ſeu quæcunque iura ſuo genitori & ſibi, ac inclyto Principi Domino Ioanni Duci Carinthiæ, ac fratri eiuſdem Marchionis, in ipſo Regno Poloniæ, quoad ipſos Duces, Principes, & Vaſallos, competentia, quibuſcunque cenſeantur nominibus ſibi vindicare & attrahere conarentur, ipſos forſitan Duces & Vaſallos Regis Bohemiæ & Domini Marchionis, ac fratris ſui prædicti ſeu homines hoſtiliter inuadendo. Et ſi ab his conatibus ad diligentem requiſitionem noſtram, quam cum diligentia nos interponere promittimus, deſiſtere non curarent, extunc nos præfato Domino Caſimiro, Regi Poloniæ, *heredibus & ſucceſſoribus ipſius*, aduerſum Duces, Vaſallos & homines prædictos nullum debemus dare auxilium & iuuamen. Præterea nos

pro

Digitized by Google

pro nobis & *noſtris heredibus* ipſi Domino Marchioni, *ſuisque heredibus* ſub eodem fidei iuramento ſincerè promittimus, quod ſi proceſſu temporis Regnum Poloniæ, vt præmittitur, in noſtram aut ſucceſſorum noſtrorum deuenerit poteſtatem, quod tunc nos vel noſtri *heredes* dictos Duces præfato Domino Ioanni Regi Boemiæ, genitori eiuſdem Marchionis, ſibi & ſuo fratri ſubiectos, ciuitatesque, caſtra, homines & vaſallos, ſeu alia iura quæcunque ipſis Ducibus, Principibus & vaſallis competentia in dicto Regno Poloniæ, quibuſcunque diſtinguantur nominibus, nobis vel noſtris *heredibus* vindicare, vſurpare & attrahere non debeamus per nos vel alios quouis ingenio, publicè vel occultè: Imo ſi ſæpedicti Duces, Principes & vaſalli, ciuitates, caſtra & homines, memorati Regis Boemiæ, Marchionis & fratris eiuſdem prædicti, ſe nobis aut noſtris *heredibus* Regnum Poloniæ tunc habentibus, ſubiicere vellent & appeterent eorum propria voluntate, hos in vaſallos & homines noſtros acceptare & recipere non debebimus, nec quicquam cum eiſdem diſponendo quoquo modo in eorundem Regis Boemiæ, ipſius Marchionis ac fratris ſui præiudicium & grauamen; hoc ſpecialiter adiecto, quod nos noſtrique *heredes*, nulli penitus Principum ſeu hominum cuiuſcunque conditionis exiſtant, noſtrum impendemus ſeu exhibebimus auxilium, qui prædictos Duces, Principes & vaſallos, patronos ipſius Marchionis & fratris ſui, ab ipſis & eorum poteſtate alienare quomodolibet attentarent: imo ipſos Dominum Regem Boemiæ, Marchionem, & ſuum fratrem in iuribus in dictis Ducibus, Principibus & vaſallis, ipſis competentibus fauorabiliter proſequemur. Hæc igitur omnia & ſingula, & quodlibet præmiſſum, prout de verbo ad verbum præſentibus ſunt inſerta, ſub virtute prius præſtiti iuramenti ad ſancta Dei Euangelia attendere & cuſtodire promittimus, & firmiter ac inuiolabiliter obſeruare. In cuius rei geſtæ memoriam noſtrum ſigillum præſentibus duximus appendendum. Datum vt ſuprà, in Wiſegrad, Dominica Inuocauit, Anno Domini 1338.

RECOGNITIO ET RENVNCIATIO CASIMIRI REgis Poloniæ, quòd nullum ius habeat, nec ſibi competat perpetuò in Ducatibus Sileſiæ & Poloniæ, qui hîc exprimuntur, anno 1339.

CASIMIRVS Dei gratia Rex Poloniæ, &c. Vniuerſis præſentes literas inſpecturis, ſalutem & noticiam ſubſcriptorum. Salus, vita & perennis tranquillitas, benedictio pacis irradiata claris fulgoribus, per orbis clarius refulget clymata, dum Regnorum ſubditis &

ditis &

Digitized by Google

ditis & terrarum incolis prouidetur de commodis,& inter Principes deſiderata gratiæ vnio,ac indiſſolubilis caritatis fœdera gratioſius amplexantur,cum ita,ſicuti ſtatus præcedentium temporum demonſtrat,inter Magnificos Principes,Dominos Ioannem Boemiæ Regem, & Carolum ipſius *primogenitum,* Marchionem Morauiæ,illuſtres,fratres noſtros cariſſimos,ac *progenitores & prædeceſſores* ipſorum,parte ex vna;noſque ac *progenitores noſtros*, parte ex altera,nonnullæ ſeductiones, afflictiones & multiplices calamitates,cædesque perſonarum ac rerum hinc inde per tempora agitatæ noſcātur,ac damna perpetrata,propter quæ & Regnorum & terrarum gubernacula vtrobique grauia pertulere diſpendia,& iacturas innumeras quotidie habuerunt: noſque his tot & tantis cupientes ſalutifere obuiare periculis, & eis finem imponere ſalutarem affectantes, attentis affectibus cum iam dictis Dominis Rege & Marchione firmam & perpetuam amicitiæ gratiā, ac fraternæ dilectionis vinculum irrefragabiliter colligare,in hoc votis eorum & noſtris ſatisfacientes libenti animo recognoſcimus, dicimus & publice proteſtamur,nos in magnificis Principibus,Dominis Ducibus,Boleslao Legnicenſi & Bregenſi,Henrico Saganenſi & Croſnenſi,Conrado Olſnenſi,Ioanne Stinauienſi, Scleſiæ Ducibus: necnon Bolckone Opolienſi, Bolckone de Falckenberg,Alberto de Strelitz,Vladislao Teſchinenſi,Ducibus: Vladislao Cozlēſi & Butenſi,Principe Maſouię,Domino in Plotzck, Leskon,Ratiboris,& Ioanne Oſuicienſi,Ducibus: & vaſallis eorum,cum ipſorum Ducatibus & dominiis, terris, diſtrictibus, iuriſdictionibus, pertinentiis,metis,appendiis,limitibus antiquis quibuſcunque;necnon ciuitatibus Vratislauia & Glogouiā,cum diſtrictibus, limitibus, affinibus & pertinentiis earum vniuerſis,nullum ius, proprietatem vel dominium, poſſeſſionem aut titulum habere,aut habuiſſe,competere vel competiiſſe aliqua in eiſdem,promittentes ipſos Dominos Regem & Marchionem,aut *heredes, coheredes vel ſucceſſores eorum*, ſuper prænominatis Ducibus & Ducatibus eorum,ſeu etiam ciuitatibus Vratislauienſi & Glogouienſi, cum pertinentiis ſuis,per nos vel *heredes,coheredes & ſucceſſores noſtros,* aut alios quoſcunque nullo vnquam tempore impedire,moleſtare, vel impetere,nec Duces ac Ducatus ipſos,& ipſorum pertinentias,nobis aut heredibus noſtris vendicabimus,aut etiam aſſumemus in ipſorum Regis, Marchionis vel *heredum* eorum præiudicium vel grauamen: quin imo placet nobis, & optime fauemus eis in eoſdem: renunciantes inſuper & cedentes pro nobis,& *heredibus,coheredibus & ſucceſſoribus* noſtris, omni iuri, actioni, quæſtioni, proprietati & titulo in perpetuum, ſi quæ nobis aut *heredibus vel ſucceſſoribus* noſtris competebant, competerent, vel competere poſſent quomodolibet in futurum: promittentes etiam ſub fide præſtiti iuramenti, tactis Sacroſanctis Euan-

 geliis,

Digitized by Google

geliis, & nihilominus ſub pœna excommunicationis prolatæ ſententiæ, cõtra hanc noſtram renunciationem, ceſſionem & promiſſionem, aliqua actione, impetitione, ſuggeſtione, ſtudio, ingenio, iure, facto, atque verbo nequaquam venire: non obſtantibus aliquibus pactis, pactionibus, ſtatutis, reformationibus, ordinationibus, conſuetudinibus, præſcriptionibus, conuentionibus, munimentis, indulgentiis, priuilegiis, vel literis Apoſtolicis, Imperialibus, vel aliis quibuſcunque ſcripturis, impetratis ſeu impetrandis in poſterum; necnon iuribus quibuſcunque tam Iuris Canonici quàm Ciuilis, aut etiam Municipalis, ſub quacunque forma verborum & prolatione conceptis vel in poſterum concipiendis: Et etiamſi talia forent, in quibus de verbo ad verbum ſpecialem & expreſſam oporteret fieri mentionem. Quæ omnia & ſingula, & quodlibet eorum caſſa & irrita, vacua, inania, eſſe & intelligi volumus, nulliusque fore efficaciæ penitus & momenti: ipſis etiam ex certa noſtra ſcientia per omnia derogamus: in quorum teſtimonium omnium atque robur perpetuum præſentes ſcribi fecimus, & noſtrorum ſigillorum munin ine roborari. Datum Cracouiæ, in octaua Purificationis B. Mariæ Virginis, Anno Domini 1339.

LIGA REGIS POLONIÆ CASIMIRI, QVOD NVLLVM matrimonium velit contrahere abſque licentia Cæſaris, anno 1341.

IN nomine Domini, Amen. Laudabile fore probatur permaxime honeſtumque, vbi vota Principum ad concordiæ flectuntur vnionem, per quam pax nutritur & commodis prouidetur ſubditorum prouidè. Nos Caſimirus Dei gratia Rex Poloniæ, indiſſolubile vinculum inter nos & Sereniſſimum Principem Dominum Carolum, Marchionem Morauiæ Illuſtrem, fratrem & ſororium noſtrum cariſſimum, perpetuis permanere temporibus, & ipſum in viſceribus gerentes caritatis, ac noſtro toto conamine proſequi in omnibus cupientes: non obſtante, quod eiuſdem Domini Marchionis ſoror, Domina Margaretha Comitiſſa Palatinatus Rheni, Duciſſa Bauariæ, &c. quæ nobis matrimonialiter debuit copulari, ſit vniuerſæ carnis viam ingreſſa: & ne propter hoc Liga dilectionis & amicabilis coniunctio, & fidei puritas videatur diſiungi inter nos & diſſolui, ſibi animo ingenti ac deſiderabili, perpetuæque vnionis ſic factæ, promittimus bona fide, tanquam fratri vterino, in omnibus conſiliis, auxiliis, placitationibus & tractatibus adhærere, & maximè in contrahendis amicitiis matrimonialibus; quas Deus nobis concedet, faciendum, de noſtra propria perſona & puerorum noſtrorum ipſum proſequi, & ſine eiuſdem

Digitized by Google

eiuſdem voluntate nihil facere & attentare quoque modo, niſi prius ipſius conſilio, auxilio, conſenſu, ac ſpeciali ſuper hoc requiſita voluntate: quæ omnia promittimus & ſingula in his ſcriptis inuiolabiliter obſeruare. Actum Pragæ, Anno Domini 1341.

PRIVILEGIVM DVCVM BREGENSIVM ET LIGNIcenſium à Rege Bohemiæ, anno 1343.

NOs Carolvs *Domini Regis Bohemiæ primogenitus,* Marchio Morauiæ, recognoſcimus, & ad vniuerſorum noticiam volumus peruenire: quòd quia per facti euidentiam bene cõſtet, Illuſtrem Principem Dominum Boleslaum Ducem Sleziæ, Dominum Bregenſem, ſororium noſtrum cariſſimum, ſuas terras, caſtra, ciuitates, munitiones & oppida, quas & quæ habet & habuit, cum ſuis diſtrictibus, territoriis, villis, hominibus, Nobilibus, Militibus, feudalibus & vaſallis, necnon aliis pertinentiis & appendiciis vniuerſis, ab Excellẽtiſſimo & Magnifico Principe, Domino Iohanne Bohemiæ Rege, genitore noſtro cariſſimo, & à Regno Bohemiæ, ſui ac heredum ſuorum nomine dudum ſuſcepiſſe, ſibique de ſeruando perpetuæ fidelitatis homagio præſtitiſſe ſolitum iuramentum, prout in literis ſuper hoc per ipſum Dominum genitorem datis plenius cõtinetur. Ideoque promittimus bona fide, vice & nomine iuramenti, prædictum Ducem Boleslaum, necnon Illuſtres Principes, Dominos Wenceslaum & Ludouicum, Duces Sleziæ, Dominos Lignicenſes, ipſorum filios & heredes legitimos, auunculos noſtros cariſſimos, necnon terras, bona, poſſeſſiones & homines eorundem, quas habent & obtinent, aut obtinebunt in poſterum & habebunt circa quaslibet dignitates, honores, gratias, libertates & iura, quibus progenitores ipſorum ac ipſi ſunt vſi pridem quomodolibet & gauiſi: & ſpecialiter circa puncta, clauſulas & articulos, vt in dicti Domini genitoris noſtri literis continetur, quantum noſtri ad præſens intereſt, aut intererit in futurum, vbilibet conſeruare, & nunc vt antea manutenere, necnon proſequi fauorabilibus & tueri, ipſis & cuilibet in eorum opportunitatibus & neceſſitatibus, noſtris conſiliis & auxiliis, prout decet & expedit, aſſiſtendo. In cuius rei teſtimonium præſentes fieri, & ſigillorum noſtrorum voluimus appenſione muniri. Actum & datum Pragæ, Anno Domini MCCCXLIII. 3. Calend. Auguſti.

CAROLI IV. CONFIRMATIO PRIVILEGII FRIDERICI II. *de Immunitate, Exemtione & Electione Regum & Incolarum Bohemiæ, anno* 1348.

CAROLVS D.G. Romanorum Rex, Semper-Auguſtus, & Bohemiæ Rex. Ad perpetuam rei memoriam. Innata cordi noſtro benignitas, circa fidelium & deuotorum noſtrorum honores & commoda continuis intenta vigiliis, votis ipſorum annuere iugiter nos inducit, quotiens poſcentium vox eſt iuſta. In hoc enim liberalitatis noſtrę non errat intentio, ſed Regalis ſceptri faſtigium extollere ſalubriter arbitratur. Sane ad noſtræ Celſitudinis Venerabilis Archiepiſcopus Pragenſis, Olomucenſis, Vratislauienſis, Lithomiſchelenſis Epiſcopi, necnon Illuſtres Iohannes Carinthiæ, Comesque Tyrolis & Goriciæ, germanus noſter chariſſimus, ac Nicolaus Oppauiæ & Ratiboriæ Duces, cæterique Prælati, Duces, Principes, Barones, Proceres & Nobiles Regni noſtri Bohemiæ & pertinentiarum eiuſdem, præſentiam accedentes, nobis humiliter ſupplicarunt: vt quaſdam literas FRIDERICI Diui Romanorum Imperatoris electi, prædeceſſoris noſtri, nobis per ipſos exhibitas, quarum tenor & ſeries ſequitur in hæc verba:

FRIDERICVS *diuina fauente clementia, &c.* Noſtra confirmare auctoritate Regia dignaremur: Nos vtique præfatorum Prælatorum, Ducum, Principum, Baronum, Procerum & Nobilium, quos honoris & felicis ſtatus Romani Regni & S. Imperii fideles & ſolicitos præ cæteris nouimus zelatores, ipſumque Regnum Bohemiæ, Romani Regni membrum fere nobilius, ſupplicationibus benignius inclinati, præfatas literas, ac omnia & ſingula contenta in eiſdem, laudamus, ratificamus, approbamus, confirmamus, & de nouo, ex certa ſcientia, de noſtræ Romanæ Regiæ plenitudine poteſtatis, præfatis Regni Prælatis, Ducibus, Principibus, Baronibus, Proceribus, & Nobilibus, ac vniuerſitati Regni ipſius & pertinentiarum eiuſdem, ad vſum & opus Regum Bohemiæ in perpetuum damus, tenore præſentium conferimus, donamus; Omnem diminutionem & defectum, ſi quis in præmiſſis fuerit, de vberiori dono Maieſtatis Romanæ Regiæ & plenitudine poteſtatis, reparantes omnimodè & ſupplentes. Veruntamen ſi circa contenta in præfatis literis nonnulli calumniari, aut ea interpretari ſiniſtrè, ſeu in ſenſum reprobum declarare, imò verius obſcurare forſitan niterentur; ad tollendum de medio omne dubium vel obſcurum, quibus dictarum ſeries aſpergitur literarum; vt Regni Bohemiæ præfati, ipſiusq; Incolarum ſtatus, in ſincera Imperii dilectionis perſeueret concordia, & vnitatem in vinculo

pacis

Digitized by Google

pacis ſeruet, ac Incolæ dicti regni his, quæ diſſidentiæ materia poſſint eſſe temporibus futuris, & animarum ac corporum inde naſcituris periculis, rerumque diſpendiis prouenturis, ſolerti præuentione, antequam ordiantur, tàm prudenter quàm ſalubriter præciſis, tanquam manſueti terram hæreditent, & in pacis multitudine delectentur, Electionem Regis Bohemiæ in caſu duntaxat & euentu, quibus *de genealogiâ, progenie, vel ſemine aut proſapiâ Regali Bohemiæ, maſculus vel femella ſuperſtes legitimus* (quod Deus auertat) *nullus fuerit oriundus*, vel per quemcunque alium modum vacare contigerit dictum Regnum, ad Prælatos, Duces, Principes, Barones, Nobiles, & communitatem Regni præfati & pertinentiarum eiuſdem, habitâ cum nonnullis Regis Romani futuri Imperatoris Coëlectoribus, ac aliis Principibus, qui tunc temporis noſtræ Celſitudinis præſentiæ aſſiſtebant, deliberatione matura, ipſorumque ſano digeſti conſilio, volumus, decernimus, pronunciamus, interpretamur, & præſentis ſcripti patrocinio declaramus, ritè, iuſtè & legitimè in perpetuum pertinere. Ipſiuſque Regis Bohemiæ Electionem, in caſu & euentu prædictis, & non aliis, præfatis Prælatis, Ducibus, Principibus, Baronibus, Nobilibus, & Communitati dicti Regni & pertinentiarum eiuſdem, de noſtræ Regiæ Romanæ plenitudine poteſtatis, ac ex certâ ſcientiâ damus, concedimus, conferimus, & donamus, dictamque Electionem meliori, ſalubriori, & ſaniori, quo poteſt modo fieri, confirmamus, & transferimus in eoſdem: Volentes etiam, vt quicunque in Regem Bohemiæ electus fuerit, ad Nos & Succeſſores noſtros, Romanorum Reges & Imperatores, accedat, ſua à Nobis & ſucceſſoribus noſtris modo debito & ſolito Regalia recepturus; non obſtantibus legibus, conſuetudinibus, vſibus, obſeruantiis, iuribus municipalibus, vel communibus ſtatutis, ſeu edictis factis & editis in contrarium quibuſcunque, quas & quæ quantum ad hæc, ac ſi forent nominatim & de verbo ad verbum ſcripta & præſentibus inſerta, reuocamus, caſſamus, irritamus, annullamus, & de dicta Romanæ Regiæ plenitudine poteſtatis decernimus, firmitatis fore nullius penitus vel momenti. Inſuper ad Vniuerſorum & ſingulorum cupimus notitiam peruenire, Quod prædictæ Literæ bulla aurea typario Maieſtatis præfatæ Friderici Rom. Imp. electi impreſſa, qua ipſe Rex Siciliæ, Ducatus Apuliæ, & Principatus Capuæ ante coronationis Regni Romani ſolennia vtebatur, prout nobis conſtat, & ſumus plenariè informati, & ſicuti glorioſæ memoriæ Henricus auus noſter, quondam Romanorum Imperator, ſigillo Comitatus Lucemburgenſis, & cæteri Diui Romanorum Electi, prędeceſſores noſtri, ſuorum titulorum, Noſque etiam Marchionatus Morauiæ Sigillo, ante ipſorum & noſtræ coronationis ſolennitatem, vſi fuimus: In cuius bullæ aureæ circumferentia à parte Maieſtatis ſcripta ſunt verba iſta: *Frideri-*

Digitized by Google

cus D.G. Siciliæ Rex, Ducatus Auſtriæ, & Principatus Capuæ: & ab alia parte, vbi eſt impreſſio cuiuſdam caſtri; *Chriſtus vincit, Chriſtus regnat, Chriſtus imperat*: exiſtunt ſanæ & integræ, nullo vitio, communitæ.

Nulli ergò hominum liceat, hanc noſtræ laudationis, ratificationis, approbationis, confirmationis, donationis, reparationis, ſupplementi, interpretationis, declarationis, reuocationis, caſſationis, irritationis & annullationis paginam infringere, vel ei auſu temerario in aliquo contraire. Contrarium verò facientes ſi qui fuerint, quod abſit, vltra indignationem noſtræ Celſitudinis Romanæ, quam ob hoc ſe nouerint grauiter incurſurũ, mille Marchas auri puri noſtro & Romani Regis fiſco componant; ipſam videlicet medietatem noſtræ & ſucceſſorum noſtrorum Romanorum Regum & Imperatorum Curiæ ſeu Cameræ, & reliquam paſſis iniuriam irremiſſibiliter applicandam. In quorum omnium teſtimonium, & ad certitudinem pleniorem præſentes fieri iuſſimus, & bulla aurea typario noſtræ Maieſtatis impreſſa præcepimus communiri. Huius rei teſtes ſunt, Gerlacus Archiepiſcopus Moguntinenſis, S. Imperii per Germaniam Archicancellarius: Rodulphus ſenior Dux Saxoniæ, S. Imperii Mareſchalcus: Rodulphus iunior Saxoniæ & Fridericus de Deck Duces: Ioannes Burggrauius Nuremburgenſis: Vlricus Landgrauius de Luiktenberg: Fridericus de Orlemund, Vlricus de Helffenſtein, & Rodulphus de VVertheim, Comites: Petrus de Hewy: Crafto de Hohenloch: Gotfridus de Prunek: Eberhardus de Walſe: Fridericus de VValtſe: Eglolf de Friberg, & Burchardus de Elibach, Romani Regni Præfati Principes & Barones. Datum Pragæ, Anno Domini Milleſimo, Trecenteſimo, Quadrageſimo octauo, Indictione prima, VII. Idus April. Regnorum noſtrorum anno ſecundo.

CAROLI IV. IMP. CONFIRMATIO INVESTITVRÆ Richardi Cæſaris ſuper Regno Bohemiæ & Ducatu Auſtriæ, anno 1348.

CAROLVS Dei gratia Romanorum Rex, ſemper Auguſtus, & Bohemiæ Rex, ad perpetuam rei memoriam. Innata cordi noſtro benignitas, circa fidelium & deuotorum noſtrorum honores & commoda continuis intenta vigiliis, votis ipſorum annuere iugiter nos inducit, quoties poſcentium vox eſt iuſta. In hoc enim liberalitatis noſtræ non errat intentio: ſed Regalis ſceptri faſtigium extollere ſalubriter arbitratur. Sanè ad noſtræ Celſitudinis, Venerabilis Archiepiſc. Pragenſis, & Olomucenſis, & Luthomuſchelenſis Epiſcopi, nec non Illuſtres Ioannes Carinthiæ Co-

meſq;

Digitized by Google

meſq; Tyrolis & Goritiæ, Germanus noſter chariſſimus, ac Nicolaus Oppauiæ & Ratiboriæ Duces, Prælati, Duces, Principes, Barones, Proceres, & Nobiles regni noſtri Bohemiæ & pertinentiarum eiuſdem, præſentiam accedentes, nobis humiliter ſupplicarunt: vt quaſdā literas Ricardi Diui Romanorum Regis Prædeceſſoris noſtri nobis per ipſos exhibitas, quarum tenor & ſeries ſequitur in hæc verba: RICARDVS *D. G. Romanorum Rex ſemper Auguſtus, vniuerſis Chriſti & Sacri Imperij Romani fidelibus, ad quos præſentes literas peruenire contigerit, habere notitiam rei geſtæ. Cum regalis dignitas poteſtatis quandam quodammodo diuinæ in terris Maieſtatis imaginem repræſentet, & quantò quis diuinæ voluntati magis innititur, tantò copioſioribus gratiæ ſuæ donis & inſignioribus illuſtratur, decens & congruum æſtimamus: vt ad imitationem illius, qui omnibus dat & nulli improperat, illi noſtra benignitas gratioſior atq; benignior ſemper illuceat, qui noſtræ beneplacito voluntatis cum maiori liberalitate & promtitudine ſe conformat. Hinc eſt, quod, cum Illuſtris Ottoc. Bohemiæ Rex, nullius gratificationis muneribus, ſed propriæ duntaxat virtutis & liberalitatis inſtinctu pellectus, liberaliter ad noſtri cultum Dominij ſit conuerſus, & promittat regaliter, deinceps noſtræ deuotionis obſequiis & mandatis conſtanter & fideliter adhæſurum, Nos ipſum ob hoc condignioribus honoribus & gratioſioribus beneficiis proſequi cupientes, noſſe nos volumus vniuerſos: quod eundem Regem, de Principatibus Regni Bohemiæ & Marchionatus Morauiæ, ac omnibus Feudis dictis duobus Principatibus attinentibus, quos & quæ claræ memoriæ Pater & progenitores eiuſd. iuſte & rationabiliter ab* IMPERIO *tenuerunt, authoritate præſentium inueſtimus; eiq; dictos Principatus & Feuda ſimpliciter authoritate Regiâ confirmamus. Et quia non multum gratiæ tantæ potentiæ & claritatis viro per iſta videmur impendere, quæ conſtat claros progenitores ſuos officioſis laboribus & glorioſis actibus meruiſſe, Nos ipſum, pro ſuæ deuotionis meritis, plenius & inſignius honorare volentes, eidem Regi & ſuis legitimis* HEREDIBVS, *qui ei in bonis Feudalibus ſecundum ius & conſuetudinem ſacri Imperij de iure poterunt & habebunt ſuccedere, pro nobis & noſtris ſucceſſoribus Imperatoribus & Regibus Romanis, illos duos nobiles Principatus, Ducatum videl. Auſtriæ, & Marchionatum Stiriæ, ad manum Imperij & ad noſtram de iure libere deuolutos, cum omnibus feudis ad dictos duos pertinentibus Principatus, ab Imperio debitis & conſuetis teneri, integraliter & ſimpliciter in feudum concedimus: eiq; & huiuſmodi ſuis* HEREDIBVS *in perpetuum præſentis ſcripti patrocinio ſtabilimus, ab ipſo & ſuis* HEREDIBVS, *quemadmodum eſt præſcriptum, iure & titulo feudali perpetuo poſſidendos. Nulla igitur perſona ſublimis vel humilis, Eccleſiaſtica vel mundana, præſumat huius noſtræ Inueſtitionis, Confirmationis & Conceſſionis noſtræ paginam infringere, vel ei auſu temerario contraire. Quod qui fecerit, ipſo facto ſe nouerit bannum Imperij & noſtræ offenſam Celſitud. incurriſſe. In iſtorum autem omnium teſtimonium & euidentiam pleniorem, præſens ſcriptum exinde conſcribi, & ſigillo Maieſtatis noſtræ iuſſimus communiri. Datum Aquisgrani, Nona die Aug. Indictione quarta. Anno Domini Milleſimo, Ducenteſimo, Sexageſimo ſecundo. Regni vero noſtri ſexto:*

Noſtra

Digitized by Google

Noſtra confirmare authoritate regia dignaremur: Nos vtiq; præfatorum Prælatorum, Ducum, Principum, Baronum, Procerum, & Nobilium, quos honorum & felicis ſtatus Romani Regni, & ſacri Imperii fideles & ſollicitos præ cæteris nouimus Zelatores, ipſumque Regnum Bohemiæ, Romani regni membrum ferè nobilius, ſupplicationibus benignius inclinati, præfatas literas ac omnia ac ſingula contenta in eiſdem laudamus, ratificamus, approbamus, confirmamus, & de nouo, ex certa ſententia, de noſtræ Romanæ regiæ plenitudine poteſtatis damus, tenore præſentium conferimus & donamus, volentes de vberiore dono gratiæ Romanæ regiæ, & concedentes expreſſe: quod tam in iudicio quam extra, vbicunque neceſſarium fuerit, aut etiam opportunum, noſtris præſentibus, velut prædictis originalibus literis, adhibeatur ab omnibus & ſingulis plena fides: noſtraſque præſentes dictis æquipollere originalibus per omnia, decernimus, præcipimus, & mandamus. Huius rei teſtes ſunt: Gerlacus Archiepiſcopus Mogunt. S. Imperii per Germaniam Archicancellarius: Rodulphus ſenior Dux Saxoniæ, S. Imperii Mareſcalcus: Rodulphus iunior & Fridericus de Deck Duces; Ioannes Burggrauius Nurmbergen: Vlricus Lantgrauius de Luiktenberg: Fridericus de Orlemund: Vlricus de Helffenſtein: & Rodulphus de VVerthem, Comites; Petrus de Hewy, Crafto de Hohenloch: Gotfridus de Pruneczk: Eberhardus de VValkſe: Fridericus de Walkſe: Egolff de Friberg: & Burchardus de Erlbach: Romani Regni præfati Principes & Barones. In quorum omnium teſtimonium, & ad certitudinem pleniorem, præſentes fieri iuſſimus, & noſtræ Maieſtatis ſigilli appenſione communiri. Datum Pragæ, Anno Domini, Milleſimo, Treceteſimo, Quadrageſimo octauo, Indictione prima. Septimo Idus April. Regnorum noſtrum Anno ſecundo.

CAROLI III. IMPERATORIS AVGVSTI CONSTI-*tutio de iure Electoratus in Romano Imperio, Regibus Bohemiæ competente, anno* 1348.

CAROLVS Dei gratia Romanorum Rex, ſemper Auguſtus, & Bohemiæ Rex, ad perpetuam rei memoriam.

Innata cordi noſtro benignitas circa fidelium & deuotorum noſtrorum honores & commoda continuis intenta vigiliis, votis ipſorum annuere nos iugiter inducit, quoties poſcentium vox eſt iuſta, in hoc enim liberalitatis noſtræ non errat intentio, ſed Regalis ſceptri faſtigium attollere ſalubriter arbitratur.

Sane

Sane ad noſtræ Celſitudinis, venerabiles, Archiepiſcopus Pragenſis; Olomucenſis, Wradislauienſis, & Lythomislenſis, Epiſcopi, necnon Illuſtres, Iohannes Carinthiæ, Comeſque Tyrolis & Coriciæ, germanus noſter chariſſimus, ac Nicolaus Opauiæ & Ratiboriæ Duces, ceterique Prælati, Duces, Principes, Barones, Proceres, & Nobiles Regni noſtri Bohemiæ & pertinentiarum eiuſdem præſentiam accedentes, Nobis humiliter ſupplicarunt, vt quaſdam literas Rudolphi Diui Romanorum Regis, prædeceſſoris noſtri, Nobis per ipſos exhibitas, quarum tenor & ſeries ſequitur in hæc verba: *Rudolphus Dei gratia Romanorum Rex ſemper-Auguſtus, &c. Quanto iura perſonarum &c.* noſtra confirmare auctoritate Regia dignaremur.

Nos itaque præfatorum Prælatorum, Ducum, Principum, Baronum, Procerum & Nobilium (quos honoris & felicis ſtatus Romanorum Regni & Sac. Imperii fideles & ſollicitos præ cæteris nouimus Zelatores, ipſumq; Regnum Bohemiæ Romanorum Regni nobilius membrum fore) ſupplicationibus benignius inclinari, præfatas literas, ac omnia & ſingula contenta in eiſdem, laudamus, ratificamus, approbamus, confirmamus, ac de nouo ex certa ſcientia de noſtræ Romanorum Regiæ plenitudine poteſtatis, præfatis Regno, Prælatis, Ducibus, Principibus, Baronibus, Proceribus & Nobilibus, ac vniuerſitati Regni ipſius, & pertinentiarum eiuſdem, ad vſum & opus Regum Boemiæ in perpetuum damus tenore præſentium, cōferimus, & donamus; omnem diminutionem & defectum, ſi quis in præmiſſis fuerit, reparantes omnimode & ſupplētes, ac omne dubium & obſcurum pro parte & in fauorem ipſorum Regni & Regum Boemiæ, de vberiore dono Maieſtatis Romanorum Regiæ & plenitudine poteſtatis, interpretantes, & etiam declarantes, non obſtantibus Legibus, conſuetudinibus, vſibus, obſeruantiis, iuribus municipalibus vel communibus ſtatutis ſeu edictis, factis & editis in contrarium quibuſcunque; quas & quæ, quantum ad hæc, ac ſi forent nominatim & de verbo ad verbum ſcripta præſentibus & inſerta, renouamus, caſſamus, irritamus, annihilamus, & de dicta ratione Regiæ plenitudine poteſtatis decernimus firmiter fore nullius penitus momenti.

Nulli ergo liceat hanc noſtræ laudationis, ratificationis, approbationis, confirmationis, donationis, reparationis, ſupplementi, interpretationis, declarationis, reuocationis, caſſationis, irritationis, & annullationis paginam infringere, vel ei auſu temerario aliquo contraire. Contrarium vero facientes ſi qui fuerint (quod abſit) vltra indignationem noſtræ Celſitudinis Regiæ, quam ob hæc ſe nouerint grauiter incurſuros, mille marcas auri puri noſtro & Romani Regni fiſco componant: ipſarum videlicet medietatem noſtræ & ſucceſſorum noſtrorum, Romanorum Regum & Imperatorum, Curiæ ſeu Cameræ, & reliquam paſſis iniuriam irremiſſibiliter

applicandas. In quorum omnium teſtimonium, & ad certitudinem pleniorem, præſentes fieri iuſſimus, & Bulla Aurea typario noſtræ Maieſtatis impreſſa præcepimus communiri. Huius rei teſtes ſunt: Gerlacus Archiepiſcopus Mogunt. per Germaniam S. Imperii Archicancellarius, Rudolphus ſenior Dux Saxoniæ, S. Imperii Mareſcalcus, Rudolphus iunior, Saxoniæ & Fridericus de Deck Duces: Iohannes Burggrauius Norimbergenſis, Vlricus Lantgrauius de Luyckenburg. Fridericus de Olremund, Vlricus de Helffenſtein, & Rudolphus de VVertheim, Comites; Petrus de Hedwig, Craffto de Holoch, Gotfridus de Prunes, Eberhardus de VValfe, Fridericus de Walfe, Egloff de Fryberg. & Burchardus de Elrbach, Romani Regni præfati Principes & Barones. Datum Pragæ, anno Domini M.CCC.XLVIII. Indictione prima. Sept. Idus April. Regnorum noſtrum Anno ſecundo.

CONFIRMATIO GENERALIS FEVDORVM, IVRIVM, libertatum & priuilegiorum, Principum Regni Bohemiæ, anno 1348.

CAROLVS Dei gratia Romanorum Rex &c. ad perpetuam rei memoriam. Innata cordi noſtro benignitas circa fidelium & deuotorum noſtrorum honores & commoda continuis vigiliis, votis ipſorum annuentes iugiter nos inducit, quotiens poſcentium vox eſt iuſta. In hoc enim liberalitatis noſtræ non errat intentio, ſed Regalis ſceptri faſtigium extolli ſalubriter arbitratur. Sanè ad noſtræ Celſitudinis, Venerabiles Archiepiſc. Pragenſis, Olmucenſis & VVratiſlauienſis & Luthomislenſis Epiſcopi; necnon Illuſtres Ioannes Carinthiæ Comeſq; Tyrolis & Goriciæ, Germanus noſter chariſſim⁹, ac Nicolaus Opauiæ & Ratiboriæ Duces; cæteriq; Prælati, Duces, Principes, Barones, Proceres, & Nobiles regni noſtri Boemiæ & pertinentiarum eiuſdē, præſentiam accedentes nobis humiliter ſupplicarunt, quatenus priuilegia, iura, feuda, & libertates cæteraque à nobis & Diuis Regibus & Imperatoribus Romanis, prædeceſſoribus noſtris, Regibus Boemiæ conceſſa & conceſſas confirmare & approbare auctoritate Romana Regia dignaremur.

Nos itaque præfatorum Prælatorum, Ducum, Principum, Baronum, Procerum & Nobilium, quos honoris & felicis ſtatus Romani Regni & ſacri Imperii fideles ſollicitos & ſedulos præ cæteris nouimus delatores, ipſū-que Regnum Bohemiæ Romani Regni præfati fore membrum nobilius, ſupplicationibus benignius inclinati, omnia & ſingula priuilegia, feuda, iura, libertates, oppida, caſtra, donaria, & gratias à nobis & Diuis Regibus & Imperatoribus Romanis, prædeceſſoribus noſtris, Regibus Boemiæ conceſſa

ceſſa & conceſſas, ſub tenore & ſerie quibuſcunque de noſtra auctoritate Romana regia & plenaria poteſtate ac ex certa ſcientia innouamus, approbamus, ratificamus, laudamus, confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio de nouo cōferimus & donamus, omnem diminutionem & defectum, ſi quis in præmiſſis fuerit, reparantes omnimode & ſupplentes omne dubium & obſcurum pro parte & in fauorem Regni & Regum Boemiæ de vberiori dono noſtræ Maieſtatis Romanæ Regiæ, & plenitudine poteſtatis interpretantes & etiam declarantes, non obſtantibus legibus, conſuetudinibus, obſeruantiis, iuribus communibus, municipalibus ſtatutis ſeu edictis, factis & editis in contrarium quibuſcunque, & cuiuſcunque tenoris exiſtant, quas & quæ in quantum præſentibus vel effectu præſentium forent contraria aut contrariæ, ac ſi forent nominatim de verbo ad verbum ſcripta & ſcriptæ, inſerta præſentibus vel inſertæ, & de quibus præſentibus oporteret fieri mentio ſpecialis, reuouamus, caſſamus, irritamus, annihilamus, & de dictæ Rom. Regiæ plenitudine poteſtatis volumus & decreuimus firmitatis fore nullius penitus vel momenti. Nulli ergo omnino liceat hanc noſtræ laudationis, ratificationis, approbationis confirmationis, donationis, reparationis, ſupplementi, interpretationis, declarationis, reuocationis, caſſationis, irritationis, & annihilationis paginam infringere vel auſu temerario in aliquo contraire. Contrarium vero facientes, ſi qui fuerint, quod abſit, vltra indignationem noſtræ Celſitudinis Romanæ, quam ob hoc ſe nouerint grauiter incurſuros, mille marcas auri puri noſtro & Romani Regni fiſco componant: ipſarumq; videlicet medietatē noſtræ & ſucceſſorum noſtrorum Romanorum Regum & Imperatorum, Curiæ ſeu Cameræ, & reliquam paſſis iniuriam, irreuocabiliter applicandam.

In quorum omnium teſtimonium & ad certitudinem pleniorem præſentes fieri iuſſimus, & noſtræ Maieſtatis ſigilli muniri appenſione. Huius rei teſtes ſunt Gerlacus Archiepiſcopus Moguntinenſis S. Imperii per Germaniam Archicancellarius; Rudolphus ſenior Dux Saxoniæ, ſacri Imperii Mareſcalcus: Rudolphus iunior Saxoniæ, Fridericus de Teck, Duces: Ioannes Burggrauius Norimbergenſis: Vlricus Landgrauius de Lutemberg: Fridericus de Orlemund, Vlricus de Helfenſtein, & Rudolphus de VVertheim, Comites: Petrus de Herſii, Craffto de Hohenloh, Godfridus de Bruneck, Eberhardus de Valſe, Eglof de Friburg, Burckcardus de Erlbach, Rom. Regni præfati Principes & Barones. Datum Pragæ, Anno Domini MCCCXLVIII. Indictione prima, VII. Idus Aprilis, Regnorum noſtrorum II.

Digitized by Google

DE IMMVNITATE ET POTESTATE ARCHIEPIſcopi Pragenſis in temporalibus: anno 1352.

KAROLVS Dei gratia Romanorum Rex ſemper Auguſtus & Bohemiæ Rex ad perpetuam rei memoriam. Quamquam de iuuante Regiæ benignitatis clementia, & ex aſſumpta cura regiminis, vniuerſorum ſaluti ex quodam debito teneamur intendere, per amplius tamen ad procurandam quietem ſanctæ Pragenſis Eccleſiæ nos obligatos fore conſpicimus, quæ per ſacrum regenerationis lauacrum nos à contracta originalis inquinamenti peſte mundificans habitauit, ad gloriam & in ſpem beatæ repoſuit lætitiæ ſempiternam. Sane venerabilis Arneſti Pragenſis Archiepiſcopi, Principis & deuoti noſtri dilecti, nuper Serenitati noſtræ oblata ſupplicatio continebat litteras quaſdam claræ memoriæ Illuſtris Ottogari, quondam Bohemiæ Regis, *proaui noſtri dilecti*, quas ſuper certis iuribus, gratiis & honoribus dictæ Pragenſis Eccleſiæ venerabilium Antiſtitum ibidem obtinuit, operoſa ſedulitas approbare, ratificare & confirmare de benignitate Regia dignaremur: quarum tenor per omnia ſequitur in hæc verba.

In nomine Patris & Filij & Spiritus ſancti, amen. Nos Ottogarus Dei gratia Bohemorum Rex vniuerſis Chriſti fidelibus, præſentis priuilegij literas inſpecturis. Humana natura conditio ſemper trahit ad ſe hominis miſeriam & defectum, & quanto plus homo in hoc mundo foris tranſitoriis rebus inuoluitur, tanto magis virtus interior eneruatur. Vnde veram credimus ſalubris conſilij medicinam, vt ſicut quis cadit per vitium, ſic aſſueſcat reſurgere per virtutem, maxime ius reſtituens alienum, quod nullum poſſe abſq. peccato & mortis interitu detinere, credere iure poſſumus & debemus. Hinc eſt igitur, quod vniuerſos volumus non latere, quod cum inter nos & venerabilem Patrem Dominum Andream Pragenſem Epiſcopum ſuper libertate Pragenſis Eccleſia, & aliis articulis, apud examen ſedis Apoſtolica quæſtio verteretur, per ſanctiſſimi Patris Domini Honorij Tertij Pontificis prouidentiam, de voluntate partium eſt ſtatutum, vt deperdita priuilegia noſtra & anteceſſorum noſtrorum, quorum tenorem idem Epiſcopus ſuo iuramento probarat, nos reſtaurare Pragenſi Epiſcopatui & Eccleſia deberemus, pro quo ſiquidem & aliis adimplendis cum venerabilis pater Dominus Gregorius de Greſcentio S. Theodori Diaconus Cardinalis in Regno Boemia Legationis officio fungeretur, & idem Epiſcopus in ipſius venerabilis Patris Domini Legati præſentia, multis aſtantibus Epiſcopis, Abbatibus, aliis Eccleſiarum Prælatis, & maioribus Baronibus Regni noſtri, ſecundum tenorem infra poſitum præſtitit iuramentum. Nos omnia, quæ iurauit, adimplere volentes, Epiſcopatui & Eccleſia Pragenſi priuilegium deperditum taliter reſtauramus.

Ad honorem igitur Dei Patris & Beatorum Martyrum Viti, VVenceslai & Adalberti, patronorum noſtrorum, pro remiſſione peccatorum, & anteceſſorum noſtrorum omnium animabus, concedimus & donamus Epiſcopatui & Eccleſiæ, & hominibus eorundem, omnem exactionem, ſiue inquietationem, venditionem narok, zwod, hlawam, wrziez, collectas generales, ædificationes caſtrorum, foſſata przieſſicke, prewod, natzuz, & omnia alia grauiſſima.

Et ſi quis de hominibus Epiſcopatus vel Eccleſiæ Pragenſis furtum, vel rapinam, vel aliam huiuſcemodi grandem culpam perpetrator perpetrauerit, criminis ſententiæ Regiæ poteſtatis ſubiacet, & Pragenſis Eccleſia vel Epiſcopatus, cuius homo erit, ipſius vindicet facultates.

Si quis etiam in bonis Epiſcopatus vel Eccleſiæ Pragenſis homicidium præſumpſerit perpetrare, & homicida euaſerit, conſanguinei interfecti reum iure terræ requirant: ita tamen quòd homines Eccleſiæ & Epiſcopatus conſeruentur inde impunes.

Ponimus etiam, quod aliquando eiuſdem fuit Eccleſiæ cum omnibus iuribus ſuis, acceſſionibus & pertinentiis de Regia munificentia eidem Eccleſiæ concedimus & donamus.

Ad huius igitur noſtræ reſtaurationis, conceſſionis, & donationis notitiam & inuiolabile firmamētum, coram infraſcriptis teſtibus præſens priuilegium per manum Hermanni Notarii & Capellani noſtri, fecimus fieri, & ipſum ſigillum munimine noſtro mandauimus inſigniri: anno Dominicæ incarnationis MCCXXI. nono Iulii, Indict. IX. in monte S. Iſaac, præſidente in Romanorum Eccleſia Domino Honorio Tertio, regnante verò in Imperio Domino Friderico, in præſentia Domini Gregorii de Greſcentio S. Theodori Diaconi Cardinalis, Apoſtolicæ Sedis Legati. Teſtes autem ſunt hi:

Dominus Robertus Epiſcopus Olomucenſis,
Dominus Ioannes Nictrienſis Epiſcopus,
Dominus Laurentius Wratislauienſis Epiſcopus,
Dominus Lipoldus Auſtriæ & Stiriæ Dux,
Comes Condactus de Gradeck,
Dominus Poppo Præpoſitus Sambergenſis,
Dluhomil Abbas de Brewnow,
Germanus Abbas de Wileniore,
Rinerius Abbas de Inſula,
Ioannes Abbas de Kradiſt,
Bertholdus Abbas de Siloa,
Germanus Abbas de Luthomisl,
Bonifacius Abbas de Cradiſt,
Florianus Abbas de Luca,
Wernſtrus Abbas Sanctæ Crucis,
Walcherus Præpoſitus Numburgenſis,

Digitized by Google

Wedo Abbas de Cocinio.
Gerhardus Abbas de Luuielde,
Marquardus Abbas de Swietla,
Henricus Ducis Auſtriæ Protonotarius,
Marquardus Præpoſitus Suipoliti,
Bauarus Budywoy,
Borſuta Iaroſs,
Witko, Henricus frater eius, Bohuslaus, Swatoslaus, Sulislaus, Solak Diwiß, Barones Bœmiæ.

Nos igitur intuitu omnipotentis Dei, & in beatorum Viti, Wenceslai, Adalberti, & aliorum Patronorum Bohemiæ gloriam & honorem, necnon ad præfati Epiſcopi deuotam ſupplicationis inſtantiam, meritis ipſius, quibus pro magnificatione dignitatis Regiæ, & tranquillo Regnicolarum ac fidelium noſtrorum ſtatu, conſtanti fortia fideliſſime laborauit, diligenter & gratioſæ deliberationis affectu dignanter aſpectis ſupradictas litteras in omnibus ſuis ſententiis, capitulis, punctis, clauſulis & tenoribus, de verbo ad verbum, prout exprimuntur ſuperius, animo deliberato, non per errorem aut improuidè, ſed nonnullorum Sacri Imperii & Regni Bohemiæ Principum, Baronum & Procerum, fidelium noſtrorum accedente conſilio, ac de certa noſtra ſciētia approbamus, ratificamus, & de Regiæ poteſtatis * confirmamus, ſupplentes omnē defectum, ſi quis in præmiſſis litteris obſcuritate & defectu verborum aut ſententiarū ſeu interpretationis dubio, aut alio quouis modo compertus fuerit, de Romanæ Regiæ plenitudine poteſtatis.

Nulli ergo penitus hominum liceat hanc noſtræ approbationis, ratificationis, confirmationis, & defectuum ſupletionis paginam infringere, vel ei auſu quouis temerario contraire ſub pœna mille marcarum puri argenti, quos ab eo, qui contrauenerit, irremiſſibiliter exigi volumus, & earum medietatem noſtri Regalis ærarii ſmefici, reſiduam verò iniuriam paſſorum vſibus applicari.

Illuſtri Rudolfo Duce Saxoniæ, Sacri Imperii Archimareſkallo,
Venerabili Preczlao Magdeburgenſi Burggrauio,
Wladislao Duce Theſſinenſi,
} Principibus:

Wilhelmo de Lantſtein Burggrauio Pragenſi,
Yoſtone de Rozenberck Camerario,
Andrea de Duba Sudario,
Wankone de Wartenberk, Pincerna Regni Bohemiæ,
Thobia de Camentz,
Buhardo de Gziburk,
} Baronibus,

Boczko-

Digitized by Google

Boczkone de Kmiſtat,
Saskone de Suerzeticz, } Baronibus,
Buskone de Wilarticz,

fidelibus noſtris, teſtibus ad præmiſſa, præſentium etiam ſub noſtræ Maieſtatis ſigillo teſtimonio literarum. Datum Pragæ, per manus Venerabilis Preczlai Wratislauienſis Epiſcopi, Aulæ Regiæ noſtræ Cancellarii, vice Venerabilis Gerlaci Moguntini Archiepiſcopi, Sacri Imperii per Germaniam Archicancellarii, anno Domini MCCCLII. Indict. V. quarto Idus Maii: Regnorum noſtrorum anno VI.

RVPERTVS SENIOR COMPROMITTIT IN ARCHIepiſcopos Moguntinum & Colonienſem ſuper iuriſdictione feudi Hartenſtein & Neidenſtein, quod Epiſcopus Bambergenſis contendebat habere, anno 1353.

NOs RVPERTVS ſenior Dei gratia Comes Palatinus Rheni, & Dux Bauariæ, Sacri Imperii Archidapifer: Notum facimus vniuerſis, quòd animo deliberato, & ſacro noſtrorum fidelium accedente conſilio, in cauſa, quæ pendebat, ſeu vertebatur inter nos & Illuſtrem Principem Dominum RVPERTVM iuniorem, Comitem Palatinum Rheni, & Ducem Bauariæ, patruum noſtrum chariſſimum ab vna; & Reuerēdum in Chriſto Patrem, & Dominum Leupoldum Bambergenſem Epiſcopum, & eius Eccleſiam, Dominum noſtrum dilectum parte ab alia, ſuper caſtrum Hartenſtein & Neidenſtein, & eorum pertinentiis, quæ & quas nos, & patruus noſter prædictus, cum aliis quibuſdam munitionibus, caſtris, villis & prædiis in Bauaria ſituatis, Sereniſſimo ac Inuictiſſimo Principi ac Domino, Domino CAROLO, Romanorum Imperatori Semper-Auguſto, & Bohemiæ Regi, &c. Domino noſtro gratioſo, *heredibus & ſucceſſoribus ſuis Regibus Bohemiæ*, & eiuſdem Regni Coronæ, pro certa ſumma pecuniæ, iuſto hereditatis & proprietatis titulo vendidiſſe dignoſcitur, ad quorum ſeu quarum aliquam partem dictus Dominus Epiſcopus ſuo & Eccleſiæ Bambergenſis nomine, titulum & iuriſdictionem feudi contendebat habere, in Reuerendiſſimos in Chriſto Patres, Dominos, Gerlacum Moguntinum & Colonienſem Archiepiſcopos, noſtros conſanguineos & Dominos, tamquam in arbitros, arbitratores, ſeu amicabiles compoſitores compromiſimus, & compromittimus de certa noſtra ſcientia & libera voluntate: dantes & concedentes eiſdem auctoritatem plenam & liberam poteſtatem in cauſſa prædicta, & in omnibus

Digitized by Google

omnibus ab eadem dependentibus & connexis arbitrandi, pronunciandi, diffiniendi, ſententiandi, & amicabiliter componendi, nec non de alto & baſſo omnia & ſingula faciendi, quæ circa præmiſſa neceſſaria fuerint, ſeu quomodolibet opportuna, etiamſi iure vel conſuetudine mandatum exigatur ſpeciale, etſi de his in præſentibus deberet nominatim & expreſſe fieri mentio ſpecialis, & ſpecialiter eis facultatem & poteſtatem tribuimus, quod ipſi arbitrium, compoſitionem, ſententiam, ſeu diffinitionem, prædictas pronunciare, dicere & publicare poſſint & valeant, die feriato vel non feriato, ſtando vel ſedendo, in ſcriptis vel ſine ſcriptis, ſimpliciter & plene, iuris ordine ſeruato, vel etiam non ſeruato, ſicut eorum diſcretioni videbitur expedire, promittentes & ſpondentes noſtro, heredum & ſucceſſorum noſtrorum nomine atque vice, bona noſtra fide, ſine omni dolo, gratum & ratum habentes tenere & obſeruare, & efficaciter adimplere, quicquid per antedictos Dominos noſtros Moguntinum & Colonienſem Archiepiſcopos in cauſa prædicta, arbitratum, pronunciatum, diffinitum, ſententiatum, vel compoſitum fuerit quouis modo, ſub pœna mille marcarum auri puri, quam à noſtris heredibus & ſucceſſoribus noſtris Ducibus Bauariæ, in euẽtum vbi contrauenerimus, irremiſſibiliter exigi volumus, & Cameræ præfati Domini noſtri Regis *heredum & ſucceſſorum ſuorum Regum Bohemiæ*, & eiuſdẽ Regni coronæ abſque diminutione qualibet integraliter applicari præſentium ſub noſtro ſigillo teſtimonio literarum. Datum Spiræ, Anno Domini MCCCLIII. indictione VI. XVIII. die Nouembr.

ARBITRAMENTUM ARCHIEPISCOPORUM MOguntin. & Colonienſ. inter Duces Bauariæ, & Epiſcopum Bamberg. ſuper Hartenſtein & Neidenſtein, anno 1353.

NOs GERLACUS Dei gratia Sanctæ Moguntin. Eccleſiæ Archiepiſcopus, Sacri Imperii per Germaniam Archicancellarius, vnà cum Reuerendiſſimo in Chriſto Patre, Domino WILHELMO Colonienſi Archiepiſcopo, arbiter, arbitrator, & amicabilis compoſitor de communi infra ſertarum partiũ voluntate electus concorditer in cauſa, quæ pendebat ſeu vertebatur hactenus inter Reuerẽdum in Chriſto Patrem Dominum Leopoldum Bambergenſem Epiſcopum & Eccleſiam ſuam ab vna; nec non Illuſtres Principes Dominum RUPERTUM ſeniorem, & RUPERTUM iuniorem, Comites Palatinos Rheni & Duces Bauariæ, conſanguineos noſtros parte ab altera, ſuper caſtris Hartenſtein & Neidenſtein, & eorum pertinentiis, quæ & quas prædicti Comites ac Duces cum quibuſdam aliis munitionibus,

Digitized by Google

tionibus, & caſtris, villis & prædiis in Bauaria ſituatis, Sereniſſimo & Inuictiſſimo Principi ac Domino noſtro CAROLO Romanorum Imperatori Semper-Auguſto, & Bohemiæ Regi, Domino noſtro gratioſo, & *heredibus ac ſucceſſoribus ſuis Regibus Bohemiæ*, & eiuſdem Regni Coronæ, pro certa ſumma pecuniæ, *iuſto hereditatis & proprietatis titulo*, euendidiſſe noſcuntur, & ad quorum ſeu aliquam partem dictus Epiſcopus Bambergenſis, & Eccleſiæ ſuæ prædictæ nomine, titulum & iuriſdictionem feudi contendebat habere, & ſuper quibus in nos, & antedictum Dominum Colonienſem Archiepiſcopum, velut arbitros & amicabiles compoſitores dictæ partes compromiſerunt, ſicut in literis compromiſſi plenius eſt expreſſum, informatione ſufficienti recepta, & de ſano conſilio peritorum, & fide dignorum, qui talis negotii ab experientia plenam & familiarem habebant notitiam, cauſæ ipſius meritis diligenter inſpectis, & in examen prouidæ diſcuſſionis adductis, DEI nomine inuocato, dicti etiam coarbitri pleno & libero accedente conſenſu, arbitramur, pronunciamus, dicimus, & ſententialiter d ffinimus, inprimis ſiquidem antedicto Epiſcopo Bambergenſi & Eccleſiæ ſuæ in prædictis caſtris Hartenſtein & Neidenſtein, & eorum pertinentiis nihil iuris competiiſſe, ſeu etiam competere: Imo quod Illuſtres Duces Bauariæ à tempore, cuius memoria non exiſtit, eadem duo caſtra, ad iuſtam caſtrorum munitionem Schulerbach, Roſenberg, Hilpackſtein, Lichteneck, Franckenberg, & aliorum, iuſtitiæ, proprietatis, & hereditatis titulo tenuerunt & poſſederunt pacifice & quiete: pronunciantes & definientes etiam ad abundantis cautelæ præſidium, quod prædictus Epiſcopus Bambergenſis ſuo & Eccleſiæ ſuæ Bambergenſis nomine, ex nunc renunciabit, & renunciare debebit perpetuis temporibus affuturis, omni iuri, iuriſdictioni, impetitioni, titulo, proprietati, quæſtioni, ſi quid, vel ſi quæ ſibi & Eccleſiæ prædictæ Bambergenſi in prædictis caſtris Hartenſtein & Neidenſtein, ac eorum pertinentiis, ſeu aliqua parte ipſorum competebant, ſeu poſſent competere oppido Feldenſi, & tertia parte Vorſtate Feldenſi duntaxat excepta, ſuper quibus titulus & iuriſdictio feudi, apud antedictum Bambergenſem Epiſcopum, & eius Eccleſiam remanebunt, promittet etiam pro ſe, ſucceſſoribus ſuis, & Eccleſia Bambergenſi, in perpetuum numquam contra facere, iure vel facto, vllave aliqua ratione, vel cauſa, quibuslibet ingenio ſeu colore quæſitis, in iudicio vel extra, directè vel indirectè, per ſe vel per alium, publicè vel occultè.

Renunciabit etiam pro ſe, ſucceſſoribus ſuis, & Eccleſia ſua prædicta, omni canonum vel legum auxilio, conſtitutionibus, conſuetudinibus, municipalibus publicis vel priuatis, beneficio in integrum reſtitutionis, doli

mali, vel cauſa metus exceptioni, & omnibus iuris beneficiis, ſcriptis vel nõ ſcriptis, priuilegiis, indultis, libertatibus, donationibus ſeu conceſſionibus ſub quacunque forma verborum conceſſa, expreſſa ſeu exprimenda noſcantur, etiamſi de his ſeriatim & diſtincta deberet fieri mentio ſpecialis, & omnibus ſimpliciter munimentis, obuiationibus, cautelis & occaſionibus, quibus contractui venditionis inter præfatos Comites ſiue Duces vendentes ab vna, & antedictum Dominum noſtrum Regem ementem parte ab alia ad manus *heredum & ſucceſſorum ſuorum Regum Bohemiæ*, & eiuſdem Regni Coronæ ſuper antedictis caſtris, munitionibus, præſidiis, poſſeſſionibus & pertinentiis celebratæ poſſet in aliquo derogari ſub pœna mille marcarum puri auri, quam à parte contrafaciente ſeu contraueniente irremiſſibiliter exigi volumus, & Cameræ præfati Domini noſtri Regis, *heredum & ſucceſſorum ſuorum Regum Bohemiæ*, & eiuſdem Regni Coronæ abſque diminutione qualibet applicari, præſentium ſub noſtro ſigillo teſtimonio literarum. Datum Spiræ, Anno Domini MCCCLIII, Indictione VI. in die S. Eliſabethæ.

EMOLOGATIO ET CONFIRMATIO PRÆDICTI ARbitrii facta per Epiſcopum Bambergenſem, anno 1353.

LEOPOLDVS Dei & Apoſtolicæ ſedis gratia Bambergenſis Epiſcopus. Notum facimus vniuerſis, quod ſicut pridem in cauſa, quæ vertebatur inter nos, Eccleſiam noſtram ex vna; & Illuſtres Principes noſtros Dominos, Rupertum Seniorem & Rupertum Iuniorem Comites Palatinos Rheni & Duces Bauariæ, parte ab altera: ſuper caſtris Hartenſtein & Neidenſtein, & eorum pertinentiis, quæ & quas prædicti Comites ac Duces, cum quibuſdam aliis caſtris, villis & prædiis in Bauaria ſituatis, Sereniſſimo ac Inuictiſſimo Principi & Domino, Domino CAROLO, Romanorum Imperatori Semper-Auguſto, & Bohemiæ Regi, Domino noſtro gratioſo, *heredibus & ſucceſſoribus ſuis Bohemiæ Regibus*, & eiuſdem Regni Coronæ, pro certa ſumma pecuniæ, *iuſto hereditatis & proprietatis titulo* vendidiſſe noſcũtur, & ad quorum ſeu quarum æquam partem noſtro & Eccleſiæ noſtræ Bambergenſis nomine, titulum & iuriſdictionem feudi contendebamus habere in Reuerendos in Chriſto Patres & Dominos, Gerlacum Moguntin. & Wilhelmum Colonienſ. Archiepiſcopos, tãquam in arbitros ſeu arbitratores & amicabiles compoſitores, compromiſimus de certa noſtra ſcientia & libera voluntate, ſicut in literis compromiſſi plenius eſt expreſſum. Et ſicut prædicti Domini Moguntinenſis & Colonienſis Archiepiſcopi informatione recepta, & de ſano conſilio peritorum,

Digitized by Google

torum,& fide dignorum,qui talis negotii ad experientiam plenam & familiarem habebant notitiam,cauſæ meritis,diligenter inſpectis,& in examen prouidæ diſcuſſionis adductis rationabiliter arbitrati ſunt, dixerunt, pronunciarunt,& finaliter diffinierunt,nobis & Eccleſiæ noſtræ Bambergenſ. in prædictis caſtris Hartenſtein & Neidenſtein, & omnibus eorum pertinentiis,nihil iuris competiiſſe,ſeu etiam competere: immò quod etiam Illuſtres Duces Bauariæ, à tempore cuius memoria non exiſtit, eadem duo caſtra adinſtar caſtrorum & munitionum Sultzbach,Roſenberg,Hilpoldſtein, Liechteneck, Franckenberg, & aliorum iuſto proprietatis & hereditatis titulo tenuerunt & poſſederunt pacifice & quiete, ſic & nos noſtro & Eccleſiæ prædictæ Bambergenſis nomine,animo deliberato,& de certa ſcientia publicè profitemur nobis in eiſdem caſtris Hartenſtein & Neidenſtein & eorum pertinentiis nihil iuris competiiſſe ſeu competere, ſed quod ad præfatos Dominum Regem, heredes & ſucceſſores ſuos Reges Bohemiæ,& eiuſdem Regni coronam iuſto proprietatis & hereditatis ritè pertinent,ſicut eadem caſtra præfatus Dominus Rex cum aliis prædictis caſtris & munitionibus, legitimo proprietatis & hereditatis titulo à prædictis Comitibus Palatin.& Ducibus Bauariç comparauit,& ob hoc pronunciationem,arbitrium,diffinitionem & ſententiam ipſorum,in omnibus ſuis punctis,ſententiis,clauſulis, & verborum expreſſionibus, & de verbo ad verbum, ſicut in litteris deſuper editis inuenitur expreſſum, emologamus,laudamus,approbamus,& de certa noſtra ſcientia, & libera voluntate,& ad abundantioris cautelæ præſidium renunciamus expreſſè pro nobis,ſucceſſoribus noſtris,& Eccleſia noſtra prædicta,animo deliberato,non vi,nec vllo metu compulſi,non per errorem aut improuide,ſed de certa ſcientia vt præfertur,omni iuri,iuriſdictioni,impetitioni,titulo,proprietati, ſeu quæſtioni, ſi qui vel quæ nobis ſucceſſoribus noſtris, & Eccleſiæ noſtræ Bambergenſi prædictæ, in præfatis caſtris Hartenſtein & Neidenſtein, & eorum pertinentiis ſeu aliqua parte ipſorum competebant, ſeu poſſent competere, quouis modo, oppido Feldenſi & tertia parte Foreſtaten Felden. duntaxat exceptis ſuper quibus titulus & iuriſdictio feudi apud nos, ſucceſſores noſtros, & antedictam Eccleſiam remanebit, promittentes etiam bona noſtra fide,ſine omni dolo, pro nobis & ſucceſſoribus noſtris,& Eccleſia Bamberg. in perpetuum dictas, pronunciationem,diffinitionem,ſententiam ratas & gratas habere, & numquam contra facere vel venire aliqua ratione,vel cauſa ſeu iure quibuslibet ingenio ſeu colore quæſitis in iudicio vel extra,directe vel indirecte, per nos vel alium, publicè vel occultè. Renuntiamus etiam pro nobis,& ſucceſſoribus noſtris,& Eccleſia Bambergenſ. prædictis, omni canonum & legum auxi-

lio, conſtitutionibus, conſuetudinibus, pactis, reformationibus & ſtatutis communibus, municipalibus publicis vel priuatis, beneficio in integrum reſtitutionis, doli mali, vel cauſæ metus exceptioni, & omnibus iuribus, beneficiis, ſcriptis vel non ſcriptis, priuilegiis, indultis, libertatibus, donationibus ſeu conceſſionibus ſub quacunque forma verborum expreſſa, ſeu expreſſæ noſcuntur, etiamſi de his iure vel conſuetudine ſeriatim & diſtrictim de verbo ad verbum deberet in præſentibus fieri mentio ſpecialis, & omnibus ſimul munimentis, obuiationibus, cautelis & occaſionibus, quibus cõtractui venditionis, per præfatos Comites ſiue Duces vendentes ab vna: & antedictum Dominum noſtrum Regem ementem parte ab alia, ad manus *heredum, & ſucceſſorum ſuorum Regum Bohemiæ*, & eiuſdem Regni Coronæ, ſuper antedictis caſtris Hartenſtein & Neidenſtein, & aliis munitionibus, prædiis, poſſeſſionibus & pertinentiis celebrato poſſet in aliquo penitus derogari, ſub pœna mille marcarum auri puri, quam à nobis & Eccleſia noſtra Bambergenſ. prædicta, in euentum, vbi contrauenir emus, irremiſſibiliter exigi volumus, & Cameræ præfati Domini noſtri Regis, *heredum, & ſucceſſorum ſuorum Regum Bohemiæ*, & eiuſdem Regni Coronæ, abſque diminutione qualibet integraliter applicari, præſentium ſub noſtro ſigillo teſtimonio literarum. Datum Spiræ, Anno Domini MCCCLIII, indictione VI. in die Beatæ Celiciæ Virginis & Martyris.

LVDOVICVS REX HVNGARIÆ RENVNCIAT OMNI iuri ſibi competenti in Ducatu Svvidnicenſi, anno 1353.

NOs Ludouicus Dei gratia Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Ramiæ, Seruiæ, Galliciæ, Comaniæ, Bulgariæq; Rex, Princeps Salernitanus, & Honor. Montis S. Angeli Dominus, notum facimus vniuerſis: quòd nos ob amoris ſinceri puritatem, quo Sereniſſimum & Inuictiſſimũ Principem & Dominum, Dominum CAROLVM Romanorum Regem Semper-Auguſtum & Boemiæ Regem, ſpecialis dilectionis fauore proſequimur, *ipſi tanquam Regi Boemiæ, heredibus & ſucceſſoribus Boemiæ Regibus*, & eiuſdem Regni Coronæ in perpetuum, Ducatus Swidnicenſem & Iaurenſem cum omnibus eorum appendentiis, dominiis & pertinentiis, necnon omnia iura, quæ nobis, Regno ſeu Coronæ Hungariæ in dictis Ducatibus quauis ratione competunt, ſeu valebunt competere, ritè dedimus, & præſentibus ſponte & liberaliter erogamus, renunciantes expreſſe pro nobis, *fratribus, heredibus & ſucceſſoribus noſtris Regibus Hungariæ*, omni iuri, impetitioni, iuriſdictioni, ſanctioni, & omnibus ſimpliciter reſpectib⁹, nobis & Regno ac Coronæ Hungariæ cõpetituris & cõpetentibus in eiſdẽ.

Promit-

Digitized by Google

Promittimus etiam bona & ſincera fide ſupradicto Rom. ſemper Auguſto & Boemiæ Regi, tanquam Regi Boemiæ, fratri & amico noſtro, *heredibus & ſucceſſoribus ſuis Boemiæ Regibus*, dum & quotiens requiſiti ſeu moniti fuerimus, aduerſus quoslibet inuaſores ſeu æmulos eorundem, qui eos in prædictorum Ducatuum, appenditiorum, dominiorum, iurium & pertinentiarum poſſeſſione impedire ſeu moleſtare contenderent, opportunum impendere auxilium & iuuamen, præſentium ſub noſtræ Maieſtatis Sigillo teſtimonio literarum. Datum Budæ, anno Domini 1353. Calend. Iun. Regni autem noſtri anno 12.

LVDOVICVS REX HVNGARIÆ DAT REGI BOEmiæ oppida Beuten & Creutzberg, cum Vaſallis & diſtrictibus: & è conuerſo Rex Boemiæ dat Regi Hungar. Ducatus Plotzen & etiam Mazouii: & Rex Hung. quitat omnia debita, quæ Dux Svvidnicenſis Regi Poloniæ quomodolibet tenebatur, anno 1353.

NOs Ludouicus Dei gratia Hungariæ, &c. Rex, &c. Notum facimus vniuerſis: quia Sereniſſ. ac Inuictiſſ. Princeps & Dominus, Dominus CAROLVS Rom. ſemper Auguſtus & Boemiæ Rex, occaſione ſinceræ dilectionis & fauoroſi affectus, quo perſonam noſtram, necnon Magnifici Principis Domini Caſimiri Regis Poloniæ Illuſtris, fratris noſtri dilecti, pia benignitate proſequitur, nobis ambobus, *heredibus & ſucceſſoribus noſtris Hungariæ & Poloniæ Regibus*, Ducatum Plocenſem cum appenditiis, dominiis & pertinentiis ſuis, necnon omnia iura, quæ ſibi in prædicto Plocenſi Ducatu, & aliis Principatibus Maſouiæ competunt, ritè donauit, ſicut in literis factis deſuper lucidius continetur: nos tanto fauori volentes rependere vicem, & benignis ac fraternis exhibitionibus ipſius relatiuæ dilectionis ſtudio respondere, ſibi, *heredibus & ſucceſſoribus ſuis, Regibus Boemiæ*, & eiuſdem Regni Coronæ, oppida Beuten & Creucenburg, cum Vaſallis, diſtrictibus, metis, dominiis & circumferentiis ſuis, deliberatione præuia, & ſano fidelium noſtrorum accedente conſilio, auctoritate procuratoria, qua in hoc & in omnibus infra inſertis, & eorum quolibet, nomine & vice dicti Regis Poloniæ, Noſtri fratris, plenè potimur, reddimus & reſtituimus vniuerſos & ſingulos Vaſallos, ciues, homines, & inhabitatores oppidorum & pertinentiarum huiuſmodi noſtri & dicti Regis Poloniæ nomine ab omni fidelitatis & ſubiectionis homagio, iuramentis & promiſſionibus nobis vtrobique præſtitis virtute præſentium

 abſol-

Digitized by Google

abſoluentes, ipſumque Regem Rom. & Boemiæ, necnon Illuſtrem Principem Dominum Bolkonem Ducem Svvidnicenſem, conſanguineum noſtrum, fideiuſſores & compromiſſores ipſorum ab omnibus debitis, in quibus præfato Regi Poloniæ per litteras ſeu alio quouis modo obligati noſcuntur, nomine & vice, quibus ſupra, liberos & quitos dimittimus, & penitus abſolutos, nominatim & expreſſe ciues Svvidnicenſes ſeu alios quoſcunque homines Ducatus eiuſdem, ab omnibus promiſſis, quæ occaſione talium debitorum pro parte Ducis præfati Regi prædicto Poloniæ fecerunt voce vel ſcripto, præſentibus abſoluentes. Inſuper promittimus nos efficaciter obligantes prædicto fratri noſtro Rom. & Bohemiæ Regi, omnino facere & actualiter procurare, quod præfatus frater noſter Poloniæ Rex, infra ſpatium quatuor menſium à dato prę̨ſentium computandum huius ordinationem, compoſitionem, donationem, ceſſionem, & omnia alia & ſingula per nos ordinata, & facta, & donata, ſiue ceſſa, cum dicto fratre noſtro Rom. & Bohemiæ Rege, noſtro proprio & eiuſdem fratris noſtri Regis Poloniæ nomine & vice ratificabit, acceptabit & approbabit, & in nullo penitus contradicet vel faciet, ſeu etiam deuiabit: Imo prædictis omnibus & ſingulis ſe conformando ſuum conſenſum & aſſenſum expreſſe adhibebit, ac ſuper præmiſſis eidem fratri noſtri Rom. & Bohemię Regi literas ſuas dabit, & exhibebit qualibet occaſione reuelata. In quorum omnium teſtimonium & euidentem firmitatem præſentes fieri fecimus literas, ſigillique noſtri & autentici appenſione muniri. Datum Budæ, anno Domini 1353. 6. Calend. Iun. Regni autem noſtri 12.

RENVNCIATIO IVRIVM SVPER TERRIS BAVARIÆ, anno 1353.

NOS RVPERTVS Dei gratia Comes Palatinus Rheni, &c. Notum facimus tenore præſentium vniuerſis, quòd nos animo deliberato amicorum noſtrorum conſilio & de certa noſtra ſcientia Sereniſſimo Principi & Domino, Domino Carolo Romanorum ſemper Auguſto, & Bohemiæ Regi, Domino noſtro gratioſo, *heredibus & ſucceſſoribus ſuis Regibus Bohemiæ,* & eius Regni Coronæ *hereditario & perpetuo* pro 12000. marcarum puri argenti, quibus ipſe Illuſtrem Principem Dominum Rupertum iuniorem filium noſtri fratris à captiuitate ſua de partibus Saxoniæ liberauit, infraſcriptas munitiones Neunſtat, Sternſtein, Hirſchaw & Liechtenſtein, & demum pro 20. millibus marcarum puri argenti, quas in vſus congruos felicis memoriæ

moriæ

Digitized by Google

moriæ Illuſtris Principis Domini Rudolphi olim Comitis Palatini Rheni & Ducis Bauariç, patris noſtri dilecti, de certa noſtra ſciẽtia impendiſſe, & mutuaſſe dignoſcitur infraſcriptas munitiones Neunſtat, Sternſtein, Sulzbach, Roſenberg, Hertenſtein, Neidſtain, Thurndorff, Hilpoldſtein, Hohenſtein, Liechteneck, Franckenberg, Lauffen, Eſchenbach, Hersbruck, Auerbach, Velden, Regnitur & Bleth, & quicquid prædictus frater noſter in Bauaria tenuit & poſſedit cum omnibus villis, hominibus, dominio, bonis, iudiciis, bannis, feloniis, conductibus, Foreſtariis, inhibitionibus, ferina, reditibus, cenſibus, vtilitatibus, pœnis, ſyluis, rubetis, venationibus, aucupationibus, pratis, piſcinis, aquis, molendinis, aquarumve decurſibus, piſcaturis, montibus, vallibus, planis, metis, circumferentiis, diſtrictibus, & omnibus vtilitatibus ſuper & ſub terra, quibus etiam nominibus exprimantur, militibus, clientibus, vaſallis, vaſallagiis, feudis, feudatariis, bonis feudalibus, iuribus patronatus Eccleſiarum, collationibus beneficiorum, ſeruitutibus, proprietariis, pignoribus ab Imperio ſeu quocunque alio modo, nec non omnibus pertinentiis hereditates, & proprietates ſuo iure pignora, & obligationes ſub omnibus conditionibus & modis, ſicut eadem prædictus frater noſter poſſedit & tenuit, & ſicut ad nos per mortem ipſius fuerunt hereditariè deuoluta, renunciantes expreſſè pro nobis & ſucceſſoribus ac heredibus noſtris, in perpetuum arreſtationibus, ſi qua nobis ad prædictas munitiones, ciuitates, oppida & pertinentias; ſicut exprimuntur ſuperius, competierunt, hactenus competunt ſeu poſſent competere, quomodolibet in futurum renunciantes omni canonum & legum auxilio, legibus, conſtitutionibus, ſanctionibus, decretis & decretalibus Imperatorum vel Apoſtolicorum conſuetudinibus, ritibus, & obſeruantiis quarumlibet prouinciarum ſiue terrarum, quibus præſenti contractui in toto vel in aliqua ſui parte poteſt aliquo modo derogari. Quibus etiam omnibus pro nobis, heredibus & ſucceſſoribus noſtris numquam aliquo tempore vti proponimus ſeu debemus, iure vel facto, verbis, operibus ſeu modis aliis quibuſcunque. Promittimus etiam bona fide ſine dolo pro nobis, heredibus & ſucceſſoribus noſtris præfato Domino noſtro Regi Bohemiæ, *heredibus & ſucceſſoribus ſuis Bohemiæ Regibus*, quod ipſis & Coronæ Regni præfati omnes prædictas munitiones, ciuitates, oppida, & pertinentias, ſicut exprimuntur ſuperius, auctoritate, quarentire, & tueri volumus & tenemur nominatim & expreſſe ab impetitione patruorum noſtrorum filiorum diuæ memoriæ Imperatoris Ludouici, Ducis Ruperti iunioris filii noſtri fratris, ab omni arreſtatione vniuerſitatis & perſonarum quarumlibet,

libet, quibus etiam appellentur nominibus, ſicut in terris ſiue prouinciis iuris eſt, & conſuetudinis generalis. Et ad amplioris cautelæ præſidium, Reuerendos Principes & Dominos, Dominum Gerlacum Archiepiſcopum Moguntinum, Dominum Albertum Herbipolenſ. Dominum Gerardum Spirenſ. Epiſcopum: & Illuſtres Principes, Dominum Rudolphum Ducem Auſtriæ, Dominum Albertum Comitem Palatinum Rheni, & Ducem Bauariæ, patruum noſtrum; necnon viros nobiles, Iohan. de Catzenelenbogen, Ludouicum & Fridericum de Ottingen Comites, & Luzonem de Hohenlohe attentè rogauimus, quod ad perpetuam rei memoriam, & in teſtimoniorum contractus huius ſigilla ſua vna cum noſtro vellent præſentibus applicare. Et nos Gerlacus Dei gratia Archiepiſcopus Moguntinus, Sacri Imperii per Germaniam Archicancellarius, Albertus Herbipolenſ. Gerardus Spirenſis Epiſcopus, Rudolphus Auſtriæ Dux, Albertus Comes Palatinus Rheni, & Dux Bauariæ Dei gratia ſupradicta, Iohan. de Catzenelenbogen, Ludouicus & Fridericus de Ottingen Comites, & Luzo de Hohenlohe expreſsè recognoſcimus, quod ad Illuſtris Principis Domini Ludouici Senioris Comitis Palatini Rheni, & Ducis Bauariæ, Sacri Romani Imperii Archidapiferi, &c. prædicti ſpecialis petitionem, inſtantiam, ſigilla noſtra præſentibus decreta ſcientia appendenda duximus, ad perpetuam rei memoriam, & in euidens teſtimonium præmiſſorum præſentium ſub noſtris ſigillis teſtimonio literarum. Datum Hagenouiæ, Anno Domini MCCCLIII. feria tertia proxima ante feſtum omnium Sanctorum, &c.

ATTESTATIO JOHANNIS MARCHIONIS MORAuiæ de Abrogatione Codicis Carolini Bohemici, anno 1355.

NOS IOHANNES Dei gratia Marchio Morauiæ, Notum facimus tenore præſentium vniuerſis. Quod licet iam dudum Sereniſſimus ac Inuictiſſimus Princeps & Dominus, Dominus CAROLVS, Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, & Bohemiæ Rex, Dn. noſter gratioſus, de conſilio, voluntate, ſcientia & conſenſu ſuorum, noſtrorum, & aliorum Regni ſui Bohemiæ Principum & Baronum, iura quædam adinuenienda duxerit, & etiam ſtatuenda; eademque, quorundam Principum & Baronum prædictorum accedente conſilio, ac expreſſo cõſenſu in ſcriptis redacta, & in vno volumine fuerint ſigillata; prout hoc

hoc in notoriam & publicam prodiit notionem. Quia tamen præfatum Volumen, quod videlicet præfertur, fuerat inde confectum, vnà cum ſigillis eidem appenſis, fortuito caſu fuit igne conſumptum, in nihilumq; redactum; Et quia nihilominus, tam præfatus Dominus noſter Imperator Bohemiæ Rex, quàm nos alii Principes ac Barones, prædicta iura ſeruare non promiſimus, nec aliqua ſuper his præſtitimus iuramenta: Et adhuc in præfati Domini noſtri Imperatoris & Regis Bohemiæ noſtro & aliorum Principum ac Baronum libero pendebat arbitrio, ſi Iura ipſa promiſſionibus & Iuramentis in talibus opportunis confirmare, approbare & valere vellemus: quod vſque hodie non eſt factum, à præfato Domino Imperatore & Rege Bohemiæ, Domino noſtro, nobis, vel aliis Principibus ac Baronibus antedictis: dictaque Iura à tempore, quo illa præfatus D. noſter Imperator & Bohemiæ Rex condidit, vſque modo nunquam publicata, intimata ſeu nũciata fuerunt, nec in terris, ciuitatibus ſeu foris, publicè proclamata. Ideoque idem Dominus noſter Imperator & Rex Bohemiæ, ritè deuenit, & auctoritate Regia ex certa ſcientia declarauit, ritè ſemetipſum, nos, & omnes Principes ac Barones ſuos, ac Regni & Coronæ Bohemiæ antedictos, ſuos noſtroſque inſuper & *ipſorum hæredes & ſucceſſores*, perpetuò ad dictorum Iurium obſeruantiam non eſſe ligatos quomodolibet vel aſtrictos, ſed potius ſolutos eſſe ac liberos ab eiſdem, necnon ab omnibus ſententiis, punctis & Articulis, quæ & qui in dictis erant iuribus comprehenſi: Quodque tam Eum quam Nos, & alios Principes & Barones, ſuoſque ac noſtros & *ipſorum hæredes & ſucceſſores*, ſicut præmittitur, in honore, ſtatu, & perſonis, & bonis, quæcunque in ipſis Iuribus ſeu dicto Volumine olim, vt præmittitur, obligatè contingere, vel notare non poſſint aut debeant, vllo vmquam tempore, quouis modo, vllumue ipſi Domino noſtro Imperatori & Regi Bohemię, nobis & aliis Principibus ac Baronibus, necnon ſuis, noſtris, & eorum *hæredibus & ſucceſſoribus ſuis, Bohemiæ Regibus*, & auctoritate Regia ſtatuit, & ſua Regali Conſtitutione perpetuò duratura ſanciuit, vt ipſe Dominus noſter Imperator, noſque & alii prædicti Principes & Barones ſui, ac Regni & Coronæ Bohemiæ ſubditi & fideles, ſuique, noſtri & ipſorum *hæredes & ſucceſſores*, perpetuò antiquis & conſuetis Iuribus, omni impedimento ceſſante, frui pacificè, & perpetuis gaudere temporibus debeamus. Sicut in literis præfati Domini noſtri Imperatoris & Regis Bohemiæ, quas ſub Imperialibus ſignis & teſtibus de conſuetæ benignitatis munere erogaſſe dignoſcitur, pleniùs ac lucidiùs eſt expreſſum. Nos igitur, de cuius conſilio, voluntate & conſcientia, omnia prædicta ſic geſta ſunt, prout exprimitur ſuperius, prædictis omnibus & eorum cuilibet, prout in literis præfati Domini noſtri Imperatoris, & Regis Bohemiæ datis deſuper, ſicut prædicitur, inueniuntur

Digitized by Google

untur expreſſa, noſtrum voluntarium conſenſum grato animo præſentibus adhibemus; gratum, ratum, firmum & incommutabile volentes habere perpetuò, quicquid præfati Domini noſtri ſanciuit auctoritas, vel ſua prudentia ſtabiliuit. Et hoc ipſum bona fide, cæteris principibus Regni Bohemiæ præfati & ipſius Coronæ fidelibus, duximus promittendum, præſentium ſub noſtro ſigillo teſtimonio literarum. Datum Pragæ, Anno Domini M.CCC.LV. Indictione VIII. II. nonas Octob.

CAROLI IV. IMPER. AVG. CONSTITVTIO DE INcorporatione Ducatuum Poloniæ & Sileſiæ & Marchionatus Luſatiæ, quòd perpetuò Regno Bohemiæ ſint indiuiſibiliter counita: anno 1355.

IN nomine Domini ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Carolus Dei gratia Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, &c. ad perpetuam rei memoriam. Inſignes laudabilis famæ titulos moderni temporis meretur glorioſa poſteritas, ſi quod prædeceſſorum Illuſtrium circumſpecta pridem inſtaurauit prouiſio, vigilanti cura proſequitur, & gratæ ſolicitudinis munit officio, vt fructuoſi laboris ſolertia perenni ſucceſſorum commendentur memoriæ, & ex perfectione bonorum operum, quaſi ex relucenti ſpeculo vetuſtatis ſurgat de felicibus mortuis felix memoria rediuiua.

Sane licet pridem recolendæ memoriæ Diuus Fridericus Romanorum Imperator Auguſtus, prædeceſſor noſter, de ſingulari ſuæ benignitatis munere, claræ recordationis Illuſtri Vladislao quondam Bohemiæ duci, *qui regnum Bohemiæ ante coronationem ſuam regebat, & ſuis heredibus Bohemiæ Regib.* cenſum de terra Poloniæ, quem anteceſſores eius Duces Bohemiæ à Polonia multis temporibus accipere conſueuerant, quemque Poloniæ & Sileſię Duces ſacro Imperio ſoluere tenebantur, prout in litteris Imperatoris præfati euidenter exprimitur, liberaliter duxerit erogandam. Ipſi quoq; Duces Poloniæ & Sileſiæ eundem cenſum *Illuſtribus progenitoribus & prædictis noſtris Bohemiæ Regibus*, in ſignum ſubiectionis debitæ, & in recognitionem ſui ſuperioris Domini rite perſoluerint multis temporibus retroactis: tamen ad abundantius cautelæ præſidium tractu temporis dicti Duces ſuorum heredum & ſucceſſorum nomine atque vice, Principatus, terras ac dominia ſua, à claræ memoriæ Illuſtri Ioanne quondam Bohemiæ Rege, genitore noſtro cariſſimo defuncto, & à Corona Regni Bohemiæ præſtiterunt ſolemnitatis, obedientiæ, homagii, ſubiectionis & fidelitatis debitæ iuramenta corporalia.

Et

Et licet inſignis Ducatus Vratislauienſis & Sileſiæ, cum ſuis omnibus pertinentiis, ad vtilem & immediatum Dominum illuſtrem quondam Bohemiæ Regem, progenitorem noſtrum, & coronam Regni Bohemiæ ſpectauerit ab antiquo, ſicut hoc literæ recolendæ memoriæ Domini Rudolphi Romanorum Regis, prædeceſſoris noſtri, oſtendunt. In quarum prima quandam ordinationem inter Illuſtrem Ottocarum, quondam Bohemiæ Regem, proauum noſtrum cariſſimum ex vna, & Henricum Ducem Vratislauienſem parte ex altera: videlicet quod dictus Ottocarus Rex eidem Henrico Vratislauienſi & Sileſiæ Duci, in caſu, ſi Ducem præmori contigerit, in præmiſſo Ducatu Vratislauienſi & Sileſiæ, terris, & omnibus dominiis ſuis deberet ſuccedere, per ſe factam adſerit, & in ſede ipſarum dicto Henrico Duci iam ſublato de medio, prædictum Regem Ottocarum, *heredes & ſucceſſores ſuos, Reges Bohemiæ*, de Ducatu Vratislauienſi & Sileſiæ, terris & dominiis præfatis, tanquam actu vacantibus, propter multa grata ſeruitia, quæ Illuſtres Bohemiæ Reges ſacro Romano Imperio fecerant, ſolenniter inueſtiuit, lucidius atteſtantur: tamen Illuſtris quondam Ioannes Bohemiæ Rex, genitor noſter præfatus, cum Henrico ſeptimo & vltimo Vratislauiæ & Sileſiæ Duce, ſororio noſtro, dum vterque ipſorum vitam ageret in humanis, quandam ordinationem iniit & tractauit: videlicet quod dictus Dux Henricus terram & districtum Glacenſem cum vaſallagiis, feudis, dominiis & aliis omnibus pertinentiis ſuis, de conſenſu dicti genitoris noſtri, ad vitæ duntaxat tempora habere deberet, vt tamen eo moriente, Ducatus ſui, puta Vratislauienſis & Sileſiæ ac prædictum Glacenſe Dominium, ad vſum & poſſeſſionem *genitoris noſtri, heredum & ſucceſſorum ipſius Regum*, & Coronæ Regni Bohemiæ, ſine difficultate qualibet reuenirent. Sic hoc proceſſu dierum ad finem deuenit intentum. Eoque dictus genitor noſter, dum viueret, moriente Duce præfato, Ducatum Vratislauienſem & terram Glacenſem præfatam tenuit & poſſedit, & nos vtrumque de præſenti, velut Bohemiæ Rex, in poſſeſſione tenentes, vtrobilibet dominamur.

Et quamuis Marchia Budiſſinenſis & Görlicenſis, quæ cum cæteris ciuitatibus, oppidis & pertinentiis ſuis ad regnum & Coronam Bohemiæ ab antiquo pertinuerunt, per Illuſtrem Ottocarum quondam Regem Bohemiæ proauum noſtrum, in perſonas quondam Illuſtrium Brandeburgenſium Marchionum ex certis cauſſis & rationibus alienata fuerit: aliquando tamen Marchionibus prædictis, abſque ſexus Maſculini heredibus, decedentibus ex hac vita, Nobiles, Milites, Clientes, Ciues, vniuerſæque incolæ Marchiæ Budiſſinenſis & Görlicenſis præfatæ, animaduerſione debita

cognoſcentes, qualiter ad Coronam & Regnum Bohemiæ, tanquam ad immediatum & naturalem Dominum, dudum pertinuerant, ad ſubiectionem & obedientiam illuſtris Iohannis, quondam Bohemiæ Regis, genitoris noſtri, tanquam *ad ordinarium, legitimum & naturalem dominum ſuum*, & ad coronam Regni Bohemiæ, de cuius gremio iam dudum conſtiterant, vt præfertur, deliberatione non improuida redierunt.

Nos igitur indefeſſam ſolicitudinis operam, & diligentiam exquiſitam quam ſæpedicti proauus, pater ac *progenitores noſtri* cariſſimi, quondam *Bohemiæ Reges*, ad obtinendum ſubiectionis Vaſallagium, & obedientiam Illuſtrium Sileſiæ & Poloniæ Ducum, videlicet Lignicenſis, Brigenſis, Munſterbergenſis, Olſnenſis, Glogouienſis, Saganenſis, Opulienſis, Falckenbergenſis, Strelicenſis, Teſchinenſis, Tolſnenſis, Buthunienſis, Stenauienſis, Oſuetienſis: Principatus Moſſouiæ & Ducatus in Plotzka, Principum & fidelium noſtrorum: Principatus ſeu Ducatus Vratislauienſis & Sileſiæ; nec non Ciuitatis videlicet Vratislauia, Nouumforum, Franckenſtain, Stinauiam, Graw, & mediam partem Glogouiæ & pertinentiarum ipſius, & etiam Budiſinenſem & Görlicenſem Marchiam, vt præfertur, non abſque magnis impenſis & infinitis laboribus habuerunt, in noſtræ Maieſtatis acie continuò reuoluentes, vt virtutum ipſorum frequentia & ſolicitudo laborum, præteriti ſub felice noſtro regimine ſolidetur, ſicut dudum de plenitudine Romanæ Regiæ poteſtatis ſtatuendum duximus, ita & nunc ex certa ſcientia ſtatuimus de noſtræ imperialis plenitudine poteſtatis, quod omnes ſupradictæ ſententiæ & Clementiæ Imperialis & Regalium literarum, quas ad probationem dictarum intentionum adduximus, ſemper & vbique in iudicio & extra, & in ſingulis actibus publicis & priuatis; quotiens tenorem præſentium legi & publicari contigerit, eiuſdem efficaciæ, vigoris & auctoritatis exiſtant, ac ſi in ſignis propriis originalia viderentur; & præcipuè cum eadem originalia per nos ac nonnullos Sacr. Imper. Principes; Barones, Proceres, auſcultata & examinata fuerunt diligenter, & demum communicato ſuper omnibus præmiſſis nonnullorum Sac. Imper. Principum, Baronum, & Nobilium Conſilio ſpeciali prædictis omnibus de verbo ad verbum, prout ſuperius exprimitur intellectis, & in examine deliberatè & prouidè diſcuſſis adductis, ne ex interpretatione ſiniſtra quorumlibet, *noſtris heredibus, & ſucceſſorum noſtrorum Regum Bohemiæ*, & Coronæ regni eiuſdem, iuribus, hominibus & ſtatui valeat in poſterum derogari: auctoritate imperiali dictos Sileſiæ, Poloniæ, & cæteros prædictos duces, noſtros Principes & Vaſallos, cum principatibus, feudis & vaſallagiis ipſorum, præſertim cum à Corona

Regni

Digitized by Google

Regni præfati immediate dependeant: dictum quoque Ducatum Vratislauienſem, cum ciuitate Vratislauia, Nouiforenſi, Franckenſtein, Stinauienſi, Gorenſi, Glogouienſi & cæteris oppidis ibidem: necnon Marchiam Budiſſinenſem & Görlicenſem, cum vaſallis, vaſallagiis, feudis, feudatariis, vtilitatibus, fructibus, obuentionibus, iuriſdictionibus, iudiciis, honoribus, iuribus, conſuetudinibus, & omnibus dictorum Ducatuum & Marchiæ pertinentiis, velut vtile & immediatum dominium noſtrum, & Regni Bohemiæ præfati, eidem Regno & eius felici Coronæ, in perpetuum adiungim⁹, incorporamus, inuiſceramus, adſcribimus, adpropriamus, & indiuiſibiliter coniungimus, counimus.

Speciali etiam ex nomine interpretamur, pronuntiamus, diffinimus, proteſtamur & dicimus, ac de certa noſtra ſcientia declaramus, quod præfati Duces Sileſiæ & Poloniæ, heredes & ſucceſſores ipſorum, in perpetuū, quotiens Ducatus eoſdem aut alterum ex eis vacare contigerit, ipſos vel ipſum à Nobis, *heredibus & ſucceſſoribus noſtris Bohemiæ Regibus*, & Coronæ eiuſdem Regni, homagii, obedientiæ, fidelitatis & ſubiectionis debitæ teneantur ac debeant præſtare & facere corporalia iuramenta, ſupplentes omnē defectum, ſi quis in literis vel priuilegiis dictorum Imperatorum & Regum Romanorum memoriæ recolendæ, aut etiam in ordinatione ſeu tractatu dicti genitoris noſtri, quem cum præfato Henrico ſeptimo & vltimo Vratislauienſi & Sileſiæ Duce habuiſſe dignoſcitur, ſeu in reditu Nobilium, Militum, clientum, ciuium & incolarum Budiſſinenſis & Görlicenſis Marchiæ quoad Regnum Bohemiæ, vt præmittitur, ex cauſſis legitimis redierunt, vel in præſentibus noſtris literis verborum defectus, interpretatione dubia, ſentētiarū obſcuritate, vel alia quauis occaſione, compertus fuerit, de certa noſtra ſcientia, ac de prædicta Imperialis plenitudine poteſtatis, non obſtātibus legibus, conſuetudinibus, vſibus, obſeruantiis iuribus municipalibus, vel communibus ſtatutis ſeu edictis, publicis vel priuatis, factis & editis in contrarium quibuſcunque; quas & quæ, quantum adhæc, ac ſi nominatim de verbo ad verbum præſentibus inſcripta & inſerta conſiſterent, etiamſi de his iure vel conſuetudine deberet fieri mentio ſpecialis, reuocamus, caſſamus, irritamus, annihilamus, & de prædictæ Imperialis poteſtatis plenitudine decreuimus firmitatis fore nullius penitus & momenti.

Nulli ergo hominum liceat hanc noſtræ adiunctionis, appropriationis, coniunctionis, incorporationis, inuiſcerationis, adſcriptionis, interpretationis, pronunciationis, diffinitionis, proteſtationis, declarationis, diſcreti defectus ſuppletionis, reuocationis, caſſationis, irritationis & annihilationis paginam infringere. Contrarii verò facientes, ſi qui fuerint, quod

 abſit,

Digitized by Google

abſit, vltra indignationem noſtræ Celſitudinis, quam ob hoc ſe nouerint incurſuros, mille marcas auri puri noſtro & Romani Regni fiſco componant: ipſarum videlicet medietatem noſtræ ſeu ſucceſſorum noſtrorum Curiæ ſeu Cameræ, reliquam paſſis iniuriam irremiſſibiliter applicandam.

Signum Sereniſſimi Principis ac Domini, Domini Karoli Quarti Romanorum Imperatoris Semper-Auguſti.

Teſtes huius ſunt Venerabilis Erneſtus Pragenſis Archiepiſcopus: Illuſtris Rudolphus ſenior Dux Saxoniæ, Sacri Imperii Archimarſchallus, auunculus noſter, ac Venerabilis Pretzlaus Vratislauienſis Cancellarius aulæ noſtræ, Iohannes Olmicenſis, Ioannes Luthonienſis, Theodoricus Mindenſis, Henricus Lumudenſis Epiſcopi: Illuſtres Rudolphus iunior Saxoniæ & Iohannes Opauiæ Duces: Spectabilis Burghardus Magiſter Curiæ noſtræ, Burggrauius Magdeburgenſis, & Albertus de Anchtal Comites: & Nobiles, Iohannes de Roſenberg, Iohannes de Sternberg, Ztrincko de Haſenberg, Gonſlaus de Schwanberg, Butzcko de Conſtat, Dionyſius de Romnitz, & Vlricus de Viſa: Et alii quamplures noſtri fideles, præſertim ſub Bulla Aurea. Datum Pragæ, Anno Domini 1355. Indictione 8. ſeptimo Idus Octobris.

CONFIRMATIO FEVDORVM IMPERIALIVM IN BAuaria Regi Bohemiæ factorum, anno 1355.

NOs LVDOVICVS, dictus Romanus, Dei gratia Marchio Brandẽburgenſis & Luſatiæ, Sacri Imperii Archicamerarius, Comes Palatinus Rheni, & Dux Bauariæ. Notum facimus vniuerſis: Quia Illuſtres Principes & Domini Rupertus ſenior & iunior, Comites Palatini Rheni, & Duces Bauariæ, animo deliberato amicorum ſuorum accedente conſilio & de certa ſcientia Sereniſſimo Principi ac Domino Romanorum Imperatori CAROLO Semper-Auguſto & Bohemiæ Regi, *heredibus & ſucceſſoribus ſuis Bohemiæ Regibus*, & eiuſdem Regni Coronæ ſubſcriptam munitionem Hoenſtein, & oppida Hirsberg & Auerpach, quę à Sacro Imperio in feudum dependent, cum omnibus iuribus, dominiis, vtilitatibus, & pertinentiis ſuis quibuſcunque appellentur nominibus, *in verum feudum hereditarium*, ritè & rationabiliter vendiderunt, ſub omnibus cõditionibus & incolis, ſicut in literis ſuper eadem venditione factis & editis plenius eſt expreſſum. Nos intuentes affectuoſum deſiderium Comitum

Palati-

Palatinorum Rheni, & Ducum Bauariæ prædictorum conſiderantes, & in morte fidelitatis conſtantiam, quam Illuſtres Boemiæ Reges Sacrum Imperium continuatis crebro ſtudiis honorarent, præfatæ venditioni, adinſtar aliorum Principum Electorum,& prout ipſi deſuper ſuas literas erogaſſe noſcuntur, etiam beneuolum conſenſum adhibere decreuimus, ipſamque ſub omnibus conditionibus & modis, ſicut in literis deſuper editis inuenitur, expreſſum approbamus,& animo deliberato de certa noſtra ſcientia, velut Marchio Brandenburg. Luſatiæ Princeps, Elector,& Archicamerarius Sacri Imperii ſupradicti confirmamus præſentium ſub noſtri ſigilli teſtimonio literarum. Datum Nurnberg, Anno Domini MCCCLV. Indict. VIII. Feria poſt Feſtum S. Andreæ Apoſtoli.

Similes habentur ab omnibus Principibus Electoribus.

ARCHIEPISCOPVS MOGVNTINENSIS, TANQVAM Princeps Elector, confirmat incorporationem Bauariæ cum Regno Bohemiæ, anno 1355.

NOs GERLACVS Dei gratia Sanctæ Moguntinenſis Sedis Archiepiſcopus, Sacri Imperii per Germaniam Archicancellarius, ad perpetuam rei memoriam. Sereniſſimus ac Inuictiſſimus Princeps ac Dominus, Dominus CAROLVS Quartus diuina fauente clementia Romanorum Imperator Semper-Auguſtus,& Bohemiæ Rex, inter alias ſolicitudinum operoſas vigilias, quibus pro ſubditorum grata quiete, Imperiali benignitate hinc inde diſtrahitur, ad deſideratam quietem, & felix augmentum inſignis ſui Regni Bohemiæ oculos ſuæ deliberationis conuertit, & tanto ſolertius de ipſius meditari curauit augmento, quanto ex dilatatione ſuarum propaginum, velut à membro nobili, Sacrum Romanum Imperium nouit indubiè laudabilius honorari, ſicut ex diuiſione calamitates horrendæ conſurgunt, & odioſa ſeditionis ſcandala, fidelium regnicolarum quies deſiderata confunditur, ſic adiutis Regni viribus in pacis pulcritudine, in fiduciæ tabernaculis, & opulenta requie fidelis populus conquieſcit, & gratis lætatur commodis ſub grato regimine Principis gratioſi: ſane conſiderans, vt Regni ſui prædicti Bohemiæ multipliciter dudum ſperata felicitas & vbertas commodi augmento felici proficiat, quibus

quibus tam naturæ proceritas, ſingulari quadam influentia, quam claræ memoriæ Illuſtrium Principum Dominorum quondam Regum Bohemiæ, *parentum & prædeceſſorum ſuorum*, laudabilia quidem & veneranda ſtudia prouiderunt eidem, & conſiderans etiam & adhoc præcipue aciem ſuæ mentis conuertens, qualiter infra inſertæ ciuitates, munitiones, caſtra, terræ, diſtrictus & territoria, quorum & quarum nomina inferius exprimuntur, qui & quæ cum præfato Regno ſuo Boemiæ, immediatè confirmata, pro Illuſtriũ Principum Dominorum Regum Boemiæ, & eidem Regni coronæ commodis & profectibus ad honorem Sacri Imperii Romani non ſolum expediant, imò neceſſaria videantur, tum quia Regibus Boemiæ ex terris huius ad electionem Romani Principis cum cæteris Coelectoribus ſuo tempore faciẽdam, præſtetur accedendi ſecuritas, tum quia adminiculo ipſarum Reges Boemiæ Curiam Imperialem, quæ de more in Nurnberg celebrari conſueuit, pro tractandis Imperii commodis, profectibus & neceſſitatibus opportunis, ampliori conatu & promptiore voluntate, non tam valebunt, quàm etiam delectabuntur accedere; tum quia terrarum huiuſmodi ſpatia, Regni Boemiæ, velut inſignis membri Serenitatis Cæſareæ, inſignis requirit nobilitas; tum quia ciuitates, caſtra, munitiones & loca, quorum inferius annotatio fiet ſpecifica, contrà rapinas, ſpolia, ſtrages & ſeditiones innumeras, & periculoſa diſcrimina, quibus ſingulis viatoribus tranſitus vetabatur, nunc diuino propitiationis munere, Regis Boemiæ, Regni & Nobilium regnicolarum ibidem diſponente potentia, in tranquillitatem optatæ pacis regimine grato conduct. amœna tranquillitate gaudentes, quibuslibet mercatoribus, peregrinis, viatoribus, & perſonis aliis, tutum acceſſum, tranſitum & ſtatum indubiè pollicentur, vt ex hoc non ſolum dicti Regni ſui Boemiæ, verum multorum Regnorum & Principatuum, necnon Reipublic. commoda continuatis proſperitatibus augeantur. Ideoque præfatus Dominus noſter CAROLVS Imperator, animo deliberato, noſtro & Coelectorum noſtrorum conſilio accedente, ac decreta ſua & noſtra ſcientia, literas erogare prouidit, prout in his lucidius & diſtinctius continetur. Nos igitur, qui ſuprà, Gerlacus dictæ Sedis Moguntinen. Archiepiſcopus, ex eiſdem rationabilibus & euidentibus cauſis, quibus antedictus Sereniſſimus Princeps, Dominus noſter Imperator CAROLVS, circumſpecta ſua prouidentia motus fore dignoſcitur, & ex omnibus prædictis tamquam motiuis legitimis, Sacri Romani Imperii magnificum ſtatum conſpicientibus, propenſius animati, ſupradictis incorporationi, adiunctioni, attributioni, inuiſcerationi, vnioni, decreto, inhibitioni, ſtatuto, derogationi, & pœnarum adiectioni, & omnibus aliis, quæ expreſſantur, aut ſunt expreſſa ſuperius, velut Archiepiſcopus Moguntin. Sacri Imperii per Germaniam Archicancellarius

cellarius & Princeps Elector, animo deliberato, & ſano præcedente conſilio, noſtrum beneuolum conſenſum & adſenſum adhibemus præſentibus: & ſupradicta omnia & ſingula, & eorum quodlibet in omnibus ſuis tenoribus, ſententiis, punctis & clauſulis, de verbo ad verbum, prout ſuprà videntur expreſſa, ex officii noſtri debito laudamus, approbamus, & de certa noſtra ſcientia confirmamus, pleniſſimè perpetuis temporibus valitura, præſentium ſub noſtro ſigillo & teſtimonio literarum. Datum in Nurnberg, anno Domini 1355. in die B. Luciæ Virginis.

Infraſcriptæ Literæ ſunt obtentæ à Principibus Electoribus in ſolenni cura Imperiali in Nuremberg, anno 1355.

GERLACVS ARCHIEPISCOPVS MOGVNTINENSIS, tanquam Princeps Elector, confirmat incorporationem & declarationem Domini Caroli Imperatoris factam ſuper Ducatibus Poloniæ & Sileſiæ, & Marchionatu vtriuſque Luſatiæ.

NOs GERLACVS Dei gratia Sanctæ Moguntinenſis Sedis Archiepiſcopus, & Sacri Imperii per Germaniam Archicancellarius, ad perpetuam rei memoriam Sereniſſimus ac Inuictiſſimus Princeps & Dominus, Dominus CAROLVS diuina fauente clementia Romanorum Imperator Seperm Auguſtus & Boemiæ Rex, Dominus noſter gratioſus, prouida ſua circumſpectione aduertens, qualiter inſignes & laudabiles famæ titulos moderni tẽporis meretur glorioſa poſteritas, quod prædeceſſorum Illuſtrium circumſpecta pridem inſtaurauit prouiſio, vigilanti cura proſequitur, ac gratæ ſolicitudinis munit officio, vt fructuoſi laboris ſolertia, perenni ſucceſſorum commendetur memoriæ, & ex conſequentia bonorum operum quaſi ex relucenti ſpeculo vetuſtatis reſurgat de felicibus mortuis felix memoria, rediuiua.

Licet pridem recolendæ memoriæ Sereniſſimus Princeps, Dominus Fridericus Romanorũ Imperator Semper-Auguſtus, prædeceſſor præfati Domini noſtri Imperatoris, de ſingulari benignitate claræ recordationis, Illuſtri Principi Domino Wenceſlao quondam Boemiæ Duci, *qui Regnum Bohemiæ ante coronationem ſuam regebat, & ſuis heredibus Regibus Bohemiæ*, cenſum de terra Poloniæ, quẽ anteceſſores eius Duces Boemiæ à Polonia multis temporibus accipere conſueuerunt, quamque Poloniæ & Sileſiæ Duces Sacro

Imperio ſoluere tenebantur, prout in literis Domini Friderici Imperatoris præfati euidenter exprimitur, liberaliter duxerit erogandum. Ipſi quoque Duces Poloniæ & Sileſiæ eundem cenſum *Illuſtribus progenitoribus & prædeceſſoribus prædicti Domini noſtri Imperatoris in Regno Bohemiæ, eiuſdem Regni Bohemiæ Regibus* in ſignum ſubiectionis, & in recognitionem ſui ſuperioris dominii ritè perſoluerit multis temporibus retroactis: tamen ad abundantius cautelæ præſidium, tractu temporis dicti Duces, ſuo heredum ac ſucceſſorum ſuorum nomine ac vice, Principatus, Terras ac Dominia à claræ memoriæ Illuſtri Principe, Domino Ioanne, quondam Bohemiæ Rege, genitore dicti Domini noſtri Imperatoris, dum viueret, & demum ab eodem Domino noſtro Imperatore Karolo tanquam Bohemiæ Rege, præfato ipſius genitore defuncto, & à Corona Regni Bohemiæ, in feudum cum ſolennitate debita ſuſceperunt, dictoque Domino Imperatori, ac ipſius genitori, dum viueret, tanquam Bohemiæ Regibus, & Coronæ Regni Bohemiæ, præſtiterunt ſolemniter obedientiæ, homagii, ſubiectionis & fidelitatis debitæ corporalia iuramenta.

Et licet inſignis Ducatus Vratislauiæ & Sileſiæ, cum ſuis omnibus pertinentiis, ad vtile & immediatum dominium Illuſtrium quondam Bohemiæ Regum, progenitorum & prædeceſſorum antedicti Domini noſtri Imperatoris & Coronam Regni Bohemiæ ſpectauerit ab antiquo, ſicut hoc literæ recolendæ memoriæ Sereniſſimi Principis Domini Rudolphi, quondam Romanorum Regis, prædeceſſoris dicti Domini noſtri Imperatoris, in quarum prima quandam Ordinationem inter Illuſtrem Principem Dominum Ottocarum quondam Bohemiæ Regem, proauum ipſius Domini noſtri Imperatoris ex vna, & Dominum Henricum Ducem Vratislauienſem parte ex altera; videlicet quod dictus Rex Ottocarus eidem Domino Henrico Vratislauienſi & Sileſiæ Duci, in caſu, ſi Ducem præmori contingeret, in præmiſſo Ducatu Vratislauienſi & Sileſiæ terris, & omnibus dominiis ſuis, ſuccedere, pro ſe factum adſerit. Et in ſecunda ipſarum dicto Domino Henrico Duce iam ſublato de medio, prædictum Regem Ottocarum, *heredes & ſucceſſores ipſius, Bohemiæ Reges*, de Ducatu Vratislauienſi & Sileſiæ terris & dominiis præfatis, tanquam actu vacantibus, propter multa grata officia, quæ Illuſtres Bohemiæ Reges Sacro Romano Imperio fecerant, ſolemniter inueſtiuit, lucidius atteſtantur. Cum Illuſtris quondam Ioannes Bohemiæ Rex, genitor dicti Domini noſtri Imperatoris præfatus, cum Illuſtri Domino Henrico Septimo & vltimo Vratislauienſi & Sileſiæ Duce, ſororio ipſius Domini noſtri Imperatoris, dum vterque ipſorum vitam ageret in humanis, quandam

Digitized by Google

quandam ordinationem iniit & tractauit, videlicet quod dictus Dux Henricus terram & diſtrictum Glacenſem, cum vaſallagiis, feudis, dominiis & omnibus pertinentiis ſuis, de conſenſu genitoris dicti Domini noſtri Imperatoris, ad vitæ ſuæ duntaxat tempora habere deberet, vt tamen eo moriente Ducatus ſui, Vratislauienſis & Sileſiæ, ac prædictum Dominium Glacenſe, ad vſum & poſſeſſionem dicti *Genitoris Domini noſtri Imperatoris, heredum & ſucceſſorum ipſius, Regum Bohemiæ*, & Coronæ Regni eiuſdem ſine difficultate qualibet reuenirent, ſicut hoc proceſſu dierum ad finem peruenit intentum: eò quod prædictus Rex IOHANNES, præfati Domini noſtri Imperatoris genitor, dum viueret, moriente Duce præfato, & Ducatum Vratislauienſem & terram Glacenſem præfatam tenuit & poſſedit, & ipſe Dominus Imperator de præſenti, velut Bohemiæ Rex, poſſeſſionem tenens vtrobilibet dominatur.

Et quamuis Marchia Budiſſinenſis & Görlicenſis, quæ cum ceteris ciuitatibus, oppidis & pertinentiis ſuis ad Regnum & Coronam Bohemiæ ab antiquo pertinuerunt, per Illuſtrem Dominum OTTOCARVM quondam Bohemiæ Regem, proauum dicti Domini noſtri, in perſonas Illuſtrium Principum & Dominorum quondam Brandeburgenſium Marchionum, ex certis & rationabilibus cauſis alienatæ fuerant; aliquando tamen Dominis Marchionibus prædictis, abſque heredibus ſexus Maſculini decedentibus ab hac vita, Nobiles, Milites, Clientes, Ciues & vniuerſi incolæ Marchiæ Budiſſinenſis & Görlicenſis præfatæ, animaduerſione debita cognoſcentes, qualiter ad Regnum & Coronam Bohemiæ, tanquam ad immediatum & naturale dominium dudum pertinuerant, ad ſubiectionem & obedientiam dicti Illuſtris Domini Ioannis quondam Bohemiæ Regis, genitoris antedicti Domini noſtri Imperatoris, tanquam ad *ordinarium, legitimum & naturalem Dominum ſuum*, & ad Coronam Regni Bohemiæ, de cuius gremio dudum conſtiterant, vt præſcribitur, deliberatione non improuida redierunt.

Supradictus itaque Dominus noſter Carolus Imperator exquiſitam diligentiam & ſolicitudinē quam ſæpedicti *proauus, pater & progenitores ſui quondam Bohemiæ Reges*, ad obtinendum ſubiectionem, vaſallagium & obedientiam Illuſtrium Principum Dominorum Sileſiæ & Poloniæ Ducum, videlicet Lignicenſis, Brigenſis, Münſterbergenſis, Olſnenſis, Glogouienſis, Saganenſis, Oppolienſis, Falckenbergenſis, Strelicenſis, Teſſienſis, Gozlenſis, Butinenſis, Stinauienſis & Oswicenſis: Principatus Maſſouiæ & Ducatus in Plotzk, Principum & fidelium eiuſdem Domini Imperato-

k 2 ris,

ris,tanquam Regis Bohemiæ: Principatus ſeu Ducatus Vratislauienſem & Sileſiæ:necnon Ciuitates,videlicet Vratislauiam,Nouumforum,Franckēſtein,Stinauiam,Sorow,Glogouiam, Nambslauiam, & pertinentiarum ipſarum: & etiam Budiſſinenſem & Görlicenſem Marchiam, vt præfertur, non abſque magnis impenſis,& infinitis laboribus habuerunt, in ſua mentis acie, intima meditatione reuoluentes, vt virtutis ipſorum frequentia, & ſicut dudum cum plenitudine Romanæ Regiæ poteſtatis ſtatuendum duxerat,ita & nunc ex certa ſcientia ſtatuit, & de ſuæ Imperialis plenitudine poteſtatis,quod omnes ſupradictæ ſententiæ & clauſulæ imperialium & regalium literarum, quas ad probationem dictarum intentionum adduxit, ſemper & vbique, in iudicio & extra, & in ſingulis actibus publicis & priuatis,quotiens tenorem præſentium legi ſiue publicari contigerit, eiuſdem efficaciæ,vigoris & auctoritatis exiſtant,ac ſi in figuris propriis originali viderentur: eo præcipue, cum eadem originalia per eundem Dominum Imperatorem, Nos ac nonnullos Sacri Romani Imperii Dominos, Principes,Barones,Proceresque auſcultata & examinata fuerint diligenter,ac demum communicato per eundem dictum Dominum noſtrum Imperatorem ſuper omnibus præmiſſis, noſtro & nonnullorum Sacri Imperii Principum,Baronum & Nobilium conſilio ſpeciali, prædictis omnibus de verbo ad verbum,prout ſuperius exprimuntur, & in examen deliberatæ & prouidæ diſcuſſionis adductis, ne ex interpretatione ſiniſtra quorumlibet prædicti Domini noſtri Imperatoris,tanquam Regis Bohemiæ,heredum & ſucceſſorum ſuorum,Regum Bohemiæ & Coronæ Regni eiuſdem iuribus, honoribus & ſtatui valeat in poſterum derogari, ipſe Dominus Imperator auctoritate Imperiali dictos Sileſiæ & Poloniæ & ceteros prædictos Duces, ipſius tanquam Regis Bohemiæ Principes & Vaſallos, cum Principatibus, feudis & vaſallagiis ipſorum, præſertim cum à Corona Regni immediatè dependeant: dictum quoque Ducatum Vratislauienſem, Glogouienſem & cetera oppida ibidem: necnon Marchiam Budiſſinenſem & Görlicenſem, cum Vaſallis, Vaſallagiis, feudis, feudatariis, vtilitatibus, fructibus, obuentionibus,iuriſdictionibus, iudiciis, honoribus, iuribus, conſuetudinibus,& omnibus dictorum Ducatuum & Marchiæ pertinentiis, velut vtile & immediatum dominium ſuum & Regni Bohemiæ præfati, eidem Regno & eius felici Coronæ, in perpetuum noſtro & aliorum Dominorum Principum Electorum accedente conſenſu, adiunxit, incorporauit, inuiſcerauit, adſcripſit, appropriauit, indiuiſibiliter & inſeparabiliter counitit.

Specialiter etiam & ex nomine prædictus Dominus noſter Imperator interpretatus eſt, diffiniuit, pronunciauit, proteſtatus eſt, & dixit, ac de certa

certa ſcientia ſua declarauit, quod præfati Duces Sileſiæ & Poloniæ, heredes & ſucceſſores eorum in perpetuum, quotiens Ducatus eoſdem, aut alterum ex eis vacare contigerit, ipſos vel ipſum à præfato Domino noſtro Imperatore, tanquam à Rege Bohemiæ, ac *heredibus & ſucceſſoribus ſuis Bohemiæ duntaxat Regibus*, & à Corona Regni Bohemiæ præfati, abſque renitentia ſeu difficultate in feudum teneantur ſuſcipere, dicto Domino Imperatori, tanquam Regi Bohemiæ, *heredibus & ſucceſſoribus ſuis Bohemiæ Regibus*, & Coronæ Regni eiuſdem, homagii, obedientiæ, fidelitatis & ſubiectionis debitæ teneantur & debeant præſtare & facere corporalia iuramenta. Suppleuit etiam præfatus Dominus noſter Imperator omnem defectum, ſi quis in litteris & priuilegiis, aut etiam ordinatione ſeu tractatu dicti genitoris, quem cum præfato Domino Henrico VII. & vltimo Vratislauienſi & Sileſiæ Duce habuiſſe dignoſcitur: ſeu in reditu Nobilium, Militum, Clientum, Ciuium, incolarum Budiſſinenſis & Görlicenſis Marchiæ, qui ad Coronam Regni Bohemiæ, vt præmittitur, ex cauſſis legitimis redierunt; vel in conſiliis, tenore, litteris ſuis, verborum defectu, interpretatione dubia, ſententiarum obſcuritate vel alia quauis occaſione compertus fuerit, de certa ſua ſcientia, ac de prædictæ Imperialis plenitudine poteſtatis, non obſtantibus legibus, conſuetudinibus, vſibus, obſeruantiis, iuribus municipalibus vel communibus, ſtatutis ſeu edictis, publicis vel priuatis, factis & editis in contrarium quibuſcunque, quas & in quæ, quantum ad hæc, ac ſi nominatim de verbo ad verbum ſuis literis inſcripta & inſerta conſiſterent, etiamſi de his iure vel conſuetudine deberet fieri mentio ſpecialis, reuocauit, caſſauit, irritauit, annihilauit, & de dictæ Imperatoriæ poteſtatis plenitudine decreuit firmiter, fore nullius penitus momenti.

Inhibuit etiam præfatus Dominus noſter Imperator Carolus, quod nulli hominũ liceat ſui imperialis indulti ſuper præmiſſa editi paginam infringere, ſeu ei quouis auſu temerario contraire. Et voluit auctoritate ſua contrafacientes quoslibet pœnam mille marcarum puri auri incurrere, & earum medietatem fiſco Romani Imperii, reſiduam vero *Regni Boemiæ & ſucceſſorum ſuorum* Cameris irremiſſibiliter applicari, ſicut in originalibus literis dicti Domini noſtri Imperatoris, quas ſub Bulla Aurea, typario ſuæ Maieſt. deſuper erogaſſe dignoſcitur, plenius & diſtinctius eſt expreſſum.

Nos igitur, qui ſupra, Gerlacus ſedis Moguntinenſis Archiepiſcopus, ex iiſdem rationalibus & euidentibus communis, quibus antedictus Sereniſſimus Princeps, Dominus noſter Imperator Carolus, circumſpecta ſua prouidentia motus dignoſcitur, & ex omnibus prædictis, tanquam ex motiuis legitimis, ſacri Romani Imperii ſtatum & augmentum proſpicientibus, propenſius animata, ſupradictis adiunctioni, incorporationi, inuiſcera-

Digitized by Google

rationi, adſcriptioni, adpropriationi, communioni, interpretationi, pronunciationi, diffinitioni, proteſtationi, declarationi, decreto, defectuum ſuppletioni, reuocationi, caſſationi, irritationi, annihilationi, pœnarum adiectioni, & omnibus aliis, quæ expreſſantur, aut ſunt expreſſa ſuperius, velut Archiepiſcopus Moguntinenſis, Sacri Romani Imperii per Germaniam Archicancellarius, & Princeps Elector, animo deliberato, & ſano procedente conſilio, noſtrum beneuolum conſenſum & aſſenſum præſentibus adhibemus; ac ſupradicta omnia, & eorum quodlibet, ſingulaque in omnibus ſuis tenoribus, ſententiis, punctis & clauſulis de verbo ad verbum, prout ſupra euidenter expreſſa, ex officii noſtri debito, laudamus, approbamus, & de certa noſtra ſcientia confirmamus pleniſſimè perpetuis temporibus valitura, præſentium ſub noſtro Sigillo teſtimonio literarum. Datum in Nurnberg, Anno Domini M.CCC.LV. in die beatæ Luciæ Virginis.

CONFIRMATIO STATVTI CAROLI IMPER. *QVOD liceat perſonæ nullæ extra regnum Bohemiæ citari; & quod Rex tenere debeat aurifodinas, & alterius monetæ: anno 1356.*

NOs Gerlacvs Dei gratia ſanctæ Moguntinenſis ſedis Archiepiſcopus, Sacri Romani Imperii per Germaniam Archicancellarius, omnibus in perpetuum. Cum per recolendæ memoriæ Diuos Romanorum Imperatores & Reges, Illuſtribus quondam Regibus Bohemiæ claræ memoriæ, ac claro regno Boemiæ & eiuſdem Regni coronæ olim conceſſum fuerit & indultum ſit, quod in eodē regno à tempore, cuius contrarii hodie non extat memoria, conſuetudine laudabili conſeruata, diuturnitate temporum, & præſcripta moribus vtentium, ſiue contradictionis aut interpretationis obſtaculo introductum, quod nullus Princeps, Baro, Nobilis, Miles, Cliens, Burgenſis, nulla deniq; perſona eiuſdem regni & pertinentiarum eius vbicunq; exiſtentium, cuiuſcunque ſtatus, dignitatis præeminentiæ vel conditionis exiſtat, ad cuiuſcunq; actoris inſtantiam extra Regnum ipſum ad quodcunq; tribunal ſeu alterius ius, præterquam Regis Boemiæ Regalis Curiæ ſuæ iudicium citari potuerit, ſeu trahi vel vocari debeat, perpetuis inantea temporibus ſiue poſſit. Cumque Sereniſſ. & Inuictiſſ. Princeps & Dominus, Dominus Carolus IV. diuina fauente clementia Romanorum Imperator ſemper Auguſtus & Bohemiæ Rex illuſtris, Dominus noſter gratioſus, priuilegium, conſuetudinem & indultum huius imperiali auctoritate, & de plenitudine Imperialis poteſtatis, innouans & confirmans, duxerit ſta-

ſtatuendum, vt ſi quiſpiam prædictorum, puta, Princeps, Baro, Nobilis, Miles, Cliens, ciuis, burgenſis ſeu ruſticus, ac alia quæcunq; perſona, ad cuiuſcunque tribunal extra Regnum prædictum Bohemiæ in quacunque cauſa, criminali, ciuili, & mixta, ſeu ſuper quocunque negotio citatus fuerit, quoque tempore, vel citata comparere, vel in iudicio reſpondere non tenetur: ſique aduerſus huiuſmodi non comparentes, vel non comparentem, à quocunq; iudice extraneo extra Regnum Bohemiæ cõſtituto, iudicialiter procedi, proceſſus fieri, ſeu ſententias interlocutorias, vel diffinitiuam, vnã vel plures, in quibuſcunq; prænotatis cauſis ſiue negotiis quouis modo ferri, vel promulgari cõtigerit, eadem auctoritate & poteſtate citationes, præcepta, proceſſus & ſententias huiuſmodi, necnon executiones & omnia ex eis, vel aliquo eorum quouis modo ſecuta irritauerit penitus & caſſauerit: adiiciẽdo expreſſe & auctoritate ſimili decernendo, vt quemadmodum in prædicto Regno Bohemiæ, à tempore, cuius contrarii non habetur memoria, iugiter obſeruatum exiſtit, ita nulli Principi, Baroni, Nobili, Militi, Clienti, ciui, burgenſi ſeu ruſtico, nulli deniq; perſonæ ſeu incolæ Regni Bohemiæ ſæpedicti, cuiuſcunq; ſtatus, præeminentiæ, dignitatis vel conditionis exiſtant vel exiſtat, à quibuſcunque proceſſibus, ſententiis interlocutoriis vel definitiuis, ſiue præceptis Regis Boemiæ aut iudicis curiæ ſuæ, necnon executionibus eorundem contra ſe in regali iudicio, ſeu coram Regis, Regni & Curiæ prędictorum Iudicibus, factis, latis ſeu habitis, vel ferendis inantea ſeu fiendis, ad quodcunque aliud iudicium liceat appellare: prouocationes quoque ſeu appellationes, ſi quas contra hoc interponi contigerit, eo ipſo iuribus non obſiſtere, & appellantes ipſos pœnam perditionis cauſarum ipſo facto ſtatuens incurriſſe.

Nec non auctoritate Imperiali, & de certa ſua ſcientia declarauit, quod ipſe & omnes ſucceſſores ſui Bohemiæ Reges, vniuerſas auri & argenti fodinas, atq; mineras ſtanni, cupri, ferri, plumbi, & alteriuſcunq; metalli grauis, ac etiam ſalis, tam inuentas quam inueniendas in poſterum quibuſcunque temporibus in Regno ſuo Boemiæ prædicto, ac terris, dominiis, territoriis & diſtrictibus eidem Regno ſubiectis, & omnibus pertinentiis ſuis, tenere iuſtè poſſint & potuerint in perpetuum & legitime poſſidere: nec non Iudęos iuſto titulo habuiſſe & habere; & telonia à præterito inſtituta ſeu indicta percipere, & noua rationabiliter inſtituere poſſe & potuiſſe: nec non monetas auri & argenti in omni loco & parte Regni ſui Bohemiæ prædicti, & ſubditarum eidem terrarum & pertinentiis vbique, ſi heredes aut ſucceſſores ſui Bohemiæ Reges decreuerint, ipſiſque placuerit inde facere & mandare ſub omnibus modis & forma, in prædicto Regno Bohemiæ circa talia conſuetis; vſque ad hæc tempora laudabiliter obſeruari, &c.

Quod

Digitized by Google

Quod virtute imperialis edicti, & conſuetudine diutius introducta, liceat Bohemiæ Regibus perpetuo tempore à quibuſcunque Principibus, Magnatibus, Comitibus ac perſonis aliis quibuſcunque, terras, caſtra, poſſeſſiones, prædia ſiue bona, emere, comparare, & in donum vel donationem ex quacunque cauſa, aut in obligationem recipere ſub talium caſtrorum, terrarum, poſſeſſionum, prædiorum, ſeu bonorum conditione conſueta, vt videlicet propria recipiantur & comparentur vt propria, libera vt libera, & ea quæ dependent in feudum, ſimiliter emantur in feudum, ſeu donata ac comparata taliter teneantur: ita tamen quod ipſi Reges Bohemiæ de his, quæ hoc modo comparauerint, vel receperint, & regno Bohemiæ applicanda duxerit, ad conſueta & debita iura de talibus ſacro explenda & reddenda Imperio perpetuò ſint adſtricti, ſicut in forma prædicti domini noſtri Imperatoris, quas deſuper noſtro & aliorum Principum Electorum conſilio edidiſſe dignoſcitur, plenius eſt expreſſum.

Nos igitur præmiſſa omnia, & eorum quodlibet, ſicut in ſolennibus Curiis Nurbergæ celebratis in commune conſilium nobiſcum & cum ceteris Principibus Electoribus noſtris habitum, per ipſum Dominum noſtrum Imperatorem deducta, multoque ſtudio ventilata, & rationabilia fuerint iudicata, recognoſcimus de noſtro conſilio & pleno proceſſiſſe conſenſu; ratificantes, ac ſingula & omnia rata habentes & grata, beneuolum noſtrũ eis adhibemus conſenſum ex certa ſcientia pariter & aſſenſum. In cuius rei teſtimonium præſentes literas fieri, & noſtri ſigilli appenſione fecimus communiri. Datum in Nurnberg, Anno 1356. in Craſtino Epiphaniæ eiuſdem.

RENVNCIATIO IVRIVM TERRÆ SVVIDnizenſis, anno 1356.

CASIMIRVS Dei gratia Rex Poloniæ, &c. Notum facimus vniuerſis, quòd nos ob amoris ſinceri puritatem, quo Sereniſſ. ac Inuictiſſ. Principem & Dominum, Dominum CAROLVM Rom. Imper. ſemper Auguſtum & Boemiæ Regem, fratrem noſtrum cariſſimum, ſpecialis dilectionis fauore proſequimur, *ipſi tanquam Regi Bohemiæ, heredibus & ſucceſſoribus ſuis Regibus Boemiæ*, & eiuſdem Regni Coronæ, in perpetuum Ducatus Schvvidnicenſem & Iaurenſem, cum omnibus ipſorum appenditiis, dominiis & pertinentiis, necnon omnia iura, quæ nobis, Regno & Coronæ Poloniæ in dictis Ducatibus quauis ratione competunt, ſeu valebunt competere, ritè dedimus, ac præſentibus ſponte & liberaliter erogamus, renunciantes expreſſe pro nobis, *heredibus & ſucceſſoribus noſtris,*

Regibus

Digitized by Google

Regibus Poloniæ, omni iuri, impetitioni, iuriſdictioni, & omnibus ſimpliciter reſpectibus, nobis, Regno & Coronæ Boemiæ competituris & competentibus in eiſdem. Promittimus etiam bona & ſincera fide ſupradicto Rom. Imperat. & Boemiæ Regi, tanquam Regi Boemiæ, fratri noſtro cariſſimo, *heredibus & ſucceſſoribus ſuis Bohemiæ Regibus*, dum & quotiens requiſiti ſeu moniti fuerimus, aduerſus quoslibet inuaſores ſeu æmulos eorundem, qui eas in prædictorum Ducatuum, appenditiorum, dominiorum, iurium, pertinentiarum, poſſeſſionum impedire ſeu moleſtare contenderent, oportunum impendere auxilium & iuuamen, præſentium ſub noſtræ Maieſtatis Sigilli teſtimonio literarum, &c. Actum & datum Pragæ, anno Domini 1356. in die Beatorum Philippi & Iacobi Apoſtolorum.

CASIMIRVS REX POLONIÆ DONAT OPPIDA BYthen & Creucenburg pro Ducatu Plocenſi: & quitat omnia debita Ducis Svvidnicenſis, anno 1356.

CASIMIRVS Dei gratia Rex Poloniæ, &c. Ruſſiæ, necnon Cracouiæ, Sandomiriæ, Syradiæ, Lanſitiæ, Cuiauiæ & Pomeraniæ, terrarum & Ducatuum Dominus & Heres: Notum facimus vniuerſis, quia Sereniſſ. ac Inuictiſſ. Princeps & Dominus, Dominus CAROLVS Rom. Imper. ſemper Auguſtus & Boemiæ Rex, occaſione ſinceræ dilectionis & fauoroſi affectus, quo perſonam noſtram, necnon Magnifici Principis Domini Ludouici Regis Hungariæ Illuſtris, fratris noſtri dilecti, pia benignitate proſequitur, nobis ambobus, *heredibus & ſucceſſoribus noſtris Poloniæ & Hungariæ Regibus*, Ducatum Plocenſem cum appenditiis, dominiis & pertinentiis ſuis, necnon omnia iura, quæ ſibi in prædicto Ducatu Plocenſi & aliis Principatibus Maſouiæ competunt, ritè donauit, ſicut in literis factis deſuper lucidiùs continetur. Nos tanto fauori volentes vicem rependere, & benignis & fraternis exhibitionibus ipſius relatiuæ dilectionis ſtudio reſpondere, ſibi, *heredibus & ſucceſſoribus ſuis Regibus Bohemiæ*, & eorundem Regni Coronæ, oppida Bythen & Crucenburg, cum Vaſallis & diſtrictibus, metis, dominiis & circumferentiis ſuis, deliberatione præuia, & ſano fidelium noſtrorum conſilio accedente, reddimus & reſtituimus vniuerſos & ſingulos Vaſallos, ciues, homines & inhabitatores oppidorum, & pertinentiarum huiuſmodi, ab omni fidelitatis & ſubiectionis homagio, iuramentis & promiſſionibus nobis præſtitis, virtute præſentium abſoluentes, ipſumque Imper. Roman. & Regem Boemiæ, necnon Illuſtrem Principem Dominum Bolkonem Ducem Svvidnicenſem, con-

Digitized by Google

ſanguineum noſtrum, fideiuſſores & compromiſſores ipſorum, ab omnibus debitis, in quibus nobis per literas ſeu alio quouis modo obligati noſcuntur, liberos & quitos dimittimus, ac penitùs abſolutos, nominatim & expreſſè ciues Swidnicenſes ſeu alios quoſcunque homines Ducatus eiuſdem, ab omnibus promiſſis, quæ occaſione talium debitorum pro parte Ducis præfati nobis fecerunt, voce vel ſcripto, præſentibus abſoluentes. Promittimus etiam prædicta omnia rata & accepta tenere, & in nullo penitus contradicere vel facere, ſeu etiam quomodolibet deuiare, præſentium ſub noſtræ Maieſtatis ſigilli teſtimonio literarum. Actum & datum Pragæ, Anno Domini 1356. in die Beatorum Philippi & Iacobi Apoſtolorum.

RVPERTI I. COMITIS PALATINI RHENI ET DVcis Bauariæ S. Rom. Imperij Electoris, Diploma de iure Electoratus in Romano Imperio, Regibus Bohemiæ competente: anno 1356.

RVPERTVS Dei gratia Comes Palatinenſis Rheni, S. Roman. Imper. Archidapifer, & dux Bauariæ ad perpetuam rei memoriam.

Deſideratæ pacis laudanda præſidia, abſque Principum gubernatione felici, perſæpe tanquam nauem remige deſtitutam dubiorum anfractibus fluctuare contingit: & tanto periculoſius, & vtique maiore diſpendio, quanto Rectores publicos, Illuſtres videlicet Principes, quos diuina prouidentia in conſolationem ſui fidelis populi clementer inſtituit iuribus & potentia fuerint negligentius deſtituti. Quo fit vt Principum quorumlibet emunitates, nobilitates, & iura diligenter cuſtodiri debeant, & in ſua integritate ſeruari: ac illorum maxime qui tanquam fundamenta & columnæ fortiſſimæ, ſacri Imperialis ædificii, thronum Cæſareum gratis attollunt decoribus, quibuſq; Dei gratia pia dignatione credidit eum diligere, cuius potentia totius mundialis machinæ regitur Monarchia.

Sane licet de iuribus Sereniſſimi Principis, Domini Regis Bohemiæ Illuſtris Coelectoris, Comprincipis & Collegæ noſtri, nulla ſit iuris ſeu facti dubietas, quin ipſe *ab atauis, proauis, auis, & progenitoribus ſuis*, ad inſtar noſtri & quorumlibet aliorum Coelectorum Principum, in Electione Romani Regis ad Imperium promouendi pleno iure fretus ſit hactenus & fruatur: ſicut hoc luce clarius ſemper apparuit ab eo tempore, cuius apud homines memoria non exiſtit: tamen nonnulli filii tenebrarum oculis cæcutientibus

bus

bus à diuina luce remoti, in meridiana claritate palpitant ſicut in noctibus, & offendicula laqueoſque præparant iniquitatis & ſceleris, Diabolica inuidia ſuggerente, iugum veritatis deferre præ mole grauiſſimi ponderis coagulati mendacii nequeuntes, ſuper ipſis offendiculis corruunt, & ſuorum laqueis iniquorum conceptuum ſe inuoluunt, vt lucem tenebras iudicent, & tenebras ipſam lucem.

Igitur ad abundatioris cautelæ præſidium vt præfato Sereniſſ. Principi Domino Regi Bohemiæ, *heredibus & ſucceſſoribus ſuis Regibus Bohemiæ*, in perpetuum ſecurius caueatur, & omnes dubietatum amputētur calumniæ, & ne quibuslibet otioſe loquentibus malignandi materia relinquatur, animo deliberato non per errorem aut improuide, ſed multa inueſtigatione præuia, & à multis veridica informatione recepta, maturo conſilio, vna cum vniuerſis aliis Coelectoribus, Comprincipibus & Collegis noſtris, tam ſpiritualibus quam ſecularibus de certa noſtra ſcientia recognoſcimus, dicimus, & dictante conſcientia publice profitemur; quod Sereniſſimi Principes & Illuſtres Domini, Boemiæ Reges *ab atauis, proauis & progenitoribus ſuis*, ab eo tempore cuius apud homines (ſicut præmittitur) memoria non exiſtit, habuerunt continuo, habent & habere debent ius & vocem plenè & omnimode ad inſtar noſtri & aliorum Comprincipum, Coelectorum noſtrorum, tam ſpiritualium quam ſecularium, in electione Romanorum Regis ad Imperium promouendi: ita videlicet, vt quotieſcunque caſus talis electionis emerſerit, Sereniſſimus Princeps Dominus Rex Bohemiæ, qui pro tempore fuerit, ad celebrandam electionem ipſius ſolenniter vocari debeat, & in ipſa electione omnibus iuribus ſuis, voce videlicet & loco, & aliis quibuslibet ad hæc ſpectantibus, per ſe vel Nuntios legitimos & Ambaſſiatores ſuos, & ad inſtar noſtri & omnium aliorum Comprincipum, Coelectorum, & Collegarum noſtrorum, tam ſpiritualium quam ſecularium, qui ſunt & qui fuerint pro tempore (ſicut præmittitur) ſic cum omni reuerentia & honore gaudere, ſicut de iure & more ſacri Imperii Principes Electores talibus freti ſunt retroactis.

Quodque præfatus Sereniſſimus Princeps Dominus Rex Boemiæ, S. Romani Imperii Archipincerna conſiſtit, at Archipincernatus officium coram Imperatore vel Rege Romano in ſolennibus Curiis ſub Corona Regali exercere non debet, neque tenetur ad hoc, niſi velit facere ſpontanea voluntate. Poterit tamen iuxta beneplacitum, in præſentia Imperatoris vel Regum Romanorum, dum ſolennes Curias huiuſmodi celebrari contigerit, procedendo, ſedendo vel ſtando, Regalem geſtare coronam: ſicut hoc Sereniſſ. Principum Dominorum *Regum Bohemiæ, progenitorum & prædeceſſorum ipſius*, conſuetudo laudabilis abolim noſcitur obſeruaſſe.

Digitized by Google

In cuius rei Teſtimonium præſentes fieri, & Sigilli noſtri volumus robore communiri. Datum Metis, Anno Domini M.CCC.LVI. proxima Dominica ante feſtum beatæ Luciæ Virginis.

PRIVILEGIVM DOMINORVM DE STADICZ in Bohemia, anno 1359.

IN nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis feliciter Amen. Carolus Quartus diuina fauente clementia, Romanorum Imperator, ſemper Auguſtus, & Bohemiæ Rex. Ad perpetuam rei memoriam, cum inter cætera humanæ conditionis, fragilitatis ſuffragia, quibus genus mortalium in ſuis pœnalitatibus potiſſimè releuatur, primæuæ libertati fauor multus debeatur, quæ ſi nonnunquam ſublata ex cauſſis ei nouercantibus, ſeu quomodolibet impedita pro tempore fuerit: iis tamen ceſſantibus, ipſa, vt quæuis res alia, ad ſuam priſtinam de facili reuertitur naturam. Hinc eſt quod venientes ad præſentiam noſtram dilecti fideles noſtri & Coheredes, Ludolphus Eyrota & Cunzie Rodoſte fratres Germani de villa Stadicz, in diſtrictu Bielienenſi prope Vsk, ſuper flumine Bieline ſita, Maieſtati Imperiali pariter & Regiæ noſtræ dignitati cum debita humilitate inſinuare & ſupplicare curarunt, quatenus cum ipſi & progenitores ipſorum ſint & fuerint à primordiis incolatus terræ & Regni noſtri Bohemiæ heredes liberi, Diedicz, & incolæ primi & nouiſſimi dictæ villæ Stadicz, terræ & prædiorum ſuorum, quibus vſi ſunt, hereditario iure inconcuſſe, in nullis prorſus factionibus, cenſibus, ſeu aliis exactionibus, vel angariis quibuſcunque realibus, perſonalibus, atque mixtis, cuipiam obnoxii: prout hæc in geſtis & libris Chronicis terræ & regni Bohemiæ, à temporibus Przicmiſlii, primi Ducis Bohemorum, inde de poſt aratro aſſumpti, & in Ducem Bohemiæ magnificè ſublimati, latiùs & pleniùs continentur.

Tandem nuper non multis retroactis temporibus, præfati heredes & dicta villa cum ſuis pertinentiis, per iniuriam & fortè ignorantiam, forſitan craſſam & ſupinam, ab inclyto Principe diuæ memoriæ, Iohanne Bohemiæ Rege, illuſtri genitore noſtro, olim Henrico de Lipa contra prædictas libertates minus prouidè fuerint conceſſi, qui & alii dictam villam ſic vſque modo occupantes, prædictis heredibus contra libertates ipſorum; quam plurimas interim oppreſſiones fecerunt, dignaremur cum eis de ſolita pietatis Regiæ benignitate gratiam ſpecialem facere, eos & heredes ipſorum reſtituere libertati priſtinæ, ipſoſq; in ſuis iuribus primæuis gratioſius confouere. Nos itaque attendentes illorum rationabiles poſtulationes, præ-

ſatas

Digitized by Google

ſatas libertates, iura & commoda omnia & ſingula eorum, quę & quas ipſorum progenitores, & ipſi cum quatuor lancis terræ agrisque ſuis & pertinẽtiis omnibus priſtinis & primæuis in ſæpe dicta villa Stadicz, plene & pleniſſime reſtituimus, conferimus & donamus ſæpe dictis heredibus, liberis & heredibus eorum vtriuſque ſexus ex eis legitime procreatis. Reliquos verò tres terræ lancos ibidem in Stadicz, qui fuerunt dicti Prziemisle, quoſque propriis excoluit manibus, pro nobis & ſucceſſoribus noſtris Bohemiæ Regibus duximus reſeruandos. Eximente eos & ipſorum liberos & heredes ab omnibus tributis, cenſibus annuis, & ſolutionibus pecuniarum, grani, frumenti, ſeu cu uslibet annonæ. Necnon ab omnibus & ſingulis angariis & perangariis perſonalibus, realibus & mixtis, & præſertim à Berna regia & aliis quibuſdam factionibus & vexationibus eos & liberos ac eorum heredes perpetuo libertamus. Decernimus tamen & decreto Regio ſancimus vt præfati heredes ac eorum liberi & heredes virgam illam floridam Caroli per ipſum Prziemisle, de ſtimulo ſuo in agro Stadicz propagato, continuo foueant, cuſtodiant, atque nutriant in memoriam tantæ & talis rei, quæ mihi dignoſcitur taliter eueniſſe. Volumus poſtremo & ſtatuimus perpetuo, vt præfati heredes ipſorumque liberi & heredes, omnes & ſingulas nuces, quas dictæ virgæ Caroli produxerint, nobis *& ſucceſſoribus noſtris Bohemiæ Regibus* teneantur annis ſingulis fideliter præſentare. Nulli igitur fidelium noſtrorum liceat hanc libertatis noſtræ gratiam infringere, aut ei auſu temerario quomodolibet contrariare, indignationem Regiam & pœnas grauiſſimas pro motu regio infligendas: Si ſecus quiſpiam attemptare præſumpſerit ſe nouerit incurſurum.

Signum Sereniſſimi Principis & Domini, Domini Caroli Quarti, Romanorum Imperatoris Inuictiſſimi & glorioſiſſimi Bohemiæ Regis.

Teſtes huius rei ſunt Venerabiles Arneſtus Pragenſis Eccleſiæ Archiepiſcopus; Iohannes Luthemyslenſ. Sacræ Imperialis Aulæ Cancellarius; Iohannes Olomucenſis, & Maurus Crobauienſ. Eccleſiarum Epiſcopi; Illuſtres Rudolphus Saxoniæ Sacri Imperii Archimarſchallus; Iohannes Marchio Morauiæ, Bolcko Flackenbergenſ. & Prziemisle Tyeſſinenſis Duces, Spectabiles, Burckhardus Burggrauius Magdeburgenſis, Imperialis Curiæ noſtræ Magiſter; Iohannes & Burckhardus fratres de Recz, Comites; ac Nobiles Sdenco de Steremberg, Iudex Regalis Curiæ noſtræ per Bohemiã, & Vlricus de Noua domo, & alii quamplures noſtri Principes, Nobiles & fideles, Præſentium ſub Imperialis noſtræ Maieſt. tis ſigillo, teſtimonio li-

 terarum.

Digitized by Google

terarum. Datum Pragæ, Anno 1359. Indictione duodecima, quarto Idus Maii, Regnorum noſtrorum anno tertiodecimo, Imperii verò quinto.

Per Dominum Imperatorem
Welyslaus.

R. Hedwiges.

Confirmatum eſt hoc Priuilegium per Sigiſmundum Imperatorem, Anno Domini 1436. die vigeſima quinta Octobr. Praga.

Eodem modo per Georgium Bohemiæ Regem, &c. Anno Domini 1460. die 21. Aprilis, Praga.

Similiter per Vladislaum Bohemiæ Regem, &c. Die 21. Menſis Iunii, Anno Domini 1478. Praga.

RVDOLPHI DVCIS AVSTRIÆ RENVNCIATIO Succeſſionis Bohemicæ, anno 1360.

NOs RVDOLPHVS, Dei gratia Dux Auſtriæ, Stiriæ & Carinthiæ: Notum facimus tenore præſentiũ vniuerſis: Quod nos, cum Sereniſſimo Principe & Domino, Domino CAROLO, Romanorum Imperatore Semper-Auguſto, & Bohemiæ Rege, Domino & Socero noſtro gratioſo, & cum Illuſtri Principe, Domino Iohanne, Marchione Morauiæ, Auunculo noſtro chariſſimo, ſuper omnibus diſplicentiis & diſſenſionum materiis, quæ inter nos ſunt vſque in præſentem diem alterutrum vẽtilatæ, ex ſpeciali dicti Domini noſtri, Domini Imperatoris clementia, ita ſumus inuicem reconciliati amicabiliter & vniti: Quòd idem Dominus noſter Imperator gratioſus, Dominus noſter eſſe dignatur, & dictus Dominus Marchio Auunculus noſter, bonus noſter perpetuò eſſe debet amicus. Quamobrem animo deliberato, ſano amicorum & fideliũ noſtrorum accedente conſilio, & ex certa ſcientia, renunciamus pro nobis, & Illuſtribus Friderico, Alberto & Leupoldo, fratribus noſtris, nec non hæredibus & ſucceſſoribus noſtris & eorum, perpetuò *omni iuri, impetitioni & actioni, quas ſuper Regno & Corona Bohemiæ, & Marchionatu Morauiæ, Terris & Principatibus eorum in Polonia,* in terra de Sultzbach, & aliis terris, quas ipſi in Alemania obtinent, quæ ad Regnum Bohemiæ ſpectant, & cum ipſo confinant, & ſuper omnibus aliis eorum Terris, Principatibus atque Dominiis,

& eorum

Digitized by Google

& eorum pertinentiis vniuerſis vbicunque ſitis, quouis modo habuimus, habemus, vel habere poſſemus; & nominatim illi iuri, quod ex parte Illuſtris Principis, Dominæ CATHARINÆ, prędicti Domini noſtri Imperatoris filiæ, Conthoralis noſtræ chariſſimæ, habere poſſemus. Nam ipſum ius nobis ſuffragari non debet: Niſi fortè Dominus noſter Imperator & Dominus Marchio memorati, & *eorum hæredes maſculini ſexus, quos habent ad præſens, vel ſint in poſterum habituri, ita decederent, quòd ipſi legitimos poſt ſe non relinquerent corporum ſuorum hæredes ſexus, vt præmittitur, maſculini.* Promittimus igitur bona fide, & ſine dolo, ſub iuramento quod ſuper eo ad ſancta præſtitimus Euangelia, prædictis Domino noſtro Imperatori vt Regi Bohemiæ, & Domino Ioanni Marchioni Morauiæ, & *hæredibus eorundem*, pro nobis, fratribus & hæredibus noſtris prædictis, quòd nos pro prædicto Regno & Corona Bohemiæ, Marchionatu Morauiæ, & omnibus ſuperiùs expreſſatis nunquam ſtabimus, verbis vel factis, iure, impetitione, vel alio quouis modo, publice vel occulte: ſed eoſdem Dominos, Imperatorem vt Regem Bohemiæ, & Iohannem Marchionem Morauiæ, & *eorum hæredes*, in præmiſſis perpetuo permittemus pacificè & liberè permanere. Promittimus etiam bona fide, ſine dolo, in virtute prædicti per nos præſtiti iuramenti: Quod nos Domino noſtro Imperatori, & Domino Marchioni prædictis, omnia Priuilegia, Litteras & munimenta, quæ ſuper prædictis habemus, titulo hæreditario, obligatorio, pignoratitio, feudi, conceſſionis, donationis, ſeu aliis titulis quibuſcunque, etiamſi Priuilegia, Litteræ & munimenta huiuſmodi, ad noſtram, & progenitorum noſtrorum poteſtatem, ab Imperatoribus vel Regibus Romanis, aut perſonis aliis, quomodolibet deueniſſent, ad plenum reſtituere & integraliter aſſignare, & nihil horum aliquo modo apud nos reſeruare. Sique aliqua Priuilegia, Litteras, aut inſtrumenta præſenti noſtræ renunciationi contraria, aut contrarias, vnquam aliquo tempore in lucem prodire contingeret; volumus, & noſtræ intentionis exiſtit, quòd nullius ſint efficaciæ, virtutis, roboris, aut momenti, ſed inutiles computentur, neque nobis hæredibus & ſucceſſoribus noſtris aliquid vtilitatis adducant, ſeu valeant præfato Domino noſtro Imperatori, tanquam Bohemiæ Regi, & Marchioni Morauiæ, *hæredibus & ſucceſſoribus eorum*, aliquod præiudicium generare. Promittimus etiam bona fide, & in virtute prædicti iuramenti per nos præſtiti, ſine dolo, quod omnia ſupraſcripta noſtra promiſſa, firma ſemper & inuiolata perpetuis volumus obſeruare temporibus, & contra ea nunquam facere quouis modo, Renunciantes expreſſe ac de certa ſcientia pro nobis, fratribus, hæredibus & ſucceſſoribus noſtris, omni Canonici & Ciuilis Iuris auxilio, & omnibus Conſtitutionibus Papalium Imperialiumq; voluminum,

Digitized by Google

num, Terrarum conſuetudinibus, omnique beneficio & obſeruantiæ, quibus nos contra hoc tueri poſſemus, quibusve vel per quæ Domino noſtro Imperatori, vt Regi Bohemiæ, Marchioni Morauiæ, *hæredibus & ſucceſſoribus eorundem, Regibus Bohemiæ, & Marchionibus Morauiæ*, in ſupraſcriptis Regni Principatibus, terris atque dominiis, vllum poſſet vnquam impedimentum vel periculum imminere. Venerabili Domino Iohanne, electo & confirmato Eccleſiæ Gorcenſis, Cancellario noſtro, & fidelibus noſtris dilectis Alberto de Puchheim, ſupremo Dapifero Auſtriæ, Pilgrimo Stronone, noſtro Magiſtro Curiæ, Purchardo dicto Italo Elrbach, Rudolpho dicto Hewrauez de Schonaw, Rudolpho & Chunrado de Pluemenberg, Henrico dicto Prunenſi, noſtræ Curiæ Pincerna, Ioanne Loſpergario, noſtræ Curiæ Marſchalco, & aliis honeſtis Dominis, militibus, & clientibus, teſtibus ad præmiſſa. Præſentium ſub noſtro Sigillo teſtimonio litterarum. Datum in Campis propè Elſslingam, Anno Domini milleſimo, trecenteſimo, ſexageſimo, proxima die Sabbathi, ante Natiuitatem Virginis glorioſæ.

DE HONORE ET PRIVILEGIIS ECCLESIÆ PRAGENSIS, anno 1380.

VENCESLAVS Dei gratia Romanorum Rex Semper-Auguſtus, & Bohemiæ Rex, ad perpetuam rei memoriam. Notum facimus tenore præſentium vniuerſis. Innata cordi Regio prima Eccleſiæ dignitas inter cæteras ſollicitudinum diligentias, quibus pro ſubditorum quiete, commodo pariter & profectu, hinc inde diſtrahitur, ad hoc conſideratione præcipua ex quadam ſpeciali inclinatione fauoris meditari dignatur, vt Eccleſiarum & miniſtrorũ eius libertatibus & profectibus poſſit & valeat, ſub tempore felicis noſtri regiminis, ſalubriter prouideri. Nec in hoc à recto tramite noſtræ recedit propoſitum Maieſtatis. In cœleſtes enim theſauros immarceſcibiles illud indubiè reponimus, quod ad magnificandum ſanctarum Eccleſiarũ honores, commoda liberalius erogamus. Sane ſi ad quamlibet Eccleſiarum promouenda commoda, & temporales vbertates augendas & quodam quaſi debito teneatur: nihilominus tamen ad ſanctam & venerabilem Eccleſiam Metropolitanam Pragenſem ardentiori zelo noſtra inſpirat intentio, & amplioris fauoris cumulata dulcedine ad eius exaltationem deſideria noſtra porrigimus, cùm ſit venerandum patronorum noſtrorum, Bohemiæ Sanctorum, Viti, Wenceſlai, Adalberti & Sigiſmundi, eorundem nominibus & reliquiis inſignita, cum quibus etiam nobis quædam familiaritas eſt, quorum aliqui in noſtris domiciliis proprium ſanguinem

nem perfuderũt, quique orationibus ſuis apud Deum pro nobis peculiarius intercedunt. Accedentes igitur ad noſtræ Maieſtatis præſentiam honorabiles Præpoſitus, Decanus, Canonici & Capitulum præfatæ Pragenſis Eccleſiæ deuoti omnium dilecti, eidem Maieſtati noſtræ cum inſtantia ſupplicarunt, cunctis ipſis vniuerſa & ſingula priuilegia, literas, gratias, libertates, immunitates, conceſſiones, iura, feuda, poſſeſſiones, bona, prædia, & conſuetudines prædictæ Eccleſiæ, in capite & in membris, à recolendæ memoriæ Diuis & Illuſtribus quondam prædeceſſoribus noſtris Romanorum Imperatoribus, & Regibus, & Ducibus, indulta ſeu indultas, conceſſa ſeu conceſſas, aut quouis titulo emptionis, donationis, conceſſionis, permutationis, aut quæ ex legatis & teſtamentis nunc obtinet, vt ſignanter priuilegia inferius præſentibus inſerta ipſis ſuper certis donationibus, conceſſionibus & gratiis, à Diuo quondam Sereniſſimo Principe, Domino Karolo Romanorum Imperatore Semper-Auguſto, & Bohemiæ Rege, genitore noſtro, primo tradita & conceſſa, approbare, innouare, ratificare & confirmare gratioſius dignaremur. Quorum Priuilegiorũ primi tenor ſequitur, &c. Datum Pragæ, Anno Domini MCCCLXXX. octauo Kalend. Maii, Regnorum noſtrorum anno Bohemiæ XXIII. Romanorum verò XI.

SIGISMVNDI IMPER. AVG. EDICTVM DE SALVO Conducti Joannis Huſſi, anno 1414.

SIGISMVNDVS Dei gratia Romanorum Rex Semper-Auguſtus, & Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ &c. Rex. Vniuerſis & ſingulis Principibus Eccleſiaſticis & Secularibus, Ducibus & Marchionibus, Comitibus, Baronibus, Nobilibus, Proceribus, Militaribus, Militibus, Cliẽtibus, Capitaneis, Poteſtatibus, Gubernatoribus, Præſidibus, Publicanis, Officialibus, quibuſcunque ciuitatum, oppidorum, villarum & locorum communitatibus ac rectoribus eorundem, cæteriſque noſtris & Sacri Imperii ſubditis & fidelibus, ad quos præſentes literæ peruenerint, gratiam Regiam & omne bonum.

Venerabiles, Illuſtres, Nobiles & fideles dilecti, Honorabilem Magiſtrũ Iohannem Huſs, Sacræ Theologiæ Baccalaureum, & artium Magiſtrum, præſentium oſtenſorem, de Regno Bohemiæ ad Concilium generale in ciuitate Conſtantienſi celebrandum in proximo, tranſeuntem, quem etiam in noſtram & Sacri Imperii protectionem recepimus & tutelam, vobis omnibus & veſtrûm cuilibet pleno recommendamus affectu, deſiderantes quatenus ipſum cum ad vos peruenerit, gratè ſuſcipere, fauorabiliter tra-

m ctare,

Digitized by Google

ctare, atque in his quæ ad celeritatem & ſecuritatem itineris ipſius pertinent, tam per terram quam per aquam, promotiuam ſibi velitis & debeatis oſtendere voluntatem, necnon ipſum cum famulis, equis & aliis rebus ſuis ſingulis, per quoſcunque paſſus, portus, pontes, terras, dominia, iuriſdictiones, ciuitates, oppida, caſtra, villas & quælibet alia loca veſtra, ſine vlla ſolutione Tributi, telonii, aut alio quouis ſolutionis onere, omnique prorſus impedimento remoto, tranſire, ſtare, morari & redire liberè permittatis, ſibique & ſuis, cum opus fuerit, de ſecuro & ſaluo velitis & debeatis prouidere conductu, ad honorem & reuerentiam noſtræ Maieſtatis. Datum Spiræ, Anno Domini M.CCCC.XIV. die Octobr. XVIII. Regnorum noſtrorum, Hungariæ, anno XXXIII. Romanorum verò V.

Ad Mandatum Domini Regis

Michael de Paceſt, Canonicus Vratislauienſis.

ARTICVLI EXCESSVVM ET CVLPARVM CONTRA Regem Ungariæ, quas intulit Regno & Coronæ Bohemiæ: Oblati eidem per Barones ac Ciuitates Bohemiæ, anno 1421.

INPRIMIS is, quia Magiſtrum Ioannem Huſs, ſub ſaluo conductu duplici lingua deſcripto, damnari ad mortem permiſit: Immo ipſum primus ore proprio in Maieſtate ſedens, condemnauit, in grauem iniuriam & offenſam & linquam Bohemorum.

2. Quamuis omnes ſchiſmatici & obſtinati hæretici, ab Eccleſia habuerint plenam libertatem in Conſtantienſi Concilio: Ipſe tamen malum malo accumulans, contra honorem Regni noſtri, & omnem ordinem, & contra ſaluum conductum Papæ atque ipſius Regni vniuerſis datum & conceſſum, alterum ſcilicet Magiſtrum Ioannem Huſs, comburi fecit & damnari.

3. Quia in prædicto Concilio Chriſtianiſſimum Regnum Bohemiæ pro hæretico iniuſtè damnari permiſit, & Cruciatam plena iniuria contra Regnum prædictum erigi, ad ipſum deſtruendum & delendum.

4. Quia his non contentus, nuper in Vratislauia iuſſit eandem publicari & proclamari, vniuerſo Regno Bohemiæ in intolerabile dedecus damna plurima & offenſas.

5. Quod

5. Quod omnes circumpoſitas regiones & Principes, cum prædicta Cruciata & damnatione iniuſta, contra dictum Bohemiæ Regnum conuocauit & irritauit, & in propria perſona ipſos deſtructores & deuaſtatores Regni induxit, & induci demandauit;

6. Quia prædicti Principes & Exercitus, ſic in Regnum Bohemiæ inducti per ipſum Regem, iniurias exercuerunt, combuſtiones villarum, ciuitatum vaſtationem & hominum vtriuſque ſexus, ſcilicet virorum & mulierum ac paruulorum, fecerunt, exuſtiones, virginumque dolendas ſtuprationes, & mulierum intolerabiles deuaſtationes.

7. Quia conſtitutus nuper in Vratislauia, quendam ciuem Pragenſem, propter ſolam venerabilis Euchariſtiæ ſub vtraque ſpecie communionem iuſſit equis trahi & comburi, in dedecus Regni Bohemiæ innocentis.

8. Quia plurimos ciues Vratislauienſes, propter culpas in piæ memoriæ Regem Wenceslaum commiſſas & dimiſſas, decollari fecit & multos expelli & taxari.

9. Quia Marchionatum Brandeburgenſem, graui labore Imperatoris & prædeceſſorum, noſtrorum virorum ſanguine, conquiſitum, à Regno Bohemiæ alienauit, & Marchiam, abſque noſtro conſenſu, in magnum damnum & debilitationem Coronæ & Regni, prædictis alienigenis obligauit, atque liberaliter donauit.

10. Quia Coronam, qua Reges noſtri coronantur, in maximum damnū & dedecus Regni Bohemiæ ſine conſenſu Communitatis Baronum & Ciuitatis Pragenſis, Militum, Clientum & omnium Communitatum, iniurioſe abſtulit, contra ſuum promiſſum & ordinem Regni ſupradicti.

11. Quod Theſauros innumerabiles Regni, quos prædeceſſores noſtri, deuotione pia, ad honorem Dei & Sanctorum Patronorum Bohemiæ, & ad profectum Eccleſiis deditos & attributos, & præſertim à Caſtro Pragenſi & Karlnſtein & variis clauſtris & Eccleſiis per Regnum, abſtulit: Et theſauros plurimos in Caſtro comportatos violenter rapuit, & extra Regnum educi procurauit; in damnum intolerabile Regni Bohemiæ & iniuriam eius & debilitationem.

12. Quod ipſum Regnum Bohemiæ per libellos famoſos, plenos falſitate & iniuria, contra Regnum ſcriptos & deſtinatos, iniuſtè & iniquè maculauit & dehoneſtauit: dicens falſe & impudice, fratrem cum ſorore, filium cū matre, & virum cum viro, &c. (nefanda dictu & cogitatu indigna) turpiter commiſceri, in infamiam & dedecus omnium noſtrûm importabile. Cuius occaſione fictæ infamiæ, quamplurimæ gentes & prouinciæ, contra Regnū ſunt atrociter excitatæ.

Digitized by Google

13. Quia eorum Principibus & Baronibus exteris, Regni Bohemiæ Barones ſæpe deturpauit & dehoneſtauit, dicens, eos omnes eſſe proditores, & nullum fidelem, in iniuriam omnium noſtrûm & graue præiudicium.

14. Quod multos Barones & Milites Bohemiæ & Morauiæ, coram Viſſegrado ad mortem ire compulit & coegit, & improuidentiſſima ordinatione ad mortem deſtinauit, in damnum regni irrecuperabile atque grauamen.

15. Quod Tabulas Regni, abſque conſenſu Regnicolarum abſtulit & abſcondit, & omnes pecunias pauperum, orphanorum & viduarum circa Tabulas depoſitas, contra Ius & Regnum & ordinem Regni abſtulit & collegit.

16. Quod libertates Regni & iura noſtra & Marchionatus ab antiquis Regum Prædeceſſoribus, liberaliter condonatas & conſeruatas infregit & per omnia violauit.

17. Quod iniuſtas exactiones, vſque ad extremam exterminationem ciuitatum, villarum & omnium quaſi ſubditorum, crudeliter & diligentiſſime exercuit: vt in vna ciuitate Montanorum, minus quàm in anno medio plus quam triginta millia Sexagenarum extorqueret.

Nos igitur his iniuriis læſi & offenſi, optamus à prædicto Rege: quatenus primum, omnem iniuſtam iniurioſiſſimeque extortam, atque iniquæ infamiæ confictam damnationem & dehoneſtationem, quam Chriſtianiſſimo Regno Bohemiæ iniuſtè & iniurioſè intulit, aut inferri procurauit & permiſit, tollat, deſtruat, reformet & emendet; Nec amplius damnari nec dehoneſtari à quoquam patiatur. Item, Quatenus Marchionatum Brandeburgenſem & Marchiam Coronæ Regni Bohemiæ reſtituat: Coronamque Regni, qua Reges noſtri coronari ſunt ſoliti, ablatam à nobis noſtroque Regno reddat, vna cum auro & argento, à monumentis Sanctorum & Reliquiarum acceptis, ac Theſauro Regni vniuerſo: Tabulas Regni & pecunias pauperum, viduarum & orphanorum, more terræ iuxta Tabulas depoſitas & ablatas cum vniuerſis aliis iniuſtè ablatis, reponat vice verſa: Regnaque & prouincias, quas contra nos prouocauit, quietet & tranquillet, iuraque terræ Comitum, Baronum & omnium Statuum, cum libertatibus, priuilegiisque, cuſtodiat & obſeruet. Sciens noſtram finalem intentionem, Quod in quatuor articulis quibus vnanimiter conſenſimus & vniti ſumus, volumus finaliter reſidere, Niſi fuerimus (quod non credimus) ex Sacra Scriptura melius informati. Videlicet, Quod corpus & ſanguis DOMINI ſub vtraque ſpecie, cunctis fidelibus per Sacerdotes Domini publicè miniſtretur. Secundo, Quod verbum DEI ſine

ſine impedimento vbique liberè prædicetur. Tertio, quod dotatio Sacerdotum ſuperflua à Clero debitè abſcindatur: Et quarto, quod omne peccatum mortale, in quolibet ſtatu legitimè tollatur & deſtruatur, & quilibet in ſtatu ſuo, iuxta legem Dei, reformetur & reguletur. Quorum articulorum concluſio facta eſt, per nos in plena congregatione Baronum terræ Bohemiæ & Morauiæ, & dominorum inclytæ Ciuitatis Pragenſis, Militum, Clientum, Ciuitatum & Communitatum, in Czaslauienſi ciuitate, Anno Domini M. CCCC. XXI. Sabbato poſt Marcelli.

DEHORTATORIÆ LITTERÆ MARTINI PONTIficis Romani, ad Vitoldum, Ducem Lituaniæ, anno 1422.

MARTINVS EPISCOPVS, Seruus ſeruorum Dei, Nobili Viro Alexandro, Lituaniæ Duci, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Iampridem fama vulgauerat, te Bohemos hæreticos, ſpe fauoris, apertis auxiliis eos iuuaturum. Quod ſcelus, de te Viro prudentiſſimo, & probato iam Principe Catholico, difficile creditu videbatur. Sed tamen ſcripſimus Nobilitati Tuæ, paternâ charitate monentes, vt ab omni ſocietate, coniunctione, & fœdere Hæreticorum abſtineres, & eoſdem excluderes & priuares fiducia ſubuentionis tuæ. Nunc verò per tuas literas & Nuncium, diſpoſitionem tuam non dubiam nec obſcuram de inuadendo regno, & ſuſcipiendo prædictos in protectionem tuam, habemus. Intelligentes ſententiam animi tui, magno dolore commoti ſumus. Videmus enim & manifeſtè comprehendimus; te, ſi hoc feceris, vltrò pericula fidei (quod eſt ante omnia declinandum) magnam & horribilem nouitatem Chriſtianitati nociuam moliri. Ex qua multo maior ſanguinis Chriſtiani effuſio, & grauiora ſcandala, & crudeliora vulnera ſubſequerentur, quàm ea ſunt, quibus aſſeris hac via velle mederi. Nam nemini dubium eſt, quin Bohemi Hæretici, ſi fuerint à ſpe præſidii tui deſtituti, ad obedientiam Eccleſiæ, & rectè viuendi normam, & ad cultum Dei facilè reduci poſſent, vel ſola neceſſitate compulſi: fieretque breui tempore conſueta tranquillitas & deuota Religio in Regno Boëmiæ, hac funeſta labe purgata. Qui, ſi ſe viderint, in protectionem tuam receptos, foueri atque defendi, reddentur acriores, & contra Eccleſiæ Dei inſtituta magis rebelles & pertinaciores in hæreſi. Nec nos multum mouet, quod aſſeris, te velle eos hac conditione recipere, vt errore depoſito, ad debitam Romanæ Eccleſiæ obedientiam reuertantur. Omnia enim faciunt & pollicentur tibi, vt te ſuis labo-

Digitized by Google

ribus & erroribus immiſceant, & incendium magis excitetur. Per hanc viam ſimulata eorum reductio non poſſet non eſſe ſuſpecta: per quam viam quærunt periculoſam diſcordiam inter Principes Chriſtianos ſeminare: vt potentiſſimis Dominis inter ſe decertantibus, Romano Imperio turbato, & tota Chriſtianitate confuſa, poſſent ipſi peccare licentius. Nec exiſtimare debes, aliter euenire poſſe, ſi Boëmiæ Regnum occupabis: quod nullo modo per Electores Romani Imperii & Principes Almaniæ tolerabitur, etiam tacente chariſſimo in Chriſto filio Sigiſmundo Romanorum Rege Illuſtri. Nec huius Regni exiſtimatio tanta eſt, nec eſſe debet apud conſideratam prouidentiam, vt pro eo iuuare velis hæreticos; *aliena per iniuriam occupare*, & magnam Chriſtianitatis partem nouo bello confundere & permiſcere, cum diminutione tui honoris & famæ, & certa animæ tuæ iactura. Quæ, etiamſi omnia ad votum ſuccederent, diligentius cauenda eſſent. *Quid enim proderit, etſi totum mundum lucreris, anima verò tua detrimentum patiaris?* Quod verò aſſeris, te non auxiliari Dominii cupiditate, ſed ſola Hæreticorum reducendorum cauſſa ipſos ſub tuam defenſionem recipere, nullo modo probari poteſt. Nam cum per Dei miſericordiam Chriſtianus Princeps exiſtas, in cauſſa fidei debes cum diſpoſitione noſtra & Eccleſiæ, & noſtro & Apoſtolicæ ſedis Legato tranſmiſſo, & reliquis Chriſtianis Principibus conſentire, teque cum his iungere contra Hæreticos; non pro ipſis te Defenſorem exhibendo ſpecialem viam quærere eorum conuerſionis; quæ hoc modo quæſita, ſincera credi non poteſt. Sed qualemcunque ipſi animum habeant, ſinceritati tuæ (quæ inter Chriſtianos huculque probata eſt) non conuenit, à communi conſilio deuiare, & eos vlla ſpeciali conuentione ſuſcipere. Quod ne facias, tibi paterna dilectione conſulimus, te monemus, hortamur; tibique etiam præcipimus in Virtute nominis Ieſu Chriſti: quod eſt nomen ſuper omne nomen. Et, ſi feceris, ſcito te Deo omnipotenti nobis & Eccleſiæ (quam Deus non deſeret) & Chriſtiano nomini iniuriam facere. Quam nec Deus ipſe feret, ſed vertet in periculum capitis tui, & certæ in animæ tuæ damnationem. Nos vero, (qui Vicarius eius ſumus in terris conſtitutus in apice Apoſtolatus, ad conſeruationem veritatis & fidei Chriſtianæ) dolenter, & tanquam contra vitam noſtram, ſed neceſſario contra te & quoſcunque defenſores hæreticorum, authore Domino procedemus: quia ſic tenemur ex iniuncto nobis officio. Sed, cum multa in diebus tuis opera digna feceris pro amplificatione fidei ſanctæ, cogitare non poſſumus, te poſtremo tot rectè facta velle ambitione corrumpere, & tantis cladibus hominum cauſſam dare. Quare, fili dilecte, ab hac via, ab hoc modo, ab hac opinione te retrahas: nec ſubſidia mittas Hæreticis: nec eorum venenoſis pollicitationibus capiaris, quæ tibi certè ſunt ad inſtiga-

tionem

Digitized by Google

tionem Satanæ; ad inquinandam famam & fidelitatem tuam, inuoluendo te nouis bellis & periculis, & effundendo ſanguinem Chriſtianum. Sed ſi ſalutem & reductionem Boëmorum deſideras, ſicut debes, eos nullis tuis viribus protectos horteris, vt ad præfatum Apoſtolicæ ſedis Legatum ad ad hoc ſpecialiter deſtinatum à nobis, habentem plenam & liberam poteſtatem ſuper omnibus in iſta cauſſa fidei diſponendi, mittant, & ſe humiliter ſubmittant correctioni & diſpoſitioni ſuæ. A quo poterunt etiam ad Nos cum ſecuritate tranſmitti. Sed tu ante omnia caue diligenter, ne ipſos vlla conditione tuearis: quia certi ſumus, quod à te deſtituti, ſtatim humilius ſe inclinabunt: recreati autem per te, fient continuò deteriores. Quod ſi tu aliquo modo inductus defenſionem eorum ſuſcipere promiſiſti: ſcito te DARE FIDEM HÆRETICIS violatoribus fidei ſanctæ NON POTVISSE, ET PECCARE MORTALITER SI SERVABIS: quia fideli ad infidelem non poteſt eſſe vlla communio. Cæterum poſtremæ literarum tuarum particulæ, per quam requiris, vt proceſſus contrà hæreticos editos tollamus vel ſuſpendamus ad tempus, reſpondemus, hoc nullo modo fieri poſſe, de manifeſtis Hæreticis in S. Conſtantienſi Concilio condemnatis: præſertim cum ſentiamus, communi conſenſu Principum Almaniæ exercitum præparari ad confuſionem eorum. Sed vt ſupra dixi, humiliter & ſincerè offerant ſe Legato: qui, cauſſa & voluntate ſua cognitis diligentius, de propinquo diligenter ſaluti ſuæ conſulet. Sed Nobilitatem ſuam iterum atque iterum admonemus, teque obſecramus per miſericordiam Ieſu Chriſti, vt tantam ſtragem & calamitatem per te induci non velis, quantam neceſſario ſecuturam videmus in Chriſtianis, ſi Bohemos Hæreticos ſuſcipias defendendo. Datum Romæ apud S. Petrum XII. Kal. Iun. Anno Pontificatus noſtri Quinto.

DE GRATIIS DEO AGENDIS PRO VICTORIA BOhemorum aduerſus Taboritas: anno 1434.

REVERENDISSIMIS ac venerabilibus in Chriſto Patribus ac Dominis ſacroſanctæ generalis Synodi Baſileenſis, in Spiritu ſancto legitime congregatis, Eccleſiam vniuerſalem repræſentantibus, amicis noſtris chariſſimis ac grate & ſyncere nobis dilectis, Sigiſmundus DEI gratia Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, &c. Hungariæ, Bohemiæ, &c. Rex.

Reuerendiſſimi in Chriſto patres & Domini, Amici chariſſimi & reuerendi, grate ſyncereque dilecti: Hodie hora veſperarum confluxerunt ad nos nuncii, qui in tribus & citius de Bohemia volantiſſime applicuerunt.

affe-

afferentes nobis iocundiſſima & feliciſſima noua de victoria noſtrorum, & conflictu Taboritarum & illorum, qui alias in obſidione ciuitatis Bilznenſis erant qui per Dei gratiam, à quo omnis procedit victoria, in planitie inter ciuitatem Gurſim & monaſterium Scalicz forti bello cum modico damno noſtrorum victorioſe proſtrati ſunt, quarum literarum aliquas originales veſtris Reuerendiſſimis Paternitatibus mittimus præſentibus interclulas. Hæc Reuerendiſſimi Patres, voluimus veſtris Paternitatibus pro ſingulariſſimo gaudio cunctis Chriſti fidelibus optantiſſime nuntiare, rogantes cordintime, quatenus altiſſimo Domino Ieſu Chriſto infinitas agentes gratias cum proceſſionibus & aliis ſolennitatibus, ad bonum & felicem progreſſum tam felicis principii, imo verius medii omni opera atque cura vigilare velitis, quoniam & nos ſimiliter de agendis nil prætermittemus. Et quęcunque in futurum habuerimus, veſtris Paternitatibus die noctuque intimare curabimus. Datum Vlmæ, die 4. Iun.

SIGISMVNDI IMPERATORIS AVGVSTI DECRETUM, quo Compactata & Concordata Legatorum Synodalium de vſu laicis petentibus concedendo iterum comprobauit confirmauitque, Iglauiæ in Morauia, anno 1434.

BOHEMIS ac Morauis Eccleſiaſticam vnitatem complectentibus, ſeque in ceteris omnibus præterquam in vſu Communionis vtriuſque ſpeciei, vniuerſalis Eccleſiæ fidei ac ritui conformantibus authoritate Domini noſtri Ieſu Chriſti & Eccleſiæ ſponſæ ſuæ, ſub duplice ſpecie, panis ſcilicet ac vini, his quæ conſueuiſſent, diuinæ Euchariſtiæ communicare licebit. An vero ex præcepto Dei id fieri debeat, generale Concilium Baſileæ congregatum diffiniet, & quod vtilitati fidelium ſalutique congruat, lege in perpetuum valitura conſtituet. Quo facto decreto ſi nihilominus perſeuerauerint Bohemi & Moraui in eiuſmodi Communionis deſiderio, idque miſſa legatione petierint, ſacer conuentus Bohemiæ ac Morauiæ Sacerdotibus communicandi ſub vtraque ſpecie perſonas ſibi ſubiectas, & in annis diſcretionis conſtitutas, & quæ id reuerenter poſtulauerint, libertatem impartietur, ea conditione adiecta, vt inter communicandum plebem publice inſtruant, non ſub ſpecie panis Carnem Chriſti tantum, nec ſub ſpecie vini ſolum ſanguinem, ſed ſub qualibet ſpecie totum & integrum contineri Chriſtum. Datum Iglauiæ die 5. menſis Iulii, Anno MCCCCXXXIV.

Digitized by Google

DE CONCILIATIONE BOHEMORVM IN MATERIA articulorum Fidei in Comitiis Imperialibus Ratiſponæ concludenda: anno 1434.

REVERENDISSIMI reuerendiq; in Chriſto patres & Domini, ac Venerabiles & egregii ſyncere grateque dilecti. Confirmat continuo Deus noſter magnam miſericordiam ſuam ſuper nos in felici proſecutione rerum Bohemiæ, quæ, Chriſto diſponente, qui cuncta gubernat, indies conſiderabilius diriguntur. Scribunt enim nobis illi Oratores noſtri, quos in proxima dieta Pragenſi habuimus, quomodo omnes Bohemi in vnam ſententiam vnãque voluntatem tracti ſunt in materia articulorum fidei. Et quod ſuper reliquis ad vos verſus Ratisponam miſſuri ſunt in feſto Aſſumptionis Virginis glorioſæ. Quarum litterarum copias de Bohemico in latinum translatas V. P. mittimus præſentibus intercluſas. Verum Reuerendiſſimi Patres, quia ipſi Bohemi multum affectare videntur in huiuſmodi dieta Ratiſponenſi præſentiam venerabilis Conſtantienſis Epiſcopi, etiam Auditoris & Magiſtri Martini, & aliorum, qui tractatibus ipſorum prius affuerunt, nos opinioni eorum & deſideriis concurrentes, illud nedum vtile, verum etiam pro bona concluſione & ſalubri conſummatione omnium neceſſariorum arbitrantes, vos attentiſſime adhortamur, quatenus P. V. velint dare operam, vt præfati Patres & Magiſtri in huiuſmodi dieta omnino interſint. Et ſi ad eam aliqui alii ſuperaddendi fuerint, & illud extollimus atque laudamus, vt & deſideriis ipſorum Bohemorum ſatisfiat & ipſi patres nobis & nos ipſis in mutuis peragendis poſſimus aſſiſtere atque conſulere. Hæc itaque, Reuerendiſſimi Patres, vobis pro conſolatione ſtatuimus ſcribere, vt nil vos lateat de his, quæ ad notitiam noſtram in tam arduis rebus deueniunt. Et quicquid in proceſſu temporis habuerimus, V. P. ſignificabimus, exorantes Altiſſimum, vt ſuccedant talia, quæ V. P. cum immenſa iocunditate ſignificare poſſimus. Datum Vlmæ Conſtantienſis diœceſis, die 13. Iul. Regnorum, &c.

FORMVLA PACTIONVM IMPERATORIS SIGISmundi cum Bohemis, anno 1435.

SIGISMVNDVS Dei gratia Romanorum Imperator, ſemper Auguſtus, &c. Quia Dominus noſter IESVS CHRISTVS, Dei hominumque mediator, ſalutis curam ex iniuncto Altiſſimi, ge-

Digitized by Google

neris humani laborem ſuſtinẽs atrocem, pro qua & dira pati voluit, & morte turpiſſima occumbere non eſt dedignatus, puta, vt vtraque in vnum repararet. Cuius quidem exemplo, velut Magiſtri & ducis peroptimi ex dignitate imperiali, nobis ab vniuerſorum domino diſpoſita & commiſſa, bonum pacis & veritatis atque concordiæ amplexantes, cum poſt quædam Compactata, inter Legatos ſacri Concilii Baſilienſis, ipſumq; Regnum Bohemiæ & Marchionatum Morauię, in Praga ſcripta & conſignata, receſſum eſt, vt aliis benè diſpoſitis & deductis, pro Regni Bohemię & Marchionatus Morauiæ expurgatione, per ſacrum Concilium Baſilienſe, noſtramq; prudentiam Imperialem, vti melius fieri poterit, prouideatur. Adhuc tamen, quia difficultates varię, inter Legatos ſacri Concilii Baſilienſis parte ex vna, & Generoſos ac Nobiles, Strenuos, Famoſos, Reuerendos & Prudentes Nuncios, nomine Regni Bohemiæ pridem ad nos in Brunnam deſtinatos parte ex altera, ortæ fuiſſent & crebro pullulaſſent: Animum, cor ſimul & humeros, curæ diligentis & ſollicitudinis anxiæ ſuppoſuimus, pondus diei & æſtus ferentes; vt diuiſa in vnum, aduerſa in conſona, aſpera in plana & longe diſtantia in combinata, ſimul pariterque in ſanctam & beatam reduceremus vnionem. Cum nos pacem & tranquillitatem ipſius regni (quod ſemper amauimus atq; coluimus) cordintimè affectantes, volentes futuras diſſenſiones & controuerſias, quib. populus ſubditus poſſet quomodolibet concitari, conuenientibus remediis præuenire, nonnulliſque remanentiis, quibus in Compactatis pro pace Regni, & omnium circumiacentium Nationum & totius populi Chriſtiani, ac ſalutis innumerabilium animarum. In nomine Domini, notum facimus vniuerſis & ſingulis, quod ad infraſcriptas concluſiones conſenſimus, & præſentibus conſentimus.

I. Primo quod beneficia non conferantur per extraneos in Regno Bohemiæ & Marchionatu Morauiæ, ſed omnino ius collationis eorundem ad Regem Bohemiæ, incolaſque Regni Bohemiæ & Marchionatus Morauiæ, perpetuo debet pertinere.

II. Perſonæ etiam ſpirituales & ſeculares, extra regnum & Marchionatum nec citabuntur nec iudicabuntur, ſed vnaquæque perſona iuriſdictionibus ſibi præfecti prǽpoſiti in præfatis regno & Marchionatu ſubiecta erit & contenta & de eadem gaudebit. Libertatibus tamen Archiepiſcopatus Pragenſis, in Priuilegiis in via Appellationis à ſibi ſubiectis Epiſcopatibus ſaluis & illibate conſeruatis.

III. Inſuper communicantes ſub vna ſpecie in ſæpe tactis Regno & Marchionatu, ne confuſa ſequatur commixtio, contra proprias eorum voluntates & libertates non ſuſtinebuntur, ſed duntaxat in locis, in quib. Cõmunio duplicis ſpeciei, temporibus retroactis non ſeruabatur, ſuſtinebũtur.

IV. Et

IV. Et vt materia occaſioque litium auferatur, loca omnia & ſingula Eccleſiarum, populique parochiarum ſignabuntur, in quibus & à quibus Communio duplicis ſpeciei in praxi ſeruabatur, vt in futurum perpetuò in iiſdem ſeruaretur. Quæ quidem conſignata in littera ſpeciali in robur & perpetuam rei memoriam, ſigillo noſtræ Maieſtatis munietur.

V. Sed & hoc volumus, vt per Dominos Bohemos, Generoſos, Nobiles, Strenuos, Famoſos, Pragam & Ciuitates alias, vnà cum Clero Archiepiſcopus Pragenſis vnà cum aliis Epiſcopis Titularibus eligantur, qui alias dicuntur ſuffraganei. Qui quidem & lecti per noſtram diſpoſitionem debitam, ſolicitudinem pariter & curam, confirmabuntur, & in Epiſcopos conſecrabuntur, abſque quauis pro Confirmatione, Pallii exhibitione, aut etiam Notariis, perſolutione. Et totus Clerus diœceſis Pragenſis ſubiici ipſi Archiepiſcopo, per præfatos Dominos electo, tenebitur obedire.

VI. Scholares Diœceſis Pragenſis, vtrique, tam ſub vna, quam ſub vtraque communicantes ſpecie, habilitate & idoneitate ipſorum præſuppoſita, ad ſacros Ordines promoueantur & ordinentur: nihil tamen per hoc, cauſæ & praxi Communionis eorum derogando. Tamen quia licentia per ſacrum Concilium Baſilienſe, omnibus tam in Regno quam Marchionatu Morauiæ conſtitutis, dabitur, ſub vtraque ſpecie communicandi, Epiſcopi Olomucenſis ſcilicet, & Luthomislenſis, populum Laicalem, deſiderantem, ſub vtraque ſpecie tenebuntur communicare, promouebuntq; Scholares, & ad ſacros ordines conſecrabunt, habilitate eorum præſuppoſita, qui vellent populum Laicalem ſub vtraque ſpecie communicare. Et diſponere tenebuntur ſacerdotes ad loca ſuarum Diœceſium, in quibus præfata Communio annis elapſis ſeruabatur, qui ſic populum, vt præmittitur, ſub vtraque ſpecie communicabunt. Et Plebani ſi qui ad proprias redire cum ſcitu & conſenſu ſui Diœceſani, voluerint parochias, populum ſub duplici ſpecie communicabunt, qui populus ſic communicauit, & in locis in quibus præfata ſeruabatur communio. Quod ſi non fecerint, non ſunt tolerandi, ſed alii, qui ſub duplici ſpecie communicarent populum Laicalem, per Diœceſanum vel per alios ad quos pertinet, in loca illorum ſubſtituendi. Iſta nos tenere præſentibus affirmamus, & pollicemur in verbo Cæſareo, præfatis Ambaſiatoribus ac Regno Bohemiæ & Marchionatui Morauiæ, quod in omnibus & ſingulis ſupraſcriptis capitulis cum eis remanebimus, Volumuſque, vt per Nos & *Noſtros Succeſſores* in futurum pro perpetuo, ſingula eis teneantur & plene conſeruentur. Nos quoque apud ſacrum Concilium, ac Dominum noſtrum ſummum Pontificem, & alibi vbicunque expediens fuerit, omnem operam & curam adhibebimus, vt præfati articuli ſuum effectum realiter ſortiantur. Nec in Regno noſtro ac Mar-

Digitized by Google

chionatu aliter fieri permittemus. Quin imo ſi quis Regnum & Marchionatum in his turbare quomodolibet attentauerit, ipſis pro executione eorundem effectualiter aſſiſtemus, dolo & fraude ceſſantibus quibuſcunque. Datum, &c.

SIGISMVNDI IMPERATORIS AVGVSTI CONFIRmatio articulorum cum Huſſitis concordatorum per legatos Synodales, anno 1436.

SIGISMVNDVS diuina fauente clementia Romanorum ſemper Auguſtus, ac Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ &c. Rex.

Notum facimus tenore præſentium vniuerſis, quod ab alto nobis commiſſum officium, tunc recte indubitanter exequimur, cum in his, quæ ad fidem Catholicam pertinent, ſanctæ matri Eccleſiæ ipſiuſque ordinationibus inhærentes, pro earum obſeruantia & executione partes noſtræ ſolicitudinis adhibemus. Cum itaque inter Legatos ſacri generalis Concilii, quod Baſileæ in Spiritu ſancto legitime celebratur, nomine & autoritate ipſius ſacri Concilii, & generalem Congregationem Regni noſtri Bohemiæ & Marchionatus Morauiæ, pro vnitate & pace quædam Capitula concordata fuerunt, & manuum ſtipulatione firmata, debeantque Sigillorum munimine roborari, & ad executionem deduci, iuxta formam in noſtri præſentia Brunnæ concordatam, & nunc nouiter coram nobis à partibus recognitam & confeſſatam. Nos rei tam vtili ac ſalutari officii noſtri partes volentes autore Domino impartiri, Deoque & fidei Catholicæ obſequium reddere, omnipotenti Deo & ſanctæ matri Eccleſiæ promittimus, & vouemus, quod poſtquam ipſa compactata fuerint, vt præmittitur, roborata, nos ea firmabimus & roborabimus & ſeruari faciemus purè, ſimpliciter, & ſyncerè, iuxta ſanum & bonum intellectum eorum, nec permittemus ea in aliquo violari, vel eis abuti, nec permittemus aliquem ad communionem ſub vtraque ſpecie coarctari, vel compelli quoquo modo in præiudicium compactorum. In cuius rei teſtimonium, ſigillum Maieſtatis noſtræ præſentibus eſt appenſum.

Datum in Alba Regali, Veſprimenſis Diœceſis, A. D. M. CCCC. XXXVI. die VIII. Ianuar. Regnorum noſtrorum anno Hungariæ, &c. XLIX. Romanorum XXVI. Bohemiæ XVI. Imperii vero III.

FRI-

Digitized by Google

FRIDERICI III. IMPERATORIS EPISTOLA COMmonitoria ad Eugenium IV. Papam, ne patiatur Regnum Hungariæ heredi pupillo auferri, de anno 1441.

FRIDERICVS Dei gratia Romanorum Rex Semper-Auguſtus, Sanctiſſimo Patri Domino EVGENIO Papæ Quarto S.P.D. Etſi non dubitemus, Apoſtolicam Sedem, tanquam veritatis doctricem, iuſtamque vitæ magiſtram, quorumlibet iuribus fauorabilem eſſe, nullique prorſus iniuriam facere, quia quicquid ab eius ſolio manat, iuſtitiæ lancibus libratur & æquitatis: non tamen ab re fore putamus aliqua per nos ſcribi Beatitudini Tuæ, quibus *ius Sereniſſimi Principis Ladiſlai Vngariæ Regis*, patruelis noſtri chariſſimi, pueri pupilli & orphani cōmendatum efficiamus, & eorum qui ficta pro veris referunt, impiis reſiſtamus conatibus. Sat enim tua Beatitudo, patruelem noſtrum præfatum, qui poſt obitum vitæ (diuæ memoriæ) patrui & anteceſſoris noſtri Alberti Romanorum atque Hungariæ Bohemiæque Regis, in vtero materno poſthumus remanſerat, vt primum natus fuit, & ſacri fontis vnda renatus, adhibitis ex more ſolennitatibus, *veram Vngariæ & ſcientiam ſuſcepiſſe coronam*. Nunc autem, ſicut accepimus, magnopere quidam inſtant, vt tua Sanctitas titulum Regni huius in alium transferat, multa illinc emolumenta tum Sanctitati tuæ, tum Regno præfato prouenientia dicentes, quæ licet nullatenus Apoſtolicum mouere credamus, quia nullum commodum eſt tam ingens, pro quo bene vendi iuſtitia poſſit, mirandus tamen eſt eorum conatus qui ex alieno incommodo, ſuum quærentes commodum, altiſſimi ſanguinis puerum & *paterno & auito regno cupiunt ſpoliare*. Iniquum profecto & abominabile ſcelus. Fecerit enim alius quiuis magnalia, ſit potens, ſit aptus regimini, ſit per aliquos accerſitus; volumus iſta diſcutere, nec cum iniuria volumus loqui cuiuſquā: nulla tamen ratio ſuadet, *huic puero ſuum adimi regnum*, qui ſi propter ſe non eſſet magni putandus, ei tamen propter facta paterna, vniuerſa Chriſtianitas fauorabilis eſſe deberet. Quis enim noſtri temporis homo eſt, qui patris huius glorioſos conflictus, tum contra Turcos, tum cōtra Huſſitas non audiuerit? Debent præterea & huic puero fauorem præbere aui ſui clariſſima geſta, & illa Eccleſiæ vnio Conſtantiæ reparata, tum vero & Caroli Quarti, & Henrici ſeptimi, quorum *vltimus hic ſanguis* eſt memoria Cæſarum. Tacemus inclytæ domus noſtræ Auſtralis opera, tam pro Imperio quam pro Eccleſia, in fauorem fidei per noſtros & huius pueri progenitores edita. Quis tandem non compati deberet innocenti puero parentibus orbato, *vero Vngariæ Regi ac hæredi?* Inſanæ profecto mentis & animi

Digitized by Google

trucis ſunt, ac totius hoſtes iuſtitiæ, qui tam generoſum puerum *regno priuare, & ius tam clarum conculcare* nituntur. Sciunt tamen & illi ipſi, qui talia petunt, inhumanum eſſe quod optant, atq; idcirco extinctum puerum, & nuſquam inueniri confingunt, vt vel hoc colore Regni titulus in alium deriuetur. Sed aliud reperitur. Viuit enim Rex Ladislaus, ac fauſta & felici fruitur ſoſpitate: ſcitus puer atque formoſus. Is eſt in Nouaciuitate vicinus Vngariæ, adiríque ab hominibus poteſt, qui eius viſendi ſunt cupidi. Spes & noſtra & omnium eſt, anteceſſorum ſuorum virtutes in hoc puero reuicturas. Quæ omnia Tuæ Beatitudini recenſemus, ne per ſiniſtras ſuggeſtiones aliquid ex Curia tua valeat extorqueri, quod huic patrueli noſtro poſſit eſſe nociuum, vtque puerum iſtum omnibus Imperii Principibus ſanguine iunctum, Apoſtolicæ Sedis fauore Tua Sanctitas proſequatur. Sic igitur hic Rex pupillus in tuo conſpectu recommendatus, ſit ante oculos tuæ mentis ſua generoſitas, ſua ætas, ſua puritas, ſuorum memoria prædeceſſorum, & *huius iuſtitiam*, ex qua non inanis & ficta, ſed vera & ampla vtilitas Apoſtolicæ Sedi redundare poteſt, amplecti atque tueri velis. Datum Viennæ.

PONTIFICIS ROMANI VOCATIO GEORGII REGIS Bohemiæ ad Conuentum Mantuanum, anno 1458.

PIVS Epiſcopus, Seruus ſeruorum Dei &c. Salutem & Apoſtolicam Benedictionem. Vt perſolueremus Omnipotenti Deo, & fideli populo, vim ab infidelibus patienti, id cuius cauſa ad hanc ſedem ſumus aſſumpti; de Venerabilium Fratrum noſtrorum S.R.Eccleſiæ Cardinalium conſilio & aſſenſis, per certas noſtras patentes literas, quas Celſit. Tuæ cum præſentibus mittimus, omnes Reges & Principes Catholicos ad dietam ſolennem Mantuæ & Vtini in proximis Kalend. Iunii celebrandam Apoſtolica voce duximus conuocandos; Statuentes, concedente Altiſſimo, eo loco eodemque tempore perſonaliter ibidem adeſſe, impedimẽtis poſthabitis, quæ circumſtant nos vndique. Etſi ergo ea mente ad tuendum nomen Sanctum Dei eſſe non ambigimus, vt nullius exhortatione tibi ad hoc ipſum ſit opus: tamen, quia hæc res non ſolum nobis eſt cordi, ſed gregi Dominico inprimis neceſſaria: Serenit. Tuam hortamur in Domino, & per S. illud Baptiſma, quo in Chriſto renatus es, & nomen Chriſtianum geris, requirimus: vt velis, per os noſtrorum vocatus, abiectis reſpectibus omnibus, qui præ honore Dei non ſunt attendendi, ad ea loca & ad præſcriptum diem perſonaliter intereſſe. Etenim cum Vicarius Chriſti in terris hæc agat, quem recte credentem ſequi Chriſtianus populus debet, non debent

bent

bent Principes terræ graue ſibi ducere laborem ab illo ſuſceptum amplecti. Habitus es ſemper, chariſſime fili, deuotiſſimus Princeps, & fidei & Religionis cultor præcipuus. Accedit & potentia ſingularis, qua ideo DEVS Omnipotens inſignire te voluit, vt eſſet, qui tempore neceſſario, quale nũc imminet, illam protectionem gregis ſui conferret. Erit (vt in Domino confidimus) aduentus tuus magnæ ad ſalutare opus hoc vtilitatis; non eo ſolum, Quòd ſapienti tuo conſilio iuuare tantam molem prudentiſſimè poteris, ſed quia cæteri intuentes SVBLIMITATEM Tuam, ad agendam communem cauſam Altiſſimi, ad Romanum Pontificem te contuliſſe mouebuntur, & ipſi exemplo tuo ad veniendum feruentius: vt penè ad hoc ipſum plus moniti quàm cæteris rebus omnibus allaturus appareas. Pro DEO igitur, chariſſime fili, pro æterna commendatione nominis tui, pro compaſſione fidelis populi, quotidie Serenitati Tuæ Turcarum ſanguinem crudeliter dantis, exaudire clementer velis pias noſtras huiuſmodi preces, à fletu & lachrymis oppreſſorum nobis impoſitas. Hæc enim vera ſunt opera Regum; hic campus, in quo honeſtè certare, & triumphum veræ ſalutis reportare cum gloria poſſis. Cætera fluxa ſunt & caduca, nil ſolidæ laudis in ſe habentia, Altiſſimo etiam perſæpè ingrata. Quòd ſi caſu aliquo (quod DEO non placeat) carendum nobis erit præſentia tua, & per oratores complere hoc munus conſtitues, requirimus eo caſu Celſitudinem Tuam: vt cum pleno mandato illos mittere velis, non ad decernenda ſolum ea, quorum cauſa vocatus es, ſed ad componendam pacem, vel ad indicendas treugas cum illis, cum quibus eſſet tibi forſitan contentio: vt demum pacatis vbique fidelibus, concordibus animis proſequi cœptum opus poſſimus. Speramus tamen conceſſurum Omnipotentem, vt Tua SERENITAS potius per ſe ipſam, quam per Oratores tuos ſit affutura; attento, quod relicta Romana Vrbe, ad tibi obuiandum loca prædicta delegimus: vt ire Serenit. Tua (quod primum expetimus) vel ſaltem Principes aliquos de latere tuo illuc facilius mittere valeas. Datum Romæ, apud S. Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ milleſimo, quadringenteſimo, quinquageſimo octauo, Kalend. Octobr. Pontificatus noſtri anno primo.

FRIDE-

Digitized by Google

FRIDERICI III. CONFIRMATIO PRIVILEGIORVM Boemicorum, anno 1459.

FRIDERICVS, Diuina fauente clementia Romanorum Imperator Semper-Auguſtus, Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ &c. Rex, ac Auſtriæ, Styriæ, Carinthiæ, & Carniolæ Dux, Dominus Marchiæ Sclauonicæ & portus Naonis, Comes in Habspurg, Tyrolis, Pherretis & in Kyburg; Marchio Burgouiæ, & Landgrauius Alſatiæ. Ad perpetuam rei memoriam. Omnipotens DEVS, Conditor Orbis vniuerſi, ad hoc Cæſareo & Regali titulis decorauit nomen noſtrum, vt ad gloriam, honorem, & felicia incrementa procuranda tendamus illorum, qui ſuis ampliſſimis virtutibus, tam prudentia, lucubratione, quam induſtria, per multiplices magnificos eorum actus meruerunt, Diuina diſpoſitione, ad Regiam Dignitatem ſublimari, ac in ſolio regio cæteris præſidere. Sanè ad noſtræ Imperialis Celſitud. Sereniſſ. ac Illuſtriſſ. Princeps GEORGIVS Bohemiæ Rex, affinis noſter chariſſimus, S. R. Imperii Archipincerna atque Princeps Elector, accedens præſentiam, nobis humiliter ſupplicauit: Quatenus ſibi, vti Regi Bohemiæ, & eidem Regno atq; Coronæ Bohemiæ, omnia & ſingula eorũ Priuilegia, Iura, Literas, Libertates, Gratias, Immunitates, Donationes, Conceſſiones & Indulta, à Diuis Regibus & Imperatoribus Romanorum Prædeceſſoribus noſtris, ipſi vt Regi Bohemiæ ac Regno Bohemiæ data & conceſſa, ſeu datas & conceſſas, de noſtræ Imperial. Maieſt. clementia, confirmare, ratificare & approbare dignaremur gratioſe. Nos igitur ſupplicationibus huiuſmodi, vti rationi conſentaneis, benignius inclinati, animo deliberato, ſanoq; noſtrorum & Imperii Sacri Principum, Comitum, Baronum, Procerum, atque fidelium ad hoc accedente conſilio, ac de certa noſtra ſcientia, prænominato GEORGIO Regi Boemiæ & dicto REGNO, omnia & ſingula eorum Priuilegia, Iura, Litteras, Libertates, Gratias, Immunitates, Donationes, Cõceſſiones & Indulta, à prætactis Prædeceſſoribus noſtris in Imperio, Regibus ac Regno Boemiæ data & cõceſſa, datas & conceſſas, necnon laudabiles conſuetudines dicti Regni Bohemiæ auctoritate noſtra Romana Cæſarea, & de noſtræ Imperialis poteſtatis plenitudine confirmauimus, ratificauimus, approbauimus atque innouauimus, & tenore præſentium confirmamus, ratificamus, approbamus atque innouamus: Decernentes atque volentes, & hoc Cæſareo noſtro ſtatuentes edicto, ea omnia & ſingula in omnibus & ſingulis ſuis PVNCTIS, ARTICVLIS, CLAVSVLIS, prout de verbo ad verbum ſcriptæ ſeu ſcripta ſunt, ac ſi tenores omnium præſentibus forent ſpecificè inſerti, etiamſi talia forent, de quibus aut iure vel conſuetudine in præſentibus fieri deberet

mentio

Digitized by Google

mentio ſpecialis, necnon laudabiles ipſius Regni Bohemiæ conſuetudines etiam, ex nunc in antea habere totius roboris firmitatem; vel municipalibus ſtatutis, ſeu Edictis editis ſeu edendis, in contrarium facientibus, ſeu facere valentibus, non obſtantibus quibuſcunque: quibus omnibus & ſingulis, ac ſi nominatim & ſpecifice de verbo ad verbum præſentibus inſerta ſeu inſertæ forent, auctoritate noſtra Roman. Cæſarea, & de plenitudine poteſtatis eiuſdem, derogatum eſſe volumus per præſentes: Supplentes nihilominus omnem defectum, ſi quis ex defectu verborum, ſententiarum obſcuritate, & ſolemnitatis omiſſæ, compertus fuerit quomodolibet in præmiſſis. Mandamus igitur vniuerſis noſtris & Imperii Sacri Principibus, Eccleſiaſticis & Secularibus, Comitibus, Baronibus, Nobilibus, cæterisq; Noſtris & Imperii Sacri ac dicti Regni Bohemiæ ſubditis & fidelibus dilectis: Ne dictum Georgium Regem, ac inclitum Regnum Bohemiæ, in huiuſmodi eorum Priuilegiis, Iuribus, Literis, Libertatibus, Gratiis, Immunitatibus, Donationibus, Conceſſionibus & Indultis, de cætero moleſtent, perturbent, inquietent, ſeu moleſtare, perturbare, aut inquietare præſumant, ſeu aliquis eorum præſumat: ſed illis pacifice & quiete vti frui & gaudere permittant. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc noſtræ Imperialis Conformationis, Ratificationis, Approbationis, Innouationis, Decreti, atque Mandati, paginam infringere, vel ei auſu temerario quouis modo contraire. Si quis hoc autem attentare præſumſerit, noſtram & Imperii Sacri indignationem, ac pœnam amiſſionis mille Marcarum auri puri pro vna, nobis ſiue ærario fiſci noſtri, & alia medietatibus, prænominato Regi Bohemiæ irremiſſibiliter applicandarum totiens, quotiens contra factum fuerit, incurrere volumus ipſo facto: ſub noſtri Imperialis Maieſtatis ſigilli teſtimonio. Datum Brunnæ, die vltima Menſis Iulii, Anno Domini Milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo nono: Regnorum noſtrorum Romani viceſimo, Imperii octauo, Hungariæ verò primo.

Signum Sereniſſimi Principis Domini, Domini FRIDERICI III. *Romanorum Imperatoris Semper-Augusti, Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ &c. Regis, ac Auſtriæ, Styriæ, Carinthiæ & Carniolæ Ducis, &c.*

Digitized by Google

CONFOEDERATIO FRIDERICI III. IMPERATORIS cum Georgio Rege Bohemiæ, anno 1459.

FRIDERICVS, Diuina fauente clementia Romanorum Imperator Semper-Auguſtus, Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ &c. Rex, ac Auſtriæ, Styriæ, Carinthiæ, & Carniolæ Dux, Comes Tyrolis &c. Et GEORGIVS, Dei gratia Bohemiæ Rex, Marchio Morauiæ, Sileſiæ, & Lucemburgenſis Dux, & Luſatiæ Marchio &c. Recognoſcimus & notum facimus tenore præſentium Vniuerſis. Quòd attendentes, quid & quantum pacis, vnionis & amicitiarum fœdera, Sacro Romano Imperio, ac aliis Regnis & Principatibus noſtris, quæ inuicem cõfines exiſtunt, & ipſorum inhabitatoribus fructus afferant, præſertim cùm Orbis Dominus, Imperator videlicet Auguſtus, & Principum ſuorum potiſſimus & Elector, Rex ſcilicet Bohemiæ, ſe mutuò auxiliis, conſiliis, fauoribus & ligis proſequuntur: ſano noſtrorum Conſiliariorum & fidelium accedente conſilio, & deliberatione matura præuia, atque pro noſtro & noſtrorum vtrinque ſubditorum incremento, ligas, vniones, amicitias, pacisque fœdera iniuimus, atque præſentibus firmiter inimus, in hunc videlicet modum: Quòd ſi à quopiam, cuiuſcunque præeminentiæ, ſtatus, gradus, dignitatis, conditionis, meritive fuerit, Nos aut alterum ex Nobis moleſtari, inquietari ſeu turbari, quouis modo, ordine, & quæſito colore, in Regnis, Dominiis, honoribus, dignitatibus & ſtatibus noſtris, aut conſpirationes, coniurationes, conuenticula, & alia quæcunque in damnum, offenſam & perturbationem noſtram, aut alterutrius noſtrarumque ditionum, quicquid fieri ſeu attentari contingeret, quod ex tunc, quilibet ex nobis, ad requiſitionem alterius læſi, aut quomodolibet inquietati, eidem læſo ſeu inquietato, conſilio, auxilio, adiutorio, & fauori, realiter & cum effectu, ad propulſandum & oppugnandum huiuſmodi iniuriam & moleſtiam, aſſiſtere debebit totiens, quotiens id neceſſarium fuerit & opportunum. Et ſi, quod abſit, inter nos ambos, aut noſtros, differentia quouis modo inantea oriretur. Quòd in eum euentum, differentiarum huiuſmodi deciſio, amicabiliter, aut per iuſtitiam, in defectum amicabilis compoſitionis per Conſiliarios, Principes ipſius rei, ad requiſitionem conquerentis, expedite fiat, & eam fieri Princeps requiſitus efficaciter procuret dolo & fraude in his procul amotis; quemadmodum & nos id facturos, verbis noſtris Imperiali & Regio, bona fide ac iureiurando, firmauimus. In omnibus tamen prædictis, Sanctiſſimo Domino noſtro Papa & Sede Apoſtolica duntaxat exceptis.

Harum teſtimonio literarum, noſtrorum Imperialis & Regalis ſigillorum

rum appenſione munitarum. Datum Brunnæ, die 11. Menſis Auguſti, Anno Domini Milleſimo, quadringenteſimo, quinquageſimo nono, noſtri FRIDERICI Imperatoris Annorum Imperii octauo, Regnorum autem noſtrorum Romani viceſimo, & Hungariæ &c. primo. Noſtri verò GEORGII Regis Bohemiæ &c. Regni ſecundo.

BULLA PONTIFICIS AD URATISLAVIENSES, anno 1459.

PIUS Epiſcopus, Seruus Seruorum Dei &c. Venerabilis frater & dilecti filii. Quia ſalua veritate Catholicæ fidei, in qua omnino ſaluamur, ſummo deſiderio cupimus occaſionem omnem præſcindere, per quam ad bellum & cædes inter Regem Bohemiæ & vos poſſet veniri; Ideo, cum Serenitas Sua nuperrimè ad nos ſcripſerit, miſſuram ſe Oratores ad hanc Mantuanam Dietam, opportunum factum iudicaremus, vt veſtri quoque illo tempore adeſſent: vnaque opera & de expeditione in Turcas, & de differentiis veſtris, ſecundùm Deum, vtiliter ageretur. Quod vt faciatis, plurimum ſuademus. Verum quoniam intelleximus eſſe aliquos veſtros, qui multa diſſeminant, quæ famam Celſitud. ſuæ non parum offendant; Videntes ex hoc ipſo poſſe grauius aliquod ſcãdalum exoriri, deuotionem Veſtrã hortamur in Domino, Vobiſque nihilominus IN VIRTUTE SANCTÆ OBEDIENTIÆ PRÆCIPIENDO mandamus: Vt deſiſtere ab iis calumniis omnino velitis, & ita vos erga eundem Regem habere ea non denegando, quæ ei debentur de iure, vt quod ex partium concordia quærimus, tentare armis non habeat. Ipſe enim quotidie ad nos ſcribit, velle ſe deuotum filiũ Apoſtolicę Sedis eſſe, & mandata noſtra reuerenter ſuſcipere, ac omnia facere & ſequi, quæ Principem Catholicum deceant. Quæ nos magis adhæc nobis ſcribenda inducunt, credentes hanc veſtram Modeſtiam Deo acceptam & vobis ſalutarem. Quam vt bona mente amplectamini, etiam atque etiam, pro conſolatione noſtra & conſeruatione ſtatus & bonæ intentionis noſtræ, requirimus. Datum Mantuæ, XVIII. Auguſti, M.CCCC.LIX. Pontificatus noſtri anno primo.

PONTIFICIS EPISTOLA AD GEORGIVM REGEM Bohemiæ, anno 1459.

PIvs Epiſcopus, Seruus Seruorū Dei, &c. Chariſſime in Chriſto fili. Per vltimas literas T. Serenitat. cognouimus, quemadmodum, cum propter nonnulla impedimenta perſonaliter ad dietam peruenire non valeas intendis Oratores tuos cum pleno mandato tranſmittere. Quod nobis fuit admodum gratum, non ignorantes, quanto adiumento rebus gerendis adeſſe poſſis, ſi ea voluntate, qua Regem Catholicum decet, fueris hoc opus amplexus. Itaque hortamur in Domino, & rurſum requirimus, vt eorum aduentum differre vlterius nō velis: quandoquidem nos hic ſemper futuri non ſumus: & publica Chriſtianorum cauſa celerıtatem, vt vides, deſiderat. Eoſdem autem venientes honorificè ſuſcipiemus: nec aliter omnibus in rebus habebimus, quàm conſueuerit Apoſtolica Sedes Regios Oratores tractare. Sleſitas autem, cum quibus contentionem tibi eſſe affirmas nunquam verbo aut literis ad non obediendum Tuæ Serenitati induximus: neque huius rei dictum aut factum vllum contrarium extare credimus. Quin, ſi quid ad eos ſcripſimus, paterna potius conſolatio in eorum anguſtiis fuit, quam ad rebellionem ſuaſio. Etenim, cum in fide Catholica, & deuotione Apoſtolicæ Sedis, conſtanter perſeuerauerint, illos ad nos venientes atque mittentes non æquum erat inconſolatos dimittere. Quotidie tamen optamus, vt ſalua fidei veritate tui omnino eſſent, & tibi in cunctis parerent. Neque verò, cum te per alias literas noſtras hortati ſumus, vt à via facti deſiſtens, diſſenſionem hanc patereris componi, Iudices inter te & illos Nos declarauimus: neque alio modo, quàm per concordiam, conciliari eos poſtulauimus: Tuumque etiam in Sleſitas, quodcunque habes, Ius tollere, nullo modo intendimus. Mandare autem eiſdem, vt in iis, quæ Dominium temporale concernunt, T. Celſitud. pareant, officij noſtri eſſe non duximus. Ad Imperatorem, cuius nomen ſedemque recognoſcis, totum hoc pertinet: & ab illo implorare ſuper his remedium potes. Nos autem, quos charitas fidelium ex officio paſtorali aſtringit, pacem inter eos, quantum poſſumus, curare debemus. Datum Mantuæ, ſub annulo Piſcatoris XIX. Aug. M.CCCC.LIX, Pontificatus noſtri anno primo.

NOVA

NOVA PRIVILEGIA REGI GEORGIO, REGNOQVE Bohemiæ conceſſa, anno 1462.

FRIDERICVS diuina fauente clementia Romanorum Imperator, ſemper Auguſtus, Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, &c. Rex; ac Auſtriæ, Stiriæ, Carinthiæ, & Carniolæ Dux, Dominus Marchiæ Sclauonicæ ac portus Naonis; Comes in Habsburg, Tirolis, Ferretis, & in Kyburg, Marchio Burgouiæ & Landgrauius Alſatiæ. Ad perpetuam rei memoriam. Inſignis Bohemiæ Corona, Cæſariæ Celſitudinis honori fauſtoque ſtatui totis viribus inuigilando, adeò fidelis & obſequens ſemper extiterat; vt non immeritò plurimis Priuilegiis, Libertatibus, & Gratiis, vltra alios Illuſtres ſacro Imperio ſubditos, à Roman. Principibus meruerit honorari: ſed & hactenus inclytam ſedem Imperialem venerari, vt debet, & tueri haud deſiſtit. Hac itaque tempeſtate, poſtquam Ciues Viennenſes, & nonnullos Nobiles Ducatus noſtri Auſtriæ, ſubditos noſtros debitæ ſubiectionis immemores, & præſtitæ fidelitatis ſacramenta violantes, non ſine magna iniuria nobis rebellare, & ſe inſolenter opponere, & crimen læſæ Maieſtatis incurrere non puduit; extunc Sereniſſimus Georgius Bohemię Rex, &c. Affinis noſter chariſſimus, cum Regni ſui Baronibus, Proceribus, Nobilibus, & aliis Regnicolis, quantocyùs arma coadunare potuit, nobis ad ferendum auxilium, præſidiumque, Auſtriam potenter, gratè & opportunè aduenit: vbi de manibus infidelium noſtrorum ſubditorum, hoſtium immanium, felicibus auſpiciis, ſaluti & liberationi noſtrę prono animo ſubuenit. Quo profectò erga nos & Imperium ſacrum amoris & beneuolentiæ non mediocre præſtitit argumentum. Pro quo quidem tanto beneficio, noſtræ Cæſ. ſublimitati impenſo, non indignum cenſuimus, nominatum Bohemiæ Regem, Regnum & Regnicolas, digna remuneratione & conſolari & honorare: Vt munificentiæ noſtræ ſingulari gratia præuenti, ad parendum Nobis & Imperio ſacro magis beneuoli reddantur. Ideo non per errorem, aut improuidè ſed animo deliberato, ſano Principum, Comitum, Baronum, Nobilium & aliorum fidelium noſtrorum accedente conſilio, ex certa ſcientia noſtra, auctoritate Imperiali, de plenitudine noſtræ Cæſareæ poteſtatis, ipſi Regno Bohemiæ & Regi eiuſdem, infraſcriptas Gratias perpetuis duraturas temporibus damus, donamus, conferimus & gratioſius elargimur.

Primo, vt dum Rex Romanorum aut Imperator futurus, pro tempore exiſtens, pro ſuſcipiendis Imperialibus infulis in Vrbem Romanam proficiſce-

ceſſeretur, Rex Bohemiæ non teneatur inantea eidem dare & mittere niſi centum quinquaginta armatos aut marchas argenti totidem, quamuis ſuperiori tempore trecentos armatos dare, aut tot argenti marchas dare fuerit aſtrictus. Item, quod Rex Bohemiæ ad Curiam vocatus aut requiſitus, ſaluoque conductu, prout moris eſt, prouiſus, venire alias non debeat, niſi Romanorum Regem aut Imperatorem, apud Nurembergam aut Bambergam Curiam Imperialem habere contigerit & celebrari. Item, Dum Rex Bohemiæ à Rege Romanorum ſeu Imperatore Regalia ſeu Inueſtituram cum ſolennitate & Banderiis ſibi conferri petierit, vt ſolennitatibus expletis Banderiæ ipſi Regi minime læſa, fracta, aut lacerata reſtituantur; cum quibus hoſpitum ſuum à ſolio Cæſareæ Maieſtatis reuertatur. Item, Regi Bohemiæ ad ſuſcipienda Regalia ſua proficiſcēti, per Regem Romanorum aut Imperatorem, eunti, ac ad regnum, Terras & Dominia ſua redeunti, de ſaluo conductu prouideatur. Item, Quod Rex Bohemiæ Inueſtituram & Regalia ſua ſuſcipere non teneatur, niſi in metis vel finibus Regni ſui, aut in nitimis locis, decem vel quindecim miliaribus Almanicis à Regno ſuo & Dominiis ſuis diſtantibus. Item, Dum per Romanorum Regem aut Cæſarem Capitaneus vel Capitanei, de ſubditis Regis Bohemiæ, ipſis præcipiendo aut mandando contra libertates Regni Bohemiæ, ſe nullatenus intromittere debebit vel debebunt: quin imò potiùs præfato Regi Bohemiæ, apud ſuos ſubditos præcipiendi authoritas ſalua permanebit, prout hactenus fieri conſuetum eſt & obſeruari.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam donationis & Conceſſionis noſtrarum gratiarum quouis modo infringere, aut ei auſu temerario quomodolibet contraire. Si quis autem hoc attentare præſumſerit, indignationem noſtram Imperialem grauiſſimam, & pœnam mille marcharum auri puri & optimi totiens, quotiens contrarium fecerit, ſe nouerit irremiſſibiliter incurſurum: quarum medietas fiſco noſtro Imperiali, reliqua verò Regis Bohemiæ Cameræ erit applicanda. Præſentium ſub aurea Bulla typario noſtro impreſſa teſtimonio literarum. Datum in noua Ciuitate, die viceſima prima Menſis Decembris, Anno Domini Milleſimo quadringenteſimo, ſexageſimo ſecundo, Regnorum noſtrorum Romani viceſimo tertio, Imperii Vndecimo, Hungariæ &c. verò quarto.

Signum Sereniſſimi Principis & Domini FRIDERICI III. *Rom. Imp. S. Aug. Hung. Dalmat. Croat. &c. Regis, ac Auſtr. Stir. Carinth. Carniolæ Ducis.*

RE-

RESPONSVM PONTIFICIS AD INTERCESSIOnem Friderici III. pro Georgio Rege Bohemiæ, anno 1463.

PIus Epiſcopus, Seruus ſeruorum Dei, &c. Intelleximus literis Ser. tuæ, per dilectum filium VVolfgangum Oratorem tuum, Maieſtatem tuam Georgio, aſſerto Regi Bohemiæ, qui tibi in tuis iniurioſiſſimis & atrociſſimis oppreſſionibus fideliter & efficaciter ſuccurrit, non immeritò, vt ſuis affici. Ideoque te à nobis expetere, vt dilectos filios ciues Vratislauienſes inducamus, vt eidem, vt ſuo Regi, homagium præſtent: Cùm etiam ad id ex pacto nunc obligentur, & timere non habeant, quod vnquam compellantur fidem atq; ritum communionis, quem tenent, immutare. Chariſſime fili, non eſt tuæ Serenitati incognitum, ipſum Georgium, neque nobiſcum & hac ſancta Romana Eccleſia (quæ eſt mater fidei Chriſtianæ) neque tecum atque cum cæteris Chriſtianis Regibus in fide Catholica & ritu concordare: Sed ſeipſum per publicam declarationem à corpore Chriſti myſtico & ſancta Eccleſia, cuius Chriſtus caput exiſtit, damnabiliter (quod cum dolore referimus) ſeparaſſe: Et, cum Chriſtus Dominus noſter ſit Rex Regum, & Dominus Dominantium, neceſſe exiſtat, omnes Chriſtianos Reges de ipſius Regno eſſe, quod eſt vniuerſalis Eccleſia: cui nos, licet immeriti, vt eiuſdem Vicarius, præſidemus. Certum q; profectò eſt, eum, qui ſeipſum ab Eccleſia catholica ſchiſmaticè ſeparat, in Rep. Chriſtiana nullam aut regiam, aut aliam poſſe tenere dignitatem. Nos quoque, vt fidelem Chriſti vicarium decet, eundem pro Ethnico & publicano atque abſciſſo de corpore Chriſti membro, ſine vlla diſſimulatione habere tenemur. Ex quo intelligit Maieſtas T. nos oportere mandare dictis Vratislauienſibus, vt nobiſcum ſentiant: & Georgium ipſum Regem eſſe non poſſe: nec vt Regi obediendum fore ei, qui de corpore Chriſti ſe ſua ſponte præſcidit. Nec in hoc quæcunque pacta ipſis obſtare poſſunt. Sicut enim mors naturalis, pacta præſtanti homagii diſſoluiſſet: Ita non minus hæc abſciſſio ab corpore Chriſti (extra quod Chriſtianus vt Chriſtianus non viuit pacta illa diſſoluit. Non enim Vratislauienſes à noſtris Oratoribus inducti fuere, vt ſe obligarent, poſt triennium & vnum menſem præſtare Georgio homagium, vt Georgio, ſed vt Catholico Regi. Poſtquam autem Georgius ipſe ſe declarauit à Catholica & vniuerſali Eccleſia in fide & ritu ſeparatum, facto patefecit, ſe non eſſe illum, cui à dictis fidelibus Chriſtianis præſtare debeat homagium: ſed potius mortuum cenſeri, cui nullus Chriſtianus, etiam qui eidem præſtitit homagi-

magium, obedire tenetur. Et niſi alia ſcripta Celſ. T. ſpem dediſſent, quod ipſe Georgius, errore dimiſſo, tua opera ad Eccleſiam rediret, iamdudum ea, quæ contra ipſum officii noſtri ſunt, vniuerſus Chriſtianorum orbis audiuiſſet. Hortamur igitur Maieſt. tuam, cum Georgius diligis, adhuc ipſum inducere coneris, vt noſtris monitis pareat & ad vnionem Eccleſiæ Catholicæ redeat.

Et quando SIC SE REGIÆ DIGNITATIS CAPACEM FECERIT, nos ſemper tuis deſideriis pro ipſo, quantum cum Deo poterimus, complacebimus. Quod ſi tua Serenit. in hoc poſſe proficere ſperat, pro tanto bono, ac vt Celſ. Tuæ morem geramus, à publicatione ipſius ad tempus aliquod ſuperſedebimus: ita tamen, vt interim Georgius ipſe & ſui, ab omni infeſtatione ipſorum Vratislauienſium & aliorum Chriſtianorum abſtineant. De quo nobis quantocyus reſcribi, & eoſdem Vratislauienſes certiorari depoſcimus. Si vero tua Seren. non ſperaret, quod apud dictum Georgium in præmiſſis poſſet proficere, rogamus Celſ. tuam, & ipſum per viſcera Miſericordiæ Dei requirimus, vt Catholicam fidem, atque ipſos Vratiſlauienſes, & alios Chriſtianos (vti ex Imperiali Maieſtate plus cæteris obligaris) tam ipſi Georgio, quàm aliis cunctis HVSSITIS & Hæreticis præferas, & iuxta poſſe defendas. Datum Romę, apud S. Petrum, Anno Domini M. CCCC. LXIII. die XVI. Maii, Pontificatus noſtri Anno Quinto.

RENOVATIO CONFOEDERATIONIS CVM REGE Franciæ, anno 1464.

VNIVERSIS has literas inſpecturis. Nos Hugo de Bournaſel Miles, Dominus dicti loci de Bournaſel & de Lapadie Seneſcallus Tholoſanus & Albigenſis, & Rubertus Biote, Dominus de Laroque, & de Monſtreul, Magiſter Requeſtarum hoſpitii, Conſiliariique Chriſtianiſſimi Domini Ludouici D. G. Francorum Regis, Domini noſtri Supremi, Commiſſariique & Deputati, pro parte eiuſdem Domini noſtri Regis, per ſuas parentes literas tenore ſequenti: LVDOVICVS D. G. Francorum Rex, dilectis & fidelibus Conſiliariis noſtris, Hugoni de Bournaſel, Militi, Domino dicti loci de Bournaſel & Labadie, Seneſcallo noſtro Tholoſano & Albigenſi, & Magiſtro Roberto Biote, Domino de Laroque & Monſtreul, Magiſtro Requeſtarum hoſpitii noſtri Salutem & dilectionem. Conſiderantes, quod cum inter inclytæ recordationis Francorum Reges Chriſtianiſſimos, noſtros prædeceſſores, & Sereniſſimos inclytoſque Bohemiæ Reges, Ligæ, Confœderationes, & Amicitiæ

per

per longa tempora hactenus firmæ inuiolabileſque extiterint, & nuper Nobilis Baro Albertus de Poſtupitz, Marchionatus Luſatiæ aduocatus, & ſtrenuus ac egregius Miles Anthonius Marini de Gracioli, Conſiliarii, Ambaſiatores, & Oratores CHARISSIMI ET DILECTISSIMI FRATRIS NOSTRI GEORGII REGIS BOHEMIÆ, ad nos deſtinati cum poteſtate ſufficienti, nobis verbo expoſuerunt, prædictum fratrem noſtrum, renouationem ac continuationem prædictarum ligarum, amicitiarum, & fraternitatum, deſiderare: Nos in re tam laudabili & Reip. Chriſtianæ congrua, Regibuſque ſubditis noſtris, hinc inde profutura; ſimili voto concurrere cupientes, confidentes ad plenum de veſtris fidelitate, & diligentia, probitate & induſtria, vos procuratores noſtros generales & nuncios ſpeciales facimus, conſtituimus, creamus, ac etiam ordinamus per præſentes, dantes per eaſdem vobis plenam & liberam poteſtatem, nomine noſtro cum prædictis Oratoribus chariſſimi FRATRIS NOSTRI BOHEMIÆ REGIS ligas, pacem, fœdera, & vniones iam dictas, dudum habitas, inter dictas Domus Illuſtriſſimas Franciæ & Bohemiæ innouandi, faciendi, agendi, ordinandi, concludendi & diſponendi, innouatas, factas, ordinatas, concluſas & diſpoſitas, literis, pactis, iuramentis, promiſſionibus, ſponſionibus, & aliis iuris vel facti clauſulis, opportunius conſummandi: & quæ nos cum præfato, noſtro fratre chariſſimo, Bohemiæ Rege, ſi præſentes eſſemus faceremus, ageremus & firmaremus, pro bono & feliciſſimo ſtatu regnorum Chriſtianorum, Reip. fidei ac Orthodoxæ, pro vt vobis melius, expeditius & vtilius videbitur expedire; promittentes nihilominus bona fide & verbo noſtro Regio ratum, gratum, firmum & acceptum nos, pro nobis *& ſucceſſoribus noſtris, Regibus Franciæ,* habituros quicquid per vos in præmiſſis ordinatum, actum, factumque fuerit & concluſum. Datum in Villa de Dieppe die XIV. M. Iulii, Anno Domini, Milleſimo, quadringenteſimo, ſexageſimo quarto, & regni Noſtri tertio. Sic Signata per Regem. Patriarcha Epiſcopo Baicenſ. Epiſcopo Broicenſ. Admiraldo, Dominis Dulan. & de Baſoges, Magiſtro Steffano Chevalier, Guillero de Varie, & aliis pręſentibus. Rolant. Et nos Albertus de Poſtupitz, Marchionatus Luſatiæ Aduocatus, & Anthonius Marini de Gracioli, Milites, Conſiliarii, Ambaſiatoreſque & nuncii Sereniſſimi Princ. Domini noſtri Domini Georgii, D. G. Boëmiæ Regis, &c. Similiter ordinati per præfatum Sereniſſimum & Illuſtriſſimum Regem Boëmiæ, cum ſuis patentibus literis: quarum tenor ſequitur in hæc verba: GEORGIVS, D. G. Rex Boëmiæ, &c. Notum facimus tenore præſentium Vniuerſis: Quod cum inter Chriſtianiſſimum Regnum, Domum ac Reges Franciæ, & inter Sereniſſimos Reges

Digitized by Google

Boëmiæ, prædeceſſores noſtros, ligæ, fœdera, & Amicitiæ indiſſolubiles, etiam Iuramentis, pœnis, literis, ſigillis Vallatæ, ac obligationibus ſtrictiſſimis, firmatæ fuiſſent: vt Regna tanta, talique optima fauſtaque amicitia coniuncta, vix extitiſſent, quibus vna anima vnaque pro fide Orthodoxa & Republica voluntas extitiſſet; Nos prædeceſſorum noſtrorum veſtigiis inhærere volentes, vt noſtri tempore ita Regnum noſtrum cum Chriſtianis Regibus iungatur, quatenus hoſtibus Religionis Chriſtianæ faciliùs reſiſtere poſſit, & ipſa ne dum domeſtica verum externa pace & amicorum numero felici lætari; habentes plenam conſtantemque fiduciam de legalitate & prudentia Baronis Alberti de Poſtupitz, Marchionatus noſtri Luſatiæ Aduocati, & Strenui & egregii Militis, Antonii Marini, de Gracioli, Conſiliariorum noſtrorum fidelium dilectorum; ipſos animo deliberato, de noſtra certa ſcientia, authoritate Regia facimus creamus & conſtituimus meliori modo, via, iure & forma quibus poteſt & debet fieri, noſtros veros, legitimos & certos procuratores negotiorum geſtores, Ambaſiatores, Nuncios & Oratores ſpeciales: dantes & concedentes eiſdem plenam & omnimodam poteſtatem, authoritatem & facultatem, noſtro nomine cum Chriſtianiſſimo Principe & Domino, Domino LVDOVICO, Rege Francorum, Conſanguineo noſtro & fratre chariſſimo ligas, pacem, fœdera, amicitias & vniones veteres & habitas inter domos inclytiſſimas Franciæ & Boëmiæ, innouandi, faciendi, agendi, ordinandi, concludendi & diſponendi, innouatas, factas, actas, ordinatas, concluſas, & diſpoſitas, literis, pactis, Iuramentis, promiſſionibus, ſponſionibus, & aliis iuris vel facti Clauſulis opportunis, conſummandi: quæ nos cum præfato Domino Rege, ſi præſentes eſſemus, faceremus, ageremus, & firmaremus pro bono & feliciſſimo ſtatu Regnorum Chriſtianorum Reipub. ac fidei Orthodoxæ, prout ipſis melius, expeditius & vtilius videbitur, expedire: promittentes nihilominus bona fide, in verbo noſtro Regio, ratum, gratum, firmum, & acceptum nos, pro nobis & *ſucceſſoribus noſtris Regibus Boemiæ*, habituros & tenturos, quicquid per præfatos Oratores, Ambaſiatores, Conſiliarios noſtros ordinatum, actum, factum, habitum & concluſum fuerit quomodolibet in præmiſſis. Præſentium ſub appenſione noſtri Regalis ſigilli teſtimonio literarum. Datum Pragæ, die ſedecima Maii. Anno Domini Milleſimo, quadringenteſimo, ſexageſimo quarto, regni noſtri anno ſeptimo. Sic ſubſcripta ad mandatum Domini Regis. Vigore quarum quidem literarum, & virtute poteſtatis nobis per eas attributæ, conuenientes in vnum nos Commiſſarii prædicti, poſt multas communicationes matura deliberatione inter nos habita, attendentes & conſiderantes antiquas Ligas, con-

fœde-

Digitized by Google

fœderationes & amicitias, inter Reges & Regna Franciæ & Boëmiæ retroactis temporibus initas, factas, & inuiolabiliter obſeruatas, ipſas ad honorem Dei omnipotentis, pro bono & vtilitate fidei Catholicæ, & totius Reipub. Chriſtianæ, & conſeruatione Regnorum & ſubditorum regum prædictorum, virtute dictarum noſtrarum commiſſionum, & in quantum nobis per eas conceſſum eſt, facimus, ordinamus, concludimus, ac de nouo, in quantum opus eſt, facimus, firmamus, & ſtatuimus, promittentes nominibus, quibus ſupra, quod à modo futuriſque temporibus, dicti reges inter ſe in vicem amorem, dilectionem & fraternam charitatem mutuò obſeruabunt. ERVNTQVE FRATRES, AMICI ET COLLIGATI PERPETVIS TEMPORIBVS, TAM PRO BONO, VTILITATE ET HONESTATE REGNORVM, PERSONARVMQVE SVARVM, QVAM FIDEI CHATOLICÆ ET TOTIVS REIP. CHRISTIANÆ. Et ita nos prædicti Commiſſarii, virtute iam dictarum poteſtatum, pro dominis Regibus dictis, eorumque Succeſſoribus, Regibus Franciæ & Bohemiæ, in animam præfatorum Regum nos conſtituentium, & nobis poteſtatem concedentium, volumus, promittimus, & iuramus ad Sacroſancta Dei Euangelia, per nos corporaliter tacta, in cuius rei teſtimonium, prædictas literas ſignis noſtris manualibus ſignauimus & ſigillorum noſtrorum appenſione. Datum in Villa de Dieppe, die XVIII. Menſe Iulii in Normandia, Anno Domini Milleſimo, Quadringenteſimo, Sexageſimo quarto.

PVRGRAVII PRAGENSIS IVRAMENTVM DEſumptum ex iure prouinciali antiquo.

IVRO Deo, omnibus Sanctis, Sereniſſimo Principi, ac Domino, Domino Wladislao Hungariæ, Bohemiæ, &c. Regi, omnibus Baronibus, Equitibus, & vniuerſæ communitati Regni Bohemiæ, adeoque diuiti & egeno, quod in iſto ſupremi Purggrauiatus Pragenſis, ad quod vocatus ſum, officio, veritati patrocinabor, iniuriam vero damnabo. Id vtique facturus citra gratiam, odium, aut vllius rei reſpectum. Ita mihi Deus opituletur, & omnes Sancti.

Digitized by Google

ALIVD.

Lex ſancita eſt, vt Rex Bohemiæ eligatur, antiquitus obſeruato more, iuxta conſuetudinem, ius & libertatem Regni Bohemiæ. Tandem vero electo illo & veniente debet ſupremus Purggrauius modernus & futurus, promittere Baronibus, Equitibus, Pragenſibus, & reliquis ciuitatibus, adeoque vniuerſæ Coronæ Bohemiæ, quod ei, de quocunque illi inter ſe vt rex eſſet, & in regnum veniret, arcem Pragenſem ſine controuerſia ac placide ceſſurus ſit. Si quis vero interea temporis tumultuoſe egerit, aut turbas fecerit, vel etiam in arces præſidiarios miſerit, ideo vt hac ratione quēpiam in conſequendo Regno iuuaret; Talis infamiæ, bonorum, & vitæ pœnam incurret, ac in exilium mittetur; Et quicunque ei patrocinaretur, vel commodaret, in eum idem ius eſto.

ALIVD.

Quod ſi omnes tres Status de Rege inter ſe conuenerint, tunc debent Purgrauii Carlſteinii, electo illi Regi arcem cum corona & clenodiis, quàm primum illi tres ſtatus hoc eis imperauerint (prout id ſupra ſcribitur) cedere. Quod ſi alteruter Purgrauiorum Carolſteiniorum aſſentiri & cedere nollet, is notam infamiæ incurrat. Verum ei, qui ad mandatum prætactorum trium Ordinum cedere vellet vel ceſſiſſet, nequaquam hoc fraudi erit; etiamſi inuito altero ad iuſſionem memoratam id feciſſet. Neque obligatio illa, quam Collegæ ſcripſiſſet, eius honori quicquam derogabit. Porro ſi quis Carlſteinium à Regia Maieſtate, vel Regno mittatur, debet literis ſigillo Regni munitis inſtructus eſſe.

CONTRACTVS MATRIMONIORVM REGALIVM INter Sereniſſimum quondam Ludouicum Vngariæ Regem & Mariam Regis Hiſpaniarum filiam: necnon Sereniſſ. Ferdinandum, tunc Archiducem Auſtriæ & Annam Ladislai Regis Vngariæ & Bohemiæ filiam, medio Maximiliani Imperatoris, factus, anno 1515.

NOS Maximilianus, diuina fauente clementia Romanorum Imperator, ſemper Auguſtus; ac Germaniæ, Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, &c. Rex. Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Lotharingiæ, Brabantiæ, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ, Limburgiæ, Lu-

Lucemburgiæ,& Geldriæ,Landgrauius Alſatiæ; Princeps & Comes Burgundiæ,Flandriæ,Tyrolis,Goriciæ, Artheſiæ, Holandiæ,Selandiæ,Ferreti,in Kyburg,Namurci & Zutphaniæ;Marchio S.Romani Imperii,ſupra Anaſum, Burgouiæ; Dominus Phriſiæ,Marchiæ Slauoniæ,Meclunæ,Portus Naonis,& Salinarum &c. Nos Ladislaus,Dei gratia Rex Hungariæ,Bohemiæ,Dalmatiæ,Croatiæ, Ramiæ,Seruiæ, Galliciæ, Lodomeriæ, Cumaniæ,Bulgariæ,Marchio Morauiæ, Dux Sleſiæ & Lucemburgenſis, ac Marchio Luſatiæ,&c. Nos Sigiſmundus,eadem gratia Rex Poloniæ,Magnus Dux Lituaniæ, Ruſſiæ,Pruſſiæ &c.Dominus & Hæres &c. Tenore præſentium recognoſcimus,& ad perpetuam rei memoriam notum facimus vniuerſis: Quòd cùm ſuopte naturæ noſtræ inſtituto ea quæ ad ornamentum, dignitatem,amplificationem,& conſeruationem regnorum ac ſubditorum noſtrorum, quibus Diuina diſpoſitione ſumus præfecti, ſpectare nobis videntur,pace,cõcordia & amicitia,potius quàm vllo ſtudio ſiue officio quærenda putauerimus; ac præſertim amicitiam atque fraternam inter nos vnionem quamuis alìàs auita neceſſitudo,ſanguiniſque ſtricta coniunctio, inter nos intercedat nouis & arctioribus vinculis ſtringere atque conſolidare cogitauerimus; quò cæteri Chriſtiani Principes exemplum noſtrum imitati facilius etiã inter ſe ad ſancta pacis fœdera coirent: & Religio Chriſtiana,propriis atque concordibus viribus ac armis aliquando ſubnixa, ſibi ipſi decori, conſeruationi & incremento, ſuis verò hoſtibus immaniſſimis formidini,ac demum exitio eſſet futura. Cumque eius rei cauſa,ex multis nunc annis, tam ſuper ſponſalibus, quàm vinculis matrimonialibus, inter noſtros Maximiliani Imperatoris, & Wladislai Regis Nepotes & liberos formandis eſſet tractatum aliàs; tandem Diuino annuente fauore, his negotiis extremam manum apponere voluimus,& in hoc celeberrimo atque ſanctiſſimo conuentu noſtro,quem Deus propitius ſua benignitate clemẽter indulſit & ordinauit fieri,vltra ea, quæ ad publicam vniuerſalis Chriſtianæ Religionis,vtilitatem inter nos acta & conſultata ſunt, memoratos ſponſaliorum & Matrimoniorum tractatus,felici fine atque concluſione duximus firmandos atque ſanciendos. Itaque ad laudem & gloriam inprimis Dei Optimi Maximi & ad vtile Religionis incrementum, nec non ad perpetuam tranquillitatem,quietem,ſtabilitatem atque conſeruationem, non tam noſtram quam Nepotum, Liberorum, Regnorum, Dominiorum & Subditorum noſtrorum,ad hos infra ſcriptos contractus & tractatus deuenimus.

Inprimis contracta, celebrata & confirmata ſunt ſponſalia per verba matrimonialia & de præſenti,cum ſolennitatibus & ceremoniis in huiuſmodi actibus interuenire ſolitis & conſuetis,inter Sereniſſimam Dominam

Digitized by Google

Mariam, noſtri Maximiliani Imperatoris Neptem chariſſimam, & Sereniſſimi quondam, filii noſtri Philippi Regis Caſtellæ filiam, ex vnâ; & Sereniſſimum Dn. Ludouicum, Hungariæ, Boemiæque Regem, noſtri Wladislai Regis filium chariſſimum, parte ex altera; accedente ad hoc mutuo & expreſſo, quantum per ætatem licuit, eorum conſenſu & voluntate: proferente præfato Rege Ludouico, hæc verba formalia: *Ego Ludouicus accipio te Mariam in meam legitimam vxorem*; contra autem ipſa Domina Maria pronunciante: *Ego Maria accipio te Ludouicum in meum legitimum maritum*: coram Reuereniſſimo in Chriſto Patre Domino, Domino Thoma, tituli S. Martini in montibus Presbytero Cardinale, & Archiepiſcopo Strigonienſi & Patriarcha Conſtantinopolitano, & Sedis Apoſtolicæ, de latere Legato, huiuſmodi contractum, per annulorum ſubarrhationem, & aliis neceſſariis firmante, & ſolennizante, hac potiſſimum Lege & fine; vt ſuccedente per tempus legitima atque idonea ætate, præfati Dominus Ludouicus Rex, & Domina Maria, huiuſmodi Matrimonium, per copulam carnalem, vt conuenit, inter ſe conſumere debeant. Quod indubitanter ita futurum, Nos Maximilianus, & Nos Wladislaus Rex, in verbo noſtro Cæſareo & Regio promittimus.

Secundo, Nos Maximilianus hodie contractum matrimonialem, cum Sereniſſima Domina Anna, Noſtri Wladislai Regis filia chariſſima, per verba de præſenti, & ad talem actum neceſſaria, & proferri vtrinque ſolita, celebrauimus, & ſolenniter in facie Eccleſiæ firmauimus; Nobis Imperatoribus hæc verba formalia pronunciantibus: *Ego Maximilianus accipio te Annam in meam legitimam vxorem*; & è contra ipſa Domina Anna referente: *Ego Anna accipio te Maximilianum in meum legitimum maritum*; coram ſupradicto Reuerendiſſimo Cardinale Legato, huiuſmodi contractum noſtrum matrimonialem, per annulorum ſubarrhationem, & alia ad hæc requiſita & adhiberi ſolita, firmante & ſolennizante. Priuſquam tamen Nos Maximilianus cum Domina Anna præfata contraheremus, coram Notariis ac Teſtibus, ſpecialiter ad hoc requiſitis & vocatis, Nos Maximilianus & ipſa Domina Anna ſolennem proteſtationem fecimus & declarauimus: Quòd ſi alter ex Nepotibus noſtris Maximiliani, videlicet aut Illuſtriſſimus Ferdinandus, Archidux Auſtriæ, ſiue Sereniſſimus Dominus Carolus, Dux Burgundiæ, & Hiſpaniarum Princeps (dummodo is à contractu cum Domina Renata olim Ludouici Regis Franciæ filia alias facto liber & immunis fieret & opportuna Sanctiſſimi Domini noſtri & Sedis Apoſtolicæ diſpenſatio interueniret) cum præfata Domina Anna infra ſpacium vnius anni à data præſentis contra-

ctus

ctus proximè futuri, contrahere vellet: quòd iſtud de expreſſo conſenſu & voluntate amborum noſtrorum fieri poſſet: & præſens contractus inter nos Maximilianum Imperatorem & ipſam Dominam Annam in iſto caſu annihilatus, annullatus & caſſatus eſſe debeat: prout in inſtrumento proteſtationis deſuper confecto latius continetur & exprimitur. Debemusque ac volumus Nos Imperator Maximilianus, huiuſmodi contractum matrimonialem cum Domina Anna, niſi alter Nepotum noſtrorum in tempore præfixo, vnius videlicet anni, eam per verba de præſenti ducet, per copulam carnalem, infra trimeſtre poſt & ſupra annum à die præſentis contractus computando conſummare & complere. Et in hunc finem præfata Domina Anna ad manus noſtras fuit tradita & liberè conſignata.

Nos verò Wladislaus Rex, cum vtraque iſta matrimonia, non ſolum de conſenſu & voluntate noſtra, imo ex ardentiſſimo noſtro deſiderio, facta ſint: vt præfatam filiam noſtram chariſſimam dote decenti & conuenienti honeſtaremus, eidem filiæ noſtræ Annæ ducēta millia florenorum Hungaricorum, dotis nomine, tenore præſentium inſcribimus & aſſignamus: ita tamen, quod huiuſmodi pecuniæ ſolutio, neque ad præſens, neque tempore conſummationis fieri, ſed ad illud tempus differri debet, quo chariſſimus filius noſter Ludouicus cum Domina Maria matrimoniū per copulam conſummabit. Cui Dominæ Mariæ ſimiliter, vt infra patebit, ducenta millia florenorum Hungaricalium dotis loco, ſunt inſcripta. Hoc namque matrimonio filii noſtri cum Domina Maria per copulam conſummato, huiuſmodi dos vtrinque compenſata, & neutra partium ad illius ſolutionem alteri obligata ſit vel eſſe debeat. Vt autem viciſſim Nos Maximilianus Imperator Dominam Annam vt par eſſet, debite & ingenue remuneremus; loco donationis propter nuptias, ſeu cōtradotis, eidem Dominæ Annæ reditus, annuos viginti quinque millium Ducatorum Hungaricalium ſuper certis caſtris, locis ſeu territoriis noſtris in tenore præſentium aſſignamus: Videlicet medietatem illorum redituum in Prouinciis noſtris Auſtralibus inferioribus, videlicet ſuper oppidis & caſtris Iudenburg, Leola, Styra, Lembach, ad S. Hippolytum, & Gars, vnà cum omnibus & ſingulis ipſorum territoriis, diſtrictibus & emolumentis. Alteram autem medietatem in Comitatu noſtro Tyrolis, videlicet ſuper oppidis & caſtro Ympſt, Caltarn, vnà cum officio in Altenburg, & ſuper oppido & caſtro in Ratenberg, vnà cum eorum omnibus pertinentiis, vt ſuprà, aſcribimus, vnà cum omnibus aliis, quæ vel ex Priuilegio, conſuetudine, aut de iure prouinciæ noſtræ Auſtralis, Archiduciſſæ debentur pro contradote. Si autem iſtorum locorum per nos aſſignatorum reditus ad præſcriptam ſummam, non aſcenderet; ex aliis

rediti-

Digitized by Google

reditibus noſtris huiuſmodi defectum, vt par eſt, ſupplere vſque ad integrũ valorem ſummæ viginti quinque millium Ducatorum Hungaricalium, curabimus, & pari firmitate promittimus; ipſamque Dominam Annam ſtatim poſt conſummationem matrimonii inter nos per copulam, in poſſeſſionem ſupradictorum locorum ponemus & introducemus, curabimusque, vt omnes officiales & ſubditi ſupra dictorum locorum Dominæ Annæ per nos aſſignatorum homagia & alia fidelitatis Iuramenta, eidem Dominæ Annæ præſtare debeant: Ipſaque Domina Anna de omnibus iſtorum locorum officiis & perſonis inſtituendis, ad arbitrium ſuum diſponere poſſit & valeat; ita videlicet, vt præfata Domina Anna, huiuſmodi reditibus, vita ſua durante, vti frui, ac gaudere, & ex illis ſtatum ſuum ſuſtinere & intertenere poſſit & valeat. In caſu autem, quo alter ex Nepotibus noſtris, Ferdinandus aut Carolus, cum præfata Domina contraheret, Nos vnà cum Sereniſſimo Principe, Domino Ferdinando, Arragonum, vtriuſque Siciliæ & Hieruſalem Rege Catholico, communium Nepotum noſtrorum auo, concordabimus & prouidebimus, vt Domina Anna, pro ſupra dicta ſumma contradotis viginti quinque millium Ducatorum Hungaricalium, conuenienter & ſufficienter aſſignetur & aſſecuretur.

Circa verò contractum Domini Ludouici Regis cum Domina Maria, Nos Imperator eidem Dominæ Mariæ dotis nomine, ſimiliter ſummam ducẽtorum millium florenorum Hungaricalium, tenore præſentiũ adſcribimus & aſſignamus, recompenſandam tum ſuo tempore cum alia dote, ſicut ſuperius eſt expreſſum clarè. Viciſſim verò nos Wladislaus Rex, nomine chariſſimi filii Ludouici, loco donationis propter nuptias ſiue contradotis, præfatæ Dominæ Mariæ, reditus annuos valoris viginti quinque millium Florenorum Hungaricalium, ſuper bonis ac locis in Regnis noſtris Hungariæ & Bohemiæ Reginis aſſignari ſolitis, inſcribimus, & per tenorem præſentium aſſignamus: videlicet in Regno noſtro Hungariæ Maromarciſſium tum Camera ſalium, & caſtrum Hwrth cum quinque oppidis & aliis poſſeſſionibus: in Regno autem noſtro Bohemiæ, Hradecz ſupra Albim fluuium, Chrudim, Dwor, & Iaromirz, cum attinentibus; vnà cum aliis omnibus, quæ vel ex priuilegio, conſuetudine, aut de iure præfatorum Regnorum noſtrorum, Reginis debentur pro contradote. Quibus omnibus ipſa Domina Maria, temporibus vitæ ſuæ, liberè gaudere, vti ac frui poſsit, ac valeat, hoc pacto: Vt ſi ſupradicta ſumma in eorum reditibus ſummam præfixam, videlicet viginti quinque millium Florenorum Hungaricalium, non attingeret quod de aliis reditibus noſtris hunc defectum ſupplere debeamus: ſi autem hanc ſummam viginti quinque millium Ducatorum excederent, nihilominus id totum Dominæ Mariæ cedere debet. Ipſamque Dominam

Digitized by Google

Dominam Mariam, ſtatim poſt conſummationem matrimonii cum filio noſtro Ludouico, per copulam in poſſeſſionem ſupradictorum locorum ponemus & introducemus: curabimusque, vt omnes officiales ac ſubditi, pręfatorum locorum, Dominæ Mariæ, per nos aſſignatorum, homagia & alia fidelitatis Iuramenta eidem Dominæ Mariæ præſtare debeant: Ipſa quoque Domina Maria, de prædictorum locorum officiis & perſonis inſtituendis, ad arbitrium ſuum diſponere poſſit ac debeat.

Hæc duo matrimonia, tametſi ad laudem inprimis Dei glorioſam, & ad *propagationem Regalis ſanguinis* (qualis eſſe debet, finis & intentio Sacramēti matrimonii) à nobis inſtituta & firmata ſunt: tamen ſi Deo æterno placeret, ſicut omnes mortalitati obnoxii ſumus, reuocare ad ſe, (quod tamen longius abeſſe velit) vnum ex ſponſis & ſponſabus, ante vel poſt matrimonii per copulæ conſummationem: ita inter nos eſt conuentum & concluſum; & inprimis in caſu, quo ſponſum ſiue maritum Dominæ Annæ (ſiue nos, ſiue alterum Nepotum noſtrorum) ex humanis ante copulam diſcedere contingeret; quod tunc, præfatæ Dominæ Annæ, ſumma centum millium Ducatorum, in ſpacio vnius anni tunc proximè futuri perſoluatur, aut iocalia tanti valoris ſecundum veram æſtimationem ad numerum centum florenorum Hungaricalium, quæ apud Prouinciales noſtros inferioris Auſtriæ deponere debemus, in euentu non ſolutionis ſupradictæ ſummæ centum millium florenorum Hungaricalium, tradantur, cum conditione tamen, nos aut *Heredes noſtros de Domina Anna aut Heredibus ſuis*, huiuſmodi iocalia cum ſumma memorata centum millium Ducatorum Hungaricalium redimere poſſe. Pro qua re Prælati, Comites, Barones, Nobiles, Comitatus, omnesque Status & Ordines Prouinciæ Auſtriæ, ſufficienter ſub fide atque honore ſuo, & ſub hypotheca omnium bonorum ſuorum mobilium & immobilium ſe obligabunt, quòd in ſupraſcripto caſu, ſumma centum millium Ducatorum Hungaricalium abſque omni diminutione, aut iocalia ipſa à nobis apud eos deponenda, manibus præfatæ Dominæ Annæ aut Sereniſſimorum Regum Vngariæ & Bohemiæ, ſiue aliorum quos Serenitates ſuæ aut Regna ipſa ad hoc deputabunt in arce Poſonienſi tradent & aſſignabunt, omni dolo & fraude, & quauis machinatione ſiniſtra, procul remotis. Quod vt faciāt, illis tenore præſentium præcipimus, iniungimus & mandamus, ipſosque ab omni obligatione ſubiectionis, fidelitatis & obedientiæ, quibus nobis & hæredibus noſtris ſunt aſtricti, ad hunc duntaxat effectum abſoluimus, & liberos fore circa executionem prædictorum, expreſſe pronunciamus, & exnunc declaramus. Hi autem, qui huiuſmodi pecuniam ſiue iocalia ſupradicto caſu ad arcem Poſonienſem perferent, numerum Ducentorum (ſiue equites ſiue pedites fuerint) excedere non debeant. Similiter

Digitized by Google

ter moriente ante conſummationem matrimonii per copulam ſponſæ præfatæ Dominæ Annæ, quicunque is fuerit, iidem Prouinciales noſtri, ipſam Dominam Annam, cum omni honeſtate, ſaluis perſonis, & omnibus rebus ſuis & omnium ſuorum, ad omnem eius atque Sereniſſimorum Regum voluntatem atque arbitrium, ad *Regna paterna*, Poſonium videlicet aut Znoymam, reducere debebunt & tenentur. In caſu verò, quod vnam ex ſponſabus, ante matrimonii conſummationem per copulam, mortem obire contingeret; nihilominus alteræ Sponſæ, quæ ſuperſtes erit, dos expreſſa, videlicet ducentorum millium Ducatorum perſoluatur. Similiter ſi vnus ex maritis, poſt matrimonii conſummationem, fatis concederet, & vxor relicta ad ſecunda vota tranſire vellet; eidem relictæ ſumma illa ducentorum millium Ducatorum perſolui, & ipſa relicta ſtatim è reditibus pro contradote ſibi aſſignatis, ſibi cedere debet: Interim verò & quamdiu ſolutio dotis ducentorum millium Ducatorum non fit; reditus annuos, & Statum ſuum tenere ac percipere poterit ac debet.

Quæ omnia ſupradicta, inter nos Maximilianum noſtroſque Nepotes, ac noſtros Vladiſlai filium & filiam contracta, firmata & concluſa, poſtquam matura deliberatione præhabita, & à nobis ſancita ſunt, procerum vtriuſque Imperii ac Regnorum noſtrorum accedente conſilio grata, rata, firma habemus, eaque omnia, in fide ac verbis noſtris Regiis, obſeruare, exequi, ac adimplere, pro vobis, *Nepotibus, liberis, & hæredibus atque ſucceſſoribus noſtris*, neque ex illis quoquomodo contrauenire, directè & indirectè, ex quacunq; cauſa, occaſione, ſiue colore, dolo & fraude penitus excluſis, tenore præſentium promittimus & nos obligamus.

Nos verò Sigiſmundus, Poloniæ Rex, poſtquám hæc omnia ſupradicta, nedum in præſentia noſtra, ſed & cum ſcitu & voluntate atque conſenſu noſtro ſancita atque firmata ſunt: noſque vt fierent, omni opera & ſtudio laborauimus, rati non tam præfatis Maieſtatibus Sacratiſſimi Cæſaris, & fratris noſtri *Hungariæ Bohemiæque Regibus*, *Regnis & eorum liberûm*, ſed & vniuerſæ Reipublicæ Chriſtianæ rem tam ſanctam & ſaluberrimam profuturam, eadem fide noſtra Regia, atque in verbo ingenui Principis, præſentiũ tenore promittimus, Nos omni fide, ſtudio, ac opera noſtra, quantum fieri per nos poterit, vt ſupradicta omnia obſeruentur, exequantur, integra atq; illæſa conſeruentur, & manuteneantur & compleantur, ſincerè atque ingenuè curaturos atque elaboraturos.

Adhæc Nos, Maximilianus Imperator, Wladiſlaus & Sigiſmundus Reges, pro præmiſſorum omnium cõfirmatione, Sanctiſſimum Dominum noſtrum requirimus; ſi contractus ſupraſcripti debitis ſolennitatibus, vel per-

ſonarum

ſonarum ætate, aut alia cauſa, ſiue defectu, non ſatis eſſent fulciti, vt Beatitudo ſua, ad incrementum pacis, & vniuerſorum ſalutem, huiuſmodi defectus ſuppleat, & omnia, vt acta ſunt, confirmet & approbet, omnibus in contrarium facientibus derogari.

In quorum omnium fidem indubitatam atque teſtimonium, nos tres præfati Principes, ternas conformes literas, manibus & Chirographis noſtris propriis ſubſcripſimus, ac ſigillis noſtris Imperialibus atque Regalibus communiri fecimus. Cumque res iſtæ etiam conſilio & induſtria atque opera Reuerendiſſimorum Cardinalium, ſupradicti videlicet Strigonienſis & Sedis Apoſtolicæ Legati, Matthæi S. Angeli Diaconi, Cardinalis Grucenſis, Coadiutoris Saltzburgenſis, & noſtri Imperatoris Locumtenentis in Italia Generalis, actæ, tractatæ & concluſæ ſint: manibus ſuis præſentes literas, ad maius robur & efficaciam, etiam duxerunt ſubſcribendas. Datum in Ciuitate Vienna, Dominica die Feſti S. Mariæ Magdalenæ, 22. Iulii, Anno 1515. Regnorum noſtrorum, noſtri Maximiliani, Regni Romanorum 30. Hungarici verò 26. Noſtri autem Wladislai Hungariæ 25. Bohemiæ verò 45. Noſtri autem Sigiſmundi, Regni Poloniæ 9.

Nos itaque præfatus Wladislaus, Rex Hungariæ & Bohemiæ &c. Vt hoc ſupraſcriptum Exemplum, ex literis originalibus, fœdus affinitatum nobiſcum cum Cæſarea Maieſtate continentibus, ad verbum transſumi & transſcribi fecimus: & vt Oratoribus noſtris ea in re Sanctiſſimus Dominus noſter plenam & indubitatam fidem faciat, ſigillo quoque noſtro corroborari iuſſimus.

ATTESTATIO REGIS POLONIÆ, QVOD PROCEres Regni ipſum in tutorem Ludouici Regis ſuſceperint, anno 1517.

NOs SIGISMVNDVS Dei gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithuaniæ; Ruſſiæ, Pruſſiæque &c. Dominus & Hæres, recognoſcimus & notum facimus tenore præſentiũ vniuerſis: Quia cum duo Status Baronum & Militarium Regni Boemiæ, ſponte & libera eorum voluntate, ſine præiudicio iurium & libertatum ſuarum, nos *in tutorem & protectorem illius Regni*, vna cum Sereniſſimo & Excellentiſſimo Principe & Domino, Domino Maximiliano, Diuina fauente clementia electo Romanorũ Imperatore

Semper-Auguſto, ac Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ &c. Rege, Archiduce Auſtriæ, Duce Burgundiæ, Brabantiæ, & Comite Palatino &c. fratre & cõſanguineo noſtro chariſſimo, vſque *ad legitimos annos* Sereniſſimi Principis & Domini, *Ludouici, Hungariæ & Bohemiæ* &c. *Regis*, & *Marchionis Morauiæ*, Nepotis noſtri chariſſimi, per ſuos inſignes Oratores ſuſceperint ea lege, vt ipſos & Regni Boemiæ terras ac Dominia, ad id pertinẽtia, in eorum Priuilegiis, iuribus, ordinationibus, inſtitutionibus, & laudabilibus conſuetudinibus, ac etiam fide ſeu Religione (prout in literis, à priſcis Romanorum Imperatoribus & Regibus, ac etiam à Sereniſſimis Boemiæ Regibus deſuper conceſſis; ſimiliter à bonæ memoriæ Sereniſſimo Wladislao Hungariæ & Boemiæ Rege, germano noſtro chariſſimo, confirmatis; & nouis literis per Status etiam Regni Boemiæ factis, & in Tabulam ſeu Regeſtrum Regni inſcriptis, patet & continetur) conſeruare dignaremur, ita vt Rex Boemiæ illorũ Dominus, facere tenetur. Nos conſiderantes eorundem Statuum Regni Boemiæ ſingularem fidem, bonum animum & confidẽtiam erga nos, & eorum honeſtam poſtulationem, promiſimus ipſis ſub fide, & dignitate noſtra Regia, & tenore præſentium promittimus & pollicemur: Quod vnà cum præfato Sereniſſimo fratre noſtro, Romanorum Imperatore (quandoquidẽ à b ipſis ſtatibus ſimili modo ſuſceptus eſt) Nos tanquam tutor & protector, Status ſupranominatos Regni Boemiæ, ac Terras & Dominia ad id pertinẽtes & pertinentia, in prædictis eorum Priuilegiis, iuribus & ordinationibus, inſtitutionibus, & antiquis eorum bonis ac laudabilibus conſuetudinibus, & etiam in fide ſeu Religione, & ad quæ prædicti Status in Regno Boemiæ ius habent, gratioſe permittere & inuiolabiliter obſeruare, & in eo ipſos manutenere. Et ſi qui eſſent, qui in contrarium eos vel Regnum Boemiæ aggrauare attentauerint, contra eos ipſos tuebimur & protegemus, ſicuti tenetur facere Rex Boemiæ, ſine dolo & fraude. Harum teſtimonio litterarum, quibus ſigillum noſtrum eſt appenſum. Datum in arce noſtra Braczlavu, Feria ſexta die S. Galli, Anno Domini milleſimo, quingenteſimo, decimo ſeptimo, Regni noſtri anno vndecimo.

RECOGNITIO FERDINANDI I. IMPERATORIS DE libera Electione Bohemica, anno 1526.

NOS FERDINANDVS Dei gratia Bohemiæ Rex, Infans Hiſpaniarũ, Archidux Auſtriæ, Marchio Morauiæ, Dux Lucemburgiæ, Sileſiæ, & Marchio Luſatiæ &c. Notum facimus tenore præſentium vniuerſis: Quemadmodum Barones, Nobiles, & etiam Ciuitates, ac tota

ac tota communitas Regni Bohemiæ, ex ſua libera & bona voluntate, iuxta libertates regni, *elegerunt nos in Regem Bohemiæ.* Quapropter recognoſcimus, quod hoc ipſum ab Oratoribus ipſorum abunde intelleximus, & reipſa cognouimus, & comperimus, quod præfati ſtatus & communitas illius regni, non ex aliquo debito, ſed ita, prout ſupra ſcriptum eſt, eam *electionem, eligentes nos in Regem Bohemiæ,* ex libera & bona voluntate hoc fecerunt. Harum teſtimonio literarum ſigilli noſtri, quo hactenus tanquam Archidux Auſtriæ vſi ſumus, appenſione roboratarum. Datum in Ciuitate noſtra Vienna, die tertia decima Menſis Decembris, Anno Domini, Milleſimo, Quingenteſimo, Viceſimo ſexto, Regni vero noſtri anno primo.

Extractum ex Tabula Regni.

Iſtæ literæ ſunt Regiæ Maieſtati à ſtatibus regni Boemiæ in Dieta publica in arce Pragenſi feria II. poſt feſtum Aſſumptionis B. Mariæ Virginis, Anno Domini 1545. redditæ. Atq; aliæ litteræ loco illarum à ſua Regia Maieſtate ſtatibus Regni lingua Boemica ſunt datæ. Quæ in hunc librum ſunt quoq; inſcriptæ fol. Quarum datum in Arce Pragenſi feria quarta poſt Ægidij, Anno Domini 1545.

OBLIGATIO FERDINANDI I. DE CONSERVATIONE Priuilegiorum Bohemicorum, anno 1526.

NOS FERDINANDVS, Dei gratia Bohemiæ Rex, Infans Hiſpaniarum, Archidux Auſtriæ, Marchio Morauiæ, Dux Lucemburgiæ, Sileſiæ, & Marchio Luſatiæ, &c. Notum facimus tenore præſentium vniuerſis. Quod promiſimus, Compactata inter ſacrum Concilium Baſilienſe & inclytum Regnum Bohemiæ ac Marchionatum Morauiæ facta, quod rurſum ad ſuum vigorem peruenirent, & deducerentur, atque cum effectu obſeruarentur. Et hoc inſcribere debemus iuxta omnes inſcriptiones prædeceſſorum noſtrorum Regum Bohemiæ inſcribere & obſeruare, ac ad finem perducere. Quod ſi aliquis contra hoc eſſe vellet, & Regno Bohemiæ, ac Marchionatui Morauiæ illud infringere, atque cum ſummo Pontifice illud tractare, ac ſi Bohemis & Morauis illa cum effectu eſſent confirmata.

Item promiſimus vt talis Archiepiſcopus ad Eccleſiam Pragenſem daretur, qui Bohemos & Morauos, tam ſpirituales quam ſeculares, in omnibus rebus, prout illa in ſe continent Compactata, & etiam iuxta Inſcriptiones & Aſſecurationes Imperatoris Sigiſmundi bonæ memoriæ, ac aliorum Regum Bohemiæ, & Inſcriptiones Regis Vladislai, conſeruaret & teneret;

& talis Archiepiſcopus vt cito impetraretur, confirmaretur & conſecraretur.

Item promiſimus, Regnum Bohemiæ, omnes Barones, Militares, Ciuitates Pragenſem ac alias Ciuitates, & omnem illius Regni Communitatem, iuxta iura, Ordinationes, Priuilegia, Libertates, Immunitates & Donationes Regni, & omnes alias antiquas obſeruatas bonas Conſuetudines: & ſingulariter Diuæ memoriæ Regis Ottogari, Regis Ioannis, Imperatoris Caroli, Regis VVenceslai, Imperatoris Sigiſmundi, Regis Alberti, Regis Ladislai, Regis Georgii, Regis Vladislai, omnes Inſcriptiones datas, & vſq; ad eius obitum emanatas tenere, obſeruare, & cum effectu protegere, citra impedimentum & contradictionem quorumcunque.

Item promiſimus, Caſtrum Carlſteinen, Coronam, & qualiacunque Clenodia Regni, & etiam Tabulas ac Priuilegia Regni, nemini citra voluntatem & Conſilium Baronum & Militarium Regni Bohemiæ, ac Ciuitatum Pragenſium, prout in eo negotio ad vnumquemq; pertinet, committere & concredere.

Item promiſimus, quamprimum Gubernamen effectuale præfati Regni Boëmiæ in nos ſuſciperemus, quod obſeruare debemus ritus & Conſuetudines antiquas Regni Bohemiæ.

Item promiſimus, neminem Alienigenarum, tam ſpiritualium quam ſecularium, ad officia Regni, Curiæ, Ciuitatum, vel Spiritualium, quã Bohemos præficere, neq; illis Caſtra aut Ciuitates concredere, & eis illa committere. Quæ etiam cum conſilio facere debemus. Et etiam, vt in circumiacentibus ac ad Regnum Bohemiæ pertinentibus Prouinciis, quod ita obſeruaretur, prout illud tempore Imperatoris Caroli & aliorum Regum prędeceſſorum noſtrorum obſeruatum fuit.

Item promiſimus, quod nullas Prouincias, Ducatus, Ciuitates, Caſtra, Arces Omagiales, ac alia quæcunq; bona Regno pertinentia, à Corona abſtrahere, aut alienare aliquo pacto, aut aliqua dote, debemus Verum ſi quid à Corona Bohemiæ abſtractum, aut alienatum, hoc debemus rurſum Coronæ annectere & adiungere.

Item promiſimus, Monetam Bohemicam nullo pacto alleuiare vel leuiorem cudere ſine conſenſu totius Regni, ſed ita ſe, iuxta immunitates & Priuilegia Regni Boëmiæ, ac prout ius eſt, obſeruare.

Item promiſimus, quicquid Imperatores Reges Bohemiæ, prædeceſſores noſtri, Ordinibus, ſingularibus perſonis, aut perſonæ, in bonis Regni ſeu ſpiritualib. vel feudalib. dederunt & inſcripſerunt, quod illud tenere, & ex integro conſeruare debemus. Et hoc quicquid non eſſet contra Gratias & Donationes, quas Rex Vladislaus omnib. Ordinib. iſtius Regni contulit.

Item

Digitized by Google

Item promiſimus, vnumquemq; Ordinem & ſtatum ſingillatim circa ipſorum Iura, Ordinationes, Priuilegia, Libertates, Immunitates, Conſuetudines, & Donationes, quæ ad vnumquemq; ordinem pertinent, conſeruare. Harum teſtimonio literarum ſigilli noſtri, quo tanquam Archidux Auſtriæ hactenus vſi ſumus, appenſione munitarum. Datum in Ciuitate noſtra Vienna, die decima quinta Menſis Decembris, quæ eſt Sabbati proxima poſt Feſtum Luciæ, Anno Domini Milleſimo, quingenteſimo, viceſimo ſexto: Regni vero noſtri, Anno primo.

DE HÆRESI SACRAMENTARIA ZVINGLIANOrum exterminanda, anno 1534.

Ferdinandus Romanorum Rex Iohanni Friderico Electori Saxoniæ.

CERTISSIMORVM hominum relatu aliquoties intelleximus, in multis Imperii locis hæreſin Zuinglianam indies augeſcere. Quo rumore non leuiter perturbati ſumus, ac metuimus, niſi maturè huic malo occurratur, triſtiſſimam piarum conſcientiarum ſeductionem, adeoque totius Eccleſiæ perniciem, & damnum prorſus irreparabile, necnon etiam Imperii Ordinum defectionem ac diminutionem, & præcipuè erga Magiſtratus contumaciam, rebellionem ac ſeditionem inde exorituram eſſe. Ad iſta igitur incommoda auertenda, ſummè neceſſarium ducimus, vt huic incendio tempeſtiue, antequam latius ſeſe diffundat, & dum etiam ſine ſanguine & communis patriæ damno ac vaſtatione coërceri poſſit, pro virili occurratur. Nobis itaque viſum eſt, extremam & ineuitabilem neceſſitatem exigere, vt dilectionem tuam tranſactionis illius admoneamus, quæ Kadani inter nos & ſe, ac pleroſque alios inſtituta eſt; & quidem nominatim in hoc articulo, vbi religionis eſt facta mentio, quo cautum fuit, ne Sacramentarii in Imperii ditionibus ferantur aut tolerentur. Sacramentariorum autem vocabulo Zuingliani intelliguntur, omnem honorem ac dignitatem venerabili Sacramento detrahentes. Quod ſi igitur Dilectio tua in locis tuæ poteſtati ſubiectis, vbi ſecta hæc inualuit, aut inualitura videtur, priuata opera amicas tractationes illius abrogandæ ac depellendæ ſuſcipere poteſt, nulli labori ea in re parces. Nos ſimiliter nihil intermittemus. Datum Pragæ menſe Auguſto, anno 1534.

IMP.

IMP. FERDINANDI AVG. AVREA BVLLA DE *Societate Ieſu, anno Domini 1563.*

FERDINANDVS diuina fauente clementia Electus Romanorum Imperator Semper-Auguſtus; ac Rex Germaniæ, Hungariæ, Boëmiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclauoniæ, &c. Infans Hiſpaniarum; Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, & Marchio Morauiæ; & Comes Tyroli, &c.

Recognoſcimus pro nobis, hæredibus noſtris, & Succeſſoribus, Regibus, &c. Quod cum à multo tempore afflictiſſimorum Regnorum noſtrorum, Germaniæ, Bohemiæ, Hungariæ, & Prouinciæ in primis Auſtriæ ſtatum, maximè quoad religionem noſtram Catholicam, vſquequaque ferè retroactis annis expulſam & profligatam, diligentius perpendiſſemus; eumque ita eſſe reperiſſemus, vt niſi breui de opportuno aliquo remedio illi diſpexiſſemus, actum profectò de miſeris ipſis reliquiis prælibatæ noſtræ religionis Catholicæ (præſertim inualeſcentibus tot tantiſque de die in diem nouis hæreſibus) intra breuiſſimum tempus cuique vel mediocri iudicio prædito videri potuerit; ſanè ea cura & cogitatione nihil prius aut poſterius habuimus, quam vt huic malo efficaciſſimum antidotum inueniremus.

Quandoquidem itaque de almæ Societatis Ieſu inſigni pietate, aliiſque innumerabilibus virtutum meritis, nec non ſedula & incomparabili eorum in inſtituenda iuuentute, tam moribus Chriſtianis, quam in bonis omnis generis litteris diligentia, in habendiſque concionibus ad populum ipſum aſſiduitate, multorum fide dignorum relatione atque experimentis, exempliſque non modo Pragenſis, Oenipontani, & Tyrnauienſis Collegiorum, quæ à nobis clementer inſtituta annis prioribus, ſed multò amplius atque vberius Cæſarei huius Collegii noſtri Societatis eiuſdem, quod multis ante annis hic Viennæ eaſdem ob cauſas inſtituimus, edocti eſſemus, facile induximus animum, vt quemadmodum eos in hanc tam copioſam & luxuriantem meſſem ſcriptis de eo tum ad Summum Pontificem Romanum felicis recordationis Paulum III. tum ad Generalem Præpoſitum eiuſdem Societatis primum inſtitutorem M. Ignatium de Loiola bonæ memoriæ, quam gratioſiſſimis litteris, euocauimus. Quemadmodum vero illi, pro eorum in Rempublicam Chriſtianam ardore, eiuſmodi noſtris poſtulatis minime cunctanter annuerunt, hanc noſtram Regiam ciuitatem Viennenſem, nulla habita ratione tam longinqui itineris, nec non eorum diſcriminum, quæ tum eos bellis vbique flagrantibus manebant, quam ſtudioſiſſi-

ſiſſimè appuliſſent, ita quoq; nos nihil certè tam proprium officii noſtri duximus, quam vt illis confeſtim de honeſta annua ſuſtentatione, ac certo loco, vbi ſeſe pro eorum inſtituto exercere, ac gratiam illam, quæ illis diuinitus conceſſa eſt, populis noſtris ac fidelibus ſubditis communicare valerēt, inprimis prouideremus. Quare nos pro religionis zelo ad conſeruandam & propagādam veram fidem Catholicam, ratione inſtitutionis puerorum, educationis doctorum virorum, ac præcipuè Cleri almæ Societatis Ieſu, moti ſequentem fundationem ac ordinationem fecimus, &c. Dat. Viennæ, anno 1563. 1. Octobris.

DE EXERCITIO RELIGIONIS LIBERO AVGVSTANÆ Confeſſionis: & interdicto aliarum ſectarum, anno 1564.

ADmiſſi ad Maximilianum II. Cæſarem Vratislauiæ vi. Calend. Ian. Miniſtri Euangelii in eccleſia Vratislauienſi, debitum Maieſtati Regiæ, piæ Gratulationis de tanta felicitate, qua nihil in humanis rebus maius & celſius eſſe poteſt, officium peregerunt: doctrinæque ſuæ ratione reddita, Auguſtum ſibi, Eccleſiis & Scholis Vratislauienſibus, totique adeò Reipublicæ patrocinium ſubmiſſa oratione flagitarunt, & vt Euangelicæ doctrinæ & Sacramentorum, ſicut ea diuinitus inſtituta ſunt, & omnium piorum Miniſtrorum protector eſſet, humiliter petierunt. Quibus à Doctore Zaſio Vicecancellario Regis iuſſu ac nomine in hæc verba reſponſum.

Sacra Romanorum, Hungariæ, Boiemiæque Regia Maieſtas has veſtras gratulationes & preces, quæ publicè fiunt pro Sua Regia Maieſtate, & Auguſtiſſima coniuge, & Illuſtriſſimis liberis, libenter ſuſcipit & acceptat; nec non narrationem de ſtatu Eccleſiæ, doctrina & moderatione veſtra, quam Regia Maieſtas anteà probè nouit, & ex veſtra oratione intellexit, approbat; hortaturque, vt deinceps eadem moderatione vtamini, qua hactenus in docendo vſi eſtis; ac pergatis officio veſtro fideliter præeſſe, ſicut Regia ſua Maieſtas ſperat, & non addubitat. Viciſſim Regia Maieſtas vos & veſtras Eccleſias vult ſibi habere commendatas, & in ſuam defenſionem ſuſcipit, & vult vos tueri. De cætero caueatis, ne hæreſes, & præſertim Schvvenckfeldiana, quam in his partibus Regia Maieſtas audit graſſari, idque Regia Maieſtas vehementer dolet, & aliæ deteſtandę ſectæ irrumpant.

Digitized by Google

ORATIO A LEGATIS ORDINVM REGNI BOHEMIÆ babita VVarſauiæ in conuentu Regni Poloniæ pro Erneſto Bohemiæ Principe in Regem Poloniæ aſſumendo, anno 1573.

IMMATVRVS obitus Sereniſſimi Regis Sigiſmundi Auguſti &c. Status Regni Bohemiæ in non paruum mœrorem coniecit. Solent enim magnorum Principum ex hac vita migrationes interdum periculoſas mutationes Regnis & publico rerum ſtatui præ-nunciare. Ipſe vero Sigiſmundus Auguſtus erat Princeps in ea animi magnitudine, iiſque virtutibus præditus, vt facile ſingulos de ſuis maioribus adæquaret, nonnullos etiam non ſine magna laude ſuperaret. Adde quod in eo vltima & vniuerſa ſpes Iagellonici ſanguinis (cum quo Reges & Principes noſtri antiquæ conſanguinitatis, coniunctionis & neceſſitudinis fœdera adeo arctè renouarunt, vt rarò quidpiam acciderit, quod inter eos publicam tranquillitatem & bonam vicinitatem turbaret) fuerat repoſita. Sed quia ſic Deo viſum eſt, vt celeberrimum hoc regnum Poloniæ patre & rege, noſtrum autem Bohemicum vicino optimo orbaret, pietas iubet, vt diuinæ voluntati noſtram ſubiiciamus. Et habent ſtatus regni Bohemiæ ſui luctus non contemnendam mitigationem ex celeberrimæ huius Synodi inſtituto, in qua pro laudabili regni conſuetudine Priuilegiis & libertatibus de nouo Rege eligendo ſunt habenda conſilia. Ad eam rem, vt quæ non modo huius inclyti regni incolumitatem, ſed & totius Chriſtianitatis ſalutem concernat, dicti ſtatus regni Bohemiæ à Deo Opt. Max. Reuerendiſſimis, Illuſtriſſimis & Magnificis Dominationibus veſtris benedictionem & fœlicitatem precantur, vt circa huiuſmodi electionem vniuerſum illud, per quod gloria Dei longè lateque propagari, ſtatus & dignitas patriæ ampliari, pax vero & tranquillitas publica ad multam ætatem conſeruari poſſit. Etſi autem non dubitant Reuerendiſſimas, Illuſtriſſimas & Magnificas dominationes veſtras, vtpote Heroas & viros pietate, prudentia, conſilio, virtute, doctrina & multiiuga rerum experientia præſtantes ad harum rerum tractationem longè inſtructiſſimas acceſſiſſe, vt nihil dici aſſerriue poſſit, de quo non antea graues deliberationes interceſſerint: nihilominus tamen iniunxerunt nobis pauca quædam de noſtræ gentis cum Polonica coniunctione ad hanc inclytam Synodum referre, vt in quanam ſint de potentibus comitiis expectatione conſtituti, & quid potiſſimum à Reuerendiſſimis, Illuſtriſſimis & Magnificis Dominationibus veſtris pro veteri diuturna mutuaque neceſſitudine contendant, liquido conſtare poſſit.

Hoc

Digitized by Google

Hoc dum breuibus perſequimur Reuerendiſſimarum, Illuſtriſſimarum ac Magnificarum Dominationum veſtrarum in audiendo benignitatem obnixè & reuerenter petimus, nuſquam, ſi vel omnes omnium hiſtoriæ euellantur, aliarum duarum gentium tantam circa originem, linguam, dignitates, leges, conſuetudines & mores, quanta eſt celeberrimæ huius Polonicæ cum Bohemica ſimilitudinem deprehendas. Has duo fratres ab initio condiderunt longè melioribus auſpiciis, quam Romanum Romulus cum Remo Imperium conditis præfuerunt, atque earundem potentiam ſtipatam legibus & armis *ad hæredes* demiſerunt. Poſt vbi & gubernationis procerum & ſucceſſorum fœminei ſexus eſſet pertæſum, mirabili Dei conſilio, oracula de eiuſdem gentis Principibus quaſi de nouo proſpexerunt: qui cum *Ducalem ſtirpem ad multam poſteritatem propagaſſent*, decus Regni perpetuò circa domeſticos remanſit, aut pro ea quæ ſtatuum huius regni circa electionem Regis eſt libertas, ex Bohemia tanquam cognata gente, & viciſſim hinc in Bohemiam Princeps ad ſceptri Maieſtatem eſt accerſitus. Et ne huiuſmodi viciſſitudo aliquem metum periculorum afferret, eadem vtrinq; lingua, iudicia & mores, honeſtiſſima æmulatione idque omni tempore viguerunt. Sed vt de multis pauca referamus.

Mortuo Premislao Rege, & abrogato eiuſdem ſucceſſori Poloniæ Regno, VVenceslao Bohemorum Regi Diadema regium eſt delatum. Atque cum is quoque fatis conceſſiſſet, ad Vladislaum, quem hiſtoriæ Locticum appellant, *& poſteros eius* viciſſim delatum. Erat autem VVenceslaus Poloniæ, Hungariæ & Bohemiæ Rex ſimul conſtitutus, vnde poſtea hæc tria regna arctiſſimis conſuetudinis & fœderum vinculis in hodiernum vſq; diem ſunt colligata, nec multum aut crebro factum eſt, vt regni Hungariæ poteſtas ab hoc Polonico vel noſtro Bohemico diuelleretur. Quin & Caſimiro ſecundo, in quo primum poſt 900. & amplius à Piaſti temporibus annos, *Ducalis & regia poſteritas* apud Polonicam gentem præciſa eſt, Ludouicus Vngariæ Rex erat ſuccenturiatus. Huic etſi Iagello Magnus Lithuanorum dux in regno ſucceſſerit, cuius *regia propago* vſque ad Sereniſſimum nuper Regem Sigiſmundum Auguſtum piè defunctum fuit extenſa: tamen de mutua & fraterna Polonorum cum Bohemis beneuolentia nihil fuit imminutum Regno & Regibus Bohemiæ cum illius poſteritate & liberis arctiſſimæ amicitiæ intercedentibus obligationibus. Vnde cum Rex Georgius, vita eſſet functus, ſtatus Regni Bohemiæ nihil attendentes, illius filios hæredes, non aliunde nouum Regem accerſendum & impetrandum eſſe, quam à ſuis gentilibus amicis & vicinis, Polonis nimirum, cenſuerunt. Quę res Dei beneficio ita fœliciter ceſſit, vt multis retrò labentibus annis Bohemia nunquam fuerit tranquillior atque Vladislao, Caſimiri filio, ad guber-

Digitized by Google

nacula ſubuecto. Non enim erat difficile Regem Bohemiæ imperare, qui prius domi, inter Polonos gentem cum Bohemis per omnia fere ſimilem, educatus erat. Eius *ex filia nepos* adhuc eſt in viuis inuictiſſimus Imperator Maximilianus Secundus, patruelis nuper defuncti Regis Sigiſmundi, hinc quoque *pronepotes* ſuæ Imperatoriæ Maieſtatis filii, domini noſtri clementes, quorum maximus natu Rodolphus ob egregiam indolem nuper vnanimi Statuum conſenſu in Regem Hungariæ electus, aſcitus & inauguratus eſt. Proximus ab eo Sereniſſimus Archidux eſt Erneſtus, Princeps ſupra ætatem pius, prudens, grauis, diſertus, & non niſi maximis rebus deſtinatus. Hunc ſi celeberrimi huius Poloniæ regni ſtatus ſuis liberis ſuffragiis Regem elegerint, non modo ſui regni decus & libertatem, ſed & totius Chriſtianitatis concordiam & pacem, quàm & longè plurimum promouebunt. Nec opus eſt de generis ſplendore quidpiam attingere, vt qui vniuerſo orbi ad omnem poſteritatem eſt inſcriptus, aut ſingulas Sereniſſimi Archiducis Erneſti virtutes commemorare. Siquidem *cor Regis in manu Dei eſt*, à quo pro ſuæ diuinæ Maieſtatis arbitrio flectitur. In vnum Imperatorem ſuæ Serenitatis parentem dignemini oculos conuertere, qui per Dei benignitatem ea fælicitate, clementia & ſimul ſapientia ſummis rerum gubernaculis aſſidet, vt tranquillitas ſuæ Maieſtatis Imperio conceſſa cum nullius hominis memoria poſſit adæquari, quæ prius armis ſopiri & conſtitui non poterant, hæc Imperatoris beneuolentia diſponuntur: gliſcentibus armis & diſſidiis qualibuſcunque, ea animi moderatione & prudentia itur obuiam, vt nihil ſit aſperum, quod non in viam redeat, pacem colat, & clementiſſimo iuſti Imperatoris iudicio ſeſe ſubmittat. Sed ne dicamus de rebus Imperii aut Germanicis: noſtra Bohemia neque genuino patri quam illius Imperio ſubeſſe mallet. Vt qui priuilegiorum, ſtatutorum, iurium, legum, libertatum & conſuetudinum regni ſummus eſt aſſertor, vindex, patronus & defenſor officiorum & dignitatum vt ſapientiſſimus ita iuſtiſſimus inter domeſticos diſtributor, nihil metu periculorum cauteloſe attentans, nihil odio gentis (à quo longiſſime abeſt) circa ſtatuum prærogatiuas innouans, omnia ſuo vigori immutabiliter relinquens. Et ſi aliquando per temporum difficultatem accidit, vt impenſis ſolito maioribus ad firmanda præſidia aduerſus Europæ & Chriſtianitatis hoſtes ſit neceſſe, communi ſtatuum conſilio ſine vi, ſineque variis aut friuolis perſuaſionibus libere, & nullis plane circumſcripto legibus conſenſu & voluntate decernitur, quantum pro facultate cuiuſque, pro patriæ tranquillitate, imo pro aris & focis (pro quibus vitam & ſanguinem deuotare Chriſtiani hominis officium eſt) aduerſus immaniſſimi & Chriſtiani ſanguinis ſitientiſſimi hoſtis Tyrannidem

dem

Digitized by Google

dem erogare poſſit & debeat, idque ſine vlla onerum præſcriptione & priuilegiorum Regni præiudicio: Præterea, quod vel inter miracula referri queat, in non paucis nec paruis de religione ſubditorum diſſenſionibus, ea vtitur erga ſingulos æquabilitate, qua omnes ad vnanimitatem, concordiā, pacem, & mutuam charitatem inuitantur; iuſtitia adminiſtratur ex æquo omnibus. Neque vſque quiſque eſt adeo vel pauper vel abiectus, cuius petitionem clementiſſimus Imperator non exaudiat, ſupplicem libellum non recipiat, & iuri, ſi quod habet, proſpicere non præcipiat: Hoc ingenium, hasque virtutes patris cum filius quotidie intueatur, quiſnam eſt, qui Principem bene natum, eaſdem non imitaturum, aut Deo minus charum futurum non exiſtimet? Vnde poſthæc ſubditos non modo tempore pacis ſapienter, ſed & feruentibus bellis fortiter tueri & regere poſſit. Neque verò ſi ſic neceſſitas requirat, humanis & aliunde accerſitis præſidiis deſertum iri ſollicite timendum eſt, cuius pater, patrui auunculus, fratres atque adeo vniuerſa domus Auſtriæ, omnes totius Chriſtianitatis Monarchas & Principes ſibi ſanguine, cognatione, affinitate, homagiis, necnon quam plurimis aliis ad intimam amicitiam paratis vinculis & fœderibus habeant deuinctiſſimos.

At non dubitamus de his rebus alios coram hac celeberrima Synodo ſapienter, copioſe & prolixe dixiſſe, Statuum in Regno Bohemiæ hoc eſt pręcipuum ſtudium & conatus Reuerendiſſimas, Illuſtriſſ. & Magnific. Dominationes Veſtras, quacunque poſſunt & fas eſt animi reuerentia & oblectatione eo inuitare ne patiamini inclyti huius Regni ab Vngarico & inprimis noſtro Bohemico (per aliunde acceſitum Regem, cuius forte non eadem ſit cum hac Polonica gente atque noſtrorum Principum cognatio) fieri ſeparationem: ſed vt qui nobis iam inde à primis vſque gentis incunabulis eſtis iunctiſſimi, in priſtina nobiſcum & cum vniuerſæ Chriſtianitatis coniunctione perſiſtatis maneatisque. Neque id armis aut inuſitato exemplo Reuerendiſſimis, Illuſtriſſ. ac Magnific. Dominationibus Veſtris efficiendum reſtat: ſiquidem tam nulla eſt in vtriſque Hungarico & Bohemico Regnis animorum & beneuolētiæ erga Poloniam facta alienatio, vt huius Regni incolas ſua ſponte amicè & fraternè ad priſtinæ neceſſitudinis rogent atque incitent ſocietatem. Et quod Status Bohemiæ à Reuerendiſſimis, Illuſtriſſ. & Magnif. Dominat. Veſtris fieri exoptant, idem ab ipſis antea in ſimili caſu factitatum. Et quia factitatum, habent quod Deo Optimo Maximo gratias agant, quippe qui de Sereniſsimi quondam Regis Caſimiri ſex filiis Vladislaum petierunt & impetrarunt Regem. Quod ſi Status huius inclyti Regni noſtrorum maiorum exemplum imitati, vnum de ſuæ Imperatoriæ Maieſt. ſex filiis Regem elegerint, futurum eſt vt Regis & omniū

 Veſtrûm

veſtrûm poſteritas ſua de dignitate, ſplendore & potentia perpetuo fulciat. Certe veteres amicos retinere quam nouos acquirere tutius eſt. De illis ſecurè fidere, de his anxiè timere, ne quid præter expectationem accidat licet, & admodum periculoſe ſtatuit, ſi quis ex diuturnis & infeſtiſſimis quōdam hoſtibus amicos ad ſtabilitatem fieri poſſe exiſtimet, neque foris manſueſcit bene, qui domi in ſuos ferociter graſſatur. Conciliatio amicorum ab originis, linguæ, morum, conſuetudinum, legum & pietatis ſimilitudine inducta humanitatem alit & beneuolentiam conſeruat. Atque ſic demum regna & politiæ ſtabiliuntur, dum natura ſingulos rapit, vt idem ſentiant, velint, exoptent. His etiam neruis negotiationes & mercimonia, per quæ indigenarum victui libere conſulitur, exercentur. Contra verò mutata regni forma, & ipſæ labefactantur paulatim, vt denique concidant. Sed quid cōſectamur ſingula, dum communem patriam allegamus, omnia quibus illi ad tuendam dignitatem & vtilitatem opus eſt, complectimur, dum noſtros adeoque noſmetipſos in fraterna cum Reuerendiſſimis, Illuſtriſſimis ac Magnificis Dominationibus veſtris ſingulis & omnibus nobis non polliceamur, dum pacem publicam exoptamus. Vix quidquam eſt, quod æquè requiramus, atque vt mutua inter nos coniunctio tranquillitati ornamentum addat, aduerſus hoſtes præſidium paret. Quæ omnia eiuſmodi ſunt, vt nihil ſit quod diligentius inquirere, aut iuſtius deſiderare poſſimus. Et cum Dei benignitate res tanti momenti in Reuerendiſſimarum, Illuſtriſſimarum & Magnific. Dominationum Veſtrarum tanquam Statuum huius Regni, necnon dominiorum illi coniunctorum, manu ſit conſtituta, vt ea modo velim, ex integro velint complecti, Deum Optimum Max. trinum & vnum toto pectore oramus, vt Reuerendiſſimarum, Illuſtriſſ. & Magnificarum Dominationum Veſtrarum, conſilia & mentes vera concordia vniat, ſapientia inſtruat, & fœlicitate gubernet, quo Regem eligant, electum pronuncient, pronunciatum videant, inaugurent & habeant, per quem gloria Dei illuſtretur, dignitas Regni & Statuum eius augeatur, & pax publica ſubinde in priſtinam, &, qua nunc fruitur libertatem afferatur, Priuilegia, Iura, leges & conſuetudines, & quodcunque eſt huius Regni peculiare, & præcipuum in ſuo vigore permaneant. Coniunctio cum Regnis Hungariæ & Bohemiæ ſolidetur, commercia & negotiationes cum fructu exerceantur, & inclytum hoc Poloniæ Regnum aduerſus omnis generis hoſtes & Tyrannos, amorem Dei & fauorem vicinorum perpetuum habeant auxilium.

RESPON-

RESPONSVM OMNIVM STATVVM ET ORDINI[VM] Regni Poloniæ atque Magni Ducatus Lithuaniæ ad Legationem Sacræ & Inuictiſſ. Cæſar. Catholicæ Maieſtatis per Illuſtres ac Magnificos Dominos VVilhelmum à Roſenberg, Rectorem Domus Roſenbergicæ, Burggrabium, & VVratiſlaum Dominum à Pernſtain in Tovvatſchavv, Proſtnitz & Leythomyſchl &c. Militem Ordinis aurei Velleris, Cancellarium Regni Bohemiæ, ſupremos Sacræ Cæſar. Maieſt. Conſiliarios & Oratores ad eoſdem Ordines miſſos ſub VVarſouia in Comitiis generalibus Electionis noui Regis. Dat. 21. April. Anno Domini 1573.

QVOD Sacra ac Sereniſſima Cæſarea Maieſtas pro ſua innata & apud omnes gentes ſatis perſpecta clementia Regnum hoc in tam difficili & luctuoſo illius caſu ex morte optimi ac pietiſſimi Principis ſui ſuſcepta benignè ſolari, atque huc ad Senatum & Ordines Ampliſſ. eiuſdem Regni tam ſplendidam & honorificam legationem in perſonis Illuſtriſſimarum ac Magnific. Dominatio. Veſtrarum mittere dignata ſit, prolixè omnia quæ ad ſalutem & incolumitatem illius conſeruandam pertinent ex ſe deferens, magnas & immortaleis ſuæ Cæſar. Maieſtati hoc nomine Senatus & omnes Ordines Regni agunt gratias. Nec dubitant, quin hæc omnia proficiſcantur ex abundantia amoris, quo vt vniuerſam Rempublicam Chriſtianam, ita vel inprimis Regnum iſtud ſibi Prouinciisque ſuis, non ſolum vicinitatis ſed fœderum atque omnium officiorum communicatione deuinctū complectitur. Quæ verò ſumma totius iſtius Legationis eſt, in qua Illuſtriſſimæ & Magnificæ Dominat. Veſtræ Sereniſſimum Principem Dominum Erneſtum Archiducem Auſtriæ, Sacræ Cæſ. Maieſt. filium, nomine ipſius Maieſtatis in Regem noſtrum proponunt atq; commendant, accipimus id & annumeramus in cumulum aliorū officiorum atq; beneficiorum etiam, à Sacr. ipſius Cæſar. Maieſt. erga regnum hoc abunde antehac exhibitorum, quod illius in hoc luctuoſo caſu orbitatis noſtræ ac vniuerſæ Reipub. curam habere dignatur: Cupere nos viciſſim tantam Maieſt. ſuæ clementiam quibus officiis & obſequiis noſtris demereri. Verum quod Electionem ipſius Maieſt. Sereniſſimi filii in Regem noſtrū attinet, quoniam hæc in manu & poteſtate Dei omnipotētis eſt poſita, illius arbitrio atq; prouidentiæ vniuerſum hoc negotiū permittimus, ipſumq; ſedulo oramus, vt ille Rex nobis contingat, quem ipſemet Deus ſecundū cor ſuum ex vnanimi conſenſu noſtro deligendum nobis ſuggeſſerit, Nos de eo, ſicut in hanc horam nihil adhuc certi atque explorati habemus, nihil dum

etiam.

Digitized by Google

etiam Sacræ Cæſ. Maieſtati reſpondere poſſumus. Sed poſtea peracta electione per literas aut Oratores noſtros reſpondere non negligemus. Interim autem nos & obſequia noſtra gratiæ & fauori ſuæ Cæſar. Maieſt. quam diligentiſſimè commendamus.

Ex Commiſſione Illuſtriſſ. Senatus ac omnium Statuum & Ordinum Regni Poloniæ Magniq; Ducatus Lithuaniæ.

LITERARVM COPIA PRORECTORIS WITTEBERgenſis ad Dominum Brocardum Baronium, de anno 1604.

EX aliorum literis & exinde ſparſa fama intellexi, Brocarde Baroni, te hinc in Weſtphaliam & quidem eius vrbem Lemgouiam aufugiſſe & miratus ſum, te in ea vicinia, vnde ad nos quotidie plurimi conuoluant Studioſi, commorari. Putabam enim ſi non in Vtopiam, ſaltem in Perſiam aut Moſcouiam quo perpetua obliuione tui memoria repulta maneret aufugiſſe. Dum hæc miror & ſubinde reuoluo, te tamen diſceſſus tui cauſam prætendere, quod hic iuramentum religionis à te exactum præſtare nolueris, eiuſque rei teſtimoniũ à me tum Prorectore publicum te habere, gloriari. Vtrumque mendacium impudẽtiſſimum eſt. Nam iuramentum illud hic ſollenniter coram Com. Ill. noſtri Princ. Elect. inter quos erat D. Polycarpus vrbis præſente Secretario ſano, & omnibus huius Academiæ Profeſſoribus præſentibus in curia huius vrbis præſtitiſti. Cuius rei & teſtis eſt conſcientia tua, qua te, ſi verã cauſam hanc prætendiſſe, impudentiſſ. te mendacii conuincet. Sed quæſo exhibe teſtimonia ſub ſigillo publico, & propria mea manu conſignatam & ſubſ. vnumque exhibetis. Scis equidem tibi teſtimonium conſignatum tum publicum, tum etiam priuatum, verum eius controuerſiæ, quæ eſt inter te & Winshemium priuata, nempe quod tibi Winshemius eos equos, quos ipſi clam abduxiſſe inſimulabaris, vendiderit, idque publicè confeſſus fuerit. At verò Iuramentum Religionis non prę̃ſtiti, ſub mea manu nullum exhibebis teſtimonium ſub ſigillo publico, niſi forſan id crimen falſi commiſeris, vt ſigillum quod aut teſtimonio controuerſiæ Winshemianæ, aut tuæ receptionis & inſcriptionis in album Studioſorum appoſitum, falſo inſtrumento ſuppoſueris. Exhibe igitur teſtimonium, de quo gloriaris, & ſimul teſtimonium controuerſiæ VVinshemiæ, & tuæ receptionis & falſum illudq; impudentiſſimum mendacium patebit. Animaduerte nullum facinus tuum ſupprimi poſſe, quin innoteſcat. Vti Illuſtriſſ. Principem noſtrum decepiſti, ita eſt forſan

Digitized by Google

forſan Generoſiſſim. Comit. Lipp. circumuenire tentas. Sed caue & corrige.

VVittenbergæ 20. Ianuar. Anno 1604.

IVDICIVM DE BROCARDO BARONIO ITALO, QVI Conſultationem quandam Pontificis Romani de exſtirpandis in Bohemia, Morauia, Sileſia &c. Euangelicis, anno 1603. per Germaniam diuulgauit.

Henricus Pleſman Aulicus Concionator Comitis Lippienſis ſcripſit *AP.*

REMITTO tibi etiam publicationem machinationum ſceleratarum Pontificum aduerſus Euangelicos, miror quomodo ad tuas manus peruenerint, cum idem ſcriptum iiſdem verbis eodem ordine conceptum apud nos clam eſſet mirum, ni ab vno eodemque autore promanarit, is & quidam Brocardus Baronius Italus Bononienſis, conſanguineus, vt iactat, Magni iſtius Baronii Cardinalis Romæ, ex multis ſcriptis notiſſimus. Hic Brocardus Baronius hæſit aliquãdiu in Academia Wittebergenſi, præ ſe ferens ſtudium Euangelicæ veritatis. Et hæc eadem de machinationibus Pontificiorum communicaſſe dicitur Illuſtriſſ. Electori Saxoniæ, inde Witteberga aufugiens venit Lemgouiam, ſtudens ſeſe inſinuare Illuſtriſſ. noſtro Comiti, Comitibus item Schawenburgico-Benthemenſi, Stirumenſi &c. à quibus tamen minime fuit admiſſus. Hic idem Baronius amicis quibuſdam noſtris hoc idem ſcriptum impertiuit, tandem inſalutato hoſpite, à quo multa beneficia acceperat, clàm abiuit, auferens ſecum aureum annulum & alia κειμήλια pretioſa. Witteberga etiam diſcedens, non minus fœtorum reliquerat, vt ex libris Prorectoris Academiæ VVittebergæ, quarum copiam tranſmitto, perſpicere potes. Perſona eſt non adeo proceræ ſtaturæ, ſi forte vidiſti, fuſco colore, nigris capillis & nigra barba, homo in Latina lingua promtus & diſertus, in omni diſciplinarum genere bene verſatus. Si tibi conſtaret, quòd apud illuſtres & magni nominis perſonas, quarum conſuetudinem colloquia & familiaritatem captat, ſiue apud alios honeſtos viros degeret, meum conſilium eſſet, moneri homines, ne nimium creduli ab impoſtore ſibi imponi ſinant, quod ad conſilia illa perniciosa Pontificiorum, quibus interitum fidelibus Chriſti ſtruere conantur, & ab ipſo euulgantur, non dubium eſt, eiuſmodi intentum eſſe Pontificis cum complicibus

f ſuis.

Digitized by Google

ſuis. Sed an bono fine ab hoc ſtellione euulgentur, valde dubitant viri prudentes, &c.

ARCHIDVCVM AVSTRIÆ CONFOEDERATIO CONtra Fratrem & agnatum Rudolphum Imperatorem: anno 1606.

Nos Conſules & Senatus Bohemorum-Brodæ notum facimus tenore præſentium vniuerſis & ſingulis, & præcipuè quorum interſit eas legiſſe, infra ſcripta vidiſſe, audiſſe, & cum ſuo originali contuliſſe, & de verbo ad verbum conformia reperiſſe, quæ iam hic deſcribi curauimus:

CVM rerum præſentium deplorato ſtatu, perdita iam penè Hungaria, & inclytæ Domus Auſtriacæ Prouinciis Hungariæ vicinis & deuaſtatis, aliisque multis de cauſis (proh dolor) conſtet, Sacram Cæſaream Maieſtatem, Dominum & fratrem noſtrum obſeruandum, ex quadam animi indiſpoſitione & infirmitate, quæ ſua periculoſa interualla habet, in gubernatione Regnorum & Prouinciarum minus ſufficientem & idoneum eſſe, ita vt ii, à Deo ſibi commiſſis, eo quo par eſt modo, præeſſe nequeat. Hiſce aliisque rationibus adducti, Nos Matthias, Maximilianus, Ferdinandus & Maximilianus-Erneſtus, Archiduces Auſtriæ, Fratres & Patrueles, ingẽti dolore permoti, à nobis illud, quod à Deo & natura conceſſum eſt negligendum non eſſe merito conſiderantes, accelerandum nobis conuentum hic Viennæ exiſtimauimus. Vbi negotio hoc maturè & bene deliberato, nullum aliud remedium præſentius eſſe comperimus, quam vt vigore pactorum & tranſactionum inter nos initarum, tum etiam hactenus laudabili à maioribus noſtris conſeruata conſuetudine, & attenta Sacræ Maieſtatis indiſpoſitione, ſuperiusque commemorata infirmitate, caput nobis & columen Domus noſtræ, nempe Archiducem Matthiam, *ſecundum naturæ ordinem*, & fœliciſſimæ recordationis Aui noſtri Imperatoris Ferdinandi diſpoſitionem, nobis in hac cauſa ſeligamus, & ore & corde vnanimi conſtituamus. Sed vt tenore præſentium, omnes Nos, tam nomine noſtro, quam eorum qui minores ſunt, omnem in eundem poteſtatem & autoritatem, meliori quo poſſumus modo conferimus: ita quicquid in negotio hoc arduo agendum deliberandumque ſit, tam apud Summum Pontificem, Dominum noſtrum colendiſſimum, quam etiam apud Sereniſſimum Hiſpaniarum Regem,

gem, ac fratrem & patruelem noſtrum chariſſimum, Archiducem Albertū, aliosque Principes, nos omnes ſimul firmum & ratum habituri ſimus: Ita tamen, vt in quibuſcunque rebus negotium hoc concernentibus, conſilio & opera noſtra indiguerit, ad requiſitionem illius, ad ea omnia parati ſimus. Quod ſi etiam Sacrum Romanum Imperium, propter eaſdem cauſas allatas, de eligendo Romanorum Rege deliberaret; Nos omnes in vnicū hunc, *quem Natura* poſt Imperatorem *primum dedit*, videlicet Archiducem MATTHIAM, Fratrem & patruelem noſtrum chariſſimum, conatus noſtros impendemus, & alium nullum, quoad nos, promouebimus. Attamen cum ſine fideli & ſedula Conſiliariorum, miniſtrorum & ſubditorum noſtrorum opera, tantum tamque graue negotium expediri commodè non poſſit: Nos eorundem ſecuritati non minus hoc modo prouidendum eſſe putauimus; vt ad eorum maiorem aſſecurationem, quotieſcunque opus, aut ab eorum vno vel pluribus petitum fuerit, illos in protectionem noſtram, à quocunq; etiam noſtrûm literæ ſecuritatis datæ fuerint, nos omnes Archiduces ſimul clementiſſime recipiamus. Ea in ſupradictis rebus cunctis noſtra expreſſa eſt voluntas & ſententia. Quæ vt firma omnia & perpetuo rata ſint, tranſactionem hanc manibus noſtris ſubſcripſimus, ac ſecretioribus ſigillis comprobauimus. Actum Viennæ, XV. die April. Anno ſalutis humanæ M.DC.VI.

Matthias.
Maximilianus.
Ferdinandus.
Maximilianus-Erneſtus.

In cuius rei teſtimonium literas haſce Sigillo ciuitatis noſtræ munitas & obſignatas eſſe volumus, Bohembrodæ, 24. Maii, 1606.

Nos Conſules & Senatus Bohembrodæ, notum facimus tenore præſentium vniuerſis & ſingulis, & pręcipue quorum interſit eas legiſſe, infra ſcripta vidiſſe, audiſſe, & cum ſuo originali contuliſſe, & de verbo ad verbum conformia reperiſſe, quæ iam hic deſcribi curauimus:

CVM Sereniſſimus Archidux MATTHIAS, frater noſter chariſſimus, nobis miſerit quandam tranſactionem, per ipſum, nec non Sereniſſimos Archiduces, MAXIMILIANVM, FERDINANDVM, & MAXIMILIANVM-ERNESTVM, fratrem & patrueles noſtros chariſſimos factam, & ſingulorum manibus ſubſcriptam,

Digitized by Google

ſigillisq; ſuis ſecretioribus munitam, quia Sereniſſimus Archidux Matthias, vt poſt Sacræ Cæſar. Maieſtat. perſonam *maior natus*, à cæteris caput & columen inclytæ Domus noſtræ Auſtriacæ conſtituitur, & quicquid ad eiuſdē Domus incrementum & conſeruationem neceſſarium, aut quodammodo opportunum fuerit, deliberandi agendique poteſtas illi confertur. Quin etiam cum Sac. Rom. Imperium de eligendo Romanorum Rege deliberaret, omnes in vnum Archiducem Matthiam, Fratrem noſtrum cariſſimum, conatus ſint impenſuri ſuos, Conſiliarios quoque aliosq; miniſtros ac ſubditos, quorum opera vti neceſſarium fuerit, in ſuam protectionem ſuſcipere promittunt. Cum idem Sereniſſ. Archidux Matthias deſideret inſtanterq; requirat, vt eiuſmodi reſolutionē ratam habeamus: Hinc eſt quod fraterna beneuolentia, qua illum ſemper complexi ſumus eidem in omnibus gratificari deſiderantes, ſupradictam tranſactionem per nos etiam ratificādam & confirmandam libenter decreuimus, prout ratificamus & confirmamus per præſentes ſubſcriptione nominis, ſigillique noſtri impreſſione, corroboratas, Datæ Bruxellæ, die 11. Menſis Nouemb. Anno M.DC.VI.

Albertus.

In cuius rei teſtimonium literas haſce Sigillo ciuitatis noſtra munitas & obſignatas eſſe voluimus, Bohembroda, 24. Maii, 1606.

RVDOLPHI II. IMPER. AVG. EDICTVM DE PACE Religionis conceſſa Bohemis & coniunctarum Prouinciarum incolis, Sileſiis, Morauis, Luſatis &c. anno 1609.

RVDOLPHVS II. Dei gratia Imperator Auguſtus, Rex Hungariæ, Bohemiæ, &c. Notum facimus & teſtamur ad æternā rei memoriam. Poſtquam omnes tres Regni noſtri Bohemici Status, qui corpus & ſanguinem CHRISTI IESV, ſub vtraque ſpecie in Cœna participant, ſubditi noſtri dilecti, in Comitiis Anno 1608. in arce Pragenſi habitis, id humili obſeruantiæ ſtudio petierunt, vti Confeſſionem ſuam Auguſtanam ab aliquibus dictam, & Maximiliano Cæſari, noſtro feliciſſimæ memoriæ parenti exhibitam, ab eoque Ordinibus permiſſam, retinere, & Religionem ſuam liberè exercere ſibi permitteretur; Nos verò tum propter negotia alia, quorum cauſa Comitia iſta inſtituta fuerant, quæque procraſtinationem & dilationem nullam pati potuerant, petitionis iſtius approbationem & ratificationem ad hæc vſque Comitia differre, conſultum iudicauerimus: Ordines iſti

&

& ſtatus iam denuo congregati, petitionem iſtam ſuam repetentes, indeſinenter, adhibitis etiam Illuſtrium quarundam perſonarum interceſſionibus, ſatisfieri ſibi cupiuerunt, & vti, qua ratione tam ſub vna quam ſub vtraque ſpecie communicantibus noſtris ſubditis in Regno Bohemiæ conſuleretur, deliberationem cum Conſiliariis noſtris inſtitueremus, tandem effecerunt.

Cum igitur voluntas ſua ſit, vt inter omnes omnium trium Regni Bohemiæ ſtatus ſubditos, tam ſub vna quā ſub vtraq; ſpecie communicantes, his & futuris temporibus, pax & amicitia pro amplificando Regno iſto conſeruetur, vtraque pars religionem ſuam, vnde ſalutem æternam conſequi ſeſe poſſe ſperent, libere & abſque nullo impedimento exerceant, & receſſui Comitiorum de anno 1608. Mandatoque noſtro non ita pridem publicato (quo ordines iſtos ſub vtraque communicantes, & Confeſſioni iſti ſubſcribentes pro fidelibus noſtris ſubditis ad quos iura & communitates Regni Bohemici pertinent, agnouimus & etiamnum agnoſcimus) per omnia ſatisfiat, de communi Conſiliariorum aliorumque Officiariorum Regni iſtius conſilio, decernimus, vt & ſub vna & ſub vtraque ſpecie communicantes, concorditer & amice inuicem viuant, & pars altera alteram nec iniuria afficiat, nec calumniis proſcindat, propoſita ſecus facientibus, quæ in iure Municipali expreſſa eſt, pœna.

Deinde cum ſub vna ſpecie communicantes libero per omnia religionis ſuæ exercitio in Bohemiæ Regno fruantur, poteſtatem facimus & volumus, vt ſub vtraque etiam ſpecie communicantes, ſtatus nimirum Euangelici omnes, cum omnibus qui confeſſionem Bohemicam, Maximiliano quondam Cæſari, parenti noſtro, in Comitiis publicis Anno 1575. celebratis, & nobis iam denuo exhibitam, amplectuntur, religionis ſuæ exercitium vbique & in omnibus Regni iſtius locis habeant, & abſq; vlla alicuius turbatione, donec vniuerſalis in vniuerſo regno religionis vnio & diſſidiorum omnium compoſitio conſtituatur, retineant.

Præterea hanc etiam Euangelicis ſtatibus pręſtamus beneuolentiam, quod Pragenſe Conſiſtorium inferius iſtis permittimus, poteſtatemq; illuc iuxta Confeſſionem ſuam conſtituendi facimus, vt ſacerdotes ſuos tam in Bohemica quam in germanica lingua ordinare, & eccleſiis ſuis abſque vllo Pragenſis Archiepiſcopi impedimento, præficere iure optimo poſſint.

Quin & Academiam Pragenſem, quæ à multis annis ad ſtatus ſub vtraque pertinuit, illis reſtituimus, facta ipſis poteſtate eam iterum aperiendi, doctis & eruditis ſuæ Confeſſionis viris exornandi, honeſtis legibus condecorandi, & certos ex ſuo conſortio Defenſores tam conſiſtorio quam Academiæ præficiendi, quos nobis à ſtatibus deſignatos & electos nos, ſine

Digitized by Google

vlla vel cunctatione & mora, vel alia, quam à ſtatibus acceperint, inſtructione & informatione, in officio iſto confirmare, & pro legitimis Defenſoribus declarare volumus, ita tamen, vt ſi interueniente forſitan grauiorum quorundam negotiorum impedimento, id duarum ſeptimanarum ſpacio non poſſit, Defenſores ibi nihilominus maneant, & demandati ſibi officii munere æque acti confirmati in officio iſto fuiſſent, fruantur. Quin & vno atque altero ex eorum numero demortuo, alios in eorum locum ſtatibus ſufficere, & ſi præter ea, quæ iam tenent & poſſident templa, plura adhuc alia, Scholaſve aliquas pro inſtituenda iuuentute erigere & ædificare velint, facere idipſis tam in vrbibus, quam in oppidis & pagis, libere & abſque vllo impedimento liceat.

Quandoquidem porrò etiam in aliquibus Regni Bohemiæ ciuitatibus vtriuſque religionis homines, h. e. tam ſub vna, quam ſub vtraque ſpecie communicantes coniunctim habitent, mandamus & volumus, vt pro pace & tranquillitate conſeruanda, pars quælibet religionem ſuam liberè colendo & ſacerdotibus ſuis obtemperando, alteram partem nullo modo vellicet vel conturbet; multo minus vero ſepulturas in templis & Coemiteriis, cum campanarum pulſu & ſonitu peragere prohibeat, aut aliquem cuiuſcunque ſtatus & conditionis ſit, ſiue in ciuitatibus ſiue in oppidis & pagis habitet, à religione ſua auertere, & per vim in ſua caſtra ſuamque ſententiam pertrahere ſatagat.

Nos enim id ſpectamus vnicè, vt pax & tranquillitas conſeruetur, & amor mutuus inter omnes tres ſtatus vigeat, quo fine quidem pro nobis *& heredibus noſtris, ſubſequentibusq; Bohemiæ Regibus*, hæc omnia ſtatibus Euangelicis, ad quos communis etiam iſta pax, quam vocant, Religionis, tanquam ad principale Imperii membrum pertinet, fruſtra vel politicis vel eccleſiaſticis perſonis quibuſcunque repugnantibus, inuiolabiliter perpetuis temporibus ſeruatum iri, in fide & verbo Regio affirmamus & pollicemur, ita quidem, vt nullum mandatum contrarium vel à nobis vel ab vllo heredum & ſucceſſorum noſtrorum aduerſus ſtatus Euangelicos publicetur, vel publicatum ab aliquo, ratum & validum habeatur. Inſuper etiam omnia aduerſus ſtatus iſtos ſub vtraque ſpecie communicantes, publicata hactenus Edicta, inualida, annihilata & ſublata omnino hiſce literis pronunciamus; nec quicquam eorum, quæ, dum confirmationem huius articuli quærerēt, facta à ſtatibus Euangelicis ſunt, in malum ipſis cedere, & vitio verti à quoquam in æternum volumus.

Mandamus igitur omnibus cum imperio paſſim in Bohemia conſtitutis, vt trium iſtorum ſtatuum, omniumque Confeſſionem iſtam Bohemicam amplectentium patrocinium & defenſionem ſuſcipiant, & nec moleſtiam

ſtiam ipſis circa religionis ſuæ exercitium creent, nec ab aliis creari patiantur. Nos enim & *futuri Bohemiæ Reges* in omnes contra has Maieſtatis noſtræ literas, quas ad futuram memoriam actis Comitialibus publicis inſeri volumus, delinquentes, ſiue eccleſiaſtici illi ſint ſiue politici, tanquam in pacis publicæ perturbatores grauiſſime animaduertemus. Datum Pragæ, die 11. Iulii, anno 1609.

FERDINANDI ARCHIDVCIS AVSTRIÆ PACTVM cum Rege Hiſpaniarum, de ſucceſſione Hungariæ & Bohemiæ, anno 1617.

NOs Ferdinandus Dei gratia Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ, & VVirtembergæ, &c. Comes Tyrolis & Goriciæ, &c. Atteſtamur & notum volumus omnibus ac ſingulis has literas noſtras ſeu Diploma publicum lecturis, viſuris vel audituris. Cum Sac. Cæſarea, nec non Hungariæ ac Bohemiæ Regia Maieſtas, Matthias II. Dominus patruelis ac pater noſter clementiſſimus, ſuperioribus proximis annis, poſt ſuſcepta Regnorum ſuorum Hungariæ & Bohemiæ gubernacula, pro paterno ſuo & ſingulari in Rempub. Religionem, ac vniuerſam domum noſtram Auſtriacam, amore, cura, & ſollicitudine ſtatuiſſet, ad horum omnium ſalutem & incolumitatem pertinere magnopere, vt ſeſe adhuc in viuis exiſtente, *de futura eorum ſucceſſione* proſpiceretur. Ac re cum Sereniſſimo ac Potentiſſimo, Hiſpaniarum Rege, Philippo III. Fratre & Patruele noſtro amantiſſimo & obſeruantiſſimo, nec non Sereniſſimis Fratribus ſuis Maximiliano & Alberto, Archiducibus Auſtriæ, Patruelibus & Fratribus noſtris amantiſſimis, mature deliberata; vnanimi conſenſu, *quo ad prætenſionem dicti regis Catholici*, concluſum eſt. Primum quod Maieſtas ſua Catholica, ad interceſſionem Cæſareæ Maieſtatis publicum priuatis anteponens, renunciet iuri ſuo, quod tanquam *vnicus Annæ, Hungariæ & Bohemiæ Reginæ, per lineam rectam Maximiliani II. eiuſdem Reginæ Annæ Primogeniti, pronepos, in ſucceſſione dictorum Regnorum, & eis annexarum Prouinciarum habet*, in fauorem noſtri, *noſtrorumque maſculorum, per lineam rectam maſculinam, non interrupta maſculorum ſerie, deſcendentium*: reſeruata tamen compenſatione, de qua propter periculum moræ (quæ ad inſpectionem & examen Priuilegiorum & Compactatorum Auguſtæ domus noſtræ Auſtriacæ requiritur) alias agetur.

Dein-

Digitized by Google

Deinde, quod in fauorem noſtrum & *deſcendentium noſtrorum*, vt ſupra, confirmet Renunciationem, à Sereniſſima Regina Anna, eius Matre, dicti Maximiliani II. filia, XXIX. Aprilis, Anno M. D. LXXI factam: prout Illuſtriſſ. D. D. Inacus de Gueuarra, Comes de Ognate, ſuæ Regiæ Catholicæ Maieſtatis ad Cæſaream Maieſtatem Orator, eiuſdem Regiæ Maieſtatis nomine, & vigore plenipotentiæ ſibi hac in parte traditæ, re ipſa ceſſit, renunciauit, & præfatam Renunciationem maternam confirmauit. In quo ceſſionis & confirmationis actu, Nos ſingulare beneficium, ac propenſam erga nos voluntatem, & beneuolum affectum ſuæ Catholicæ Maieſtatis, agnoſcimus; & acceptamus, cum debita animi gratitudine atque exiſtimatione, hanc ceſſionem & renunciationis confirmationem. Atq; ex parte noſtra *noſtrorumq; deſcendentium*, conſentimus, ſtatuimus, gratum & ratum habemus, *vt linea maſculina* ſuæ Catholicæ Maieſtatis, in hac ſucceſſione dictorum Regnorum, & annexarum Prouinciarum, *fœmininam paternæ noſtræ ſtirpis, nec non filios ex filiabus eiuſdem ſtirpis deſcendentes, praecedat, ſine gradus aut temporis limitatione vel præſcriptione*: ita quidem vt caſu quo quandoque (quod Deus auertat) *omnes noſtros, per lineam rectam maſculinam non interrupta maſculorum ſerie deſcendentes, maſculos decedere contingeret; fœminæ quæcunq; fuerint, & earum filij ac dependentes, per deſcendentes ex linea recta Regis Catholici Philippi III.* (modo feliciter regnantis) *in infinitum à dictorum Regnorum ſucceſſione excludantur.* Quoad compenſationem, quæ in aliqua Prouinciarum Auſtriacarum fieri poſtulatur, promittimus: Quod ſuper ea, quantocyus fieri poterit, tractatio inſtituetur, habita etiam ratione tot beneficiorum & auxiliorum, quibus Auguſtam domum noſtram in his partibus Catholica ſua Maieſtas ſemper tutata eſt: ita vt conſideratis his omnibus, hac in parte, ipſius Catholicæ Maieſtati quantum fieri poterit, ſatisfiat. Atque iam dictam ceſſionem & renunciationis confirmationem, prædictis conditionibus & oneribus, confirmamus, acceptamus: & agnoſcimus noſtram noſtrorumque filiorum & deſcendentium, in hoc tractatu apertam vtilitatem: Ex certa ſcientia, & deliberata voluntate, omni dolo & fraude remota, aliaſq; omni meliore modo, via & forma, quibus de iure, *Conſtitutionibus Imperij vel Regni*, aut prouinciæ, eiuſque Conſuetudinibus ac ſtatutis id fieri poteſt, ad maiorem huius tractatus ſecuritatem promittimus, noſtro *noſtrorumq; vtriuſq; ſexus deſcendentium* nomine, quod omnia & ſingula in hoc inſtrumento contenta, ſancte & immutabiliter ſeruabuntur & adimplebuntur. Promittimus item, neque Nos, neque poſteros Noſtros, per teſtamentum, aut aliam vllam vltimam voluntatem, aut diſpoſitionem inter viuos, quicquam in contrarium huius tranſactionis ordinaturos vel facturos: Et ſi ſecus à quopiam noſtrorum factum fuerit, id irritum & nullius momenti valoriſque fore. Re-

nun-

Digitized by Google

nunciando exceptionibus quibuſcunque, doli mali, enormiſſimæ læſionis, reſtitutionis in integrum, ſucceſſionis fœminarum ad dicta regna & prouincias, item iuribus, & priuilegiis, legibus, conſuetudinibus, ſtatutis, decretis, pactis, familiæ tranſactionibus & obſeruationibus quibuſuis prædictorum regnorum & prouinciarum ad ea pertinentium, ſi quæ in fauorem noſtrum contra conditiones in hoc inſtrumento contentas eſſent, quæ omnia pro hic inſertis eſſe volumus: vt etiam contra iuratum hoc inſtrumentum & pactum, nulla pontificum Romanorum aut Imperatorum diſpenſatio vel relaxatio, peti aut impetrari poſſit: aut ſi quæ à nobis vel ſucceſſoribus noſtris impetraretur, vel ab ipſis Pontificibus aut Imperatoribus motu proprio aut ſponte concederetur, nullius roboris & valoris eſſe volumus. Promittimus etiam nos ſacram Cæſaream Maieſtatem rogaturos vt tam conceſſionem & renunciationis ratificationem ex parte Regis Catholici factam, quā Inſtrumentum, cum expreſſa *huius præcedentiæ ad ſucceſſionem dictorum regnorum & prouinciarum annexarum* conditione, authoritate imperiali & regia, ex plenitudine poteſtatis & qua fieri poterit meliori forma, confirmet. Obligamus Nos præterea, quod intra terminum ſex Menſium, poſtquam tam in hoc Bohemiæ, quam Hungariæ Regno, coronati fuerimus, vtrobique hoc inſtrumentum ſolenniter de nouo confirmaturi ſimus. Et ſi qua ex cauſſa, præmeditata vel non præmeditata, hic vel ibi id omitteremus: habeatur nihilominus quaſi factum eſſet, & hoc inſtrumentum ſuum vigorem & integrum effectum habeat. Præterea, ſi Regi Catholico, aut eius filiis, viſum fuerit, aliquid pro maiori ſua ſuorumque deſcendentium ſecuritate & cautela, circa hoc inſtrumentum in clauſulis innouandum, addendum, aut aliquid vlterius pro maiori totius Inſtrumenti autoriſatione faciendum eſſe; non mutatis tamen conditionibus, aut rei ipſius ſubſtantia, ad id in ea omnino forma, prout ex parte Catholicæ ſuæ Maieſtatis, eiuſque filiorum petitum fuerit, Nos, Noſtroſque filios (dummodo iſta petitio intra vnius anni ſpatium, à dato huius inſtrumenti commutandum, fiat) abſolute obligatos fore fatemur & pollicemur. Demum promittimus omnia & ſingula ſupradicta, Noſtro Noſtrorumque nomine ſub obligatione omnium bonorum noſtrorum præſentium & futurorum, qualiacunque ea ſint, cum renunciatione legum & conſtitutionum quarumcunque, huic obligationi contrariarum in verbo ac vera fide Principis & Archiducis, & in vinculo iuramenti ad ſancta Dei Euangelia manibus Noſtris corporaliter tacta præſtiti. Et in horum omnium firmius robur ac certum teſtimonium, hoc inſtrumentum, non tantum manu noſtra propria ſubſcripſimus & ſigillo noſtro Archiducali communiri, ſed etiam in præſentia Iacobi Chiſel Baronis in Kaltebrunn, Conſiliarii, Camerarii, & Magiſtri ſtabuli noſtri, item Vrbani Baro-

t nis

nis de Bettingen, Conſiliarii noſtri Bellici & Camerarii, teſtium ad hunc actum ſolenniter vocatorum; per Leonhardum Gezium, I. V. D. Conſiliarium noſtrum Secretum & Procancellarium Aulicum, ſubſcribi fecimus: Acta & facta ſunt iſta in arce Regia Pragenſi, in Camera vel cubiculo noſtro Ordinario, Die 6. Menſis Iunii, Anno 1617. Indictione 25. Imperante Inuictiſſimo & Potentiſſimo Rom. Imp. Matthia.

Ferdinandus.

Iohannes Iacobus Chisl, Liber Baro in Kaltenbrunn.

Vrbanus de Bettingen, Liber Baro in Falckenſtein & Perſin.

Leonhardus Gezius, Procancellarius.

Et ego Comes de Ognate, Potentiſſimi Hiſpaniarum Regis Catholici, Domini mei, Legatus: in præſentia Sereniſſimi Domini Archiducis Ferdinandi teſtiumque & Cancellarii ſupra nominatorum, acceptum & ratum habeo, Regio Catholicæ ſuæ Maieſtatis nomine, vigore ſpecialis mandati ad me directi, dati Madrili XXI. Aprilis, præſentis huius Anni M. DC. XVII. & Cancellario prænominato, eidemque ſuæ Serenitati ad recognoſcendum originaliter exhibiti: Scriptum, Inſtrumentum & Obligationem hanc, ſuæ Serenitati promiſſam, in omnibus iis, quæ & quatenus in fauorem ac beneficium Regis Catholici Principiſque Caſtellæ & Sereniſſimorum Infantium, Dominorum meorum deſcendentiumq; ipſorum, in infinitum facit, & facere poteſt, modo & forma, quæ Catholicæ ſuæ Maieſtati ſuiſque Sereniſſimis hæredibus, ac ipſorum deſcendentibus vtilior ac melior, atque de iure validior eſſe poteſt ac debet. In eius rei fidem, hanc acceptationem, in præſentia ſuæ Serenitatis, teſtiumque & Cancellarii prænominatorum, manu propria ſubſcripſi, Die Menſe, & Anno ſupra dictis.

El Conde de Ognate,
Iohannes Iacobus Chisl, L. B. in Kaltenbrunn.
Vrbanus de Potingen L. B. in Falckenſtein & Perſin.
Leonhardus Gezius, qui ſupra.

Ad mandatum Domini Comitis Legati proprium.
Guilielmus Portugal, Secretarius.

Collationatum & concordat cum originali. Actum in Cancell. Sac. Caſ. Ma. Bohemica Pragæ 7. Octob. Anno 1617.

Wolff Adam Cziſſ de Pirnoua, Regiſtrator.

RE-

Digitized by Google

REVERSALES LITERÆ CVM RENVNCIATIONE prætenſæ ſucceſſionis hæreditariæ in Regnis Hungariæ & Bohemiæ, conſcripta & data per Oratorem Regis Hiſpaniæ.

Ego Don Inacus Velez de Gueuarra, Comes de Ognate, Sac. Reg. Catholicæ Maieſtatis in Germania Legatus, notum facio per præſentem ſcripturam & Inſtrumentum.

CVM ſacra Cæſarea, nec non Hungariæ & Bohemiæ Regia Maieſtas, Matthias II. pro paterno ſuo ac ſingulari in Religionem Catholicam, Auguſtámq; Domum Auſtriacam, amore, cura & ſollicitudine, ad horum omnium ſalutem & incolumitatem pertinere ſtatuiſſet, vt ſe adhuc ſuperſtite, de futura ſucceſſione Regnorum ſuorum Hungariæ ac Bohemiæ & prouinciarum ad ea pertinentium proſpiceretur; atque in hunc finem varia officia apud Regem, Dominum meum interpoſuiſſet, quo Catholica ſua Maieſt. induceretur ad ratificandum Renunciationem per Sereniſſimam Reginam Annam ſuæ Maieſtatis matrem, Dominam meam xxix. die Aprilis, M. D. LXXI. in fauorem deſcendentium maſculorum Imperatoris Ferdinandi, glorioſæ memoriæ, factam; nec non ad cedendum & renunciandum iuri, quod in dicta Regna ac Prouincias illis annexas ipſi tanquam vnico Annæ, Hungariæ & Bohemiæ Reginæ, per filii ipſius primogeniti, Domini Maximiliani II. Imperatoris, lineam rectam deſcendenti Pronepoti competit, aut quoquo modo competere poteſt, in fauorem & beneficium Sereniſſimi Archiducis Ferdinandi, Conſobrini & ſororii ſui amantiſſimi. Hinc eadem Catholica Maieſt. prædeceſſorum ſuorum Regia veſtigia & exempla Munificentiæ imitando, & quanto ſit in ſanctæ Religionis, boni Publici, domuſque ſuæ conſeruandæ & amplificandæ amore & deſiderio; vti ſæpius ante hac, auxilia ſua præſtando, aliiſque modis, ita & nunc egregie commonſtrando, publicum bonum priuatis ſuis commodis anteponens, mihi prænominato Oratori ſeu Legato ſuo, per Mandata procuratoria & Inſtrumenta in debita forma Madrili ad viceſimum primum diem April. Anno M. D. XVII. nunc currente confecta, atq; in autographis ſuis, prǽter copiarũ authenticarũ cõmunicationẽ, hic exhibita, ſpecialẽ poteſtatẽ & autoritatem dedit, ad regio ſuo nomine dictam ceſſionẽ cũ confirmatione ſupraſcriptę renũciationis, ad ſatisfactionẽ Ser. Archiduci faciẽ-

 dam.

dam. Quocirca ego ſupranominatus Orator & Mandatarius, vigore dicti Mandati Procuratorii, in originali exhibiti & per copiam traditi, ac plenipotentiæ mihi conceſſæ, nomine Regis, Domini mei, nec non Sereniſſimi Principis, aliorumque infantium, filiorum eius, ratifico, approbo & confirmo dictam renunciationem, à ſupranominata Regina Anna, eiuſdem Regis, Domini mei, Matre factam. Cedo item & renuncio eodem nomine, omni iuri, quod eidem Regi, Domino meo, aut Sereniſſimo Principi & infantibus filiis ipſius, in dicta regna & prouincias illis annexas competit, ſeu quauis ratione competere poteſt in fauorem ac beneficium Sereniſſimi Archiducis Ferdinandi, eiuſque per lineam rectam maſculinam non interrupta ſerie legitime deſcendentium maſculorum, ſine gradus & temporis limitatione vel præſcriptione; ſub hiſce conditionibus & pactis: vt ſcilicet compenſatio, quæ in aliqua Prouinciarum Auſtriacarum fieri poſtuletur aut poſtulari poſſet, ad aliam tranſactionem differatur. Quæ quidem tractatio quantocyus fieri poterit inſtituenda erit; habita in ea etiam ratione tot beneficiorum & auxiliorum, quibus Auguſtam Domum ſuam in his partibus Catholica ſua Maieſtas ſemper tutata eſt: ita vt conſideratis hiſce omnibus, ipſi hac in parte, quantum fieri poterit, ſatisfiat. Cum expreſſa etiam obligatione & pacto, vt, quandocunque linea recta maſculina eiuſdem Sereniſſimi Archiducis Ferdinandi defecerit, dicta hæc regna vnà cum annexis prouinciis ad Poſteros Maieſtatis Catholicæ, per lineam rectam maſculinam legitime deuoluantur: Ita vt filiæ, ex ſua Serenitate eiuſque poſteris natæ aut naſcituræ, earumque filii & deſcendentes Maſculi, in infinitum per Maſculos à Rege Domino meo in linea recta Maſculina legitimè deſcendentes, nunc & perpetuis ab hinc temporibus, à dictorum Regnorum ac Prouinciarum eò pertinentium ſucceſſione excludantur. Quibus ita per Sereniſſimum Archiducem promiſſis, in ſe ſua Serenitas recipit, opportunis officiis apud Cæſaream Maieſtatem inſtare & curare, vt hæc vtriuſque ſuper hæc confecta Inſtrumenta ac literæ per eandem auctoritate Imperiali ac Regia, in ampliſſima forma de plenitudine poteſtatis confirmentur. Quæ omnia ego Comes de Ognate, Legatus & Mandatarius, nomine quo ſupra acceptans & rata habens, ex certa ſcientia, deliberata voluntate, aliiſque omni meliori modo, via & forma, quibus de iure, Conſtitutionibus Imperii vel Regnorum ſuæ Maieſtatis Cæſareæ, vel quarumcunque Prouinciarum conſuetudinibus ac ſtatutis id fieri poteſt, ad maiorem huius tractatus ſecuritatem promitto, dicti Regis, Domini mei & Principis, ac Infantium hæredumque ipſorum ac poſterorum vtriuſque ſexus nomine, quod omnia & ſingula in hoc Inſtrumento contenta, ſanctè & inuiolabiliter ſeruabuntur & adimplebuntur. Neque à Rege aut Principe,

In-

Digitized by Google

Infantibusque ipſius filiis,ſiue per Teſtamentum,ſiue per aliam vllam volũtatem vltimam,ac diſpoſitionem inter viuos, quicquam in contrarium ordinandum eſſe; & ſi ſecus factum fuerit id irritum & nullius valoris fore: Renunciando,nomine quo ſupra,exceptionibus quibuſcunque,doli mali, enormiſſimæ læſionis,reſtitutionis in integrum,ſucceſſionis fœminarum ad dicta regna & prouincias,item iuribus & priuilegiis, legibus, conſuetudinibus,ſtatutis,decretis,pactis, familiæ, tranſactionibus & obſeruationibus quibuſcunque prædictorum Regnorum & Prouinciarum ad ea pertinentium,ſi quæ in contrarium eſſent,quæ omnia quaſi hic verbatenus inſerta eſſent,habebuntur. Iisque ego,nomine quo ſupra ad effectum harum literarum abſolutè renuncio, & adeo derogatum eſſe volo,vt etiam contra iuratum hoc Inſtrumentum & Pactum, nulla Pontificum Romanorum aut Imperatorum diſpenſatio vel relaxatio peti aut impetrari poſſit; aut ſi quæ impetraretur,vel ab ipſis Pontificibus & Imperatoribus motu proprio aut ſponte concederetur,nullius omnino roboris aut valoris eſſe volo. Præterea ſi ſuæ Serenitati viſum fuerit, aliquid pro maiori ſua ſuorumq; deſcendẽtium ſecuritate & cautela,circa hoc Inſtrumentum in clauſulis innouandũ, addendum,aut quid vlterius pro maiori totius Inſtrumenti Authoriſatione faciendum eſſe: non mutatis tamen conditionibus,aut rei ipſius ſubſtantia; ad id in ea omnino forma,prout ex parte ſuæ Serenitatis,eiuſque filiorum, petitum fuerit eundem Regem Dominum meum Principemque & infantes eius filios (dummodo intra vnius anni ſpacium à dato huius Inſtrumenti computandum iſta petitio fiat) abſolute obligatos fore promitto: Obligans ad executionem & impletionem horum omnium,vniuerſa Regis Domini mei bona,qualiacunque ea ſint, cum renunciatione legum,& conſtitutionum,aliorumque beneficiorum quorumcunque;huic obligatione cõtrariantium,in verbo ac vera fide Regis,Domini mei,& in vinculo iuramẽti per me,Catholicæ ſuæ Maieſtatis nomine ad Dei ſancta Euangelia manibus meis corporaliter tacta præſtiti.

In horum omnium firmius robur ac certum teſtimonium, hoc inſtrumentum,ſigillo meo communitum manu propria ſubſcripſi coram ſæpe dicta ſua Serenitate; præſentibus ibidem, Domino Iacobo Chiſel,Barone in Kaltebrunn, eiuſdem Sereniſſimi Archiducis Conſiliario, Camerario, & Magiſtro Stabuli; item Domino Vrbano, Barone de Potingen & Perſin, eiuſdem ſuæ Serenitatis Conſiliario Bellico & Camerario, tanquam teſtibus ad hunc actum vocatis: Adſiſtente quoque,ex Mandato ſuæ Serenitatis,eiuſdem Conſiliario ſecreto & Procancellario Aulico, Domino Leonhardo Gezio I.V.D. Qui omnes à me rogati hic quoque manu propria ſubſcripſerunt. Acta ſunt hæc in arce Regia Pragenſi,in Camera vel Cubicu-

Digitized by Google

lo Sereniſſimi Domini Archiducis ordinario, die ſexta Menſis Iunii, Anno M.DC.XVII. Indictione XV. Imperante Inuictiſſimo & Potentiſſimo Imperatore Semper-Auguſto Matthia II.

Ill. Conde de Onate, &c.

Iohan. Iacobus Chiſel, Liber Baro in Kaltenbrunn.

Vrbanus de Potingen & Perſin, Liber Baro in Falckenſtein.

Ad Mandatum Domini Comitis Legati proprium

Guilielmus Portugal, Secretarius.

Collationatum & concordat cum originali. Actum Pragæ in Cancell. Sac. Cæſ. Maieſtat. Bohemica, 7. Octob. Anno 1618.

Wolff Adam Czeiß *de Pirnoua, Regiſtrator.*

RATIFICATIO CÆSARIS MATTHIÆ, FACTÆ *Tranſactionis cum Rege Hiſpaniæ.*

MATTHIAS.

Recognoſcimus ac notum facimus vigore præſentium vniuerſis ac ſingulis, ad quos hæc res ſpectabit: Quod Sereniſſ. Hiſpaniarum Rex Catholicus, Philippus III. Nepos, Affinis, & Frater noſter chariſſimus, ab aliquo tempore cœperit rationes quaſdam & prætenſiones proponere, quarum vigore Serenitas ſua *ad ſucceſſionem Regnorum Hungariæ & Bohemiæ*, poſt extinctam, ſi Deo ita viſum foret, Diui Maximiliani II. Imperatoris, ac Hungariæ & Boemiæ Regis, Domini Genitoris noſtri obſeruandi, Auguſtæ memoriæ, *maſculinam lineam*, ſecluſa Diui quoq; Ferdinandi Imperatoris & Regis, Domini & Aui noſtri colendiſſimi, *maſculina proſapia*, præferri debeat. Quæ res deſiderium noſtrum quod in conſeruanda inclyta domo noſtra & promouenda re Chriſtiana, *in ſtatuendo legitimo ſucceſſionis ordine*, modo & tempore ſemper habuimus, multisque modis hactenus demonſtrauimus, nonnulla ſollicitudine affecit ac perplicuit: ita vt nollemus aduerſus Serenitatis ſuæ voluntatem, quippiam hactenus in effectum deduci: Illa tandem, nō minori zelo publici boni accenſa, per Oratorem ſuum, Illuſtriſſimum Dominum Inaco de Gueuara, Comitem de Ognate, adiunctis deſuper conditionibus, litteris, & interueniente aſſidua & fideli opera Reuerendiſſimi

S.R.E.

S.R.E.Presbyteri Cardinalis Cleſelii,amici noſtri,arcani conſilii Directoris,cui totū hoc negotiū commiſeramus,ſeſe declarauit. Quod ſua Serenitas rationibus certis permota,Renunciationē, quam Sereniſſima eius Mater,Regina Anna,Soror noſtra dilectiſſima piæ recordationis,in ius & fauorem proſapiæ maſculinæ D. Ferdinandi Imperatoris ſupradicti XXIX. die Menſis Aprilis, Anno M.D.LXXI. confecerat, ac Sacramento regio firmauerat,abſolutè ratificatam fore & eſſe promiſit, vt inpræſentiarum dictus Orator atteſtatus eſt. Quapropter Nos,& Sereniſſ. frater noſter, Archidux Maximilianus,necnon Sereniſſimus patruelis & filius noſter Archidux Auſtriæ Ferdinandus,hac ipſa de cauſa ad nos accerſiti, ad demonſtrandum ſincerum noſtrum erga Serenitatē ipſius animi affectum,ac ſingulare gratificandi ſtudium,permittimus: vt articulus pro hac Regis beneuolentia prętenſæ aliqualis compenſationis in Prouinciis Auſtriacis, quæ ſine matura inſpectione & ponderatione Priuilegiorum & Compactatorum Auguſtæ Domus Auſtriacæ noſtræ, fieri & concedi nequit, in aliud tempus & vlteriorem tractationem differatur. Conſentit inſuper memoratus filius & patruelis noſter, Archidux Ferdinandus; Vt futuris temporibus, caſuque ita eueniente, dicta *Regis Catholici linea maſculina præferatur fœminea linea paternæ ſtirpis memorati Archiducis Ferdinandi.* Quam quidem præcedentiæ conditionem,nos authoritate noſtra Imperiali ac Regia confirmamus & roboramus. Vtque hæc omnia, communi atque maiori vtriuſque partis applauſu perficiantur,atque amoris & conſanguinitatis vinculum totius Auſtriacæ Domus magis magisque connectatur atque conſtringatur, Nos pro paterno noſtro affectu, vigilantiaque opportuna,apud Sereniſſ. Regem officia interponemus, vt filiam ſuam,Sereniſſimi Archiducis Ferdinandi filio, Archiduci Ioanni Carolo,in matrimonium collocare velit. Quæ omnia perpetuis dehinc temporibus fixa,rata & ſancta eſſe volumus,adhibita,quatenus opus eſt,Imperiali ac Regia noſtra auctoritate: Cuius vigore hęc omnia & ſingula approbamus,ratificamus & confirmamus. Harum teſtimonio litterarum manus noſtræ ſubſcriptione munitarum, & ſigillo noſtro Cæſareo roboratarum. Quæ datæ ſunt,&c.

MATTHIÆ IMPERATORIS CONFIRMATIO TRANSactionis Hiſpaniæ.

MATTHIAS,diuina fauente clementia electus Romanorum Imperator Semper-Auguſtus, ac Germaniæ, Hungariæ,Bohemiæ, Dalmatiæ,Croatiæ,Sclauoniæ &c. Rex, Archidux Auſtrię,Dux Burgundiæ,Brabantiæ, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ &c. Marchio

chio Morauiæ &c. Dux Lucemburgiæ,ac inferioris & ſuperioris Sileſiæ, Wirtembergæ & Teckæ &c. Princeps Sueuiæ, Comes Habsburgi,Tyrolis,Ferreti,Kiburgi & Goritiæ &c. Landgrauius Alſatiæ;Marchio S.R.Imperii,Borgouiæ ac ſuperioris & inferioris Luſatiæ: Dominus Marchiæ Sclauoniæ,Portus Naonis,& Salinarum &c. Agnoſcimus & notum facimus tenore præſentium,quibus expedit,& ad quos pertinet vniuerſis. Cum in hac rerum humanarum incertitudine,ea Nos cura maiorem in modum ſollicitos haberet,quo pacto regnorum noſtrorum ac ditionum ſalus ac proſperitas,& quam diuinæ Maieſtatis conceſſu ac munere Domus noſtra Auguſta conſequuta fuit,Maieſtas ac dignitas continuari ac perpetuari, certaque ſucceſſio ſtabiliri poſſit: Eaque de cauſa,primum cum Sereniſſimo Rege Hiſpaniarum Catholico,Domino Philippo III. Conſobrino ac Nepote noſtro chariſſimo; deinde cum Sereniſſimis Archiducibus Auſtriæ,Maximiliano & Alberto,Fratribus noſtris chariſſimis,egiſſemus: vt *quod in noſtra Hungariæ & Bohemiæ Regna,haberent vel habere poſſent ius, Sereniſſimo Archiduci Ferdinando, patrueli noſtro chariſſimo,reſignarent & cederent.* Tandem obtenta vtriuſque Fratris noſtri ceſſione,Renunciatio etiam conſequuta ac impetrata fuit. Ad quam quidem commodius ac plenius pertractandam, perficiendamque & abſoluendam,Serenitas Sua Illuſtri Domino Inaco de Gueuara, Comiti de Ognate,Oratori ſuo,plenum ac ſufficiens mandatum,ac poteſtatem,cuius copiâ authentica nobis exhibita,dedit & conceſſit. Inter quos & ſupranominatum Archiducem Ferdinandum,patruelẽ noſtrum chariſſimum,præſens ſuper ea re tractatus hîc in aula noſtra Cæſarea Pragæ habitus eſt, & in hunc,qui ſequitur,modum concorditer concluſus, confectiſque ſuper eo, quæ requirebantur,inſtrumentis finitus fuit.

Ego Don Inacus Velz de Gueuara,&c.
Nos Ferdinandus Dei gratia Archidux Auſtriæ,&c.

Poſtquam igitur ex parte ſupraſcripti Sereniſſimi Regis Catholici,per nominatum Serenitatis ſuæ Oratorem Comitem de Ognate,& Sereniſſimum Archiducem Ferdinandum,Patruelem noſtrum chariſſimum,rogati fuimus vt tractatum hunc & ſupra inſerta Inſtrumenta, approbare & confirmare dignaremur: Nos pro zelo ac ſtudio noſtro, quo Auguſtæ Domus noſtræ conſeruationem ac dignitatem procuratam ac ſtabilitam cupimus, authoritate noſtra Cæſarea ac Regia, ſupra inſertum ceſſionis ac renunciationis Tractatum & Inſtrumenta ſuper eo confecta,approbauimus rataque habuimus; quemadmodum vigore præſentium approbamus,rata habemus & confirmamus: Vt ſcilicet futuris perpetuò temporibus, iuxta ſupradictũ reſigna-

Digitized by Google

reſignationis ac renunciationis contractum, noſtramque hanc approbationem, ratificationem & confirmationem, quæcunq; ratione ſupra explicatæ conceſſionis oriri aut moueri queant dubia, reſoluantur ac decidantur, ac reſoluta & deciſa cenſeantur: Ita quidem vt nihil aut à ſucceſſoribus Noſtris, aut quocunque alio, in contrarium ſtatui aut decerni poſſit: Defectum omnem, qualiſcunque allegari vel nominari poſſit, ex plenitudine poteſtatis noſtræ ſupplentes, aut ſuppletum eſſe volentes. Harum teſtimonio literarum manu noſtra ſubſcriptarum, & ſigilli noſtri Cæſarei appenſione munitarum. Datum in arce noſtra Regia Pragæ, xv. Iunii, Anno Domini M.DC.XVII. Regnorum Noſtrorum, Romani v. Hungariæ IX. Bohemiæ verò VI.

MATTHIAS, &c.

Vice Reuerendiſſ. Dn. Ioannis Schwiccardi, Archicancellarii & Electoris Mogunt.

V.H.L. von Vlm.

Ad Mandatum Sac. Cæſ. Maieſt. proprium
Iohan. Barutius.

Collationatum, & concordat cum originali. Actum in Cancellaria Bohemica Pragæ, 7. Octobr. Anno M.DC.XVII.

Wolff Adam Czeiß de Pirnoua, Regiſtrator.

CAROLI AVSTRIÆ ARCHIDVCIS; PRIMO EPISCOPATUM Vratiſlauienſem tutelari Polonorum Regis patrocinio committentis; Deinde Ducum & Magiſtratuum Sileſiæ Feuda, irrumpentium cupiditati offerentis, ad Archiepiſcopum Gneſnenſem Literæ: anno 1619.

ILluſtriſſime & Reuerẽdiſſime Domine: Amice chariſſime. Prouocauit nos Reuerendiſſ. Dominationem veſtram hiſce temporibus compellare litteris, tum ea, quam Sedi Metropolitanæ antiquitus debemus, connexio, tum Reuer Domin. Veſtræ, quam ex Generoſiſſimo, Magnifico fideliter nobis dilecto, Sigiſmundo Opacky de Opaca, Regiæ Poloniæ & Sueciæ Maieſtat. & dilectionis Camerario, & ſupremo ſtabuli præfecto, necnon noſtro Camerario, vberrimè accepimus, pia & paterna prorſus erga afflictam Eccleſiam noſtram ſollicitudo. Experimur etenim, quanta induſtria hoſtes Religionis Catholicæ, ad Nos opprimendum ſeſe coniungant, nec nos ad propulſandam alia methodo potentius accingi arbitramur, niſi ea, quam ſuperna vnitas cunabulis Epiſcopatus

Digitized by Google

noſtri Vratislauienſis primitus indiderat, coniunctione viciſſim coaleſcentes; quam in rem ſedulo & antiquioribus incumbemus curis. Præterea cenſemus Reuer. Domin. Veſt. abunde perſpexiſſe, quo in diſcrimine Eccleſia noſtra Vratislauienſis, quin imo totus, qui ſupereſt, Catholicus ſtatus, calamitoſo hoc furiarum hæreticarum ſeculo voluteтur; & quemadmodum virus peſtilentiſſimum ſeditionis & perſecutionis, ad funeſtam Catholicorũ extirpationem, dietim grauius ſerpat & inualeſcat; non adeo, quod diuerſos ritus à noſtratibus ſectari ſtudeant; ſed magis vt illius rei prætextu, ad bona Eccleſiaſtica aditum ſibi parent, ea diripiant, rem ſuam per illa augeant, atque hanc Patriam, quæ olim pro Romana Eccleſia ſæpe arma contra Huſſitas induit, adfligent, confundant, grauiſſimaque ruina inuoluant. Incredibile enim eſt, quanta inſania Principes, præſertim huius Prouinciæ, in Bohemicæ Religionis tendiculas prolabantur: in perniciem Regis Sereniſſimi & euerſionem Catholicæ Religionis coniurent; Articulos verè ſacrilegos, quibus Magiſtratum tam Eccleſiaſticum, quam ſecularem, obruere geſtiunt, vnanimi ſuffragio conſtituant, quemadmodum Reu. Dom. Veſt. ex incluſo Concluſionum Bohemicarum exemplo fuſius intelliget. Et niſi Chriſtianorum Regum ac Principum potentia comprimatur, breui futurũ eſt, vt nulla ſit ſubditorum erga Principes & Antiſtites obedientia, nullus ordo, nulla ſuperioritas, nulla religio, niſi quam peſſimus quiſque libidine ſui animi ſuſceperit. Quæ clades finibus noſtris adeo vix coercebitur, quin etiam ad vicinum Poloniæ exuberet atque erumpat Regnum. Cui vt peſtifero, ita communi malo, extrema hac rerum viciſſitudine aliunde facilius & tutius occurri non poſſe videmus, quam ex tutelari patrocinio contermini Poloniæ Regni: Inde etenim orbata noſtra Eccleſia defenſionem iure quaſi ſuo petit, vnde olim fundationem accepit, nec fieri poſſe autumat, vt mater filiæ ſuæ obliuiſci, multo minus eidem deeſſe vnquam poſſit. Qua fiducia in Reu. Dom. Veſt. innixi, conſilium, quod ſeſe rebus ſic afflictis inſinuat, eidem exponere, trutinæque & cenſuræ eius porrigere duximus. Duces & Magiſtratus, qui non tam imitatores, quam authores turbarum Bohemicarum contra Regem ſuum ſeſe exhibent, per Feloniam commiſſam, vt vaſalli omnibus ſuis feudis de iure exciderunt: Executio duntaxat deſideratur, quæ non incongruo forſitan poſſit contingere modo. Concluſum eſt proxima Vratislauienſi diæta, confinia Sileſiæ, Regno Poloniæ contermina, omni ex parte foſſis & fortificationibus circundare. Eſt autem circa huiuſmodi quæſtiones finium talis confuſio, vt vndiquaq; in lite & incerto cõſiſtant, adeo vt nullo in loco, abſq; controuerſia & læſione finitimi fundi; idipſum effici valeat. Quo quidem ex opere, veluti nouo, & ſuſpecto, non modo inclytum Poloniæ Regnum iniuriam allegare, verum etiam illi, qui in li-

mine Regni habitant, de fundorum ſuorum diſpendio, iuſtam querelam & grauamen depromere poſſent, ſub hac anſa; Si Sereniſſimus Rex Ferdinandus, cum offenſis illis Regni Poloniæ incolis, vel certe aliis, qui ad hoc negotium aptiores eſſe videantur, irruptiones in poſſeſſiones Principum conterminas pro executione, ea committeret lege, vt viribus & ſumtibus ſuis, feuda, iuris & facti diſpoſitione caduca occuparent, & tam diu eadem (ſubiectione tamen Regi Ferdinando ſalua) vſurparent, quoadusque refuſionẽ cum lucro inde excipere & reportare poſſent. Super quo quidẽ antequam cum Sereniſſimo fratre noſtro Ferdinando, ea de re quicquam communicemus nobis prius Reu. Dom. Veſt. implorandum duximus & prudens conſilium, & præſens auxilium. Præterea Reuer. Dom. Veſt. enixe rogamus, vt ea qua plurimum pollet, & poteſt, authoritate, imo celebri ſuo in protegendo diuino cultu feruore, & in Eccleſiam noſtram, iam iam præcipitantem, patrocinio, Sereniſſimũ Sigiſmundum III. Regem Poloniæ & Sueciæ, Magnum Ducem Lithuaniæ, Ruſſiæ &c. Dominum adfinem, & patrem noſtrũ obſeruandiſſimum, & diſponere & cohortari non intermittat, vt ſua Maieſtas Regia Regno ſuo appropinquantem, & iam minitantem tam ingentem Chriſtianæ Religionis cladem graſſari, & tam pia auorum ſuorum ad æternam Dei gloriam à ſtirpe fundata ſacraria, poſſeſſiones & bona, à religioſiſſimis Principibus, locis ſanctis, & perſonis Eccleſiaſticis collata, nefandis applicari & miſerè diſtrahi profanationibus non concedat: quin potius pro Regia ſua virtute, omni quo poſſit, ſtudio adniti dignetur, vt in cauſa Religionis, periculum maxime ad eandem pertinens, brachio & viribus ſuis, quibus ad defendendam Eccleſiæ ſalutem, cum inclytis Regni ſui optimatibus à Deo præ aliis mundi Rectoribus cumulatiſſime adaucta exiſtit, mature ſuccurrat: Sereniſſimam domum noſtram, vnicam in hiſce partibus Religionis Catholicæ, pro ea, quæ ad Sereniſſimã Poloniæ progeniem redundat, ſucceſſione, hæreditariis regnis & dominiis, ob cauſam Dei, tam turpiter & immerito exui non admittat. Nos viciſſim hoc, non modo erga Maieſtatem ſuam regiam, verumetiam erga Reuerendiſſimam Dominationem veſtram, cui omne, quicquid inde in effectu boni in communem Religionis cauſam, deriuabitur, gratum & acceptum feremus, cum tota Sereniſſima familia noſtra omni quo par eſt ſtudio & officio rependere enitemur. Datum in Ciuitate reſidentiæ noſtræ Epiſcopalis Nyſſæ, 14. Auguſti, Anno 1619.

Digitized by Google

DOCVMENTA SEQVENTIA, QVIA SERIVS AD MANVS NOSTRAS PERVENERVNT, HÎC SVBNECTENDA DVximus, vt beneuolus Lector ſuis quæque locis in ſerie annorum inſerere & reponere poſſit. Quod monere voluimus, ne Lectorem luſiſſe in mentione earum videamur.

PRIVILEGIVM FRIDERICI I. IMPERATORIS Regno Bohemiæ datum, anno 1159.

IN Nomine Sanctæ & Indiuiduæ Trinitatis, amen. FRIDERICVS Diuina fauente clementia Imperator Romanorum Semper-Auguſtus. Cùm tam Lege Naturæ, quàm ſcripta, bonum operari monemur ad omnes, præcipuè ad eos, qui in adminiſtratione Imperii & Reipublicæ veraci conſilio, & indefeſſo laboris nobis ſtudio aſſiſtunt, & pro gloria Imperii propaganda ſtrenuiſſimè decertando, in omnibus inimicorum incurſibus, & quibuslibet periculis ſe obiiciunt, prærogatiua ſpeciali honoris ſublimare dignum duximus, vt de virtutum præmiis, & gloriæ corona diffidere non debeant, qui legitimè certauerunt. Nouerit igitur omnium Chriſti Imperiique noſtri fidelium tam præſens ætas, quam ſucceſſura poſteritas, qualiter nos Vladislao Illuſtri & ſtrenuiſſimo Duci Bohemiæ, ob inſignia ſeruitii, & deuotionis tam eius, quàm omnium Bohemorum merita, honoris inſignia, quo nos & cæteri progenitores eius Duces Bohemiæ, beneficio Imperialis Excellentiæ cæteris Ducibus præeminebant; videlicet circulum geſtandum concedimus, & per eum omnibus ſucceſſoribus ſuis in perpetuum. Decernimus itaque & irrefragabili edicto ſtatuimus, vt liceat præfato Duci Bohemiæ Vladislao, illis temporibus, quibus nos coronam & diadema portamus, in Natiuitate Domini videlicet, & in Paſcha, & in Pentecoſte, Circulum portare, & amplius in Feſtiuitatibus, videlicet S. Wenceslai glorioſi Martyris, & S. Adelberti, eò quòd illas ſolennitates propter patronos ſuos maiori reuerentia & celebritate venerantur. Sicut itaque celebratio & impoſitio coronæ noſtræ non debet fieri, niſi per manus Archiepiſcoporum

&

Digitized by Google

& Epiſcoporum, ita præfato Duci Bohemiæ à nullo hominum Circulus imponatur, niſi à dilecto noſtro Daniele, Venerabili Pragenſi Epiſcopo, & Ioanne Olomucenſi Epiſcopo, eorumque Succeſſoribus. Quod ſi forte Olomucenſis defuerit, nihilominus Pragenſis, pro ſede & dignitate excellentiore, vices compleat amborum: ſimiliter autem Olomucenſis, ſi forte Pragenſis defuerit.

Adhæc prædicto Duci Bohemiæ, & ſucceſſoribus eius, addimus & cōcedimus cenſum de terra Poloniæ, quem anteceſſores eius Duces Bohemiæ à Polonis, retroactis temporibus, accipere ſolebant. Vt autem hæc noſtra donatio, & confirmatio, & conſtitutio ſupra nominato Duci Vladislao chariſſimo noſtro, eiuſque Succeſſoribus, omni tempore rata & inconuulſa permaneat, præſentem inde paginam conſcribi, & Sigillo noſtro inſigniri iuſſimus, adhibitis idoneis teſtibus, quorum nomina hæc ſunt; Eberhardus Saltzburgenſis, Wicmannus Magdeburgenſis, Archiepiſcopi; Henricus Ratisbonenſis Epiſcopus, Eberhardus Babenburgenſis Epiſcopus, Conradus Patauienſis Epiſcopus, Otto Friſingenſis Epiſcopus, Daniel Pragenſis Epiſcopus, Henricus Auſtriæ Dux, Fridericus Dux Sueuorum, Ludouicus Landgrauius Turingiæ, & Albertus Marchio Saxoniæ, Otto Marchio Miſnenſis, Otto & Fridericus Comites Palatini.

Signum Domini Friderici Romanorum Imperatoris inuictiſſimi.

Datum Ratisbonæ XV. Calendas Februarii, indictione V. anno Dominicæ incarnationis MCLIX. Regni noſtri anno VI. Imperii autem III.

COPIA LITERARVM REGIS SIGISMVNDI, AD BARONES Regni Bohemiæ fouentes memoriam Hus, anno 1417.

SIGISMVNDVS Romanorum & Vngariæ, &c. Rex, Nobilibus Latzkoni de Crauuarn, Capitaneo Marchionatus, Botzkoni de Cunſtat, alias de Podiebrat, Czenkoni de Vuartenberg, & ſingulis aliis Baronibus, Militibus, Clientibus, per Regnum Bohemiæ & Marchionatum Morauiæ, ad hanc partem colligatis, fidelibus nobis dilectis Gratiam Regiam & omne bonum. Nobiles fideles dilecti, bene noſtris memorialibus inſidet, qualiter ante tempora Regnum Bohemiæ & terra Morauiæ, guerris aggrauatæ fuerunt. Etiam vos bene notatis, quomodo circumcir-

ca vicini ſupradictis terris, non multum boni fauent, & ſi fortaſſis aliqualis ipſis daretur occaſio, libenter in ipſas & in ipſos viceuerſa manus emitterent. Denique fideles dilecti, audiuimus & quotidiana relatione audimus (quod ædepol dolenter ſcribimus) quomodo vos domini in Bohemia & in Morauia diuiſiones facitis, partes fouentes & diſponitis, neſcimus tamen quare. Et fortaſſis ſi vicini circumſedentes bene vellent, vos tamen inter voſmetipſos diſponitis & cogitatis, illas terras guerris deſtruere. De quo ſumme dolemus, quia intelligimus, immo cognoſcimus, in iacturam & præiudicium dignitatis Sereniſſimi & chariſſimi fratris noſtri vergere.

Verum antiquitus ſic deductum eſt, quod nullus Dominorum in Regno, præter voluntatem Regiam, deberet aliquas ligas ſeu fœderationes inire neque facere. Sed ſi vnus ad alterum aliqualem actionem ſe habere prætenderet, hoc deberet coram Regia Maieſtate & iuris tramite, ſed non guerris, diſcuti & diſcerni. Si vero hoc facitis propter Magiſtrum Ioannem Huſs (nam ſicut percipimus alii partem Hus fauetis, alii vero non) ſcire velitis, vt cum Hus primo in Bohemia nominatus fuit, noſque intelleximus, quod propter ipſum partialitates incœperunt tenere, ſtatim vobis diſplicuit, quaſi præſciuimus, quod exinde error multus ſequeretur, & quod non facile deduceretur ad bonum finem. Et ſacrum Concilium in Conſtantia inchoatum fuit, & nos præſenſimus, quod Hus ibi etiam vellet intereſſe, fuimus plurimum gauiſi, & ſperabamus, quod propter ipſius aduentum, quodque de omnibus his, in quibus incuſatus fuerat, ſe expurgare deberet, & quod propterea omnes ſcrupuli in Bohemia ceſſare debuiſſent. Interea nobis adhuc in partibus Rheni exiſtentibus, peruenit ad Conſtantiam, & ibi fuit arreſtatus, ſicut de his iam ſufficienter eſtis informati.

Verum ſi prius ad noſtram Celſitudinem applicuiſſet, nobiſcumque ad Conſtantiam proceſſiſſet, fortaſſis negocia ſua alium habuiſſent progreſſum. Et DEVS nouit, quod tanto dolore fuimus attriti propter caſum ſuum, quod etiam verbo bene exprimi non poteſt: Sed etiam omnes Bohemi, qui tunc temporis nobis aderant, bene perpenderunt, quomodo noſtram ſolicitudinem pro ipſo interpoſuimus, quod pluries furore permoti de Concilio exiuimus: Immo vetius ipſius parte de Conſtantia receſſimus, quouſque nobis intimauerunt, dicentes. Si noluerimus admittere, quod iuſtitia proſequatur in Concilio, quid tunc in loco facere debeant? Sic cogitauimus, quod in

hac

Digitized by Google

hac parte iam nihil facere poteramus. Neque etiam licuit nobis vlterius pro hoc negocio loqui, quia exindè Concilium totaliter fuiſſet diſſolutum. Etiam ibi in Conſtantia non ſunt duntaxat vnus vel duo Clerici, verum ſunt & erant de tota Chriſtianitate, Regum & Principum Ambaſiatores, præſertim ex quo iam Reges & Principes, Petri de Luna obedientes, nobiſcum vniti ſunt, tunc omnino aliud non tenemus, niſi quod hoc ſacrum Concilium, bono & recto ordine procedit & gubernatur. Et ſi velletis ita ſerioſe & rigide partem Hus fouere & defendere, hoc eſſet vobis nimis difficile, quod deberetis vos totius Chriſtianitatis congregationi opponere. Et ſicut audiuimus, tunc iam taliter incepiſtis, cum deſtinatione cuiuſdam literæ ad Concilium, multis pendentibus ſigillis ſigillatæ, confundentes & calumniantes Concilium propter Hus ſupradictum, quodque Concilium contra vos taliter prouocaſtis, quod eſtis iam de facto citati pro oppoſitione ſupradicta. Et fortaſſis rigore iuris contra vos procedetur. Et ſi non obtemperabitis, ſicut obedientes filii, etiam fortaſſis & Crucem contra vos obtinere poteritis.

Ex quibus præmiſſis maiora diſcrimina & ſcandala ſequi poſſent & oriri. De quo cordialiter doleremus. Etſi tunc ad tollendum hoc, libenter vellemus partes noſtras interponere, timemus ne fortaſſis veniremus nimis tarde. Ideo affectuoſe à vobis omnibus, & à veſtro quolibet deſideramus, rogantes quatenus conſideretis, quilibet ſub conſcientia & honore, vtrum hoc ſit congruum & honeſtum, quod propter præmiſſa inter vos debeatis diſponere, quodque propter hoc, Regna & terræ periculis & deuaſtationibus debeant ſubiici, & deſiſtatis à talibus ligis & conſpirationibus. Nam valde indignum arbitramur (ſicut præmittitur) quod aliquis cum aliquo, præter ſui domini voluntatem, quoquo modo ligas inire & diſponere debeatis. Ex quibus quidem ligis partialitates oriuntur, deſtructiones & deuaſtationes terrarum poſt ſe trahentes. Et vnuſquiſque veſtrum, in ſupradicto fratre noſtro chariſſimo, Domino ſuo, & in iure, ſi alter ad alterum aliquam actionem habere prætenderet, contentetur. Præterea ſi iſta cauſa propter diuiſionem ſupradictam, eſſet ita grandis & ardua, quod noſtra ad hoc interpoſitio eſſet oportuna, ſciatis, quod onus huiuſmodi laboris, gratanter volumus aſſumere, & cauſam veſtræ diuiſionis ex vtraque parte libenter examinare: Et ſperamus, quod inter vos bonum medium tangeremus. Et quod ex tali medio, vos & terræ ſupradictæ permanebitis in bona pace. Denique de ſtatu Clericorum, ſcimus, qualiter tempore Prædeceſſorum noſtrorum tentum fuerit. Quorum veſtigiis (volente Domino) etiam nos inhærere volumus, & Eccle-

ſiæ

Digitized by Google

ſiæ ſanctæ Dei adhærere, non aduertentes, quaſcunque nouas adinuentiones. Et de fratre noſtro chariſſimo ſimiliter præſumimus, quod etiam Eccleſiæ ſanctæ Dei adhærebit. Tuncque Clerici inter ſemetipſos ſe corrigent, prout ſciunt, habent ipſorum ſuperiores, ad quos talis correctio pertinere dignoſcitur. Etiam habent ſcripturam ſacram præ oculis, cuius interpretationi ipſorum eſt intendere, nobiſque ſimplicibus non licet, prout neque poſſumus, ſcripturæ ſacræ profunditatem inueſtigare. Et confidimus de vobis, quod nobis in hac parte attendetis, quia conſideratis ſingulis aliud ſentire non poſſumus, niſi quod hoc fratri noſtro chariſſimo ſupra dicto, & vobis ad vtilitatem & honorem, ac terris ſupra dictis ad pacem & tranquillitatem gratam & iucundam, nobiſque deſideratiſſimam valde cedet.

ARTICVLI XXIV. A PATRIBVS CONCILII CON-*ſtantienſis præſcripti, ad reducendos ab Huſſica hæreſi Bohemos, anno 1417.*

I. VT Rex Bohemiæ iuret, Eccleſiam Rom. & alias Eccleſias ſuæ ditioni ſubiectas in ſuis libertatibus confirmare, & non imponat moleſtias Clero & Religioſis, per VVicleph vel Huſſitas introductas.

II. Vt omnes Magiſtri & ſacerdotes, qui hæreſes & errores dogmatizando vel prędicando in prædicto Regno ſeminauerunt, & cæteros ibidem infecerunt, errores ipſius Iohannis Wicleph & Ioannis Hus, in hoc ſacroſancto Concilio condēnatos, abiurent, & quos prædicauerunt vel dogmatizauerunt, reuocent: Ac ipſam condemnationem doctrinæ & perſonarum, publice in ambone approbent & iuſtam pronuncient.

III Vt ii, qui in materia fidei non comparuerunt, nec comparere curauerunt, ſed in ſententiis ſorduerunt, abiurent. Et contra quos eſt proceſſum ad annum vel plures, qui Cenſuras non curauerunt, poteſtatem clauium condemnantes, pœna condigna puniantur.

IV. Vt ipſi ſæculares, qui Wiclephiſtis & Huſſitis adhæſerunt, ipſos defenderunt & protexerunt, iurent eis amplius non adhærere, ac eos perſequi, nec eos amplius fouere: Et geſta Concilii ſuper condemnationem articulorum Iohannis Wicleph & Iohannis Hus approbent & rata habeant. Et idem de condemnatione perſonarum.

V. Vt ſæculares, qui Clerum ſpoliauerunt, ad reſtituendum compellantur,

Digitized by Google

lantur, quia peccatum non dimittitur, &c. Et quod obligent ſe & iurent, amplius libertatem Eccleſiaſticam non impedire.

VI. Vt expulſi à beneficiis, ad ſua beneficia reſtituantur, & intruſi expellantur & puniantur.

VII. Vt prophani omnes & ſinguli, ſiue in fauore VViclephiſtarum, ſiue propter temporalia puniantur iuxta legitimas ſanctiones, ne contemptus clauium approbetur ſeu approbari videatur.

VIII. Vt omnes, qui cauſam fidei in Curia promouerunt & extra, ad ſua beneficia reſtituantur, & ſecuritatem habeant in Regno permanendi. Quod ſi facere recuſauerint, & cum effectu non fecerint, ſignum eſt, quod non intendunt reuerti: Cum illos ad reuerſionem inducentes, ſi veri eſſent pœnitentes, tales fouere deberent, & ſe erraſſe & ſeductos fateri.

IX. Vt reliquiæ ablatæ, & alia eccleſiaſtica, & Theſauri Pragenſis reſtituantur ex integro, & bona alia mobilia ſiue redditus eiuſdem Eccleſiæ vel aliis Eccleſiis ablata vel ablati, per Regnum Bohemiæ & Marchionatum Morauiæ.

X. Vt vniuerſitas Pragenſis reformetur, & VViclephiſtæ, qui eam deſtruxerunt, realiter puniantur & amoueantur. Quia alias vniuerſitate non reformata, & VViclephiſtis atque Huſſitis in ea dominantibus, illi errores non ceſſabunt.

XI. Vt Hæreſiarchæ principales, & doctores illius ſectæ, ad Curiam & ſedem Apoſtolicam venire compellantur. Et ſunt ii, Iohannes Ieſſenitz, Iacobellus de Miſna, Symon de Tyſna, Symon de Rockinzano, Chriſtianus de Brachatitz, Ioannes Cardinalis, Zdenko de Loben, Præpoſitus omnium Sanctorum, Zdiſlaus de Suiertitz, & Michael de Czisko.

XII. Vt omnes ſæculares, qui communicauerunt ſub vtraque ſpecie, vel alios compulerunt, & præſertim poſt inhibitionem ſacri Concilii, abiurent illam hæreſin. Et iurent, illam communionem non promouere, ſed pro poſſe impedire.

XIII. Vt presbyteri vel alii ordinati per Dominum Hermannum, ſuffraganeum Archiepiſcopi Pragenſis, captum per Dominum Zenkonem de VVartenberg, cum eis non diſpenſetur, ſed ad ſedem Apoſtolicam remittantur.

XIV. Vt Tractatus Ioan VVicleph, tranſlati in vulgare per Ioannem Hus & Iacobellum, atque alii per ipſos in vulgari æditi, in quibus errores ſuos poſuerunt: omnes & ſinguli reponantur ad manus Legati vel Ordinarii, ſub pœna Excommunicationis. Quia illis non ablatis, errores non ceſſabunt.

Digitized by Google

XV. Vt tractatus Ioan. Hus hæretici, condemnatus in hoc ſacro Concilio, ſub pœna Excommunicationis, reponatur apud eoſdem.

XVI. Vt omnes tractatus Iacobelli ſub compoſitione de vtraque ſpecie, & de Antichriſto, in quo Papam vocat Antichriſtum, reponantur & comburantur. Et ſimiliter tractatus æditus per ipſum, de remanentia panis poſt conſecrationem in altari.

XVII. Vt omnes cantilenæ, introductæ in præiudicium ſacri Concilii, & virorum Catholicorum cuiuſcunque ſtatus, qui VViclephiſtis obſtiterunt & Huſſitis, vel cantilenæ in commendationem Ioannis Hus vel Hieronymi hæreticorum condemnatorum, prohibeantur in omnibus ciuitatibus, villis & oppidis, & quibuſcunque manſionibus decantari, ſub pœna grauiſſima.

XVIII. Vt prohibeatur, ne paſſim per Clerum ſine miſſione ordinarii prædicetur verbum Dei, & ſine autoritate Plebanorum. Quomodo enim prædicabunt, niſi mittantur?

XIX. Vt Ordinarii & alii Prælati, iuriſdictionem habentes, in ſua iuriſdictione per quempiam ſæcularem non impediantur, ſub pœna excommunicationis. Si enim illa hæreſis maledicta, debet exterminari, oportet, quod libere exerceatur contra ſpirituales & ſæculares, de hæreſi vel erroribus ſuſpectos, aut de fautoria perſonarum condemnatarum.

XX. Vt mandetur omnibus & ſingulis de ſubdita obedientia ſub pœna Excommunicationis, quicunque aliquem Huſſitam vel VViclephiſtam vel ipſorum doctrinam promouerit, vel perſonas cognouerit, & libros ipſos ſuſpectos ſciuerit, Diœceſano vel ſuis officialibus denunciet, qui contra eos ex officio procedat iuxta Canonicas ſanctiones.

XXI. Vt colligatio, quam fecerunt ſæculares cum ſæcularibus & ſpiritualibus, in præiudicium ſacri Concilii, ſedis Apoſtolicæ ac Eccleſiæ Romanæ, in fauorem iſtorum hæreticorum condemnatorum, Ioannis Hus & Hieronymi, & prædicatorum iſtius ſectæ: ſub pœnis grauiſſimis diſſoluatur. De qua colligatione per literas patet euidenter à ſacro Concilio decretas.

XXII. Vt ritus & Cæremoniæ religionis Chriſtianæ, circa cultum diuinum, imagines, & venerationes reliquiarum, obſeruentur. Et talium tranſgreſſores puniantur.

XXIII. Vt omnes & ſinguli, ſpirituales & ſæculares, qui errores vel hæreſes Ioannis VVicleph & Ioan. Hus, in ſacro Concilio Conſtantienſi condemnatos, prædicant, dogmatizant vel defendunt: Et perſonas Ioannis Hus & Hieronymi Catholicas vel ſanctas pronunciant vel tenent,

&

Digitized by Google

& de hoc conuicti fuerint, tanquam hæretici lapſi puniantur ad ignem.

XXIV. Vt omnes ſæculares, per Ordinarios moniti & hortati, contra exorbitantias in prædictis, ſub pœna fautoriæ hereſis teneantur auxilium præbere & fauorem.

EPISTOLA HVSSITARVM AD QVENDAM PRINCIpem & ad Luſatiæ populos: anno 1421.

CONRADVS Pragenſis Eccleſiæ Archiepiſcopus & Apoſtolicæ ſedis Legatus, Zenko de Wartenberg, alias de VVeſsle, Henricus Berka de Duba, Vlricus de Hardetz, Hyneck Cruſſina de Lichtenberg, Alzo Scopeck, Ioannes de Kalsko, Mikes de Sampach, Henricus de VVartenberg, Victorinus de Cunſtat, Hinko de Cunſtat, Hermannus de Broten, Ioannes de Lichtenberg, alias Cruſſina, Henricus Latzenbock de Ochlim, VVenceslaus de Suueyretitz, Ioannes de Opotzna, Gnual de Sternberg, alias de Holitz, Ameſtus de Richenberg, Ioannes de Chlum, VVenceslaus de Gentſenſteyn, Nicolaus de Valſtein, Nicolaus de Monachu, Zdenick Modeck de Teynitz: Magiſtri ciuium atque Communitates inclytæ ciuitatis & inuictæ in veritate vrbis Pragenſis, Ioannes Ziska de Botznau. Ciuitas & communitas de montibus Cutnis, vna cum aliis nobilibus, Baronibus, Militibus, Clientibus, ciuitatibus & communitatibus Regni Bohemiæ.

Illuſtri & Magnifico Principi, necnon Terrigenis ciuitatibus Budiſſin, Gorlitz, Sittauiæ, Lobauiæ, Luban, & Camentz, fautoribus noſtris, ſeruitutem paratam cum deſiderio omnis boni. Illuſtris Princeps, necnon Nobiles, Barones, Milites, Clientes, cæterique ciuitatum communitates, noueritis, qualiter inclytum Regnum coronæ Bohemiæ, innumeras & atroces iniurias, & iniurioſas calumnias, vaſtationem & exuſtiones villarum & oppidorum, inhumanaſque & crudeles occiſiones virorum pariter & mulierum & paruulorum, vna cum aliis innumeris detrimentis (quæ gemebundum cor abſque lachrymis nec videre nec narrare poteſt) hactenus ab inuaſoribus & crudelibus exterarum gentium hoſtibus perpeſſum eſt & patitur, proh dolor, in periculo atque damna omnium noſtrorum pariter & detrimenta: ideoque veſtram Illuſtrem Magnificentiam & Generoſas Nobilitates, prouidaſque prudentias veſtras, nos omnes vnanimi deſuper compaſſione ex intimo corde commoniti, conſtanter petimus: Immo prout de iure debemus, requirimus, & monemus, quatenus non veluti viri DEVM & famam negligentes, ſed veluti viri ſtrenui,

memores veſtrorum iuramentorum, quibus iure feudi & Homagiali, Coronæ Regni Bohemiæ præcipuo eſtis obligati, & ad ipſam protegendam, & ab omnibus inuaſoribus & hoſtibus tuendam, prorſus de iure aſtricti. Contra ipſam amplius non inſurgatis. Immo inſurgere quoslibet, velut fideles ipſius coronæ tutores, pro poſſe prohibeatis, prout honoris veſtri puritatem, & iuramenti præſtiti integritatem, diligitis firmius obſeruare. Alioquin contra vos & quemlibet huiuſmodi ſecus facientem, velut contra honoris neglectorem, & iuramenti præſtiti corruptorem, iuxta iura Regni, remedio oportuno durius procedemus. Significamus inſuper vobis graues exceſſus & culpas Sereniſſimi Domini Sigiſmundi, &c. Regis, quas ab ipſo paſſi præſentibus incluſas, vobis deſtinamus. Datum in plena congregatione Baronum, terræ Bohemiæ & Morauiæ, & Dominorum inclytæ Ciuitatis Pragenſis, nec non Militarium & Clientum, Ciuitatum & communitatum in Gaslauienſi ciuitate. Anno Domini M. CCCC. XXI. Sabbato poſt Marcelli.

COMPACTATA PRAGÆ PROPOSITA: anno 1433.

IN nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, Amen. Hæc quæ infra ſcripta ſunt, per gratiam ſancti Spiritus concordata ſunt, inter Legatos ſancti Concilii Baſilienſis, & Generalem congregationem inclyti Regni Bohemiæ & Marchionatus Morauiæ, in ciuitate Pragenſi.

Primo. Dicta congregatio nomine dictorum Regni & Marchionatus, & pro ipſo Regno & Marchionatu omnibuſque & ſingulis eorundem Regni & Marchionatus, qui ſint de parte ipſorum, recipient & acceptabunt, & facient bonam & firmam, & perpetuam pacem, & Eccleſiaſticam vnitatem, quam profitebuntur & firmabunt debito modo. Quo facto, dicti Legati, autoritate dicti ſacri Concilii, admittent & recipient dictam pacem & vnitatem, & pronunciabunt pacem generalem vniuerſi populi Chriſtiani, cum incolis & habitatoribus dictorum Regni & Marchionatus. Tollent omnes ſententias Cenſuræ, & plenariam abolitionem facient, & mandabunt vniuerſis & ſingulis Chriſti fidelibus, quod nemo deinceps dictum Regnum & Marchionatum, propter præterita infamare præſumat, nec ipſa aut eorum incolas inuadere aut offendere, ſed eis Chriſtianam pacem obſeruent, ipſoſque tanquam fratres eorum, ſanctæ videlicet matris Eccleſiæ filios reuerentes & obedientes habeant, & firma dilectione contractent.

Circa

Circa materiam primi articuli, quem Ambaſiatores dictorū Regni & Marchionatus obtulerunt ſacro Concilio ſub hac forma. Quod communio diuiniſſimæ Euchariſtiæ vtilis & ſalubris, ſub vtraque ſpecie, ſcilicet panis & vini, vniuerſis Chriſti fidelibus in Regno Bohemiæ & Marchionaru Morauiæ, & locis eis in hac parte adhærentium conſtitutis, per Sacerdotes libere miniſtretur, eſt hoc modo concordatum. Quod dictis Bohemis & Morauis, ſuſcipientibus Eccleſiaſticam vnitatem & pacem, realiter & cum effectu, & in omnibus aliis quam in vſu communionis vtriuſque ſpeciei, fidei & ritui vniuerſalis Eccleſiæ conformibus, illi & illæ, qui talem vſum habent, communicabunt ſub duplici ſpecie cum autoritate Domini noſtri Ieſu Chriſti & Eccleſiæ ſponſæ eius. Et articulus ille in ſacro Concilio diſcutietur, quoad materiam de præcepto ad plenum; & videbitur quid circa illum articulum pro veritate Catholica ſit tenendum, & agendum pro vtilitate & ſalute populi Chriſtiani. Et omnibus mature & digeſte pertractatis, nihilominus ſi in deſiderio habendi dictam communionem ſub duplici ſpecie perſeuerauerint, hoc eorum Ambaſiatoribus indicantibus, ſacrum Concilium Sacerdotibus dictorum Regni & Marchionatus, communicandi ſub vtraque ſpecie populum, eas videlicet perſonas quæ in annis diſcretionis conſtitutæ reuerenter & deuote poſtulauerint, facultatem in Domino pro earum vtilitate & ſalute largietur. Hoc ſemper obſeruato, quod Sacerdotes ſic communicantibus ſemper dicant, quod ipſi debeant firmiter credere, quod non ſub ſpecie panis caro tantum, nec ſub ſpecie vini ſanguis tantum, ſed ſub qualibet ſpecie eſt integer & totus Chriſtus. Ac Legati ſacri Concilii per ſuas literas, autoritate ſacri Concilii mandabunt vniuerſis & ſingulis, cuiuſcunque ſtatus aut conditionis exiſtant, vt dictis Bohemis & Morauis, vtentibus dicta communione ſub duplici ſpecie, nemo audeat improperare, aut eorum famæ aut honori detrahere. Et hoc idem faciet ſacrum Concilium, quando conceſſionem libertationis faciet memoratam. Circa materiam trium articulorum ſequentium, per præfatos Legatos ſacri Concilii dictum eſt in forma ſequenti. Quoniam circa doctrinam Catholicæ veritatis, ſic ſobrie & caute incedendum eſt, maxime à ſacro Concilio generali, vt veritas declaretur verbis ſic ordinate conceptis, vt nulli ſit in futurum offendiculum, vbi poſſit impingere & habere occaſionem erroris. Et vt verbis vtamur Beat. Iſidori, ne aliquid per obſcuritatem in captionē contineat. Circa materiam de cohibitione & correptione peccatorum, in quo poſuiſtis articulum ſuper his verbis: Omnia peccata mortalia, & præſertim publica, per eos, quorum intereſt, rationabiliter & ſecundum Legem Dei cohibeantur, corrigantur & eliminentur. Ecce verbum, per eos quorum intereſt, nimis eſt generale, & poſſet eſſe offendiculum. Et iuxta Scripturæ

ſententiam, Non debemus ponere offendiculum ante cæcum: Et claudendæ ſunt foſſæ, ne bos vicini ibi lædatur: omnis talis occaſio tollenda eſt. Dicimus ergo, quod ſecundum Sacræ Scripturæ ſententiam, ſanctorumq; documenta doctorum, ſic catholicè eſt tenendum. Quod omnia peccata mortalia, præſertim publica, quantum rationabiliter fieri poteſt, ſecundum Legem Dei & ſanctorum Patrum inſtituta ſunt cohibenda, corripienda & eliminanda. Poteſtas autem puniendi criminoſos, non ad priuatas perſonas, ſed ad eos tantummodo pertinet, qui iuriſdictionem habent in eos fori, diſtinctione iuris & iuſtitiæ ordine obſeruatis. Circa materiam de prædicatione verbi Dei, in qua poſuiſtis articulum hoc tenore. Quod verbum Dei à Sacerdotibus Domini & Leuitis idoneis, liberè ac fideliter prædicetur. Ne ex verbo libere, ſumeretur occaſio vagæ & diſpendioſæ libertatis, quam nec vos (vt ſæpe dixiſtis) intenditis, circumſtantionandum eſt, dicimusque quod ſecundum Scripturæ ſacræ ſententiam, ſanctorumque documenta Doctorum ſic catholicè eſt tenendum. Quod verbum Dei à Sacerdotibus Domini & Leuitis ad hoc idoneis & per ſuperiores (ad quos pertinet) approbatis & miſſis, libere, non tamen paſſim, ſed ordinate & fideliter prædicetur, ſalua autoritate Pontificis, qui eſt prærordinator in cunctis, iuxta ſanctorum Patrum inſtituta. Circa materiam vltimi articuli ſub iis verbis expreſſo, Non licet Clero, tempore legis gratiæ, ſuper bonis temporalibus ſæculariter dominari. Meminimus, quòd dum in ſacro Concilio ſuper hoc diſputatio ageretur publica & ſolennis. Ille qui ad diſputandum per ſacrum Conciliũ extitit deputatus, duas concluſiones poſuit, ſub his verbis: Prima, quod Clerici non religioſi, ſeu qui voto ſe ad hoc non obligarunt, licite poſſunt habere & poſſidere: quæcunque bona temporalia, hæreditates paternas aut aliorum, ſi eis relinquantur, & alia bona iuſte acquiſita, ex cauſa donationis, vel alterius liciti contractus, vel arte licita. Secunda, quod Eccleſia poteſt licite habere & poſſidere bona temporalia, mobilia & immobilia, domos, prædia, villas, oppida, caſtra, ciuitates, & in eis habere priuatum & ciuile dominium. Ille ſiquidem ex veſtris Ambaſiatoribus, qui diſputabat, conceſſit eaſdem, dicens: Illas ſenſui ſui articuli bene intellecto non contradicere, cum ipſe articulum ſuum intellexerit de dominio ciuili formaliter intellecto. Ex quo & aliis, ſatis poſſet intelligi, quod verba, ſæculariter dominari, in præinſerto articulo poſita, ad aliquem ſpecialem dominandi modum vel vſum videantur referri. Sed quoniam doctrina Eccleſiæ non eſt verbis ambiguis pertractãda, ſed plane, propterea illud, quod ſecũdum Legem Dei & ſanctorum documẽta Doctorum Catholice tenendum eſt, duximus exprimendum, videlicet, præmiſſas duas concluſiones eſſe veras, quodque Eccleſiaſtici viri bona Eccleſiæ (quorum ſunt adminiſtratores) debent

Digitized by Google

bent fideliter adminiſtrare: Iuxta ſanctorū Patrum ſalubria inſtituta. Ipſaque bona Eccleſiæ ab aliis iniuſtè non debent detineri vel occupari. Dicta verò congregatio declarationem dictorum trium articulorum, quæ veritati Sacræ ſcripturæ innititur, ſuſcipit & accipit. Verum, quia circa ipſorum trium articulorum materias, nonnullis videtur, abuſus plures & deordinationes aliquas currere, eſt intentionis ipſius congregationis, quod ſuper reformatione dictorum abuſuum & deordinationum intendit in ſacro Concilio per ſuos Ambaſiatores inſtantiam & ſollicitudinem adhibere. Et quod ſi quæ etiam ſingulares perſonæ, tales reformationes vellent in ſacro Concilio promouere modo debito & honeſto, quod hoc eis liceat, & ſit conceſſa facultas. Præfatis verò Legatis Sacri Concilii hoc placuit, quoniam ſacrum Concilium ad morum reformationem intendit, & vult (præſtante Domino) ſtudium & ſollicitudinem adhibere: Ipſique Legati, cum omnem bonam reformationē in Eccleſia Dei fieri, toto deſiderio cupiant: ad omnia quæ bonam reformationē Eccleſiæ concernunt, adiutores & cooperatores eſſe volunt & pollicentur. Tandem, poſtquam per Dei gratiam, pro cauſis fidei ceſſabit omne bellum, & erit pax bona, pro cuius conſeruatione debet adhiberi omnis diligentia, videtur valere expediens, quod etiam pro cauſis aliis, non concernentibus fidem, ſi quas habent cum circumſtantibus vicinis ceſſent omnes partes ab omni via facti, & de ipſis controuerſiis per dietas placiti, vel alias in ſacro Concilio vel extra, concordia, amicabili compoſitione vel iudicio terminentur. Pro firmitate & obſeruantia pacis, per dictos Legatos ſacri Concilii dabitur omnino firma & procurabitur Bulla Concilii, & mandata ipſius ſacri Concilii ad omnes Principes & communitates circumſtantes, & alia quæ neceſſaria fuerunt & opportuna. Pro parte verò dictorum Regni & Marchionatus, dabuntur literæ cum ſigillis firmis & munimentis opportunis. Procurabitur pax, & ſeruari mandabitur, & omnia alia fient, quæ pro obſeruatione dictæ pacis & vnitatis neceſſaria fuerint & opportuna.

Concordata & firmata fuerunt præmiſſa & ſupraſcripta, per plures Magiſtros & Sacerdotes, à Generali congregatione Regni Bohemiæ & Marchionatus Morauiæ deputatos, ipſius congregationis nomine & mandato ſpeciali inter ſupra nominatos Dominos Legatos ſacri Concilii parte ex vna, & dictam Generalem congregationem parte ex altera, & per manuum ſtipulationem parte ex vtraque, cum verbali promiſſione ſuper præmiſſis facta. In ciuitate Pragenſi, in Collegio, quod dicitur Collegium Caroli, anno Domini M.CCCC.XXXIII. Indictione XII. Menſis verò Nouembris, die vltima: Pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri, Domini Eugenii Diuina prouidentia Papæ IV, anno tertio, præſentibus adhæc prouidis & honeſtis viris, &c.

LITE-

Digitized by Google

LITERÆ THABORENSIVM SACERDOTVM SVPER eiſdem: anno 1434.

IN Nomine Domini, Amen. Ego Dominus Bedericus de Strraznitz, meo & aliorum Sacerdotū mihi adhærentium nomine, notum facio omnibus & ſingulis, literam hanc inſpecturis aut lege audituris, quod cum Magiſtro Ioanne Rokyzana, ſuiſque Sacerdotibus ſibi adhærentibus, pro materiis ſpiritualibus & ritibus, pro quibus fuit difficultas noſtra cum illis, annis his bellicoſis, circa diuina condeſcendimus, & vigore præſentium literarum condeſcendimus finaliter &c. per omnia ſicut ſupra in proxima litera. Exceptis perſonis, quarum appenſa fuêre ſigilla; Earum enim nomina hæc ſunt: Bedericus ſupradictus, & Nicolaus de Pelhrzymouu, dictus Epiſcopus & Wenceslaus Corandæ. Poſt has literas ſubdit Thaboritarum hiſtoricus, quod poſt huius concordiæ Sereniſſimi Imperatoris cum Thaborienſibus terminationem, & eiuſdem per literas patentes cum pendentibus ſigillis ipſius Imperatoris, & cōcordatorum prænominatorum roborationem, Sacerdotes Thaborienſes, cum eorum arbitris die & loco ipſis limitato, & in literis ſuperius exaratis recognitoriis partis vtriuſque expreſſo, in quatuor videlicet temporibus Quadrageſimæ proxime poſt concordiam præfatam affuturis, in Pragenſi ciuitate termino paruerunt, parati audire arbitrorum à parte vtraque electorum, inter eos & partem eis aduerſam pronunciationē, ſecundum quod extiterat concordatum. Cum autem tempore paritionis vtrorumque, quędam aliæ materiæ tractandæ cum Imperatore ſuperuenerunt, occaſione quorundam articulorum per cæteros Sacerdotes & quoſdam generoſos & famoſos diſtrictus Grecenſis, ipſi Imperatori cum Legatis Baſilienſibus obiectorum, ob non ipſorum cum Regno Bohemiæ & Marchionatu Morauiæ Compactatorum factorum ſeruationem. Tandem ob prætactam cauſam diſtractione facta, interim duo ex prædictis quatuor arbitris, ad propria cum conducentibus eos receſſerunt. Quibus recedentibus, poſtea Sacerdotes Thaborienſes ſuam comparitionem, ad audiendum inter ſe & partem eis aduerſam, pronunciationem, Domino Imperatori & Magiſtro Ioanni Rokyzana Archiepiſcopo electo notificantes, cum eorum licentia & voluntate, ad propria redierunt gaudentes: iure & priuilegio per Dominum Imperatorem mediantibus prænominatis concordatoribus gratioſe conceſſo.

RESPON-

Digitized by Google

RESPONSA LEGATORVM CONCILII, AD DVBIA Bohemorum, anno 1435.

IN Nomine Domini, Amen. Hæc ſunt reſponſa, data per Reuerendum in Chriſto Patrem, Dominum Philibertum Epiſcopum Conſtantienſem Prouinciæ Rothomagenſis, ac Venerabiles & Archidiaconum Barchinonenſem, Henricum Tocke in Theologia Magiſtrum, Canonicum Magdeburgenſem, & Martinum Bernerii, Baccalaureum in Sacra pagina, Decanum Turonenſem: Legatis ſacri Concilii Generalis, ad quæſita puncta ſeu dubia, per nonnullos Venerabiles Magiſtros & Sacerdotes Regni Bohemiæ eis mota. Primo dixerunt, quod non eſt intentionis ſacri Concilii permittere Communionem ſub duplici ſpecie, permiſſione tolerantiæ, vel ſicut Iudæis permiſſus fuit libellus repudii. Quia cum ſacrum Concilium viſcera maternæ charitatis exhibere dictis Bohemis & Morauis intendat, non eſt intentionis Concilii, permittere tali permiſſione, quæ peccatum non excludit, ſed taliter elargiri, quod autoritate Domini noſtri Ieſu Chriſti, & Eccleſiæ veræ ſponſæ eius, ſit licita, & digne ſumentibus vtilis & ſalubris. Item, cum circa materiam de punitione peccatorum fuiſſet per prædictos Magiſtros & Sacerdotes dictum, quod ex Scripturis ſacris habetur, quod interdum Deus excitat corda priuatarum perſonarum, ad correctionem & punitionem peccatorum. Et ſic videtur licere inferioribus, corrigere ſuos ſuperiores & punire. Reſponderunt, oſtendentes textum B. Auguſtini in Decretis XXIII. q. fin. Qui percutit malos in eo quod mali ſunt, & habet cauſam interfectionis, miniſter Dei eſt. Qui verò ſine aliqua publica adminiſtratione maleficum, furem, ſacrilegum, adulterum, periurum vel quemlibet criminoſum, interfecerit aut trucidauerit, vel membris debilitauerit, velut homicida iudicabitur. Et tanto actius, quantum non ſibi à Deo conceſſam poteſtatem abuſiue vſurpare non timuit. Et certe moleſtius ſuſciperet iſta ciuitas, ſi aliquis priuatus attentaret punire vnum criminoſum, & erigeret furcam in platea, & ibi eum ſuſpenderet, quam ſi vnus homo interficeret alium hominem in rixa vel per inſidias. Et alios textus B. Ambroſii & Hieronymi eidem concordes etiam allegarunt. Dixerunt denuò, quod nemo dubitat, quod lex Dei ſancta & debite poſita eſt, & in ea legitur ſimpliciter; Non furtum facies. Et tamen mandato Dei filii Iſraël aſportauerunt bona Ægyptiorum, quæ receperant commodata. Item, in eadem Lege ſcribitur ſimpliciter: Non occides. Ex quo B. Auguſtinus primo de Ciuitate Dei probat, quod nemini licet occidere ſeipſum. Et tamen facit inſtantiam de Samſone. Reſpondet, & dicit hæc verba: Cum autem Deus iubet, ſeque iubere ſine vllis amba-

Digitized by Google

gibus intimat, quis obedientiam in crimen vocet? quis obſequium pietatis accuſet? ſic in propoſito, verba B. Auguſtini habeatis pro Reſponſo. Sed videat quiſque, ſi Deus iubet, & ſe iubere ſine ambagibus intimat, & probet Spiritus, ſi ex Deo ſint. Sed de talibus non eſt lex danda, nec eſt multum agitandum. Nam per hoc facile inſurgeret occaſio faciendi ſeditiones, & inferiores inſurgendi contra ſuperiores, & quando aliquis furatus eſſet, vel aliquem interfeciſſet, diceret, quod Spiritu Dei motus eſt. Sed certe niſi de hoc bene conſtaret, puniretur.

Dixerunt denuo, quod aliqui ſint caſus, in quibus laici habent poteſtatem in Clericos. Fuit reſponſum: Quod certi ſunt caſus in iure, in quibus Laici habent poteſtatem ſuper Clericos, & aliquando ſuper Cardinales. Nam ſi mortuo Papa, Cardinales nō vellent intrare Conclaue, ad electionem Papæ faciendam: Rex, Princeps, vel alius Dominus ſeu Poteſtas ſæcularis, poteſt eos compellere. Sed in illis caſibus iam ille non eſt priuata perſona, ſed autoritate iuris vtitur iuriſdictione. Similiter eſt intelligendum de aliis caſibus in iure poſitis. Dixerunt vlterius: Quod nullum ius fori habet iuſtitiam, niſi ius poli illud approbauerit. Fuit reſponſum, Quod nullum ius fori habet iuſtitiam, ſi ſit contra Legem Dei. Et quod Lex Dei eſt regula omnium Legum. Sed exigitur magna peritia in applicando regulam ad regulatum. Nam interdum alicui videtur, quod ſit tortuoſitas in regulato, & non eſt, ſed eſt defectus in applicando, quia non applicatur debito modo regula ad regulatum.

Circa articulum de prædicatione verbi Dei fuit motum, quod interdum aliquis Prælatus ex ſua inuidia vel malitia, ſine cauſa rationabili, bonum & idoneum Prædicatorem, bene & Catholicæ prædicantem, inhibet prædicare. Et fuit reſponſum, quod ſatis intellexerunt, quod abuſio Prælatorum inordinatè agentium, magnam occaſionem præſtitit his turbationibus; Et quod in eorum partibus nunquam audiuerint tales querelas. Sed Prælati fauent bonis Prædicatoribus & eos ad prædicandum excitant precibus, fauoribus & honoribus. In talibus autem caſibus iam ſunt à iure prodita remedia, quando aliquis prohibetur vti iure ſuo, habet remedium appellandi. Et ſi bene confidit, quod appellatio ſit iuſta, vtatur iure ſuo, omni violentia brachii vtriuſque, ſpiritualis videlicet & ſæcularis ſemota. Nam exitus cauſæ declarabit, ſi ipſe habebat iuſtam cauſam appellādi. Tunc declarabitur, ſuperiorem male prohibuiſſe, & appellationem iuſte feciſſe. Et ſuperior iniuſte prohibens debet corripi. Si autem iuſte fuit prohibitus, & ipſe ſua temeritate ſuperioris iuſtum mandatum ſpreuit, dignum eſt, quod ipſe digna animaduerſione puniatur. Circa quartum articulum

Digitized by Google

lum fuit motum, An liceat Prælatis Eccleſiaſticis actus ſæcularis dominii in propria perſona exercere? Fuit reſponſum, quod ſi per verbum actus ſæcularis dominii, intelligantur actus, quos aliquis ſæcularis Dominus poſſet agere ſeu exercere: Tunc dicendum eſt, quod aliquos tales actus poteſt licite Prælatus in propria perſona exercere. Sicut ſunt, vendere, impignorare, infeudare, modis & formis à iure ordinatis. Aliqui ſunt, quos non licet in propria perſona exercere, ſed debet habere Hyconomum, Vicedominum vel Procuratorem, qui hos exerceat. De quibus actibus in iure cauetur in Rubrica: Ne Clerici vel Monachi ſæcularibus negociis ſe immiſceant, & aliis iuribus.

Fuit motum, An illa poteſtas coactiua, quæ debet exerceri per Hyconomum &c. ſit apud Prælatum Eccleſiæ? Dominus Ioannes de Polomar reſpondit, quod hæc quæſtio præſupponit aliam, de qua ſunt diuerſæ opiniones inter doctores, apud quem ſit dominium rerum Eccleſiæ. Et vlterius An actiones ſint in perſona Tutoris vel Procuratoris, vel, licet non ſint in eorum perſona, tamen per conſtitutionem actoris vel procuratoris exercitium ipſarum demandaret ipſi actori vel procuratori, & alias intricationes, de quibus non eſt opus ad præſens agere, ſed cum multum inſtaretur, vt diceret opinionem ſuam, dixit, quod ſi otium haberet, & liberet ſolaciari in diſputando, daret optionem arguenti. Sed magis eſſet opinio ſua, quod dominium rerum Eccleſiæ eſt apud Chriſtum. Et Prælati & alii Eccleſiaſtici ſunt Canonici adminiſtratores, ad inſtar tutorum. Sed ampliorem habent poteſtatem ſeu adminiſtrationem quàm tutores. Et conſtituendo Hyconomum ſeu Vicedominium, &c. eorũ conſtitutione debitè facta, Hyconomus ſeu Vicedominus habet illam poteſtatem coactiuam, ſeu exercitium iuriſdictionis. Item, circa quartum articulum, pro declaratione primæ concluſionis, eſt concordatum, quod verba, iuſtè acquiſita, in ipſa poſita, etiam determinant contenta in eadem. Item, circa ſecundam concluſionem, cum ſacri Canones & Doctores ſancti ſic loquuntur. Bona Eccleſiæ, res Eccleſiæ, facultates Eccleſiæ, & inter Doctores variæ ſint opiniones, apud quem ſit ipſarum rerum dominium, prout notat Gloſſa & Doctores, in cap. Expedit. 22. q. 1. Ad nullam illarum opinionum intendunt aliquem coarctare, ſed nec aliquam illarum opinionum excludere, ſed ſit vnicuique facultas, illam, quæ ſibi melior videbitur, probabiliter ſuſtinere. Dixerunt præterea dicti Bohemi, quod ipſi tenent. Quod Clerici, aut viri Eccleſiaſtici, rerum temporalium Eccleſiæ ſunt Adminiſtratores, & non Domini, ad modum

loquendi Scripturæ ſanctorum Doctorum & Canonum. Item Bohemi dicunt, quod in omnibus energentiis ſtare volunt dictamini indicis, ex vnanimi conſenſu in Egra compactati.

COPIA MANDATI PRO OBEDIENTIA SVB SIGILlo Regni, anno 1435.

IN Dei Nomine, Amen. Nos Alzo de Rizemburg, alias de Wizieſtiouu, Gubernator Regni Bohemiæ, Barones, Nobiles, Milites, Clientes. Praga ciuitas ac cæteræ ciuitates, ac Sacerdotes Generalem congregationem Regni Bohemiæ & Marchionatus Morauiæ facientes & repræſentantes, vigore præſentium facimus & dirigimus Nuncios & Ambaſiatores noſtros ſpeciales. Vos Reuerendum Magiſtrum Wenceslaum de Drachold, Curiæ Archiepiſcopalis officialem, honorabiles & diſcretos viros Paulum de Slawikowitz, artium liberalium Baccalaureum, Plebanum S. Ægidii, & Correctorem Cleri eiuſdem Curiæ Archiepiſcopalis Pragenſis. Wenceslaum de Lutznitz, Plebanum Eccleſiæ S. Nicolai antiquæ ciuitatis Pragenſis & Bohinkonem de Chotzna, Rectorē Eccleſiæ Lithoum ac Decanum eiuſdem, Sacerdotes in Chriſto Ieſu dilectos, ad præſentandum vos coram Reuerendo in Chriſto Patre, Domino Philiberto Epiſcopo Conſtantienſi & Collegis eius, Legatis ſacri Generalis Concilii Baſilienſis. Pro complemento & executione Compactatorum, per vos omnes vel maiorem partem præſtandum reuerentiam debitam & obedientiam Canonicam, ſanctæ matri Eccleſiæ, ſacro Generali Concilio, Romano Pontifici, & Prælatis noſtris Canonicè intrantibus, prout auiſatum extitit in Brunna. Pro omnibus ſpiritualibus & ſæcularibus perſonis Bohemiæ Regni & Marchionatus Morauiæ. Ratum & gratum habituri bona fide, quicquid per nos actum fuerit in præmiſſis, in quorum omnium & ſingulorum fidem ac teſtimonium, has noſtras litteras ſigillo Regni Bohemiæ fecimus communiri. Datum Pragæ in Collegio Caroli, ipſo die B. Matthæi Apoſtoli & Euangeliſtæ, Anno Domini M.CCCC.XXXV.

EXECV-

Digitized by Google

EXECVTORIA DOMINORVM LEGATORVM SVper Compactatis data Bohemis, & expedita in forma quæ ſequitur, anne 1436.

IN nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui eſt amator pacis & veritatis, & pro vnitate Chriſtiani populi preces porrexit ad patrem. Nos Philibertus, Dei & Apoſtolicæ ſedis gratia Epiſcopus Conſtantienſis Prouinciæ Rothomagenſis: Ioannes de Polomar, Archidiaconus Barchinonenſis, Apoſtolici Palatii cauſarum auditor, Decretorum Doctor: Martinus Bernerii, Decanus Turonenſis: Tilmannus Præpoſitus ſancti Florini de Cõfluentia, Decretorũ Doctor: Ægidius Carlerii Decanus Cameracenſis, & Thomas Haſelbach, ſacræ Theologiæ profeſſor Vienenſis: Sacri Generalis Concilii Baſilienſis ad Regnum Bohemiæ & Marchionatum Morauiæ, Legati deſtinati, authoritate ſacri Concilii recipimus & acceptamus vnitatem & pacem, per dictos Regnum Bohemiæ & Marchionatum Morauiæ acceptas factas & firmatas, ſecundum quod vtrique parti conſtat, per literas inde confectas, cum vniuerſo populo Chriſtiano. Tollimus omnes ſententias cenſuræ, & plenariam abolitionem facimus. Item autoritate Dei omnipotentis & Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli, & dicti ſacri Generalis Concilii, pronunciamus veram, perpetuam, firmam, bonam & Chriſtianam pacem dictorum Regni & Marchionatus, cum reliquo vniuerſo populo Chriſtiano, mandantes autoritate prædicta, vniuerſis Chriſtiani orbis Principibus, & aliis Chriſti fidelibus vniuerſis, cuiuſcunque ſtatus, gradus, & præeminentiæ aut dignitatis exiſtant. Quatenus dictis Regno & Marchionatui, bonam, firmam & Chriſtianam pacem obſeruent. Neque pro cauſis diſſenſionum, pro difficultatibus aliquibus circa materias fidei, & quatuor articulorum dudum exortas & agitatas (cum iam ſint per dicta capitula complanatæ) aut pro eo quod communicarunt, communicant, & communicabunt ſub vtraque ſpecie, iuxta formam dictorum capitulorum, eos inuadere, offendere, infamare, aut iniuriari præſumant. Sed ipſos Bohemos & Morauos, tanquam fratres, bonos & Catholicos Eccleſiæ orthodoxæ filios, reuerentes & obedientes eidem, habeant & firma dilectione contractent. Hoc declarato expreſſe, quod ſi aliquis contrafaceret, non intelligatur pax ipſa violata, ſed debeat fieri de illo emenda condigna. Cumque (prout in dictis capitulis continetur) circa materiam communionis ſub vtraque ſpecie, ſit hoc modo concordatum, quod dictis Bohemis & Morauis, ſuſcipientibus Eccleſiaſticam vnitatem & pacem, realiter & cum effectu, & in omnibus aliis, quam

in vſu communionis vtriuſque ſpeciei, fidei & ritui vniuerſalis Eccleſiæ cõformibus, illi & illæ, qui talem vſum habent, communicabunt ſub duplici ſpecie, cum autoritate Domini noſtri Ieſu Chriſti & Eccleſiæ veræ ſponſæ eius. Et articulus ille in ſacro Concilio diſcutietur ad plenum, quo ad materiam de præcepto. Et videbitur, quid circa illum articulum pro veritate Catholica ſit tenendum & agendum, pro vtilitate & ſalute populi Chriſtiani. Et omnibus mature & digeſte pertractatis, nihilominus ſi in deſiderio habendi dictam communionem ſub duplici ſpecie perſeuerauerint, hoc eorum Ambaſiatoribus indicantibus, ſacrum Concilium ſacerdotibus dictorum regni & Marchionatus, communicandi ſub vtraque ſpecie populum, eas videlicet perſonas, quæ in annis diſcretionis reuerenter & deuote poſtulauerint, facultatem pro eorum vtilitate & ſalute, in domino largitur: Hoc ſemper obſeruato, quod ſacerdotes ſic communicantibus ſemper dicant, quod ipſi debent firmiter credere, quod non ſub ſpecie panis caro tantum, nec ſub ſpecie vini ſanguis tantum, ſed ſub qualibet ſpecie eſt integer & totus Chriſtus. Et iuxta dictorum Compactatorum formam, dictis Bohemis & Morauis, ſuſcipientibus Eccleſiaſticam vnitatem & pacem realiter & cum effectu, & in omnibus alijs, quam in vſu communionis vtriuſque ſpeciei, fidei & ritui vniuerſalis Eccleſiæ conformibus, illi & illæ, qui talem vſum habent, valeant communicare ſub duplici ſpecie, cum autoritate Domini noſtri Ieſu Chriſti, & Eccleſiæ veræ ſponſæ eius. Hoc expreſſe declarato, quod per verbum fidei, ſupra & infra poſitum, intelligunt & intelligi volunt veritatem primam, & omnes alias credendas veritates, ſecundum quod manifeſtantur in ſcripturis ſacris, & doctrina Eccleſiæ ſane intellectis. Item, cum dicitur de ritibus vniuerſalis Eccleſiæ, intelligunt & intelligi volunt, non de ritibus ſpecialibus, de quibus in diuerſis prouinciis diuerſa ſeruantur. Sed de ritibus, qui communiter & generaliter circa diuina ſeruantur. Et quod poſtquam nomine Regni & Marchionatus in vniuerſitate hoc ſuſcipietur, ſi aliqui in diuinis celebrandis non ſtatim ſuſcipiant ritus, qui generaliter obſeruantur, propterea non fiat impedimentum pacis nec vnitatis.

Idcirco Reuerendis in Chriſto Patribus, Archiepiſcopo Pragenſi, & Olomucenſi & Luthomislenſi Epiſcopis, qui ſunt vel qui pro tempore erunt, vniuerſis & ſingulis Eccleſiarum Prælatis, curam habentibus animarum, in virtute ſanctæ obedientiæ diſtricte præcipiendo mandamus, quatenus illis perſonis, quæ vſum habent communicandi ſub duplici ſpecie, iuxta formam in dicto capitulo contentam, ſacrum Euchariſtiæ ſacramentum ſub duplici ſpecie, requiſiti, prout ad vnumquemque pertinet aut pertinebit in futurũ, miniſtrent, & pro neceſſitate plebis, vt non negligatur, faciant mi-

miniſtrari, & his nullatenus reſiſtere aut contraire præſumant. Scholares quoque, qui communicauerunt & deinceps iuxta dictorum capitulorum formam communicare volent. Et etiam cum promoti fuerint, & ad eos ex officio pertinebit aliis miniſtrare ſub duplici ſpecie, propterea à promotione ad ſacros ordines non prohibeant, ſed ſi aliud Canonicum non obſiſtat, eos rite promoueant eorum Epiſcopi. Quod ſi quiſquam contra hoc facere præſumſerit, per eius ſuperiorem debite puniatur, vt pœna docente cognoſcat, quam graue ſit, autoritatem ſacri Concilii generalis habere contemptam. Vniuerſis quoque & ſingulis cuiuſcunque ſtatus, præeminentiæ aut conditionis exiſtant, præſentium tenore diſtricte pręcipiendó mandamus, quatenus dictis Bohemis & Morauis, ſeruantibus Eccleſiaſticam vnitatem, & vtentibus communione ſub duplici ſpecie, modo & forma prædictis, nemo audeat improperare, aut eorum famæ vel honori detrahere. Item, quod Ambaſiatores dicti Regni & Marchionatus, ad ſacrum Concilium, Deo propicio, fæliciter dirigendi, & omnes, qui de eodem Regno vel Marchionatu, dictum ſacrum Concilium adire voluerint, ſecure poterunt, ordinato & honeſto modo proponere, quicquid difficultatis occurrat, circa materias fidei, Sacramentorum, vel rituum Eccleſiæ, vel etiam pro reformatione Eccleſiæ in capite & in membris. Et Spiritu ſancto dirigente fiet, ſecundum quod iuſte & rationabiliter, ad Dei gloriam, & Eccleſiaſtici ſtatus debitam honeſtatem fuerit faciendum. Item, recognoſcimus in geſtis apud Pragam in ſcedula, quæ incipit. Hæc ſunt reſponſa acta per Reuerendum in Chriſto patrem Dominum Philibertum, &c. Hanc reſponſionem ſcriptam. Primo dixerunt, quod non eſt intentionis ſacri Concilii, permittere communionem ſub duplici ſpecie permiſſione tolerantiæ, vel ſicut Iudæis permiſſus fuit libellus repudii. Quia cum ſacrum Concilium viſcera maternæ pietatis exhibere dictis Bohemis & Morauis intendat, non eſt intentionis Concilii, permittere tali promiſſione, quæ peccatũ non excludat. Sed taliter elargitur, quod autoritate Domini noſtri Ieſu Chriſti, & Eccleſiæ veræ ſponſæ ſuæ ſit licita, & digne ſumentibus vtilis & ſalutaris. Quoniam ita concordati ſumus cum Gubernatore, Baronibus & aliis, quod per illas formas in hac & in alia litera conceptas, & ſcriptas, dicta Compactata ad executionem deducantur, & in illis formis ambæ partes reſedimus. Item, in literis ab vtraque parte ad inuicem apponantur in teſtimonium ad partium petitionem Sigilla Sereniſſimi Domini Imperatoris, & Illuſtriſſimi Domini Ducis Auſtriæ Alberti: Ambaſiatoribus Regni Bohemiæ ad ſacrum Concilium deſtinandis, dabimus ſaluum conductum eo modo, quo dedimus Dominis Matthiæ, Procopio & Martino. Dabimus Bullam ſacri Concilii, in

qua

Digitized by Google

qua inſerentur Compactata & confirmabuntur. Item aliam Bullam, in qua inſereter litera pro executione Compactatorum, per nos facta cum ratificatione. Quando datæ fuerint nobis literæ Regni, & facta fuerit obedientia; nos dabimus literam, per quam promittemus, quod quam cito commode poterimus, procurabimus habere à ſacro Concilio, dictas duas Bullas. Et hæc litera erit munita ſigillis Regni, & Sereniſſimi Domini Imperatoris, & Illuſtriſſimi Domini Ducis in teſtimonium. Simili modo petimus ſaluum conductum, ſi nos vel aliqui ex nobis, velint tranſire ad Regnum. In quorum fidem & teſtimonium, Nos Philibertus Epiſcopus Conſtantienſis præfatus: Ioannes de Polomar auditor: & Tilmannus Præpoſitus S. Florini, vice & nomine omnium aliorum Collegarum noſtrorum, in abſentia ſuorum Sigillorum, præſentes has literas dedimus, ſigillorum noſtrorum munimine roboratas. In alio autem Codice ſic habetur. In quorum omnium & ſingulorum fidem & teſtimonium, has noſtras literas Sigillis noſtris fecimus communiri. Et ad maiorem euidentiam, robur & firmitatem, Sigilla Sereniſſimi Domini Sigiſmundi Romanorum Imperatoris, & Illuſtriſſimi Principis Domini Alberti Ducis Auſtriæ, & Marchionis Morauiæ, ad inſtantes preces noſtras ſunt præſentibus appenſa. Datum Iglauiæ Olomucenſis Diœceſis, die quinta Menſis Iulii, Anno Domini M. CCCC. XXXVI.

LITERÆ CONCORDIÆ THABORITIS CONceſſæ, anno 1436.

ANno à Natiuitate Domini MCCCCXXXVI. die Dominica ante feſtum S. Elizabeth, facta eſt concordia per illuſtrem Principem, Dominum Vlricum Comitem Ciliæ, ac generoſos Dominos, Dominum Vlricum de Roſenberg, Dominum Aleſs de Sternberg, Dominum Hintze de Pirgſtein Magiſtrum Curiæ, Dominum Caſpar Cancellarium, Dominum Haſſek de VValſtein, Dominum Arneſtum de VVlaſſim, Dominum Przibik de Clenauu, Ioannem de Cunuuald Camerarium: Inter Inuictiſſimum Principem & Dominum, Dominum Sigiſmundum, Dei gratia Romanorum Imperatorem ſemper Auguſtum, & Vngariæ, Bohemiæ, &c. Regem, ex vna, & honorabiles ſacerdotes Bedericum de Strazniz, Nicolaum de Pelhrzymauu dictum Epiſcopos, Wenceslaum Corandam cum aliis eorum partis ſacerdotibus ac prouidis, Magiſtro ciuium & tota communitate montis Thabor, ac eis adhærentibus, parte ex alterá: Primum, quod Dominus Bedericus cum aliis ſacerdotibus ſibi adhærentibus, & cum illa Hradicenſi communitate, à lege Dei & à riti-

ritibus, quibus hactenus circa diuina vtebantur, per violentiam trahi non debent. Arbitrorum tamen quatuor, ex parte vtraque electorum, quicquid pronunciatum fuerit ſecundum iudicem in Egra Compactatum, dictamini ſtare vtrique debent, modo & forma, ex vnanimi conſenſu, de condeſcenſu in arbitros Magiſtrorum Pragenſium ex vna, & ſacerdotum Thaborienſium parte ex altera, in literis vtriuſque partis expreſſis. Hoc etiam ſignanter eſt expreſſum & concordatum, vt dicti Thaborienſes habeant debitam, pacificam & ſecuram audientiam, & quicquid per præfatos arbitros pronunciatum fuerit, ſecundum Iudicem antedictum, vt vtiliter hoc eius ſerenitas, ipſiuſque ſucceſſores eos vexari non permittant. Item, quicquid his temporibus pro eadem cauſa contra eius Maieſtatem, à dictis ſacerdotibus & à communitate actum eſt, hoc totum tranſire debet. Et eius Maieſtas nunquam hoc eis in temporibus futuris in malum refricare debet. In teſtimonium omnium prædictorum pactorum, nos concordatores ſuperius nominati, noſtra propria ſigilla præſenti literæ appendi fecimus. Quæ eſt data Pragæ, anno & die præſcriptis.

LITERÆ MAGISTRORVM PRAGENSIVM SVPER IV. arbitris, anno 1436.

IN nomine Domini, Amen. Ego Magiſter Ioannes de Rokyzana, electus Archiepiſcopus Eccleſiæ Pragenſis, meo ac aliorum Magiſtrorum ac ſacerdotum mihi adhærentium nomine, notum facio omnibus & ſingulis, literam hanc inſpecturis, aut legi audituris, quod cum Domino Bederico de Strazniz, ſuiſque ſacerdotibus Thaborienſibus & ſibi adhærentibus, pro materiis ſpiritualibus & ritibus, pro quibus fuit difficultas noſtra cum illis, annis his bellicoſis, circa diuina: condeſcendimus & vigore præſentium literarum finaliter condeſcendimus in concordatores & arbitros quatuor, per nos & Dominum Bedericum cum ſuis ſacerdotibus, ex vnanimi conſenſu electos, videlicet, in Magiſtrum Petrum Anglicum, & ſacerdotem Martinum de Chrudim, Epiſcopum electum, & in Magiſtrum VVenceslaum de Drachovv, ac in Magiſtrum Buzkonem. In quos conſenſimus, & vigore præſentium literarum conſentimus, ac plenariam poteſtatem damus quatenus ipſi, ad Deum & ſalutem proſpicientes populorum, pro rebus ſpiritualibus & ritibus circa diuina, pro quibus inter nos & illos, annis his extiterat, ſecundum iudicem inter nos & Prælatos Baſilienſes in Egra Compactatum, finaliter in quatuor temporibus, in quadra-

geſima proxime affuturis, pronuncient & declarent. Et ego Magiſter Ioannes ante dictus, meo & aliorum ſacerdotum mihi adhærentium nomine, promitto bona fide, abſque omni dolo, pro me ipſo & aliis ſacerdotibus mihi adhærentibus, huic, quod ſecundum iudicem ſupranominatum pronunciauerint, conſentire & aſſueſcere, atque hoc ſuſcipere corde, ore & opere. In robur & teſtimonium horum omnium Ego ſupradictus Magiſter Ioannes, & mecum Magiſter Chriſtianus de Prachatitz, & Magiſter Ioannes de Przibram, ſigilla noſtra propria dedimus literæ huic ſponte applicari. Datum in Praga, Anno Domini M. CCCC. XXXVI. feria ſexta poſt Martini.

TENOR LITERARVM SACRI CONCILIJ, anno 1436.

SACRA generalis Synodus Baſilienſis in Spiritu ſancto legitime congregata, vniuerſalem Eccleſiam repræſentans, venerabili Philiberto Epiſcopo Conſtantienſi, & dilectis Eccleſiæ filiis Ioanni de Polomar, &c. Salutem & omnipotentis Dei benedictionem.

Cum vos ad partes Bohemiæ & Morauiæ Legatos noſtros duxerimus deſtinandos cum plenaria poteſtate prout in aliis noſtris inde literis continetur, in quibus cum dicatur, quod omnem vobis in dictis partibus poteſtatem & Iuriſdictionem Eccleſiaſticam conceſſerimus. Ne generalitas hæc ambiguitatem valeat generare, harum ſerie declaramus prædicta vobis ſeu tribus aut duobus conceſſam, cauſſas omnes & lites ciuiles, criminales & ſpirituales, ad forum Eccleſiaſticum pertinentes per vos aut alios, audiendi, decernendi, ſeu de delictis inquirendi, ſeu delinquentes puniendi, vel cum eis (ſi vobis viſum fuerit) diſpenſandi, quæcunque beneficia conferendi, etiamſi forent ad ſedem Apoſtolicam deuoluta: Et generaliter omnem iuriſdictionem voluntariam & contentioſam, & poteſtatem Eccleſiaſticam exercendi, in toto Regno Bohemiæ & Marchionatu Morauiæ. Quam habent & habere ſolent Legati Cardinales à latere ſummi Pontificis deſtinati: Volentes & decernentes, quod facultates in prædictis noſtris literis vobis datæ, non cenſeantur per hanc in aliquo diminutæ, ſed illas ſimul & iſtas volumus in pleno robore permanere. Datum Baſileæ III. Idus Martii, anno Domini M. CCCC. XXXVI.

TENOR

Digitized by Google

TENOR LITERARVM IMPERATORIS, ET DVCIS *Alberti, anno* 1436.

SIGISMVNDVS Dei gratia Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, & Vngariæ & Bohemiæ, &c. Rex. Et Albertus eadē gratia Dux Auſtriæ & Marchio Morauiæ, &c. Notum facimus præſentibus vniuerſis, quod propter exortas quaſdam emergentias in materia mandati Reuerendo in Chriſto Patri Philiberto, Epiſcopo Conſtantienſi & Collegis ſuis, Legatis ſacri Generalis Concilii dati, inter ipſos Legatos eiuſdem ſacri Generalis Concilii Baſilienſis, parte ex vna, & inclytum Regnum Bohemiæ & Marchionatum Morauiæ, parte ex altera: promiſimus & tenore præſentium promittimus, in verbo Cæſareo, ſicut & ipſi Legati coram vobis promiſerunt, quod infra hinc & feſtum ſancti Michaelis proxime venturum, dicti ſacri Concilii Baſilienſis Legati, mandati literas plenam & omnimodam facultatem continentes, à dicto ſacro Concilio diſponent, & in effectum ordinabunt, nec non ad manus Nobilis Alzonis de Ryzenberg, alias VVizeſtiouu, Gubernatoris Regni Bohemiæ infra ſubſcripta reponent.

Tenor literarum Concilij.

SACRA generalis Synodus, &c. Venerabili Philiberto, &c. Cum vos ad inclytum Regnum Bohemiæ & Marchionatum Morauiæ, pro continuandis & Deo proprio fæliciter concludendis pacis & vnitatis tractatibus, duxerimus deſtinandos, vobis omnibus & maiori parti veſtrum omnium, ſi forſan aliquos contigerit impediri, coram congregatione generali Regni Bohemiæ & Marchionatus Morauiæ vel Ambaſiatoribus eorundem, communiter vel diuiſim, aut cum deputandis ab eis, nec non cum quibuſcunque Baronibus, Communitatibus vel deputandis ab eis, ac etiam cum clero dictorum Regni & Marchionatus & cuiuſuis ciuitatis, ac aliis etiam perſonis, ſi & prout vobis videbitur expedire, omnia ad pacem & vnitatem accomoda (ſalua fide & honeſtate Eccleſiæ) explicandi, proponendi, colloquendi, concordandi & concludendi: Vt ea, quæ per quoſdam ex vobis tunc legatione fungentes, cum generali congregatione dictorum Regni & Marchionatus, concordata & concluſa fuerint, executioni demandentur, & pax & vnitas effectiuè procedat, & ipſa concordata & concluſa firmandi & roborandi, & ea executioni debitæ demandandi, & generaliter omnia & ſingula faciendi, quæ pro pace & vnitate dictorum Regni & Marchionatus & ha-

Digitized by Google

bitantium in eis, cum reliquo populo Chriſtiano, vel pro bono & tranquillo ſtatu illarum partium, vobis videbitur expedire: Etiamſi maiora & grauiora eſſent ſuperius expreſſa, quam ea quæ in præſenti mandato continentur, & quæ mandatum ſpeciale & expreſſum exigerent, quæ omnia in præſenti habere volumus pro expreſſis: plenam & liberam concedimus facultatem, ratumque & gratum ac firmum habebimus, quicquid à nobis vel maiori parte (ſi reliquos contigerit impediri) actum fuerit ſiue geſtum. Et faciemus authore Deo, ab omnibus inuiolabiliter obſeruari. Datum III. Idus Martii. Anno à natiuitate Domini MCCCCXXXVI. In cuius rei teſtimonium & fidem, Nos Sigiſmundus Imperator & Dux Auſtriæ præfati, Sigillum noſtra huic literæ appendi iuſſimus. Datum Iglauiæ, III. die Menſis Iulii, Anno Domini MCCCCXXXVI.

COPIA MANDATI AD SVBDITOS REGNI BOHEMIÆ & Marchionatus Morauiæ pro pace ſeruanda, anno 1436.

NOs Alzo de Ryſlenburg, alias de VVizeſtiouu, Gubernator Regni Bohemiæ, Barones, Nobiles, Milites, Clientes, Praga ciuitas & cæteræ ciuitates, Generalem congregationem inclyti Regni Bohemiæ & Marchionatus Morauiæ facientes & repræſentantes. Vniuerſis & ſingulis ſubditis & incolis præfatorum Regni & Marchionatus, cuiuſcunq; ſtatus & conditionis exiſtant, qui ſunt de parte noſtra affectu omnis boni, vario cum genere complacendi præporrectis. Cum propter aliquas difficultates, circa materias fidei & quatuor articulorum exortas, inter nos & conuicinos noſtros, tam extra quam intra Regnum & Marchinatum conſiſtentes, bella diutius fuerint agitata, & iam per Dei gratiam, inter Legatos ſacri generalis Concilii & generalem congregationem dicti Regni, ſit facta concordia, & nos pacem, qui promiſimus pro dictis cauſis & articulis ſuſcipere, & inire volentes cum vniuerſo populo Chriſtiano, ſiue intra Regnum ſiue extra ſiſtente, per fidem & honorem noſtrum, omni dolo & fraude ceſſante, ſuſcepimus. Idcirco vobis omnibus & ſingulis per præſentes præcipiendo mandamus, quatenus bonum, Chriſtianam, firmam, & perpetuam pacem ſeruetis & teneatis. Et ipſis ſupradictis & vicinis, tam intra quam extra Regnum, illam nullatenus violetis ſeu violari permittatis: ſed faciatis à veſtris omnibus firmiter obſeruari. In horum fidem & teſtimonium, has literas noſtras Sigillo Regni Bohemiæ fecimus communiri. Datum in Iglauia, XII. die Menſis Iul. Anno Domini M. CCCC. XXXVI. data eſt autem huius mandati Copia Dominis Legatis, præſente Imperatore, XV. die Auguſti, Iglauiæ eodem anno.

AR-

Digitized by Google

ARTICVLI EDITI PER MAGISTROS ET CLERVM *Pragenſem, ac Dominos Conſules Communitatum Pragenſium, Feria quarta ante Feſtum S. Viti: anno 1442.*

VT compactata cum Eccleſia ſancta ab omnibus efficaciter teneantur.

Vt omnes Prædicatores affirment, Communionem vtriuſque ſpeciei eſſe veram, vtilem & ſalubrem.

Vt nullus audeat prædicare, quod tantum ſumitur ſub vna ſpecie, quantum ſub vtraque. Cum hoc ſit contra communicantes ſub vtraque ſpecie.

Vt nullus audeat porrigere ſub vna ſpecie publicè vel occultè.

Vt omnes plebani manu propria communicent populum, ſub vtraq; ſpecie.

Vt ſic communicantes nullus audeat quouis modo diffamare, puta, hæreticos aut ſchiſmaticos dicere, ſed ab omnibus teneantur pro fidelibus Chriſtianis.

Vt omnes Sacerdotes Pragenſes & Monachi, ſint ſub obedientia Magiſtri Przibram & Magiſtri Procopii. Si autem quiſpiam nollet, non debeat foueri.

RESPONSVM CARDINALIS S. ANGELI, LEGATI *de Latere, ad articulos ſibi oblatos per Generalem congregationem Regni Bohemiæ, XI. die Maii, Feria ſexta ante Feſtum Pentecoſtes: anno 1448.*

MAgnifici, Illuſtres, Generoſi, Spectabiles, famoſi & prudentes Domini: Pridie Illuſtres Dominationes Veſtræ, obtulerunt mihi duos articulos: Primum, de Compactatis cum Concilio Baſilienſi & ratificatione ipſorum. Secundum, de confirmatione & conſecratione Archiepiſcopi ad Eccleſiam Pragenſem. De primo igitur videlicet de Compactatis, quia heri tarde per Magnificum Dominum Georgium ſunt mihi oblati, & nondum ſuper his deliberaui (ſed tamen cum conſilio veſtro, pro bono pacis huius Regni inclyti, deliberare volo) pro hac vice loqui non intendo. Sed de ſecundo, videlicet de conſecratione Archiepiſcopi, quia dimiſſis aliis, primum de religione inſtatis, deſiderium veſtrum in eo laudandum eſt. Nam poſt Dominum Apoſtolicum primus in dignitate eſt Archiepiſcopus, & eſt magnæ dignitatis. Nam cum

Digitized by Google

Dominus Papa ſanctiſſimus, qui caput eſt Eccleſiæ totius, primus eſt in dignitate: Archiepiſcopus poſt ipſum, qui caput eſt ſuæ Eccleſiæ & ſuorũ Suffraganeorum. Secundus eſt in dignitate, & ab illo Sanctiſſimo Domino Papa gratia redundat in iſtum; prout dicitur in Pſalmo: Sicut vnguētum in capite, quod deſcendit in barbam, barbam Aaron: Quod deſcendit in oram veſtimēti eius. Et cum Archiepiſcopus ſit tam magnæ dignitatis, ideo S. Patres inſtituerunt, vt Archiepiſcopus in ciuitate Metropolitana, quæ caput eſt & ſedes alicuius Prouinciæ, ſuam habeat reſidentiam. Et quia iſta inclyta Ciuitas Pragenſis, quæ eſt caput huius Regni, digna eſt Archiepiſcopo: conueniens eſt, vt etiam Archiepiſcopus ſit dignus, qui eidem debeat præſidere. Et cum etiam inſtitutione ſanctorum Patrũ Sacerdos eſt nomen magnæ dignitatis, ideo aliquis non debet ordinari vel permoueri in Sacerdotem, niſi habeat ſufficiens beneficium vel patrimonium, quo mediante debite poſſit ſuſtentari, ne nomen ſuum vileſcat, vel ex eo poſſit leuipendi. Omnino Archiepiſcopus debet habere ſufficiens Patrimonium, & dotes plurimas, quibus ipſe & eius familia debeat ſuſtentari. Debet enim Archiepiſcopus, qui caput eſt ſuæ Eccleſiæ, cui præeſt, habere membra, puta, Capitulum, Officiales, Abbates & Presbyteros in ſua Diœceſi, & illi omnes debent habere dotes, quibus poſſunt debite ſuſtentari. Etiam propter autoritatem, qua fungitur, vt poſſit eam exequi, debet habere dotationem ſufficientem. Nam ſi Archiepiſcopus Capitulum & membra non haberet, eſſet quaſi caput ſine membris, & quaſi monſtrum in natura. Si etiam eſſet pauper, cogeretur fortaſſis mendicare hoſtiatim, & poſſet nomen ſuũ vilipendi, nec poſſet debite exequi ſuum officium, prout decet. Et ideo Magnifici Domini, qui Archiepiſcopum optatis, & à religione incepiſtis, in eo eſtis plurimum commendandi. Nam religio eſt tantæ virtutis, quod quaſi ex inſtinctu quodam naturæ ad ſe allicit & prouocat. Gentiles enim, qui colebant deos vanos & adulterinos, ex quodam inſtinctu naturę, templa magna & ſumptuoſa, pariter & ornata, diis ſuis conſtruxerunt, & ſacerdotes ſuos abundantiſſime dotauerunt. Sperabant enim q; per talia ſacrificia placatis diis, licet falſis, Reſpublica optime diſponeretur. Pharao etiam, qui populum Domini opprimebat, Sacerdotes ſuos honorauit, & bona eorum omnia habere voluit exempta. Et ideo antiqui religionem præpoſuerũt Imperio, ſic, quod poſt religionem Imperium locum habeat. Tempore autem Legis Templũ Domini ornatiſſime eſt inſtructum, & ſufficientiſſime dotatum. Et Sacerdotes illi, qui Sacerdotes nouæ Legis figurabant, fuerant ſufficienter dotati. Et non ſolum Iudæi, ſed & Gentiles, de remotis partibus propter religionem ad hoc Templum veniebant, & magna munera ibi offerebant. Et cum Sacerdotes Gentiliũ, & illi Sacerdotes veteris Legis: qui tantũ ſignificabāt

Sacerdo-

Sacerdotes nouę Legis, & ſanguinem taurorum immolabant, cinerem vitulæ aſpergebant: fuerunt ſufficienter dotati, & à populo principaliter honorati, omnino Sacerdotes iam moderni, qui non ſanguinem taurorũ, nec cinerem vitulæ immolant, ſed verum corpus Domini noſtri Ieſu Chriſti conficiunt, ſunt dotandi, & maxime propter huiuſmodi dignitatem honorandi: & templa ſunt conſeruanda & ornanda, ad cuſtodiendum corpus Domini noſtri Ieſu Chriſti. Et ideo Magnifici & Illuſtres Domini, date operam efficacem, vt illa quæ ſunt ablata Archiepiſcopo & Clero, reſtituantur vniuerſa, & ſi illa non ſufficiant ad ſuſtentandum, quod magis augeantur, pro ſalute animarum, tranquillitate & concordia huius regni. Ita etenim in ſæculari dignitate agitur, quod Reges & Principes non conferunt alicui dignitatem, niſi talis fuerit dotatus, quod poſſit eis tali dignitate ſeruire. Et cum iſta Dominationes Veſtræ fecerint, Archiepiſcopus conſecrabitur ad vota veſtra, quod hoc inclytum Regnum erit merito conſolatum. Iſta tractantes inter vos, poſtmodum ſuper his me auiſabitis, & ego cum conſilio veſtro volo facere ſecundum Deum. Ad Dominationes inſuper veſtras Magnificas ex confidentia & animo ſyncero, quam ad hoc regnum inclytum habeo, materiam aliam intendo dicere, optans, ne mihi adſcribatur, quod in alienam meſſem falcem vellem mittere. Teneor enim hoc facere, ex duplici officio, generali videlicet & ſpeciali. Quia hoc inclytum Regnum Regem habere debet & Principem, per quem, tãquam per vnum medium gubernari debeat: Cum per vnum tota Reſpub. melius & efficacius regatur quam per plures. Quia hæres, vt frequenter, charitatem & fauorem maiorem ad ſuos ſubditos habet, quam alii Rectores vel Directores. Et ideo melius regit Rempub. Etenim quod calorem in ſe habet, fortius calefacit. Et quia Dominus pluralitatem Rectorum odio habens, ideo eos deteſtãdo loquitur, dicens: Paſtores plurimi demoliti ſunt vineam meam. Et è conuerſo approbans vnum Rectorem, dicit: Sit ergo vnus Paſtor. Et quia vos Domini Magnifici, pridie optaſtis ratificationem Compactatorum, magnificaſtis & extuliſtis Sereniſſ. Principem & Dominum, Dominum Sigiſmundum Imperatorẽ, Regem veſtrũ vſq; ad ſydera. Et cum ipſe fuerit auus, & cõſequenter Rex Albertus, qui ſibi in hoc Regno ſucceſſit, pater iſtius Regis Ladislai, & ipſe eius filius, ergo & hæres huius Regni, iuxta illud Apoſtoli: Quod ſi filius & hæres per Deũ. Et cum ego ſim Legatus à ſanctiſſ. Domino noſtro ad hoc regnũ, & eidẽ Domino Apoſtolico & mihi ex officio incũbit, cauſam viduæ & pupilli promouere. Quia hoc eſt officiũ cuiuslibet Legati à Sede Apoſtolica. De quo dicitur: Pupillo tu eris adiutor. Suadeo igitur, ꝙ hæredẽ veſtrũ non abiiciatis. Nã ſi ſecus feceritis, timendũ eſt, ne Dominus Deus faciat in vos ꝓ illo vindictã. Punit enim illos Deus plagis multis, ꝗ propriũ hæredem abii-

Digitized by Google

abiiciunt,aut ſibi inferũt iniuriam. Prout patet per Roboam,qui poſtquam cœpit ſæuire in populum, decem Tribus ab eo ſunt amotæ, pro quo magna indignatio Dei venit ſuper eos. Cùm enim Dominus ad eos miſerat Prophetam,præcepit,ne comederet nec biberet circa ipſos. Sed quia comedit & bibit circa eos,eum ipſum Leo in via dilacerauit. Deinde Dominus noſter Ieſus Chriſtus,cum intraret cum Diſcipulis ſuis,ne tranſiret per Samariam, propter huiuſmodi peccatum. Et ideo,cum iſte iuuenis Ladislaus eſt verus hæres huius Regni,inſtandum eſt,quod pro Rege ſuſcipiatur. Et ſi quid Sereniſſimi Regis Romanorum tutoris eius Maieſtas,quæ facere debuit, non fecit,vel aliqua neglexit,propterea ſecundum iura naturæ,immo ſecũdum omnia diuina & humana,iſti iuueni in ſua hæreditate nõ poteſt fieri in præiudicium atque damnum, quoniam ipſe ſub tutore eſt tanquam ſeruus, & non liber,vſque ad præfinitum tempus,iuxta ſententiam Apoſtoli.Quanto tempore hæres paruulus eſt,nihil differt à ſeruo, &c. Ideo Magnifici & Illuſtres Domini,conformate vos aliis Regnis Chriſtianis. Agite pro bono concordiæ & pace. Et ſi (vt prædixi) aliqua Sereniſſimi Regis Romanorum tutoris ſui,quæ fuerunt facienda,non fecit,vel aliter fecit quam debuit,vel facere neglexit,ego volo fideliter,tanquam vnus ex vobis,operam dare,vt talia emendentur. Et confido clementiæ & pietati ipſius,quod faciet,& exaudiet me in hoc facto.Quod ſi facere nollet,aut forte iuſtitiam huic inclyto Regno recuſaret, quod tunc Sedes Apoſtolica ſuper eo eſt imploranda, & Dominus noſter Sanctiſſimus ipſum ad hoc aſtringet,aut huic Regno faciet iuſtitiam, vel amicabili tractatu interueniente, vel iure ipſum ad hoc compellendo. Sic enim Vngariæ Regnum fecit, quod orta inter eos diſſenſione,pro dicto iuuene & inter Serenitatem Regis Romanorum,à Sede Apoſtolica Legatum Mediatorem poſtulauerunt, qui ipſos ad pacis & vnitatis concordiam reduceret. Quod ſi facere non poſſet,ad Sedem Apoſtolicam eſſet recurrendum. Et ideo Magnifici Domini,ſic agite pro hærede veſtro Ladislao, qui ex ſemine Sereniſſimorum Principum & Regum Romanorum eſt exortus,qui etiam in toto Orbe conſanguinitatem notabilem habere dinoſcitur, prout pacem, vnionem & tranquillitatem huius Regni habere optatis. Nam ſi aliter feceritis, odium & inimicitias omnium conſanguineorum Maieſtatis eius poſſetis incurrere. Hæres enim veſter eſt. Iſta dicens,quia multa verba poſui,peto,ignoſcant Dominationes Veſtræ. Et ſi aliqua dixi,quæ fortaſſe alicui diſplicerent,confido,cum omnes eſtis Nobiles & Generoſi,quia non imputabitis perſonæ meæ,quia hoc feci ex officio meo,pro bono pacis & concordiæ huius Regni. Quam pacem & ſalutem nobis præſtare dignetur in ſæcula ſæculorum benedictus Deus, Amen. Iſta tractare velitis inter vos,& ego vobiſcum ſuper his conſiliari volo,quotiens

fuerit

fuerit opportunum. Actum Feria ſexta ante Pentecoſtes, die XI. Menſis Maii, Anno Domini M. CCCC. XLVIII.

BVLLA NICOLAI V. AD CAPISTRANVM: Anno 1451.

NICOLAVS Epiſcopus, Seruus ſeruorum Dei, dilecto filio, Ioanni de Capiſtrano, Ordinis fratrum Minorum Profeſſori, Salutem & Apoſtolicam benedictionem. Cum intellexerimus, te in Regno Bohemiæ & Marchionatu Morauiæ, ac partibus illis adiacentibus, Diuino tibi aſſiſtente ſpiritu, ſermonibus ac prædicationibus ad populum, vigilanter inſudare & vtiliter proficere: Vt vniuerſorum Chriſti fidelium, qui ad te pro audiendo verbo Dei confluunt, augeatur deuotio, & dono cœleſtis gratiæ vberius ſe conſpiciant refertos, deuotioni tuæ omnibus & ſingulis Chriſti fidelibus, quos prædicationibus tuis, celebrationi Miſſarum ac diuinis officiis pro tēpore intereſſe contigerit, quoties tibi videbitur expedire, de omnipotentis Dei miſericordia, ac Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum, atque noſtra autoritate, verè pœnitentibus & confeſſis tres annos & totidem quadragenas, de iniunctis eis pœnitentiis, miſericorditer relaxandi, illosque eiſdem concedendi & pronunciandi. Nec non vt omnes & ſingulas vtriuſque ſexus perſonas, quæ ſub vtraque ſpecie communicarūt, ac aliàs erroribus, hæreſi & ſuperſtitione inuoluti, à ritu & vnitate Sanctæ Rom. Eccleſiæ receſſerunt, ſi apertis intelligentiæ oculis, ac per Sacram ſcripturam & doctrinā tuam illuminati, de tenebris ad lucem veritatis, prædictis erroribus, hæreſi & ſuperſtitione relictis & abiuratis, qui eorum coram te conciliari, vniri & incorporari voluerint Eccleſiæ Romanæ huiuſmodi & Sedi Apoſtolicæ, à quibuſcunque excommunicationum, ſuſpenſionum & interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris & pœnis, etiam hæreſis, in eos tam à iure quam ab homine promulgatis, quotiens opus fuerit, in foro conſcientiæ dūtaxat, autoritate noſtra abſoluendi in forma Eccleſiæ conſueta.

Et cum ſingulis perſonis eiſdem, & præſertim ſpiritualibus vel regularibus, ſuper irregularitate, ſi quam huiuſmodi ſententiis & pœnis ligati, celebrando diuina vel immiſcendo ſe illis, non tamen in contemptum clauiū, contraxerunt. Quodque in ſuſceptis per eas ordinibus, ipſis tamen per te prius ad tempus, de quo tibi videbitur, ab illorum executione ſuſpenſis, miniſtrare liberè & licitè valeant, eadem autoritate diſpenſandi. Denique ab eiſdem perſonis inhabilitatis & infamiæ maculam ſiue notam per ipſos pręmiſſorum occaſione cōtractam, dicta autoritate abolendi, necnon eaſdem

a a perſo-

perſonas ad honorem, famam & ſtatum priſtinos, in quibus, anteaquã præmiſſa contingerẽt, erant, plenarie & integre reſtituendi & reponendi, plenam & liberam, tenore præſentium, concedimus facultatem. Datum Romæ, apud S. Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ M.CCCC.LI. V. Calendas Nouembris, Pontificatus noſtri anno quinto.

EPISTOLA NICOLAI DE CVSA CARDINALIS, AD Bohemos: anno 1452.

NICOLAVS miſeratione diuina, tituli S. Petri ad vincula, Sacroſanctæ Rom. Eccleſiæ Presbyter Cardinalis, Apoſtolicæ Sedis Legatus, Epiſcopus Brixinenſis: Vniuerſis & ſingulis Nobilibus, venerabilibus, ſtrenuis, honorabilibus, prudentibusque, Baronibus, Prælatis, Militibus, Presbyteris, Religioſis, Militaribus, Magiſtris, ciuium, oppidanis, & cunctis Eccleſiaſticis & ſæcularibus, Inclytum Regnum Bohemiæ & Marchionatum Morauiæ inhabitantibus, veræ pacis deſideria fœliciter adipiſci. Poſtquam diuina pietas ſtatuit (vti firmiter ſperabamus) Regnum & Marchionatum prædicta hoc tempore ad obedientiam Sacroſanctæ Romanæ Catholicæ Eccleſiæ reuocare, ſanctiſſimus Dominus noſter, Dominus Nicolaus Papa V. nobis curam & ſollicitudinem tam ſancti operis commiſit, & Legati de latere plenam tribuit facultatem. Et quoniam nuper ex Nobilibus Regni ipſius Oratoribus, in Dieta Ratiſponenſi, latenter intelleximus, deſideria omnium veſtrorum, diuina inſpiratione, nunc ad veram & effectualem vnionem inclinari. Et quod ea propter Apoſtolicam Legationem in Regno ipſo conſtitui optatis, pro complemento tam ſancti propoſiti, mox operam dedimus, vt hoc Summo Pontifici noſtro quam ocyſſime innoteſceret. Et quoniam ad rem ipſam fœliciter conducendam, neceſſe eſt, vt ante acceſſum Apoſtolici Legati ad Regnum, de mente ſingulorum aut ſaltem maioris & ſanioris partis inhabitantium, quoad puram, veram & effectualem obedientiam & ſubiectionem, ſimus certiores facti. Nam niſi eſſet propoſiti veſtri, vos velle conformare progenitoribus veſtris, qui ante hanc differentiam Catholicam vitam duxerunt, qui fidem Orthodoxam ab Apoſtolica Sede atque Priuilegia Metropolitanæ Sedis & generalis ſtudii, pro ſua deuotione & obedientia, ad matrem ſuam, ipſam ſcilicet Sedem Romanam meruerunt: Quemadmodum & alia Chriſtiana Regna, quæ adhuc in eadem obedientia perſeuerant, ſuperuacue Apoſtolicus Legatus inquietaretur: Et re non peracta, in non paruum omnium veſtrorum dedecus rediret. Ideo vt experiamur, quem fructum introitus Legati efficere queat, honorabilem

Digitized by Google

rabilem Ioannem Dörſenit, præſentium Latorem, Capellanum noſtrum deuotum ac dilectum, ad vos omnes & ſingulos tranſmiſimus. Cui dedimus in mandatis, vt in his noſtris patentibus literis oſtenſis, vniuſcuiuſque mentem & intentionem inueſtiget, circa iam dictam obedientiam præſtandam, & quæ circa ipſam atque ſecurum acceſſum Apoſtolici Legati fuerint opportuna, prout de hoc per nos latius eſt informatus. Quare rogamus vos, & in Domino exhortamur, vt ipſum Capellanum noſtrum admittere, benigne audire, & quæ mente geritis, ſcripto patefacere velitis. Nec putetis nos à vobis rem magni ponderis leuiter exigere. Nam cum impoſſibile ſit, veram pacem eccleſiaſticam conſtitui poſſe, quam diu non eſt omnimoda conformitas corporis & membrorum. Turpis enim eſt omnis pars, quæ toti non congruit. Hinc in ea re, vbi, qui non eſt cum vniuerſali Eccleſia, contra eam eſſe conſtat, neceſſe eſt, pure & ſimpliciter, abſque pacto & conditione omnium conformitatem obedientiæ amplecti. Neque quenquam moueat, quod, cum Oratores tunc Baſilienſis Concilii, de pace eccleſiaſtica Pragæ tractarent, ad compactiones deuentum ſit. Nam experimento compertum eſt, modum illum integram pacem & vnitatem cum Sancta Romana Eccleſia non effeciſſe. Quæ cum ſit piiſſima mater omnium fidelium, nulli redeunti, quem in fide genuit, gremium claudere poteſt, & omnia quæ filii ſui poſtulant, ſi ſalutaria ſunt, liberaliter concedit. Sicut enim mater ipſa per quæcunque pacta non poſſet trahi ad conſentiendum in iis, quæ filiorum ſuorum ſaluti ſciret obuiare: ita etiam quæ ſalutis ſunt ſine pactis, aſſenſum nequit denegare. Et infra: Nolite igitur tales pro fratribus honorare, qui ſe matris veſtræ filios nominari verecundantur. Aperite quæſo oculos, & conſiderate vnde excidiſtis, & quo perducti eſtis, & per quos, & credite plus matri veſtræ (à quo omnia, quæ ſalutis & honoris ſunt, recepiſtis) quam ſeductoribus illis, qui adeo cæci ſunt, quod lumen non vident: adeo beſtiales quod matrem non cognoſcunt. Parui facite omnia, quæ ipſi de Compactionibus ingerunt. Nam ad illorum ſciolorum confuſionem Deus illas ſic fieri permiſit. Neque religioſus frater Ioannes de Capiſtrano, vir vtique zelum Dei habens cum ſcientia. Nec alius quiſquam aſſerit, Compactiones hæreſim in ſe continere, ſed conſtanter negatur, in eis talia concedi, quæ vobis falſo ſuggeruntur. Poteritis, ſi volueritis, ex Compactionibus ipſis ſeductores veſtros facile conuincere. Nam cum extra vniuerſalem Eccleſiam, quæ Catholica Græce dicitur, non ſit ſalus, & vt ipſi negare non poſſunt, videte in Compactionibus, vbi eſt illa Catholica Eccleſia, & reperietis in capite primi articuli eſſe ſcriptum, quod Regnum Bohemiæ & Marchionatus

Digitized by Google

Morauiæ,in fide conformare ſe debent vniuerſali Eccleſiæ. Et non poteſt intellectus alius dari,quam quod Romana illa ſit vniuerſalis Eccleſia,cui ſe debent Regnum & Marchionatus conformare.Ea infra. Nam ſi aliquid ſingularitatis ex ipſis habere putatis circa ritum Communionis ſub vtraq; ſpecie,vt ſeductores nonnulli perſuadent, legite textum, & ponderate mentem Concilii ex litera, & reperietis, negligentia illorum Sacerdotum,vos omnia ibi vobis oblata perdidiſſe. Eſt enim vobis notorium,quod illi tales Sacerdotes nunquam ea,quæ fieri debebant ad habendam permiſſionem illius Communionis,procurarunt aut obſeruarunt. Sed non obſtantibus Compactionibus, continuarũt illa,quæ dimittere tenebantur. Ideo ex eorum negligentia permiſſio etiam quoad perſonas,quæ vſum habebant,non eſt ſortita effectum:minus permiſſio de libertate concedenda obtineri potuit à Synodo,ſemper ob talium Presbyterorum prçſumptam pertinaciam, qui toto tempore,quo Conciliũ ſedebat,Compactata nulla ex parte obſeruare curarunt,& ita ſoluta eſt Synodus,antequam euentualis promiſſio fieri potuerit. Videte nunc quæſo,quomodo quidam tales veſtri Sacerdotes, in ſuam confuſionem ad Compactiones refugiunt, ex quibus penitus nihil, ex eorum ſeductorum culpa, etiam quoad eos qui vſum communionis habebant,eſtis aſſecuti. Sic alia, quæ in Compactionibus ſunt, nonne manifeſte condemnant tales allegantes? Ipſi enim ſua ſponte currere ſe ingerunt,& abſque miſſione,expreſſe contra Compactiones,prædicant. Et cum nullam habeant poteſtatem ligandi & ſoluendi, populum decipiunt. Videtisne,quomodo obedientiam illam,de qua ſimiliter in Compactionibus, quoad ſuum ſeruant Romanum Pontificem? Ex his intelligitis, Compactiones nihil ſingularitatis vobis præſtare, ſed ſolum confuſionem eorum, qui ſua prçſumptione ſeducti,vos ſeduxerunt,exprimere,vt ore ſuo iudicentur. Quare merito, inſtar aliorum fidelium, obediẽtiam puram,ſimplicem,veram & effectualem,quæ ſola Deo grata,vobis vtilis & ſalutaris exiſtit; ſuademus,in Legati aduentu, alacri animo acceptare, & nos de illa certiores facere,per quã ſolam ab illa liberaliſſima Apoſtolica Sede indubie omnia, quæ ſalutis & pacis ſunt,potius ſine pacto quam cum pacto, quamprimum in laudem poteritis obtinere. Datum Ratisbonæ ſub noſtro ſigillo, die XXVII. Iunii, Anno à Natiuitate Domini M.CCCC.LII. Pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri, Domini Nicolai, diuina prouidentia Papæ Quinti, anno ſexto.

EPISTO-

Digitized by Google

EPISTOLA LADISLAI REGIS AD PRAgenſes, anno 1455.

HONORABILIBVS & prudentibus Magiſtris ciuium & Conſulatui Pragenſi, fidelibus noſtris dilectis, Ladislaus, Dei gratia Vngariæ & Bohemiæ, &c. Rex, Auſtriæ Dux & Morauiæ Marchio.

Honorabiles & Prudentes, fideles dilecti. Quoniam proſperos ſucceſſus rerum noſtrarum ſinceritati veſtræ iocundos fore non ambigimus, vt cum iis, qui Maieſtatem noſtram diligunt, gratulari lætarique valeatis, notificandum vobis duximus, Celſitudinem noſtram nuper elapſis diebus Inclytum Regnum Vngariæ adiuiſſe: aſſiſtentibus nobis Reuerendiſſimo Archiepiſcopo Strigonienſi, Comite Palatino, aliiſque Prælatis, Proceribus, & Nobilibus Regni prædicti, ipſiſque Serenitatem noſtram comitantibus, cum læto populorum occurſu, magnaque omnium exultatione, vſque Budam, Regni ipſius præclaram vrbem perueniſſe. Itaque præfati regni noſtri nacti poſſeſſionem, acceſſu noſtro tranquilla pace & quiete nobis firmius ſolidamus. Hæc vobis ad veſtram conſolationem de noſtris proſperitatibus nunciata, aliis, qui vobiſcum congaudeant, nota facere non omittatis. Datum Budæ, die octaua Menſis Februarii: Regnorum noſtrorum anno Vngariæ, &c. decimo quinto, Bohemiæ vero tertio.

EPISTOLA CALIXTI PAPÆ AD REGEM LADISlaum: anno 1457.

Calixtus Epiſcopus, ſeruus ſeruorum Dei, chariſſimo in Chriſto filio Ladislao, Regi Vngariæ Illuſtri, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.

INTELLEXIMVS non ſine graui diſplicentia mentis noſtræ & amaritudine cordis, quod adhuc inter chariſſimum in Chriſto filium noſtrum Fridericum, Romanorum Imperatorem Auguſtum, & tuam Serenitatem, non ſolum diſcordia, ſed apertum bellum perdurat, & hinc inde ſubditi veſtri vexantur & lacerantur. Quæ res tanto moleſtior nobis eſt, quanto magis exinde Chriſtianæ Reipub. detrimentum reſultat. Eſt profecto res deteſtabilis, quod vos, qui vna ex familia nati eſtis, proximi ſanguine, fratreſque patrueles, tantis adinuicem odiis feruetis, vt etiam armis decertetis. Dolendum eſt, quod opulentam & nobilem patriam veſtram,

nunc ferro nunc igne diſſenſio veſtra deuaſtat, & illas vires inter vos conſumitis, quas deberetis in hoſtes fidei, pro tutela Chriſtianæ relligionis effundere. Et quamuis Imperatori præfato, tanquam primo inter ſeculi Principes, aduocato Eccleſiæ, & protectori fidei Catholicę, potiſſime incumbat, pace in ſuo Imperio procurata, totis conatibus in eos militaria ſigna transferre, qui nomini inſultare Chriſtiano nituntur: Tibi tamen non minor cura eſſe debet ad hoſtes fidei propulſandos, & maxime Turcas, qui Regno tuo Hungariæ latiſſimo & quondam florentiſſimo, non ſolum vicini ſunt, illique moleſtias indies inferunt, ſed etiam non paruas eius prouincias ſibi vſurpauerunt. Dolemus certe, & angimur vehementer, cum indies ex illo Regno Chriſtianos capi & in Barbaricam deduci captiuitatem accipimus. Miramurq; te non maiori ſtudio teneri pro defenſione ipſius Regni quam videmus, qui dum in Auſtria cum patruele tuo contendis, præfati regni curam poſtpoſuiſſe videris: Tanquam plus doleas, vnam tibi per Chriſtianos villam aufferri, quam ſi per Turcas vna Prouincia ſurripiatur. Certe illud palam eſt, quod cum tu & dictus Imperator inuicem diſcordes eſtis, & domeſtico bello impliciti, non ſolum Vngaria, ſed tota vere Chriſtianitas in periculo ponitur. Nam quomodo Gallici & Hiſpani vel Anglici contra Turcas exercitum ducere curabunt, in remotis agentes: quando vos, qui prope eſtis, & quorum potiſſime res agitur, inter vos diſſidentes, nihil cogitare videmini ſuper his, quæ Turcarum perfida gens aduerſus Chriſtianos indies molitur? Eſt igitur ſupra, quam dicere poſſumus, periculoſa hæc veſtra diſcordia: Nec videmus, quin mala infinita prorumpant, niſi quam celerrime tu & Imperator præfatus ſimul conciliemini. Audiuimus tamen vnum, quod nobis conſolationi eſt, dilectum filium, Nobilem virum, Ludouicum Bauariæ Ducem, in Auſtriam deſcendiſſe, concordiam inter vos, tanquam communem amicum pacificaturum. Nos autem dilecto filio noſtro, Ioanni Cardinali S. Angeli, Apoſtolicæ ſedis Legato, qui iam dudum pro ſalute Regni tui Vngariæ, proque communi Chriſtianorum vtilitate, non ſine magnis laboribus & expenſis, ibidem commoratus eſt: literas dedimus, vt ad Imperatorem & tuam Serenitatem confeſtim ſe conferens, omne ſtudium ſuum ad id conuertat, vt tandem lites veſtræ tollantur & penitus ſopiantur, redeatque ea inter vos beneuolentia, quam propinquitas veſtra requirit & nos deſideramus. Interea dilectus filius Laurentius Ronarella, ſacræ Theologiæ Profeſſor, nuncius & Subdiaconus noſter, ſimul cum dilecto Duce ad eam pacem pro viribus ſe agitabit, &c.

LITE-

Digitized by Google

LITERÆ BARONUM REGNI BOHEMIÆ AD SLEſitas, anno 1459.

IOANNES de Roſenberg, Capitaneus Sleſiæ, Zdenko de Sternberg, Burggrauius Pragenſis, Henricus de Stratz, Magiſter Curiæ, Ioannes de Colditz, Iaroslas Plirtha de tzirotyn, VVilhelmus iunior de Reiſenburg, Theodericus de Ianowitz, Ioannes de VVürtenberg, Bohuslaus de Suuanberg, Ioannes Sagunatz de Cunſtat, VVilhelmus de Ilburg, Burianus de Gutſtein, Henricus de Colobrat, Iosko de Boskowitz, Sobieslaus de Pertubita, Zdenko Roska de Poſtupitz, Magiſter monetæ montium Cuthnæ, Ioannes Czalta de Camenahora, Burianus Tirtzka de Lipa, Tabularum Regni Bohemiæ cuſtos, Ialubko de VVirzoſſonitz, Ioannes Malowitz de Potzo, Nicolaus de Labkowitz, & VVenceslaus de VValetzeu, Subcamerarius Regni Bohemiæ, cæterique Barones & Nobiles, in præſenti dieta congregati.

Illuſtribus Principibus & Dominis, Domino Henrico Glogouienſi, Domino Balthaſaro, & Domino Ioanni Zaganenſibus, Domino Conrado albo Olzinenſi, Domino Friderico Lignitzenſi, Ducibus in Sileſia: ac honorabilibus Adminiſtratori, & Capitulo Eccleſiæ VVratislauienſis, Vaſallis & ciuitatibus VVratislauienſi, Nouiforenſi & Namslauienſi: Dominis noſtris & amicis, Seruitiorum promptam voluntatem.

Illuſtres, honorabiles atque prudentes Domini & amici. Meminimus ſcripſiſſe vos veſtris Dominationibus, vt quanis poſtergata dilatione, cum ſitis Coronæ Bohemiæ incorporati, ſicut Sereniſſimo Regi Ladislao, inconcuſſa ſemper fide & obedientia ſyncera adhæſiſtis: ita Illuſtriſſimo præſenti noſtro Regi, eadem fide, integritate & obedientia pareatis. Vos autem literis veſtris ea reſponſa dediſtis, quæ & petiſtis, inſufficientia & rationi fuere aduerſa. Nunc iterum atque iterum rogamus, quatenus omni reuerentia ſemota, attento magis fidelitatis veſtræ ſtatu, quo vos ipſa vetuſtas regno noſtro vincu'is indiſſolubilibus adligauit, vt vnum corpus inclytæ coronæ Bohemiæ nobiſcum effecti, neceſſariæ naturæ iuriſque ordine, exemplo aliorum ſubditorum, non putrida, ſed viuentia membra, legitimo capiti, Sereniſſimo Regi noſtro pareatis. Neque vos vana verba obloquentium deterreant, nec tenuis aliquorum conſideratio abducat. Cordi etenim eſt, Sereniſſimo Regi noſtro, in ea fide ſummaque religione, quam à patribus recepiſtis, integritateque obedientiæ ſanctæ Romanæ Eccleſiæ conſeruare, ſed & pro aduerſantibus vobis animo viribuſque decertare. Quod ſi nec ea ratio vos ad iuſtum obedientiæ tramitem inclinat, apud ſanctiſſi-

Digitized by Google

ctiſſimum Dominum noſtrum, ſummum Pontificem, & glorioſiſſimum dominum noſtrum Imperatorem, Electores, alioſque ſacri imperii Principes, proteſtari nos ipſa iuris ratio compellit, quod iuſta petita non conſequimur. At vos obedientiæ bonum, quo nihil in vita præſtantius, nulla rationis duce reiicitis & poſtergatis. Conabimurque adiutorio eſſe Regi noſtro, vt iura Regni, & Coronæ amplitudo conſeruentur, quæ fælicioribus auſpiciis per Diuæ memoriæ Reges atque maiores noſtros, pro regni incrementis, diuerſarum prouinciarum eidem Coronæ incorporatione adaucta vnitaq; fuere. Datum Pragæ in noſtra generali congregatione, in die S. Ioan. Apoſtoli & Euangeliſtæ Anno &c. LIX. ſub ſigillis præſentibus, vice & nomine omnium noſtrum appreſſis.

FORMVLA CONCORDIÆ INTER REGEM ET Vratislauienſes factæ, anno 1460.

GEORGIVS Dei gratia Bohemiæ Rex, &c. Notum facimus tenore præſentium vniuerſis, quod pia (quam ad ſanctam ſedem Apoſtolicam Romanoſque Pontifices ſemper geſſimus, & gerimus gerereque intendimus) deuotio & obſeruantia, nos inducunt, vt ea, præfatæ ſedis intuitu, ſuiſque Oratoribus & Legatis interuenientibus, admittenda decreuimus, quæ alias nullo pacto faceremus. Dudum ſiquidem nobis ad Coronæ Bohemiæ gubernacula Regiæ dignitatis ſublimatis, cum omnes Prælati, Duces, Barones & Communitates regni præfati & principatuum illi ſubditorum, debitam obedientiam & fidem præſtitiſſent: Capitula maioris & ſanctæ Crucis Eccleſiarum Vratislauienſium, ac Clerus & Communitates Vratislauienſis ciuitatis, & oppidi Nambslauienſis, nobis (neſcimus quo auſu & ſpiritu) reſtiterunt. Quare aduerſum eos bella mouimus, non tamen ſine noſtri cordis dolore, eo quod bellando eſſet nobis ſæuiendum in eos, quos magis (quandoquidem voluiſſent ipſi) tanquam noſtros ſubditos, filios & ſeruitores, amplecti, regere & tractare cupiebamus. Fecimus tamen, ne præfati Clerus vel Communitates: dum nobis ipſis & Coronæ Regni Bohemiæ, quam pro tota noſtra poteſtate tueri, illæſamque defendere, in ipſius fælici ſuſceptione promiſimus, deeſſe videremur: in maiores elati auſus, pernicioſiora contra nos & coronam præfatam moliremur. Tandem res hæc ad aures ſanctiſſimi Domini noſtri Pii, diuina prouidentia Papæ Secundi, delata eſt. Qui cũ ea, quæ pacis & tranquillitatis ſuorum ſunt filiorum, paterna pietate cogitet & exquirat, nuncios & oratores ſuos ad hæc ſpecialiter deputatos, ad nos direxit N. & N. Qui vice ac nomine Sedis Apoſtolicæ ac Sanctitatis ſuæ, inter Serenitatem

noſtram

noſtram & præfatos Clerum & communitates, partes ſuas interponentes: veram prædictorum obedientiam ad nos, noſtramque ad illos indulgentiam, clementiam ac benignitatem procurarent. Cumque præfati Domini Oratores, poſtquam nos ſuper iis fuerunt allocuti, & nos eis omni cum reuerentia (vti debemus) ſanctæ ſedis Apoſtolicæ intuitu, reſpondimus: ſi ſe in Vratislauiam contuliſſent, præfatoſque Clerum & Communitates multis rationibus & exhortationibus ad propoſitum nobis obediendi conduxiſſent. Illi eis ſupplicarunt, quatenus pro obſeruantia iurium & priuilegiorum omnium ſuorum, gratiarumque & laudabilium conſuetudinum conceſſorum vel conceſſarum ſibi, à Diuæ recordationis Ducibus Regibuſque Bohemiæ, prædeceſſoribus noſtris, aut etiam à Regibus vel Imperatoribus Romanis, apud Serenitatem noſtram parte Sanctiſſimi Domini noſtri Papæ inſtarent, nec non aliqua alia à nobis peterent, quæ ſecundum exigentiam temporis, ſaluti præfatorum Cleri & Communitatum neceſſitatibuſque opportuna ſibi videbantur. Quibus per nos conceſſis, nos in ſuum, vti debent, Regem ac Dominum fideliter accepturi eſſent. Hæc omnia nihilominus ad certa Capitula redigentes, quorum tenor ſimul & ſupplicationis præfata ſequitur in forma, & eſt talis:

Quædam verba ſupplicationis Vratislauienſium, ad Nuncios Apoſtolicos facta.

Reuerendiſſime in Chriſto pater, & venerabilis ac Eximie Domine Doctor, Domini noſtri colendiſſimi: Nos qui repræſentamus Prælatos, Canonicos ac totum Clerum Eccleſiarum, Conſuleſque & Communitates ciuitatis Vratislauienſis, & oppidi Namslauienſis humilime audiuimus, & intelleximus vniuerſa, quæ nobis parte Sanctiſſimi noſtri, Pii diuina prouidentia Papæ Secundi, propoſuiſtis. Paterna monita, ſuaſiones, atque conſilia ſuæ Beatitudinis per veſtras Paternitates ad nos delata, cum ea qua decuit atque decet reuerentia & deuotione ſuſcipimus & veneramur. Agimus præterea ſuæ Beatitudini, non quas debemus atque tenemur gratias, ſed quas vtique noſtra paruitas poteſt, quod inter tam multas atq; frequentes curas & ſollicitudines ſuas, quibus pro ſalute commiſſi ſibi gregis angitur, premitur laboratque indies: & noſtri quoque dignata ſit recordari. Nos ſane poſtquam Sereniſſimus Dominus Georgius, Rex Bohemiæ modernus, prout ſuæ Maieſtati placuit, bellum contra nos mouit, ſicut oculi ancillæ in manibus Dominæ ſuæ, ita vt oculos noſtros leuauimus ad miſericordiſſimum inprimis Deum, ac deinde ad ſuam ſanctitatem vt miſeretur noſtri: Non quidem, quod animum adipiſcendæ ſuperbæ libertatis vnquam

habuerimus, vel quod nos diuidere ab inclyta Corona Regni Bohemiæ cogitauerimus. Quemadmodum nonnulli (pace ſua) detractores ac æmuli noſtri iactitant: Neque etiam, quod præfatum Dominum Regem ob priuatas paſſiones forſitan aliquas noſtras aut aliquorum odio recuſaremus. Nam regnum nos habere volumus, ſub Rege viuere, & cum inclyta Corona regni Bohemiæ perpetuo inuiſcerati permanere ſtatuimus. Et nunc quidem, quoniam Regem eligi oportuit, propter quædam, quæ noſtras conſcientias remordebant, differendam obedientiam eſſe cenſuimus. Teſtem inuocamus Deum ſuper iſtis, &c.

CAPITVLA CONCORDIÆ A VRATISLAVIENSIBVS propoſita & petita, atque etiam obtenta, anno 1460.

I. SVPPLICAMVS inprimis, vt Regia Maieſtas dignetur prorſus omnem animi perturbationem, iram, odium, rancoremque deponere, quem aduerſum nos Capitula maioris & ſanctæ Crucis Vratislauienſium Eccleſiarum, nec non vniuerſum Clerum & Communitates ciuitatis Vratislauienſis, & oppidi Namslauienſis, aut contra aliquem ex nobis vel ex noſtris ſubditis, adhærentib. & confœderatis, occaſione præmiſſorum conceperit & habuerit.

II. Item, quod omnia & ſingula Priuilegia, gratias, iura, quæ ab omnibus & ſingulis diuæ recordationis Ducibus, Imperatoribus, Regibuſq; Bohemiæ nobis præfatis Conſulibuſque & Communitatibus ſupradictis, conſuetudines, ordinationes legitime introductas, & à nobis factas & obſeruatas, nec non dominia & poſſeſſiones cuiuſcunque conditionis exiſtant, quæ nobis & ſingulis noſtrum aut alicui ex ſubditis, aut confœderatis noſtris, quocunque modo vel titulo iuſte acquiſita ſunt vel fuerunt, in futuro per vniuerſam ditionem præfati Sereniſſimi Domini Regis, confirmet, roboret & ſtabiliat perpetuo duratura.

III. Item, cum officium Chriſtiani Regis ſit, liberam, immunem, pacatamque cuſtodire, tueri, defendere, & obſeruare matrem Eccleſiam, ex qua in Chriſto renati ſunt, in capite, in membris, in ædibus, in dotibus, etiam in quibuſcunq; bonis, quæ ad eos quomodolibet ſpectare dignoſcuntur. Quod idem Sereniſſimus Dominus Rex, tanquam verus & Catholicus Princeps, omnia & ſingula iura & priuilegia, gratias, conſuetudineſque laudabiles, nec non omnia & ſingula dominia, poſſeſſiones & omnes omnino res ſtabiles & mobiles, quæ ad Epiſcopatum & Capitula Maioris & ſanctæ Crucis Vratislauienſium Eccleſiarum, & ad alias omnes & ſingulas Eccleſias Parochiales, Monaſteria cuiuſcunque ordinis vel ſexus exiſtant, in ciui-

Digitized by Google

ciuitate, & per Diœceſin Vratislauienſium ſita, omnia & ſingula eis & ſingulis eorum integra, libera, abſolutaque relinquat. Quemadmodum à diuæ recordationis Ducibus & prædeceſſoribus ſuis Bohemiæ Regibus eiſdẽ conceſſa, confirmata & roborata ſunt: Quæ etiam ſua Maieſtas de nouo confirmare, roborare vt dignetur ſupplicamus.

IV. Item, vt mandet omnibus & ſingulis officialibus & ſubditis ſuis per Diœceſin prædictam, vt Cenſuras Eccleſiaſticas reuerenter ſuſcipiant, & denunciari ſeruarique libere & ſine perturbatione faciant. Et ſi quando per iudices ſpirituales contra rebelles quoſcunque, cuiuſcunque ſexus, ſtatus, conditionis, autoritatis, dignitatis vel præeminentiæ temporalis vel ſpiritualis exiſtunt, eos inuocatos eſſe contingat.

V. Tum maxime contra quoſcunque qui hæreſim in præfata ciuitate vel Diœceſi dogmatizare præſumunt, aſſiſtant, auxilium, conſilium & fauorem in omnib. præbendo, quouſq; executioni vltimæ demandatum fuerit, id quod præfati iudices per ſuas ſententias pronunciauerunt eſſe iuris.

VI. Item, quia populus iſte ex variis ſuggeſtionibus, ſcandalis, cædibus & iniuriis hinc inde ſecutis, formidat Regiam Maieſtatem, cuperetque, antequam homagium præſtaret, vt repulſis odiis & rancoribus, gratiam Regiæ Maieſtatis ſibi beneficiis, & bonis præcedentibus operibus, & obſeruantia compararet, & ex mutua cum Bohemis conuerſatione, exercitiis & continua Communicatione, animi & mentes ambarum partium, ad integram & veram amicitiam conuertantur, vtque interius fatigata hæc ciuitas impenſis grauiſſimis reſpiret, & condigne erga Maieſtatem ſuam ſe habere poſſet: Supplicant præfati Domini & Communitates, quod præſtatio ſolennitatis homagii ad triennium ſuſpendantur. Quo tempore ex nunc ſub fide promittunt Maieſtati præfati Domini Regis, id ſibi tanquam vero & indubitatio Catholico, Chriſtiano Regi Bohemiæ præſtare, quod tamen infra tempus præfatum, tanquam Regi noſtro ac inclytæ Coronæ Regni Bohemiæ, tanquam fideles ſubditi, obedientes & ſeruientes, ac in omnibus vna cum aliis dominis, Principib. & Communitatib. Sleſiæ eorundem profectui amplitudini & ſaluti intendentes, prout à retroactis temporibus ſuperioribus Regibus Bohemiæ facere conſueuimus. Dietis quoque & congregationibus, ſi quæ forte pro vtilitate ac commodo regni & Sereniſſimi Domini Regis, ſiue pro ſedis Apoſtolicæ amplitudine & cõſeruatione Chriſtianę religionis fuerint vocati, vna cum aliis membris regni intereſſe, & pro viribus & facultate fideliter conſulere & operari promittunt: Salus ſemper in præmiſſis omnibus iuribus & priuilegiis eorum dominorum & communitatum tam præſentibus quam futuris.

Digitized by Google

BVLLA PII II. PAPÆ, GEORGII REGIS BOHEMIÆ *iuramentum continens, anno 1463.*

Pius Epiſcopus Seruus Seruorum Dei.

COGIT nos gregis Dominici, humeris noſtris inſufficientibus, cura impoſita, vt tanto propenſiori ſtudio, in hæreticę prauitatis erroribus extirpandis inuigilemus, quanto illi per humani generis inimici fallacias aſtutius, etiam ſub religionis ſpecie, cordibus mortalium immiſſi, plures trahere poterunt in gehēnam: dudum ſiquidem inclytum Bohemiæ Regnū, quod Chriſtianum & fidelem populum habere conſueuit, ad hanc pernicioſam Iacobelli & ſuorum ſequacium, in aliquibus partibus Huſſitarum nuncupatam hæreticam prauitatem, pro magna eius parte prolapſum, vt communionem Euchariſtiæ Sacramenti, ſub vtraq; ſpecie, vini videlicet & panis, quoad Laicos & non conficientes, de neceſſitate fore æternæ ſalutis profitetur. Cum propter obitum fælicis recordationis quondam Ladislai nouiſſimi, Rege careret, Georgium de Podiebrat ſibi Regem elegit. Qui dum ſe Catholicum affirmaſſet, poſtmodum, dum Coronationis reciperet inſignia: licet in venerabilium fratrum noſtrorum Iauriensis & VVacienſis Epiſcoporum ac nonnullorum Eccleſiaſticorum & ſæcularium virorum notabilium, manibus tactis per eum corporaliter Sacramentis Euangelicis, publice & ſponte promiſerit, ſpoponderit, pollicitúſque fuerit atq; iurauerit, quod deinceps fidelis & obediens eſſet ſanctæ Ro. Eccleſiæ, & illius pro tempore Pontificibus, in eiuſq; obedientia & conformitate, more aliorum Catholicorum & Chriſtianorum Regum, in vnitate orthodoxæ fidei, quam ipſa ſancta Ro. Catholica Eccleſia confitetur, prędicat & tenet: fideliterq; obſeruaret, ac deinceps fidem & Eccleſiam ipſam protegeret atq; tueretur & defenderet. Et populum ſibi ſubiectum ab omnibus erroribus, ſectis & hereſibus, ac articulis ipſius Eccleſiæ & fidei Catholicæ contrariis, reuocaret & auerteret, nec non Catholicæ fidei obſeruationem ac obedientiam, conformitatem, vnionem, ritum, cultumq; ipſius ſanctæ Romanæ Eccleſiæ reduceret & reſtitueret in dicto regno: licetq; dictus etiam Georgius deinde per dilectum filium Ioannem de Rabenſtein, Notarium noſtrū, eius ad nos Oratorem pro ſe eiuſq; Conthorali & liberis pollicitaretur, vt pręcepta noſtra reuerenter ſuſciperet, & eis obſequeretur, ac deinde, cum ſe huiuſmodi iuramento aſtrinxiſſet ac obligaſſet per chariſſimum filium noſtrū, Fridericum Rom. Imper. Illuſtrem, vt talis extitit confirmatus. Nihilominus, cum ipſe Georgius his omnibus facta contraria ageret: publica, quæ & continuata, fama, aduerſus ipſum laboraret, quod contra tam ſolenniter factas ſuas promiſſiones & iuſiurādum, dictam hæretico-

rum

Digitized by Google

rum ſectam foueret & amplecteretur: Dilecti filii, Clerus, Capitanei, Conſules & Communitates ciuitatis Vratislauienſis, & oppidi Namslauienſis, tanquam Catholici & veri Chriſti fideles, eundem Georgium pro Rege ſibi recipere, eique homagium præſtare debite recuſarũt. Propter quod Georgius ipſe bello illos impugnare temptauit. Nos tunc de his certam notitiam habentes, vt tantis incommodis repagulo eſſemus, dictumque Georgium, ac ipſum inclytum Bohemiæ Regnum, ad veram obedientiam & vnionem Apoſtolicæ Sedis, & Sanctæ ipſius Romanæ Eccleſiæ, reducere poſſimus, Venerabilem fratrem noſtrum Hieronymum, Archiepiſcopum Cretẽſem & dilectum filium, Sacræ Theologiæ Profeſſorem, Franciſcum de Toleto, tunc Archidiaconum de Aſtigia in Eccleſia Hiſpalenſi, Oratores noſtros, ad partes illas miſimus, & tandem huius homagii ſuſpenſio ad triennium & vnum menſem per eos facta extitit. Verum duobus deinde ferè annis decurſis, cum idem Georgius nihil de huiuſmodi iuramentis, per eum promiſſis, ſe facturum oſtenderet: nos tantæ rei moram eſſe periculoſam cenſentes, præfatum Georgium, vt promiſſionibus & iuramentis prætactis ſatisfaceret, regnumque præfatum ad vnionem ſanctæ matris Eccleſiæ reduceret, per certum nuncium noſtrum iterum fecimus ſollicitari. Sic demum Georgius ipſe, tranſacto poſt vnius anni ſpacio, ſolennes ad nos Oratores tranſmittens, nobis obedientiam præſtitit verbalem, vt prius, ſed non realem, ſui & regni, in vnitate fidei & ritus Communionis, quam iuxta iuramẽtum ac promiſſiones ante dictas expectabamus. Eumque tunc propriis Oratoribus ſuis hortati; pro huius rei finali conſummatione, & dimiſſa veſania ſua, atque hæretica præſumptione ſuper articulo Communionis huiuſmodi, ipſe cum Regno Bohemiæ ſe nobis & Eccleſiæ ſanctæ, atque aliis regnis conformaret: Dilectum filium, Fantinum de Valle, vtriuſque Iuris Doctorem, ad eundem Georgium, Regnum & Marchionatum Morauiæ, ac vicina eius dominia tranſmiſimus: Qui ſibi per nos iniuncta, fideliter in cõuentu, ob id per dictum Georgium, in Feſto S. Laurentii proxime elapſo indictum, coram Prælatis, Magnatibus & aliis multis expleuit. Idem tamen Georgius, Sathanæ laqueis ligatus, in ſua pertinacia obſtinatus permanſit. Nam publice inibi cum eius Conthorali ſibi confedente, in Prælatorum, Procerum, Magnatorum præſentia, poſtquam, vt intelleximus, in nos & ſanctam Sedem Apoſtolicam, ipſamq; ſanctam Romanam & Apoſtolicam Eccleſiam, fidelium matrem, multis detractionibus & blaſphemiis, ore polluto & impudicis labiis inuexerat, etiam proferre veritus non eſt hæc vel in effectu ſimilia verba, videlicet: Vt nemo deinceps de fide & religione mea, coniugis & liberorum meorum dubius exiſtat, nunc palam & publice profiteor, chariſſimos parentes meos in hac veritate Communionis calicis vtriuſque

noſtram ac huius Apoſtolicæ ſedis prohibitionem, vigore dictæ concordiæ, ad homagium & quæuis alia præſtanda, inducere & compellere poſſit: motu proprio & ex certa noſtra ſcientia noſtroque mero officio, non ad eorum ſeu alterius, pro eis oblatæ nobis petitionis inſtantiam, Clerum, Capitaneos, Conſules, Communitatem Vratislauienſem, ac oppidum Namslauienſe præfatos, ſub noſtra Apoſtolicæ Sedis protectione, vſque ad noſtrum & eiuſdem Sedis beneplacitum ſuſcepimus, ſuſcipimusque per præſentes. Nihilominus Apoſtolica autoritate dicto Georgio, nec nō Ducibus, Marchionibus, Principibus, Baronibus, Nobilibus, Communitatibus & cæteris quibuſcunque, ipſi Georgio adhærentibus, & complicibus ſeu ſubditis, ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœna, quam in his ſcriptis ferimus, inhibemus, ne ſe de Clero, Capitaneis, Conſulibus & Communitate, & oppido prædictis, contra noſtram huiuſmodi prohibitionem, quouis modo intromittant, aut ipſos in rebus ſeu bonis ſuis directe vel indirecte impediant, ſeu bello diſturbent, aut ei & ſuis adhærentibus aliquem fauorem aut loci receptaculum contra eos præbeant: nec etiam prædicantes contra præfatam ſectam impediant. Quinimo harū ſerie hortamur, & in virtute ſanctæ obedientiæ, per viſcera miſericordiæ IESV CHRISTI, requirimus omnes & ſingulos, chariſſimos Reges Chriſtianos, & dilectos filios Nobiles viros, Duces, Marchiones, Barones, Milites, Militares, Nobiles, Communitates & oppidanos, cæterosque quoſcunq; Bohemiæ Regni & Marchionatus Morauiæ Catholicos, ac Sleſiæ & Luſatiæ incolas, & alios quoſcunque, quatenus dictis, Clero, Capitaneis, Conſulibus, Communitati & oppidorum, omni potentia, auxilio & fauore aſſiſtant, nec permittant eos per dictum Georgium aut alium ad homagii pręſtationem compelli, ſeu alias indebite vexari ſeu oppugnari, contra autoritatem noſtram, ſub pœnis & cenſuris, in aliis noſtris literis contentis: Quas contrarium facientes incurrere volumus ipſo facto: iuramento fidelitatis ſeu homagii, dicto Georgio aut quibuſuis aliis præſtito, non obſtante, cum eos tenore præſentium, vigore dicti homagii, quo minus nobis in præmiſſis obediant, minime teneri declaramus. Aut ſi aliquibus ſit à ſede prædicta indultum, quod interdici, ſuſpēdi vel excommunicari non poſſint per literas Apoſtolicas, non facientes de huiuſmodi indulto mentionem, cæteriſque contrariis non obſtantibus quibuſcunque. Et quia difficile foret has noſtras Apoſtolicas literas ad omnia, vbi de illis forte neceſſe fuerit, loca perferri, idcirco volumus, & dicta autoritate decernimus, quod eorum tranſſumpto, ſigillo alicuius Prælati, ſiue Iudicis eccleſiaſtici, cum ſubſcriptione Notarii publici ſigillato, vbiq;, etiam in iudicio & extra, ſtetur, & fides adhibeatur, ac ſi pręſentes noſtræ iudiciales literæ exhiberētur. Datum Romæ apud S. Petrū, anno incarnationis

nis

Digitized by Google

nis Dominicæ M.CCCC.LXIII.quarto Calendas Aprilis, Pontificatus noſtri anno quinto.

LITERÆ DEPRECATORIÆ GEORGII REGIS BOhemiæ ad Summum Pontificem: anno 1463.

GEORGIVS, Dei gratia Bohemiæ Rex, & Marchio Morauiæ, Eiuſdem Sanctitatis Veſtræ deuotus filius. Beatiſſime Pater, & clementiſſime Domine, Obedientiam cum veneratione ad pedum oſcula Beatorum. Venit ad nos nomine Sanctitatis Veſtræ Venerabilis Iohannes de Rabenſtein, Præpoſitus Wiſſegradenſis, Sanctitatis Veſtræ Protonotarius & Referendarius, Decretorum Doctor, Conſiliarius deuotus, & fidelis noſter dilectus, ea quæ ſibi à Sanctitate Veſtra iniuncta fuerunt, nobis retulit. Quæ nos intelleximus, & credimus Veſtram Sanctitatem non fugiat; Sanctiſſime Pater, nunquam aliud nobis menti noſtræ incidit, quam vt honor ſummorum Pontificum ac Sedis Apoſtolicæ, præſertim Sanctitatis Veſtræ, quantum in nobis fuit, omni cum diligentia & accuratiſſima opera intendimus. In hac quoque opinione & nunc perſiſtimus, ſtabimusque Deo iuuante, in æuum. Id autem, de quo præ aliis accuſamur, factum videlicet Dietæ S. Laurentii proxime prçteritæ, non ambigimus, intelligit Sanctitas Veſtra, quomodo aliter non erat faciendum, ſecundum quod res & tempus & propoſitio publica illius rei poſtulabat. Fantinus captus eſt, quas ob res, iam Sanctitati Veſtræ & nonnullis Reuerendiſſimis Dominis Cardinalibus præſcripſimus nunc aliqua. Tunc loco & tempore poſtulantibus (vt diximus) materia rei, populo aſtante, hoc volebat. Non eſt igitur, cur Sanctitas Veſtra nobis ſuccenſere ſummopere debeat: Cum Veſtra Beatitudo, Pontifex prudentiſſimus, & rerum maximarum expertiſſimus exiſtat, remque non ignorare poſſit, ex qua origine, quibus cauſis, quas propter rationes res hæ, in hunc finem deductæ fuere. Sunt quamplures (credimus) delatores, famæque noſtræ (quantum eorum ſe extendit potentia) deſtructores, quibus quãtum fidei adhiberi debeat, ſcit peroptime Beatitudo Veſtra. Prætactus etiam Iohannes, inter alia hortatus eſt, verbis Sanctitatis veſtræ, quatenus contra Vratislauienſes nihil attemptemus. Quæ res vt clarius à Sanctitate veſtra percipiatur, neceſſarium eſt, parumper principalius & altius eam ordiri. Cum nos vno conſenſu paribusque votis in Regem electi, & more regio vncti & confirmati fuimus, veſtra Beatitudo, Sereniſſimis Dominus & affinis noſter, Romanorum Imperator, Reges & omnes Principes, Comites & Barones, Militares & Communitates, tam Sacri Imperii Romani, quam Regni & Dominiorum noſtrorum, tam non

ſubditi

Digitized by Google

ſubditi amici, quam ſubditi noſtri dilecti, nos (vt decens eſt) pro Rege ſcilicet Catholico & non perfido habebant: Vt Regem, etiam non ſubditi venerati ſunt, & Regi fidelitatem ſubditi & obedientiam præſtabant. Soli Vratislauienſes, qui Regibus Bohemiæ ſubditi ac regno hæreditarie incorporati exiſtunt, neſcimus quo freti ſpiritu, aut quibus ducti conſiliis, obedientiam, prout tenebantur, facere recuſabant. Nos eos bene & iuſte potentia à Deo nobis data, ad obediendum & ſuis obligationibus ſatisfaciendum compuliſſemus: ſed ſanctitati veſtræ (cui ſemper placere nitimur) morem gerere cupientes, eos in ſubiectionem, tranquilla animi cum patientia, abſque armorum quauis ſæuitia accepimus. Ipſi quoque nobis, vt vero Regi Bohemiæ fidelitatem & ſubiectionem præſtiterunt. Et infra. Faciat itaque ſanctitas veſtra, quam non dubitamus regnum Bohemiæ diſtrahi & diripi nolle, magiſque in pace & tranquillitate, ſæpeque nominatos Vratislauienſes hortetur & admoneat, quatenus nobis & regno debitam fidelitatem, iam dudum præſtitam obſeruent, cæteraque quibus Regibus necnon Inclytæ Coronæ Regni Bohemiæ obligantur, perficiant & perfecta teneant & cuſtodiant. Non enim ipſorum eſſe exiſtimamus, vt religionis & fidei Catholicæ quæſtiones diſſoluant. Sunt quibus dubietas fidei ad decidendum eſt commiſſa. De his autem rebus amplius latiuſque locuturus Orator & Nuncius Sereniſſ. Domini Imp. Rom. Regis &c. affinis noſtri, veniet ad ſanctitatem veſtram, quem nos iam cum Beatitudine veſtra eſſe arbitramur, qui in eiſdem verbis Sereniſſimi Domini Imperatoris, cum Sanctitate veſtra loquetur, ſperamus. Bene valeat Sanctitas veſtra, quam Deus clementiſſimus & glorioſus, nobis Eccleſiæ ſuæ ſacroſanctæ, ad bonum & beatum regimen, conſeruare & tueri incolumem dignetur. Datum Pragæ, die tertia Martii, Regni noſtri anno quinto.

IVRAMENTVM BVRGGRAVIORVM KARLSTEINENſium renouatum anno 1545.

IVRAMVS Domino Deo, omnibus Sanctis, Sereniſſimo Principi ac Domino, Domino Ferdinando Romanorum, Vngariæ, Bohemiæ &c. Regi, tanquam Regi Bohemiæ, & Suæ Maieſtatis *hæredibus legitimè à ſua Maieſtate prouenientibus*; & omnibus Dominis, Equeſtri Ordini, Nobilibus, & vniuerſæ Communitati Regni Bohemiæ &c. quòd iſtam arcem Karlſteinenſem, cum Corona, & omnibus priuilegiis ac klenodiis Regni, quæ nobis tanquam Burggrauiis à ſua Regia Maieſtate, & Dominis, Nobilibus, & vniuerſa Communitate Regni Bohemiæ, concredita ſunt, fideliter ac diligenter ſeruare debemus, & rectè cum omni-

omnibus agere, ſuæ Regiæ Maieſtati, eiuſque *hæredibus*, & vniuerſo Regno. Quòd ſi Deus permitteret, vt Rex ac Dominus noſter *abſque hæredibus* moreretur, tunc arcem Karlſteinenſem nulli debemus cedere, neque Coronam tradere; ſed cum Domini, Ordo Equeſtris, & tota Communitas Regni Bohemiæ, pari voluntate de Rege ſentirent, eumque ipſo facto eligerent, & pro Domino acceptarent, ita vt antiquitus fiebat, iuxta conſuetudinem, ius, priuilegia Regni Bohemiæ, tunc mox & quamprimum debemus & promittimus, Coronam abſque vlla repugnantia Dominis, & Equeſtri Ordini, ac vniuerſæ Communitati tradere, nihil ad id nobis in auxilium acceptando, quod humana ratione excogitari poſſit. Poſt coronationem vero, quandocunque moneremur, debemus etiam Regi futuro Karlſteinium in poteſtatem tradere. Quòd ſi nos ita non geramus, quod Deus auertat, ſiue in toto, ſiue in parte, agnoſcimus, quòd id ageremus (vel patraremus) contra noſtrum honorem: ipſum honorem, vitam, facultates noſtras perdituri, nullo vnquam tempore in æternum ad ea reſtituendi. Sic nos Deus adiuuet, & omnes Sancti.

FINIS.